

Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma

2017-2022

METSÄHALLITUS

KUVAILULEHTI			
JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	11.10.2017
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	16.6.2017
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Nuutti Kiljunen, Niklas Björkqvist, Tuulikki Halla, Raimo Itkonen, Jani Viisanen, Jarmo Väisänen		
JULKAISUN NIMI	Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 2017-2022		
TIIVISTELMÄ	<p>Luonnonvarasuunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa Etelä-Suomessa vuosina 2017-2022.</p> <p>Laki Metsähallituksesta 234/2016 mukaisesti Metsähallituksen hallituksen tehtäviin kuuluu alueellisten luonnonvarojen käyttöä koskevien suunnitelmien hyväksyminen. Metsähallituksen hallitus on hyväksynyt tämän luonnonvarasuunnitelman 16.6.2017.</p> <p>Luonnonvarasuunnittelu on kaikille Metsähallituksen yksiköille yhteistä. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma laadittiin osallistavalla toimintatavalla tiiviissä yhteistyössä kolmen Metsähallituksen asiakasta ja muista sidosryhmistä kootun yhteistyöryhmän kanssa. Kansalaisten mielipiteitä kerättiin suunnitelman laadinnan yhteydessä internet-kyselyllä.</p> <p>Suunnittelualueen maantieteellisen laajuuden ja erilaisuuden vuoksi suunnitelmasta muodostui laaja kokonaisuus. Metsien rinnalla vesialueilla on suuri merkitys toimintaohjelmassa suunnittelualueella. Keskeisimpiä teemoja suunnitelmassa ovat mm:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kannattava metsätalous, pitkän ajan tuottomahdollisuudet, hakkuusuunnit ja sen rakenne • Luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäyttömahdollisuuksien turvaaminen ja kehittäminen, yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet • Sininen biotalous ja merien käyttö • Yritys- ja muu yhteistyö eri yksiköissä, elinkeinoelämää palvelevat ratkaisut • Kestävät eräpalvelut • Sähköiset palvelut, avoin data ja viestintäteknologian hyödyntäminen <p>Luonnonvarasuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain. Uusi luonnonvarasuunnitelma Etelä-Suomeen laaditaan vuonna 2022.</p>		
AVAINSANAT	luonnonvarasuunnitelma, Etelä-Suomi, Metsähallitus		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisu 75		
ISSN-L: 1239-1670	ISBN (PDF): 978-952-295-192-2	ISBN (nidottu): 978-952-295-191-5	
SIVUMÄÄRÄ	98	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Erweko Oy
JAKAJA	Metsähallitus	HINTA	

YHTEISTYÖRYHMIEN PUHEENJOHTAJIEN PUHEENVUOROT

Metsähallitus elinkeinoelämän palvelijana

Osallistuin Metsähallituksen luonnonvarasuunnitteluun Länsi-Suomen alueen yhteistyöryhmän puheenjohtajana. Kokoonnuimme kolme kertaa keskustelemaan työpajoissa sidosryhmäedustajien kanssa. Monissa vilkkaissa keskusteluissa nousivat esiin Metsähallituksen yhteydet elinkeinoelämään, joissa nähtiin merkittäviä kasvu- ja kehittämismahdollisuuksia.

Perinteisesti Metsähallituksen puuta on toimitettu metsäteollisuuden tarpeisiin, ja sillä on ollut erittäin suuri taloudellinen merkitys paitsi Metsähallitukselle itselleen, myös puuta jalostaville yrityksille sekä puutavaran toimitusketjun muodostaville urakointiyrityksille. Metsähallituksen toimittamaan teollisuuspuuhun kohdistuu kasvava kysyntä myös tulevaisuudessa ja Metsähallitusta pidetään hyvänä ja laadukkaana puun toimittajana. Isojen teollisuusinvestointien kautta puutavaran kysynnän ennustetaan kasvavan merkittävästi seuraavien 5 vuoden aikana Suomessa. Edelleen on tarpeen tehostaa Metsähallituksen puun tuotantoa sekä kehittää puunhankinnan logistiikkaa tavoitteena parempi taloudellinen tulos valtion harjoittamasta metsätaloudesta. Keskeisenä haasteena luonnonvarasuunnittelussa nähtiin talouskäytössä olevan metsämaan osuuden pieneneminen sekä metsätaloutteen kohdistuvien rajoitusten lisääntyminen.

Metsähallituksen Luontopalveluihin kohdistuu erittäin merkittävä asiakaslähtöinen kasvu paitsi kotimaisten retkeilijöiden myös ulkomailta tulevien luontomatkailijoiden osalta. Suomessa on esimerkillisen hyvin hoidettu kansallispuistojen ja muiden luontomatkailukohteiden laaja verkosto, jota voitaisiin jatkossa hyödyntää merkittävänä osana maamme matkailuelinkeinoa. Toiminnan organisointiin, tuotteistamiseen sekä palveluiden toteuttamiseen Metsähallitus tarvitsee vahvan yrityskumppaniverkoston. Tästä on jo hyviä esimerkkejä, mutta toiminnan kasvaessa tarvitaan lisää palveluntuottajia. Luontomatkailupalvelujen osalta lienee mahdollista löytää selkeä työnjako, jossa Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa tarvittavan infrastruktuurin rakentamisesta ja kehittämisestä. Matkailupalveluyrittäjät tekisivät sopimuksen Luontopalvelujen käytöstä ja maksaisivat siitä Metsähallitukselle sovitun käyttömaksun. Tällä tavalla saataisiin molemminpuolinen hyöty kasvavasta luontomatkailuelinkeinosta sekä myös osa matkailutulosta kotiutettua Metsähallitukselle.

Luonnonvarasuunnittelun keskeisin näkökohta on erilaisten maankäyttömuotojen sekä luonnonsuojelun näkökohtien yhteensovittaminen. Yhteisten sidosryhmäkeskustelujen kautta on mahdollista saavuttaa yhteinen näkemys niistä toimintatavoista, joilla valtion arvokkaasta maaomaisuudesta voidaan saada paras kokonaistaloudellinen hyöty.

Jussi Halttunen,

rehtori (metsänhoitaja, FT),

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Länsi-Suomen yhteistyöryhmän puheenjohtaja

Luonnonvarasuunnittelu vahvistaa Metsähallituksen toiminnan hyväksyttävyyttä

Metsähallituksen on toiminnassaan sovittava yhteen valtion omistajan roolissa asettamat tavoitteet, sidosryhmien kanssa harjoitettavaan vuorovaikutukseen liittyvät odotukset sekä asiakkaiden toiveet ja tarpeet. Sidosryhmien ja asiakaskunnan laajan kirjon johdosta eri tahojen odotuksiin vastaaminen on haasteellinen tehtävä. Luonnonvarasuunnittelun lähtökohtana oli sidosryhmien Metsähallituksen toimintaan kohdistamien odotusten kartoittaminen ja sovittaminen yhteen valtion omistajana linjaamiin tavoitteisiin. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelman valmisteluun osallistui kaikkiaan 54 Metsähallitukselle läheistä yhteistyötahoa luonnonsuojelujärjestöistä metsäteollisuuden edustukseen. Luonnonvarasuunnitelman laadinnan rakentuminen vuorovaikutteisiin työpajoihin, joissa eri yhteistyöryhmien edustajat keskustelivat tärkeiksi kokemistaan kysymyksistä Metsähallituksen toiminnassa ja ottivat kantaa Metsähallituksen alustaviin linjauksiin maa- ja vesialueiden käytössä, osoittautui toimivaksi.

Yhteistyötahojen odotusten ja tarpeiden kartoittamisesta käynnistyneen luonnonvarasuunnittelun keskeinen lähtökohta oli Metsähallituksen toiminnan perustuminen ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden vaalimiseen. Selkeästi määritelty arvoperusta loi hyvät puitteet avoimelle keskustelulle. Metsähallitus-konsernin liiketoimintaa ja Luontopalveluja koskeville strategisille linjauksille yhteistyöryhmät antoivat tukensa. Yhteistyötahojen yhteiset ja osin poikkeavat näkemykset ja odotukset nousivat esiin suunniteltaessa Metsähallituksen suurten strategisten linjausten toimeenpanoa toimintaohjelmatasolla. Sidosryhmästä riippumatta selkein yhteisymmärrys vallitsi Metsähallituksen roolista lasten ja nuorten metsätietämyksen ja luontosuhteen vahvistamisessa sekä kala- ja riistakantojen hoidossa sosiaalista kestävyyttä painottaen. Ennako-odotusten mukaisesti näkemykset metsätalouden tuottovaatimuksista monikäyttömetsissä ja keinoista tavoitteiden saavuttamiseksi poikkesivat sidosryhmien välillä. Metsähallituksen osallistuminen kuntien kaavahankkeisiin koettiin sidosryhmissä tärkeäksi elinkeinotoiminnan ja vapaa-ajan virkistyskäytön edistämiseksi paikallistasolla. Oheiset esimerkit kuvastavat hyvin käytyä avointa keskustelua ja vaikuttamista Metsähallituksen toimintaohjelmaan.

Metsähallituksen toiminnan hyväksyttävyys on sidosryhmien ja asiakkaiden arvoihin ja tarpeisiin sidoksissa, mikä on tärkeää huomioida luonnonvarasuunnittelun ohella suunnitelman toteuttamisessa. Luonnonvarasuunnitelma luo perustan valtion maiden ja vesialueiden kestäväälle ja suunnitelmalliselle hoidolle sekä tarjoaa selkeän näkyvän yhteistyön kehittämiseen sidosryhmien kanssa. Sidosryhmätasoisena hyväksyttävyyden rinnalla on ensiarvoisen tärkeää ansaita paikallisten toimijoiden ja asiakkaiden

luottamus suunnitelmaa jalkautettaessa. Toiminnan läpinäkyvyys, ennakoitavuus ja aktiivinen vuorovaikutus ovat keskinäisen luottamuksen peruspilareita ruohonjuuritasolla. Aktiivinen läsnäolo paikallistasolla luo Metsähallitukselle kasvot, mikä on omiaan vahvistamaan toiminnan hyväksyttävyyttä niin yhteistyötahojen kuin asiakaskunnan keskuudessa.

Harri Siiskonen

Professori, Yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunnan dekaani, Itä-Suomen yliopisto
Itä-Suomen yhteistyöryhmän puheenjohtaja

Luonnonvarasuunnittelulla ohjataan luonnonvarojen kestävää käyttöä

Takana on jatkumo mieliin painuneita yhteisiä päiviä ja keskusteluja Etelä-Suomen meri- ja rannikkoalueiden luonnonvarasuunnittelun parissa. Edessäpäin hämmöttää pohdintojen lopputulema - luonnonvarasuunnitelma ja toimenpideohjelma -, jonka mukaisesti ruuhka-Suomen meri- ja rannikkoalueita tullaan Metsähallituksen toimesta ylläpitämään, hoitamaan, käyttämään ja kehittämään tulevina viitenä vuotena.

Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävä käytön suunnittelu. Tätä luonnonvarasuunnittelua olemme meri- ja rannikkoalueiden yhteistyöryhmässä olleet rakentamassa. Työ on merkityksellistä, koska tässä asiassa jokainen suomalainen on osallinen. Polttopisteeseen luonnonvarasuunnittelussa nousevat alueiden moninaiset käyttötarpeet ja käyttäjien arvot. Tulokulmia ovat mm. luonnonsuojelu, metsätalous, virkistyskäyttö, luontomatkailu, palveluliiketoiminnan edellytykset, kiinteistökehitys ja maa-aineskauppa.

Luonnonvarasuunnitelman laatiminen edellyttää avointa ja rehellistä vuoropuhelua erilaisista käyttötarpeista, käsityksistä ja arvoista. Lisäksi tarvitaan parasta mahdollista tietoa ja kattavaa analyysiä myös tietopohjan puutteista ja tutkimus- ja seurantarapeista. Luonnonvarasuunnittelu on parhaimmillaan yhteinen prosessi, jonka myötä joukko erilaisia toimijoita - tutkijoita ja asiantuntijoita, virkamiehiä, luonnonvarakysymyksiä syvällisesti seuraavia järjestötoimijoita, luontoharrastajia ja aktiivisia kansalaisia, luonnonvaratalouteen kiinnittyvien yritysten edustajia - pyrkii kuuntelemaan ja keskustelemaan tavoitteellisesti yhdessä kaikille tärkeiden luonnonvarakysymysten saamiseksi ”samalle kartalle”. Prosessi tutustuttaa eri näkökulmiin, antaa tilaa risteäville puheenvuoroille, paljastaa arvoja ja parhaimmillaan luo arvostusta, luottamusta ja uutta ymmärrystä. Ja konkreettisen toimeenpano-ohjelman luonnonvarojen kestävä käytön tueksi.

Luonnonvarojen kestävä käyttö yhdistää kestävyiden eri elementit: taloudellisen kestävyiden, sosiaalisen kestävyiden ja ympäristökestävyiden. Kokonaiskestävyys on erittäin haastava yhtälö, jonka saavuttamisessa tutkimuksella ja laadukkaalla tietopohjalla on iso rooli. Avoin tutkimus, avoimet tietoaineistot ja avoin keskustelu luovat perusedellytykset onnistumiselle. Luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvät kysymykset eivät yleensä ole mustavalkoisia joko-tai -kysymyksiä, vaan aidosti laajaa ja kypsää tarkastelua edellyttäviä, haastavia ja moniulotteisia kokonaisuuksia.

Meri- ja rannikkoalueiden luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmän keskustelujen myötä on tullut selväksi, että kansallisvarallisuutemme on paitsi vihreä, myös vahvasti sininen. Sisävesi- ja meriympäristöjen merkitys yhteis-

kunnassamme on kiistatonta. Paitsi metsäalueemme, meidän tulee nostaa entistä vahvemmin näkyviin järvi- ja merialueidemme potentiaali ja merkitys.

Suomi on myös tietyssä katsannossa arktinen pohjoinen saari. Helikopteriperspektiivi on suotavaa, kun haetaan kokonaisnäkemyksiä. Suomi 100 -juhlavuonna luonnonvarasuunnittelun näkökulma kannattaa kiinnittää myös tulevaan sataan vuoteen ja uuteen, vahvasti kaupunkeihin kiinnittyvään ikäluokkaan. Luonnonvarojen kestävä käyttö ja kokonaiskestävyyden merkitys tulisi saattaa vahvasti myös nuorten ikäluokkien tietoisuuteen ja henkiseen omistajuuteen.

Etelä-Suomen rannikko- ja merialueiden yhteistyöryhmän työ on nyt edennyt vaiheeseen, jossa runsaat näkemykset on koostettu yhteen luonnonvarasuunnitelman pohjaksi. Tästä on hyvä jatkaa. Parhaat kiitokset erinomaisista ja voimaannuttavista keskusteluista luonnonvarakysymysten äärellä!

Mari Walls

Pääjohtaja, Luonnonvarakeskus

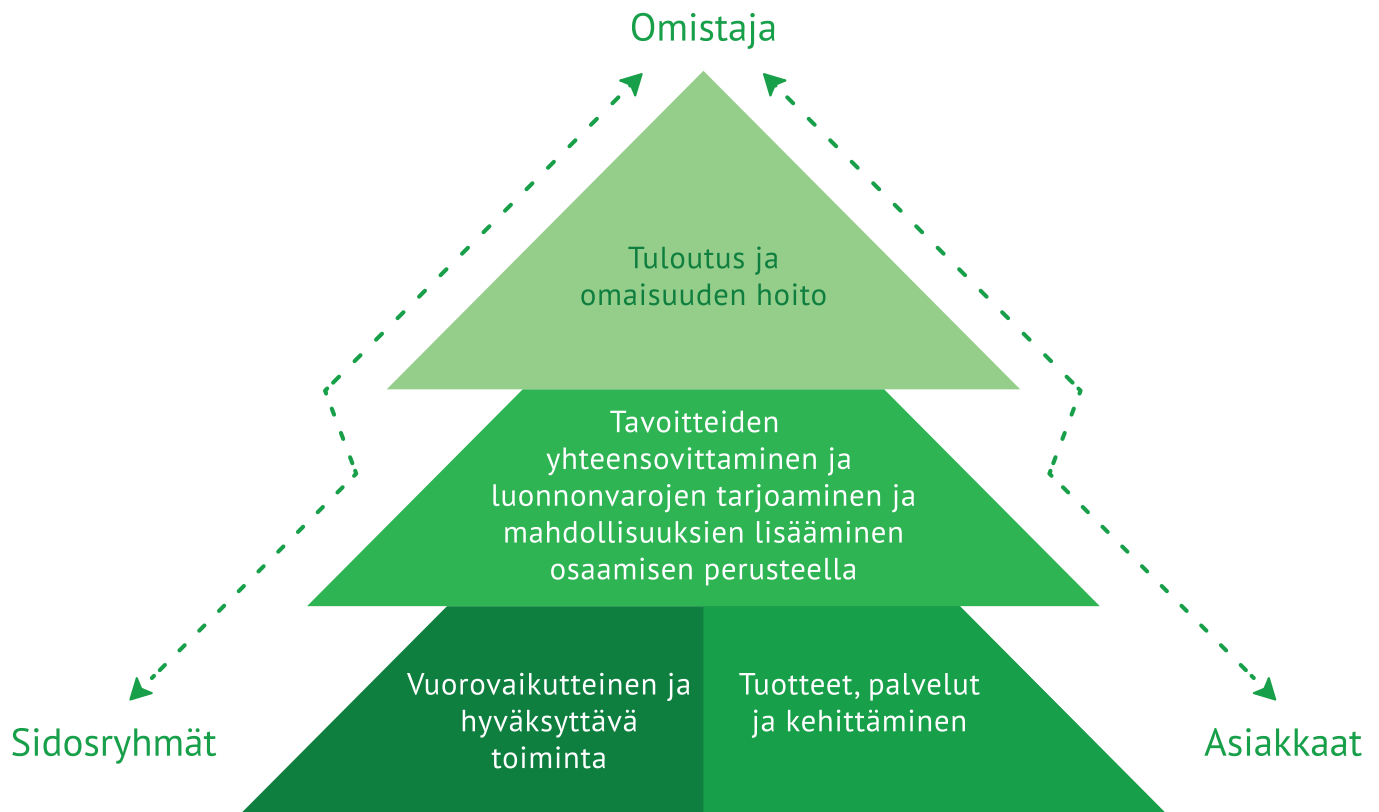
Meri- ja rannikkoalueen yhteistyöryhmän puheenjohtaja

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJIEN PUHEENVUOROT	2
Metsähallitus elinkeinoelämän palvelijana	3
Luonnonvarasuunnittelu vahvistaa Metsähallituksen toiminnan hyväksyttävyyttä	4
Luonnonvarasuunnittelulla ohjataan luonnonvarojen kestävää käyttöä	5
1 JOHDANTO	8
1.1 Metsähallitus Etelä-Suomessa	8
1.2 Luonnonvarasuunnittelu	9
1.3 Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 2017–2022	10
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS	11
2.1. Toimintaympäristön yleisiä muutoksia	11
2.2. Organisaatiomuutoksia Metsähallituksen toimintaympäristössä	12
3 METSÄHALLITUKSEN KEHITYS	13
3.1 Maankäyttö ja vesialueiden käyttö	14
3.2 Metsätalous	15
3.3 Luontopalvelut	17
3.4 Kiinteistökehitys	20
3.5 Edellisten suunnitelmien toteutuminen	20
4 VAIKUTTAVUUDEN JA HYÖTYJEN SEURANTA	24
4.1 Omistaja	24
4.1.1 Valtion maa- ja vesialueet	25
4.1.2 Metsävarojen kehitys monikäyttömetsissä	25
4.1.3 Metsähallituksen puusta saatava tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo	27
4.1.4 Monimuotoisuuden kehitys	27
4.2 Asiakkaat	31
4.2.1 Etelä-Suomen hakattu puumäärä	31
4.2.2 Asiakastyytyväisyys	32
4.2.3 Suojelu- ja retkeilyalueiden ja monikäyttömetsien käyntimäärä	32
4.2.4 Myydyt ja vuokratut tontit	33
4.2.5 Tuotettu energia	33
4.2.6 Metsätalouden tiestö	33
4.3 Sidosryhmät	34
4.3.1 Sidosryhmien tyytyväisyys	34
4.3.2 Paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset	35
4.3.3 Metsähallituksen rahan käyttö alueella	35

5 TULEVAN TOIMINNAN PERUSTELUT JA PAINOTUKSET	35
5.1 Asiakkaiden ja muiden sidosryhmien tavoitteet	35
5.2 Kansalaisten odotukset	36
5.3 Omistajan linjaukset	37
5.4 Tavoitteista toimintaohjelmaksi	38
6 TOIMINTAOHJELMAN PÄÄLINJAT	38
7 TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2017–2022	40
7.1 Maankäyttö ja vesialueiden käyttö	40
7.2 Sisävesi- ja merialueet	42
7.3 Metsätalous monikäyttömetsissä	43
7.4 Luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön suojelu	45
7.5 Virkistyskäyttö ja matkailu	49
7.6 Eräpalvelut	51
7.6.1 Kalastus	51
7.6.2 Metsästys ja riistanhoito	52
7.6.3 Erävalvonta	53
7.7 Kiinteistöliiketoiminta	53
7.8 Hiilensidonta ja energia	54
7.9. Yhteistyö ja vuorovaikutus	54
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Kuva 1. Metsähallituksen toimintaympäristö.

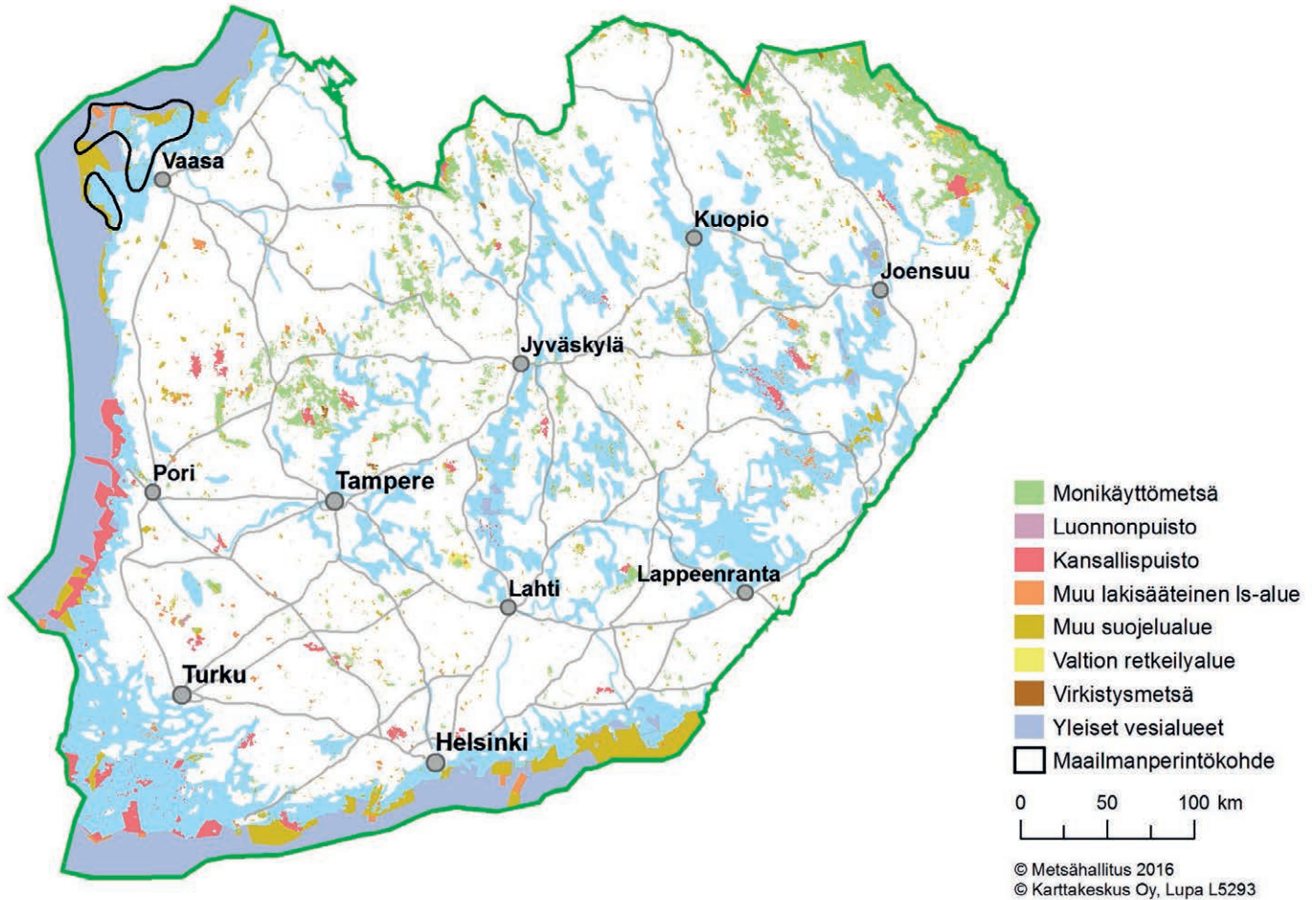
1.1 Metsähallitus Etelä-Suomessa

Metsähallitus on valtion liikelaitos, joka tuottaa valtiolle taloudellista ja julkista arvoa. Taloudellinen arvo muodostuu valtiolle tehtävästä tuloutuksesta ja liiketoiminnan pitkän aikavälin tuottomahdollisuuksien kehittämisestä. Julkinen arvo syntyy liiketoiminnan yhteiskunnallisista velvoitteista, julkisten hallintotehtävien toiminnasta ja Metsähallituksen toiminnan alueellisista vaikutuksista. Metsähallituksen omistaja, asiakkaat ja muut sidosryhmät muodostavat toimintaympäristön (Kuva 1).

Metsähallituksen tavoitteena on toimia monipuolisen biotalouden edelläkävijänä. Tätä tavoitetta palvelevia päämääriä ja keinoja ovat valtion maiden parhaan kestävä tuoton takaaminen yli sukupolvien, maakuntien elinvoimaisuuden lisääminen, suunnan näyttäminen vastuullisessa toiminnassa ja luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen valtion mailla ja vesillä sekä yhtenäinen ja tehokas toiminta. Luonnonvarasuunnittelu on keskeinen pitkän tähtäimen työkalu alueellisella tasolla näiden päämäärien saavuttamiseksi.

Tämä Metsähallituksen Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma kattaa alueen, jolla on kaikkiaan 14 maakuntaa: Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Savo, Kanta-Häme, Keski-Suomi, Kymenlaakso, Päijät-Häme, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Satakunta, Uusimaa ja Varsinais-Suomi. Metsähallituksen hallinnassa Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelualueella on valtion omistamia maa-alueita noin miljoona hehtaaria ja vesialueita noin kaksi miljoonaa hehtaaria. Etelä-Suomessa valtionmaat sijaitsevat hajanaisemmin kuin Pohjois-Suomessa (Kuva 2). Laajempia valtion maiden keskittymiä alueella on kuitenkin Pohjois-Karjalassa ja Suomenselällä.

Suunnittelukohteena olevista vesialueista suurin osa on merien yleisiä vesialueita pitkin eteläistä ja läntistä rannikkoa. Näiden lisäksi Metsähallituksen hallinnassa on huomattavasti pienempi kokonaispinta-ala muita valtion vesialueita. Valtio on myös osakkaana erittäin suuressa määrässä vesialueiden osakaskuntia. Nämä osakaskuntien

vesialueosuudet eivät kuulu luonnonvarasuunnitelman piiriin.

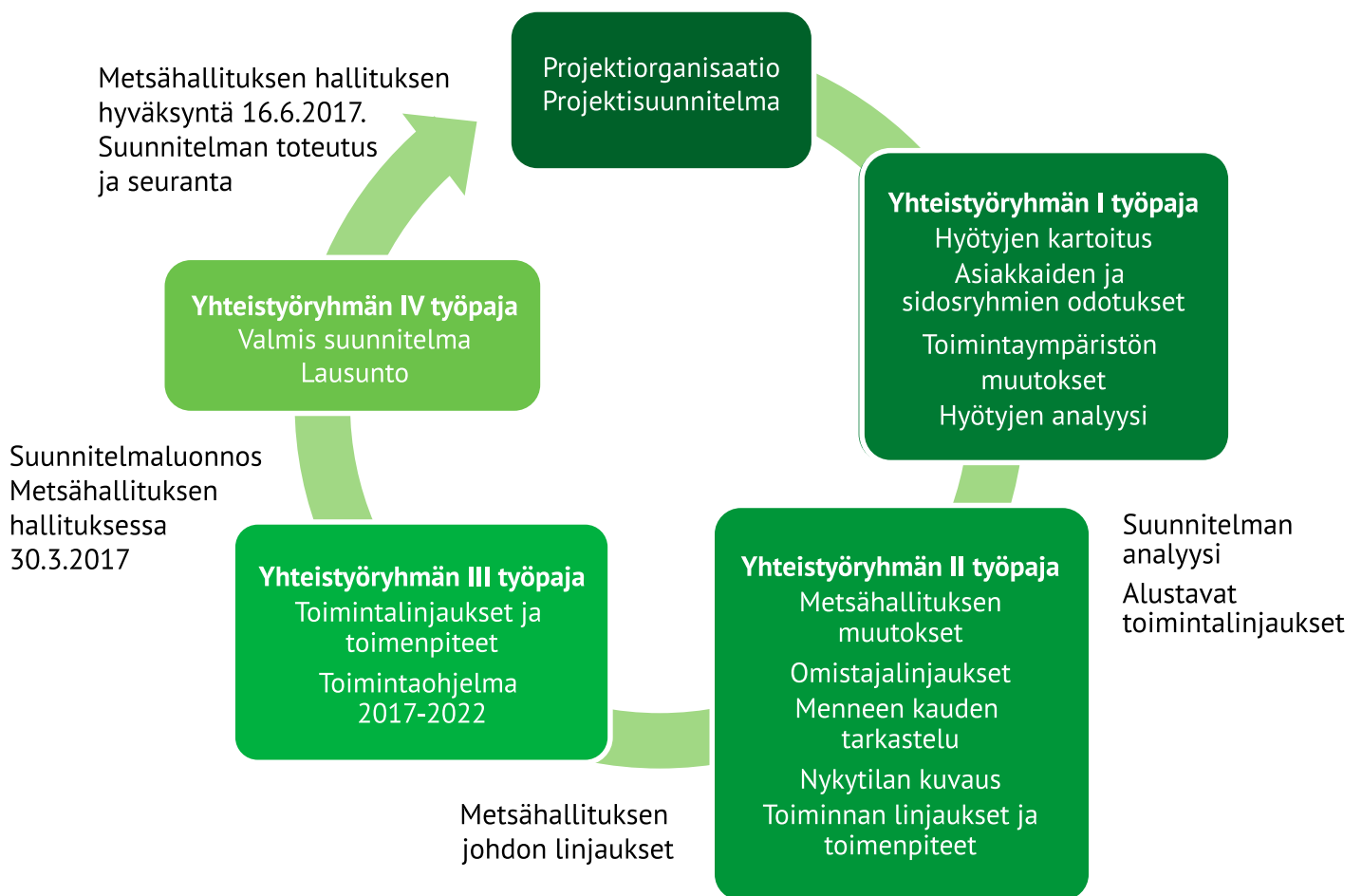
1.2 Luonnonvarasuunnittelu

Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmat ovat kaikille Metsähallituksen yksiköille yhteisiä ja ne muodostavat pitkän aikavälin puitteet paikallisesti toteutettaville toimille valtion metsissä ja vesialueilla. Luonnonvarasuunnitelmat toteuttavat Metsähallituksen omistajapolitiikkaa ja ne yhdistävät poliittisella tasolla tehdyt päätökset paikallisiin mahdollisuuksiin, tarpeisiin ja arvoihin. Suunnitellut ratkaisut ovat tehokkaita, kun ne perustuvat parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon ja paikallisten olosuhteiden tuntemukseen. Yhtenäisessä organisaatiossa oleva laaja asiantuntijaosaaminen parantaa toiminnan vaikuttavuutta ja tulee valtion maiden ja vesialueiden kokonaishallintaa. Metsähallitusta koskevan lain (230/2016) mukaisesti Metsähallituksen hallitus hyväksyy luonnonvarasuunnitelmat.

Osallistaminen on keskeinen periaate luonnonvarasuunnittelussa. Suunnitteluprosessissa osallistetaan sekä Metsähallituksen asiakkaita että muita sidosryhmiä. Vuorovai-kutteisella suunnittelulla tavoitellaan suurinta kestävää hyötyä. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelussa käytetään Kainuun luonnonvarasuunnittelussa 2015 kehitettyjä periaatteita ja siinä yhteydessä luotua mittaristoa. Luonnonvarasuunnittelun aikajänne on nykyisin viisi vuotta.

1.3 Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 2017–2022

Luonnonvarasuunnitelma laadittiin nyt ensimmäistä kertaa yhtenäisesti Etelä-Suomeen. Suunnittelualue noudattaa Metsähallitus Metsätalous Oy:n aluejakoa. Aiemmin luonnonvarasuunnittelun kohteina ovat olleet olleet Itä- ja Länsi-Suomen alueet erikseen. Meri- ja rannikkoalue on nyt otettu luonnonvarasuunnittelussa ensimmäistä kertaa omana kokonaisuutenaan tarkasteluun.

Kuva 3. Projektin vaiheet.

Luonnonvarasuunnittelun toteutuksessa ovat Etelä-Suomessa Metsähallituksen yksiköistä olleet mukana Luontopalvelut, Metsähallitus Metsätalous Oy, Kiinteistökehitys (aiemmin Laatumaa), Eräpalvelut, sekä osa konsernitoimintoista.

Luonnonvarasuunnitelman valmistelu aloitettiin valmistelulla taustatyöllä keväällä 2016 (Kuva 3). Vuotta aiemmin toteutettu Kainuun luonnonvarasuunnitteluprojekti on toiminut toteutusmallina. Projektipäällikkö aloitti tehtävänsä kesäkuun 2016 alussa. Suunnittelun tukena oli kolme alueellista yhteistyöryhmää (YTR): Itä-Suomi, Länsi-Suomi, sekä meri ja rannikko. Kuhunkin yhteistyöryhmään oli pyydetty noin 20 asiakasta tai muuta sidosryhmää. Ensimmäiset yhteistyöryhmäkokoukset pidettiin 2016 syyskuussa, toiset marraskuussa, kolmannet helmikuussa 2017 ja neljänsinä tilaisuuksina järjestetyt retkeilyt touko-kesäkuussa 2017. Huhtikuun aikana pyydettiin keskeisiltä sidosryhmiltä lausunnot raporttiluonnoksesta. Projekti päättyi touko-

kuussa 2017. Metsähallituksen hallitus hyväksyi luonnonvarasuunnitelman.

Luonnonvarasuunnittelun lähestymistapana oli selvittää valtion maista ja vesialueista saatavia hyötyjä ja niiden saavuttamismahdollisuuksia, ja niiden sovittamista omistajan vaatimukseen ja toimintaympäristön reunaehtoihin. Metsähallituksen liiketoiminnan tavoitteena on mahdollisimman suuren yhteiskunnallisen kokonaishyödyn tuottaminen omistajalinjausten puitteissa. Julkisten hallinto-tehtävien tavoitteiden osalta tarkasteltiin tässä luonnon monimuotoisuuteen, virkistyskäyttöön ja erätalouteen liittyviä hyötyjä.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS

2.1. Toimintaympäristön yleisiä muutoksia

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi puun käytön monipuolistaminen ja lisääminen 15 milj. m³:lla vuodessa sekä puun jalostusarvon kasvattaminen. Etelä-Suomessa on viime vuosina tehty merkittäviä metsäteollisuuden investointipäätöksiä, jotka vaikuttavat puun käyttöön suunnitelmakaudella 2017-2022. Käynnissä olevat tai hiljattain toteutuneet puun käytön kannalta merkittävimmät investoinnit alueella ovat Metsä Groupin Äänekosken tehdas, UPM:n Kymin sellutehtaan laajennus, UPM:n Lappeenrannan biojalostamo ja Kaukaan sellutehtaan uudistaminen, Stora Enson Varkauden LVL-tehdas, sekä sellutehtaan uudistaminen ja hienopaperikoneen muuttaminen kartonkikoneeksi. Lisäksi valmistelussa on useita muita erilaisia puuraaka-aineen teolliseen käyttöön liittyviä hankkeita.

Osakkeiden ja korkoinstrumenttien heikko tuotto on viime vuosina lisännyt sekä yksityisten että institutionaalisten sijoittajien kiinnostusta metsään sijoituskohteena. Metsärahasotot ovat kasvattaneet merkitystään metsänomistajina samalla kun suurista metsänomistajista esim. UPM-Kymmene Oyj on vähentänyt omistustaan kauempana tehtaistaan. Metsähallituksen metsätilojen myynti on kohdistunut pääasiassa pieniin tiloihin ja ostotoiminta pääasiassa puolustusvoimien käyttöön hankittaviin tiloihin.

Metsiin liittyvät ilmastovaikutusten ja hiilitaseen merkitys on ollut vahvasti esillä. Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaisen mukaan Suomi voi saavuttaa hiilineutraaliuden vuonna 2045. Maakunnallinen pyrkimys hiilineutraaliuteen on Metsähallituksen vahvoista toimialueista ollut erityisen voimakasta Pohjois-Karjalassa.

Sinisen biotalouden merkitys Suomessa kasvaa. Kasvua toimialalla haetaan esimerkiksi vesiviljelystä ja suomalaisesta vesiosaamiseen perustuvasta viennistä. Toiminnassa tähdätään vesiluonnonvarojen monipuoliseen hyödyntämiseen. Sininen biotalous on osa Juha Sipilän hallituksen biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen kärkihankekokonaisuutta.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi on valtioneuvoston periaatepäätöksenä 2012 kirjattu tavoite luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen

pysäyttämiseksi vuoteen 2020 mennessä. Suomi on asiassa sitoutunut Biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen (Convention on Biological Diversity). Tärkeä keino tavoitteeseen pääsemiseksi on luonnon monimuotoisuuteen liittyvien asioiden ja arvojen omaksuminen keskeiseksi osaksi päätöksentekoa.

Palveluiden rooli kasvaa koko yhteiskunnassa. Palveluiden osuus bruttokansantuotteesta nousee ja yhä suurempi osa suomalaisesta työvoimasta työskentelee palveluiden parissa. Metsätalouden harjoittaminen perustuu koko Suomessa entistä laajemmin yrittäjien tarjoamiin palveluihin. Puunkorjuu, kaukokuljetus ja metsätienrakennus ovat vuosia perustuneet lähes täysin yrittäjätoimintaan. Myös metsänhoitotöissä yrittäjäpalveluiden rooli on Suomessa kasvanut voimakkaasti. Keskustelussa metsiin liittyvistä palveluista, esille tulevat kansaisille ja metsänomistajille tarjottavien palveluiden ohella usein metsien tuottamat aineettomat hyödyt ekosysteemipalveluiden näkökulmasta. Metsänomistajan, kuten Metsähallituksen, mahdollisuus on edistää ekosysteemipalveluiden hyödyntämistä. Tässä luonnonvarasuunnitelmassa näitä ekosysteemipalveluja lähestytään metsien tuottamien hyötyjen näkökulmasta.

Digitalisaatio ja paikkatiedon hallinta ovat olleet myös metsien ja vesialueiden hallinnan osalta voimakkaan kehityksen kohteena. Metsätalouden osalta toimialan yhteinen kehittäminen digitalisaation hyödyntämisessä on ollut vahvaa viime vuosina. Digitalisaatioon perustuvan työn tuottavuuden kasvu on merkittävää. Julkisin varoin kerätyn datan avoin jakelu kasvattaa merkitystään. Avoin datan perusteluina on esitetty mm. hallinnon läpinäkyvyyden paraneminen. Avoin data nähdään myös innovaatioiden lähteenä.

2.2. Organisaatiomuutoksia Metsähallituksen toimintaympäristössä

Suomen metsäkeskus muodostettiin 2012 lakimuutoksella yhdeksi valtakunnalliseksi organisaatioksi entisistä alueellisista metsäkeskuksista. Metsäsuunnittelu- ja metsänparannustyöt eriytettiin erilliseksi liiketoimintayksiköksi, jonka nimeksi tuli Otso Metsäpalvelut. Syksyllä 2016 Otso Metsäpalvelut myytiin yksityiseen omistukseen.

Luonnonvarakeskus Luke muodostettiin 1.1.2015 yhdistämällä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Metsäntutkimuslaitos METLA, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL, sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike. Luonnonvarakeskus on keskeinen koko biotalouden tutkimuslaitos ja yksi monitieteellisimmistä alan tutkimuslaitoksista maailmassa.

Kalatalousasiat on Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelualueella keskitetty kahteen ELY-keskukseen vuoden 2015 alusta. Maa ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisaatiot, joilla on riistaan tai riistatalouteen liittyviä tehtäviä, muodostavat nykyisin julkiseksi riistakonserniksi kutsutun yhteistyöryhmän. Julkiseen riistakonserniin kuuluvat maa- ja metsätalousministeriö, Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Luke, Metsähallituksen Eräpalvelut ja Elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

Puolustusvoimat on lakkauttanut Kontiolahden, Keuruun, Kauhavan, Jämsän Hallin ja Kotkan Kirkonmaan

varuskunnat sekä Pyhärannan Reilan ampuma-alueen. Puolustusvoima uudistuksen seurauksena perustettiin Puolustusvoimien logistiikkalaitos vuoden 2015 alussa. Etelä-Suomen alueella toimii kaikki kolme logistiikkalaitoksen alaista logistiikkarykmenttiä. Puolustusvoimien käytöstä on vapautunut useita saaria (Jussarö, Vallisaari, Kuninkaansaari, Örö), joiden käytön suunnittelu ja kehittäminen ovat ajankohtaisia.

Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelualueella sijaitsee 14 maakunnan liittoa, jotka vastaavat maakuntakaavojen laadinnasta. Vuoden 2016 helmikuusta alkaen maakuntakaavasta päättää maakunnan liitto. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen seurauksena ympäristöministeriö ei enää vahvista maakuntakaavoja. Muutoksen tavoitteena on korostaa maakunnan liittojen itsehallinnollista roolia maankäytön suunnittelussa sekä lyhentää kaavoituksen päätös- ja muutoksenhakuprosessia. Maakuntavaltuuston hyväksymään kaavaan haetaan nykyisin muutosta hallinto-oikeuksilta, ei enää ympäristöministeriöltä.

3 METSÄHALLITUKSEN KEHITYS

Nyt voimassa olevia edeltävien, vuonna 2012 voimaan astuneiden, omistajapoliittisten linjausten hyväksymisen jälkeen Metsähallituksen liiketoiminnan tulos on parantunut merkittävästi. Samaan aikaan valtion budjettiin on tuloutettu liiketoiminnan tulosta enemmän vähentämällä edellisten vuosien voittovaroja. Julkisten hallintotehtävien osalta kyseisissä omistajapoliittisissa linjauksissa todettiin Luontopalvelujen toimialan toimivan tuloksellisesti. Julkisten hallintotehtävien edellytettiin edelleen parantavan kokonaistuottavuuttaan. Ohjaavien ministeriöiden tilinpäätöskannanottojen perusteella Julkiset hallintotehtävät on saavuttanut asetetut tulostavoitteet hyvin.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa tavoitteena oli Metsähallituksen lainsäädännön uudistaminen vastaamaan EU:n vaatimuksia ja johtamisjärjestelmän selkeyttäminen. Metsähallitusta koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin keväällä 2016 pitkäaikaisen valmistelun jälkeen. Lakimuutoksissa keskeisintä ovat 15.5.2016 voimaan tulleet laki Metsähallituksesta, valtioneuvoston asetus Metsähallituksesta ja laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä. Metsähallituksen organisaation kannalta merkittävin muutos lakimuutoksen myötä oli metsätalouden liiketoiminnan eriyttäminen osakeyhtiömuotoon Metsähallitus Metsätalous Oy:öön. Osakeyhtiö on valtion kokonaan omistama ja Metsähallituksen hallinnoima. Valtioneuvosto luovutti käyttöoikeussopimuksella Metsähallitus Metsätalous Oy:lle oikeuden harjoittaa liike-

toimintaa Metsähallituksen hallinnassa olevalla maalla, Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan ja metsätalouden tulosalueen käytössä olleet immateriaalioikeudet ja muun irtaimen omaisuuden. Yksinoikeudesta metsätalouden harjoittamiseen valtion metsissä Metsähallitus Metsätalous Oy maksaa Metsähallitus-konsernille käyttöoikeuskorvausta. Lakiuudistuksen myötä Metsähallituksen hallituksen rooli Metsähallituksen johtavana toimielimenä vahvistui.

Metsähallituslain mukaan Metsähallituksen omaisuus jakaantuu peruspääomaan ja muuhun omaan pääomaan. Peruspääomassa on omaisuus, joka on taloudellisesti hyödynnettävissä ja sille asetetaan tuottovaatimus. Muussa omassa pääomassa on julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitettu omaisuus sekä erillinen tase-erä maa- ja vesiomaisuutta (ns. kolmas tase-erä), joka ei liity julkisten hallin-totehtävien hoitoon. Muulle omalle pääomalle ei aseteta tuottovaatimusta.

Hallitusohjelman mukainen tavoite puun käytön lisäämisestä ja puun jalostusarvon kasvattamisesta edellyttää, että Metsähallitus jatkaa hakkuumahdollisuuksiensa mukaista puun tarjontaa markkinoilla yhteiskunnalliset velvoitteet huomioiden. Metsähallitusta koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tehdyssä ulkopuolisessa arvioinnissa Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan käytössä olevien maiden tasearvot todettiin

Kaupallinen kalastus ja virkistyskalastus ovat keskeisiä vesialueiden käyttömuotoja.

vertailukelpoisiksi muihin toimijoihin nähden. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli verrokkiyhtiöitä alempi johtuen metsien maantieteellisestä sijainnista, suhteellisen korkeasta tasearvosta ja liiketoimintamallien eroista. Metsähallituksen omistajapolitiikan mukaisesti tuottovaateen alaisen pääoman tuottovaateeksi on vuonna 2016 hyväksytyissä omistajapolitiittisissa linjauksissa asetettu 4,6 % vuoteen 2020 mennessä.

3.1 Maankäyttö ja vesialueiden käyttö

Maankäyttöä koskevat suurimmat muutokset ovat olleet suojelupinta-alan kasvamista joko liiketoiminnan käytössä olleen maan siirtyessä suojeluun tai ympäristöministeriöltä ja ELY-keskuksilta Luontopalveluille siirtyneiden alueiden kautta. Liiketoiminnan maata myytiin viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana enemmän kuin sitä on Metsähallitukselle ostettu.

Metsähallituksen hallinnassa oleva maa-ala kasvoi Länsi- ja Itä-Suomen alueilla vuosien 2008–2016 aikana yhteensä 25 000 hehtaaria. Luontopalvelujen hallinnoima maa-ala kasvoi 48 000 hehtaaria ja liiketoiminnan käytössä oleva maa-ala supistui 25 000 hehtaaria. Pinta-aloihin ei ole laskettu mukaan Metsäntutkimuslaitokselta vuonna 2008 hallinnansiirtona tulleita maita.

Luontopalvelujen hallintaan on siirtynyt Ympäristöministeriöltä ja ELY-keskuksilta 19 600 hehtaaria sekä muilta laitoksilta 3 600 hehtaaria maata. Metsähallitus

on itse ostanut ja vaihtanut luonnonsuojeluun 4 700 hehtaaria maata. Metsähallituksen liiketoiminnan hallinnassa olleita maita on siirretty Luontopalveluille noin 20 000 hehtaaria.

Vuosien 2008–2015 aikana on liiketoiminnan maita myyty 6 000 hehtaaria enemmän kuin on ostettu. Liiketoiminnan hallintaan on ostettu maata lähinnä Puolustusvoimien käyttöön. Maata myytiin kaikkiaan samalla kaudella yli 11000 ha.

Menneellä suunnitelmakaudella yleisistä vesialueista suurin osa siirrettiin Metsähallituksen kolmanteen taseeseen. Pieni osa yleisvesistä on Luontopalveluiden hallinnassa. ELY-keskusten johdolla aloitettiin vesipuitedirektiivin toimeenpano, mikä Metsähallituksessa on tarkoittanut yhteistyöryhmien toimintaan osallistumista ja tehostettujen vesien-suojelutoimenpiteiden käyttämistä huonossa tilassa olevien vesistöjen äärellä toimittaessa.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008–2016 toimenpiteenä oli suojelualueiden laajentaminen valtionmailla 10 000 hehtaarilla. Toimenpide toteutettiin vuonna 2009 METSO-kymppitoni projektissa, jonka tuloksena Länsi- ja Itä-Suomessa siirrettiin liiketoiminnalta Luontopalvelujen hallintaan 5 500 hehtaaria maata. Suojeltavat kohteet valittiin olemassa olevan tiedon perusteella ilman maastotarkasteluita.

Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman kirjausta ”METSO-suojelualueiden laajentamista valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen mailla jatketaan ja

suojelutavoitteen saavuttamiseksi pyritään osoittamaan tätä kautta uusia suojeltavia alueita 20 000 hehtaaria” toteuttamaan perustettiin METSO-hallitus projekti, jonka työn tuloksena vuonna 2014 tehtiin päätökset 7 200 hehtaarin maa-alan siirtämisestä Länsi- ja Itä-Suomessa liiketoiminnalta Luontopalvelujen hallintaan. Paikkatiedon perusteella valittiin kohteet maastokartoitukseen, jossa selvitettiin METSO-kriteereiden esiintyminen tarkasteltavilla kohteilla. Olemassa olevan ja maastossa hankitun tiedon perusteella valittiin lopulliset kohteet.

Ympäristöministeriö asetti vuonna 2012 työryhmän valmistelemaan soidensuojelun täydennysohjelmaa. Ympäristöministerin vaihduttua lakisääteisen luonnonsuojeluohjelman valmistelusta luovuttiin ja työryhmän työn tavoitteeksi muuttui tehdä ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Valtionmailla olleita kohteita kartoittivat sekä ELY-keskukset että Metsähallituksen Luontopalvelut vuosina 2013 ja 2014. Valtioneuvosto teki valtionmaiden soidensuojelua koskevat päätökset kahdessa osassa vuonna 2015. Päätösten mukaan osa soista suojellaan lakisääteisesti ja osa Metsähallituksen omalla päätöksellä joko maankäyttökohteena tai alue-ekologisen suunnittelun kohteena. Metsähallituksen omalla päätöksellä toteutettavat kohteet jäävät liiketoiminnan hallintaan. Päätösten mukaisesti Luontopalvelujen hallintaan siirrettiin entisten Länsi- ja Itä-Suomen kattamalta alueelta 5 200 hehtaaria soita ja niitä reunustavia kivennäismaita. Maankäyttökohteena tai alue-ekologisen suunnittelun kohteena suojeltiin 1 700 hehtaaria.

METSO-ohjelman toimenpiteenä Teijon, Evon ja Ruunaan retkeilyalueiden luontoinventointeja täydennettiin ja niiden hoito- ja käyttösuunnitelmat uusittiin vuonna 2011. Evon ja Ruunaan retkeilyalueille rajattiin METSO-hallitusprojektissa yhteensä 1 570 ha suojelumetsää osana retkeilyaluetta.

3.2 Metsätalous

Metsähallitus Metsätalous Oy aloitti toimintansa 15.4.2016, mutta metsätalouden toimintatapaa muutettiin jo vuoden 2013 alusta siten, että kahden ydinprosessin organisaatiomallin sijaan muodostettiin kolme prosessia; metsäomaisuuden hoito, metsänhoito- ja tienrakennus ja asiakaslogistiikka. Samassa yhteydessä metsätalouden alueet yhdistettiin kuudesta kolmeen; Etelä-Suomi, Pohjanmaa-Kainuu ja Lappi. Osana metsänhoito- ja tienrakennusprosessia aloitti toimintansa uusi resurssitiimi tehostamaan metsänhoidon, puun korjuun ja kuljetuksen palvelujen hankintaa.

Uudistetut metsälaki ja laki hyönteistuhojen torjunnasta tulivat voimaan vuonna 2014. Metsälaissa on aiempaa monipuolisemmat mahdollisuudet metsien käsittelylle. Se turvaa myös edellistä lakia paremmin luonnon monimuotoisuuden. Metsien uudistamista aiemmin säädelleet läpimitta- ja ikärajat poistuivat. Metsälaki tarjoaa perinteisten uudistus- ja kasvatushakkuiden lisäksi esimerkiksi mahdol-

lisuuden metsän kasvatuksen eri-ikäisenä ja jatkuvasti peitteisenä.

Tapion Hyvän metsänhoidon suositusten uudistamisen myötä Metsähallituksen metsätalouden metsänhoito-ohje päivitettiin ja se otettiin käyttöön vuonna 2014. Metsätalouden harjoittamisen tavoitteena on kasvattaa hyvälaatuista tukkipuuta ja hyödyntää korkeaa arvokasvua monikäyttömetsissä. Erikoishakkuiden valikoimaa laajennettiin ja eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen käytölle tuli lisää mahdollisuuksia varsinkin erityiskohteilla ja turvemaidella. Karujen turvemaiden metsänhoitoon panostetaan aiempaa vähemmän. Kaikkein heikkotuottoisimpien turvemaiden metsänkasvatukseen ei panosteta ollenkaan tai tehdään vain minipanostus uudistumisen varmistamiseksi.

MONIKÄYTTÖMETSÄ

Monikäyttömetsissä harjoitetaan kestävä metsätaloutta, virkistyskäyttöä ja muuta elinkeinotoimintaa. Monikäyttömetsissä samoille hehtaareille mahtuvat niin puuntuotanto kuin esimerkiksi metsästys, kalastus, matkailu, ja Pohjois-Suomessa porotalous. Monikäyttömetsien heikkotuottoisimmat alueet, eli kitu- ja joutomaat, eivät ole metsätalouksikäytössä.

Metsähallituksen ympäristöoppaasta otettiin käyttöön uusi versio vuonna 2011. Oppaan keskeisiä teemoja ovat metsien monimuotoisuuden ja talousmetsien ekosysteemipalveluiden turvaaminen. Oppaan päivittäminen oli erityisesti tarpeen vakiintuneeksi käytännöksi nousseen energiapuun korjuun, vesipuidedirektiivin toimeenpanon sekä luontotyyppien ensimmäisen ja lajien neljännen uhanalaisarvioinnin valmistumisen vuoksi.

Edellisten luonnonvarasuunnitelmien valmistumisten jälkeen on puustotiedon keräämisessä siirrytty laserkeilaukseen perustuvaan menetelmään. Laserkeilaus, ilmakeilaus ja puustotulkinta ostetaan palveluna ulkopuolisilta yrityksiltä. Etelä-Suomessa pääosa keilausaineistosta on hankittu Metsäkeskusten ja sittemmin Suomen Metsäkeskuksen vetämissä hankkeissa. Etelä-Suomen ensimmäiset keilaushankkeet, joissa Metsähallituksen metsätalous oli mukana, alkoivat vuonna 2010. Vuoteen 2016 mennessä on laserkeilausaineistolla katettu 700 000 hehtaarin maa-ala. Tästä on toiseen kertaan keilattu 33 000 hehtaaria. Laserkeila-

uksella saadaan tuotettua paitsi puustotieto myös puuston latvusmallit (CHM) ja maanpintamalli (DTM), jotka auttavat puunkorjuun ja metsänhoitotöiden suunnittelua.

Metsätalouden uusi paikkatietojärjestelmä Silvia otettiin käyttöön keväällä 2015. Silvian tietorakenne ja koko suunnittelun työtapo muutettiin niin, että se mahdollistaa laserkeilauksella tuotetun puusto- ym. tiedon tehokkaan hyödyntämisen. Silviassa puusto-, kasvupaikka- ja hallinnollinen tieto on erotettu toisistaan omille karttatasoilleen toisistaan riippumattomiksi geometrioiksi. Puustotieto on esitetty sekä keskimäärin 0,3–0,5 hehtaarin kokoisina puustokuvioina että 16 x 16 metrin hilalla. Molemmat puuston kuvaustavat ovat käytettävissä ja täydentävät toisiaan erilaisissa suunnittelutilanteissa. Silviassa on suunnittelijoiden työtä tukemassa hakkuumahdollisuusteemat sekä puustokuvioille että hilalle, latvusmalli (CHM) ja maanpintamalli (DTM). Suunnittelijoiden kämmenmikrot on vaihdettu maastotietokoneisiin, jotka toimivat myös henkilökohtaisina työasemina toimistotyössä.

Metsähallitus alkoi vuonna 2009 määrätietoisesti lisätä valtion metsistä korjattavan energiapuun määrää ja kehittää energiapuun myyntiä, korjuuta ja toimitusta. Energiapuusta tuli oma puutavaralajinsa tukki ja kuitupuun rinnalle. Tuoloin asetettuja energiapuun myyntimääriä ei ole saavutettu, mihin syynä ovat olleet valtion maiden kaukainen sijainti toimituspaikkoihin nähden ja energiapolitiikan ailahtelevuus.

Kansallisen metsäohjelman toimenpiteenä oli valtion monikäyttömetsien kulttuuriperintökohteiden inventointi. Inventointihankkeen tavoitteena oli kartoittaa kulttuuriperintökohteet kivikaudelta 1960-luvulle asti. Hanke alkoi vuonna 2009 esiselvitysprojektilla. Varsinaisen hankkeen inventoinnit alkoivat vuonna 2010 ja hanke saatiin valmiiksi vuonna 2015. Etelä-Suomessa kulttuuriperintöinventointi kattoi 650 000 hehtaarin maa-alan. Projektissa Etelä-Suomen alueelta dokumentoitujen kohteiden lukumäärä on noin 2 500 kappaletta. Kaikkiaan Etelä-Suomessa on paikkatietojärjestelmässä 5 500 kulttuuriperintökohdetta. Kulttuuriperintökohteet on raportoitu julkaisussa Metsiin kadonneet ja tarkasteltavissa retkikartta.fi-palvelussa.

3.3 Luontopalvelut

Luontopalvelut on elänyt kehittämisen ja laajenemisen aikaa. Perinteisen osaamisen menetelmät ovat kehittyneet, uusia vastuita on tullut ja osaamisalueita otettu haltuun – esimerkiksi merialueet, vedenalainen luonto ja kulttuuriperintö. Eräpalvelujen tulo osaksi Luontopalveluja monipuolisti asiakaskuntaa. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kävijämäärät ovat jatkuvassa kasvussa ja alueiden merkitys luontomatkailun edellytysten tarjoajana yhä suurempi. Suurten asutuskeskusten läheisyydessä sijaitsevien suojelualueiden ja luontokohteiden merkitys

lähivirkistysalueina ja hyvinvoinnin ja terveyden lähteinä on kasvanut. Vapaaehtoistyön määrä ja yhteistyö alueiden käyttäjien kanssa ovat lisääntyneet. Hankemuotoisen toiminnan merkitys ja Luontopalveluiden rooli hanketoimijana mm. EU-rahoitteisissa hankkeissa ovat kasvaneet. Luonnonsuojelukäytössä ja Luontopalvelujen taseessa oleva maa-ala on lisääntynyt liki 50 000 hehtaaria. Lisäys johtuu suojeluohjelmien toteuttamisesta eli valtiolle hankituista, aiemmin yksityisomistuksessa olleista alueista, muilta valtion laitoksilta sekä METSO-toimintaohjelman ja soidensuojelun täydennysohjelman yhteydessä liiketoiminnan puolelta siirtyneistä alueista.

Tarkastelujakson alussa Metsäntutkimuslaitoksen suojelualueet siirrettiin Metsähallituksen hoitoon. Etelä-Suomessa näihin kuuluivat mm. Kolin kansallispuisto, Vesijaon luonnonpuisto ja Punkaharjun luonnonsuojelualue. Kuluvalle vuosikymmenellä on Etelä-Suomeen perustettu neljä uutta kansallispuistoa. Sipoonkorven ja Selkämeren kansallispuistot perustettiin eduskunnan päätöksillä vuonna 2011. Vuonna 2012 ympäristöministeriö pyysi eri puolilla Suomea nousseita esityksiä uusista kansallispuistoista lähetettäväksi ministeriöön yhdellä kertaa arvioitaviksi. Esityksiä tuli kaikkiaan 19, joista jatkoselvitykseen eteni Etelä-Suomesta kaksi, Teijo ja Etelä-Konnevesi. Ympäristöministeriö tilasi Metsähallituksen Luontopalveluilta selvitykset näiden alueiden soveltuvuudesta kansallispuistoiksi. Selvitysten pohjalta Etelä-Konneveden ja Teijon kansallispuistot perustettiin vuosina 2014 ja 2015. Vuonna 2013 Metsähallitus avasi yhdessä yhteistyökumppanien kanssa luontokeskus Haltian Espoossa Nuuksion kansallispuiston kupeessa.

Vuoden 2014 alussa Metsähallituksen Luontopalvelujen hoitoon siirtyi Museovirastolta 29 kulttuurihistoriallisesti arvokasta kohdetta, Etelä-Suomessa mm. Raaseporin rauniolinna ja Loviisan Svartholman linnoitus. Vallisaari Helsingin edustalla ja Öro Saaristomerellä tulivat Luontopalvelujen vastuulle puolustusvoimilta. Öron historiallinen linnakaari avautui kävijöille ja matkailukäyttöön vuonna 2015 ja Vallisaari 2016.

Luonnonsuojelun osalta Luontopalvelujen toimintaa on ohjannut Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kansallinen strategia ja toimintaohjelma 2006–2016. Sen mukaisesti monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamisessa keskeinen rooli on METSO-ohjelmalla, joka on lisännyt resursseja suojelualueiden inventointiin ja ennallistamiseen. Lisäksi ennallistamiseen on saatu merkittävästi tukea EU:n LIFE-rahastosta. Merialueilla vedenalaisten luontotyyppien inventointia on tehty osana vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma VELMUa.

Suojelualueiden ja suojeluohjelmakohteiden luontotyyppiä on vuosien 2008–2015 välisenä aikana inventoitu noin 130 000 hehtaaria, joista noin 80 000 valtion hallinassa olevia alueita ja 50000 ha yksityisiä suojelualueita.

Tarkastelujakson aikana suojele- ja suojeleohjelma-alueilla ennallistettiin yli 7000 hehtaaria soita sekä 2500 hehtaaria metsiä. Metsien ennallistamisesta 300 hehtaaria oli polttoa, loput lahoppuun lisäystä ja pienaukotusta. Arvokkaita elinympäristöjä, pääasiassa lehtoja, hoidettiin 1800 hehtaaria. Hoidossa olevien perinnebiotooppien vuotuinen pinta-ala vaihteli tar-kastelujakson aikana välillä 1700-2600 ha. Vuoden 2015 lopussa hoidon piirissä oli yhteensä 2500 hehtaaria. Yksityisillä suojelealueilla (YSA) tehtiin tarkastelujakson aikana ennallistamistoimia 250 ha:n alalla ja arvokkaiden elinympäristöjen hoitoa vajaan 700 ha:n alalla. YSA-alueiden perinnebiotooppien hoidon ala kasvoi jakson aikana ollen vuonna 2015 jo 850 ha.

Lajistoinventoinnit ovat keskittyneet etupäässä suojele-alueille. Inventoituja lajiryhmiä ovat olleet kääväkkäät, jäkälät, sammaleet, putkilokasvit, kovakuoriaiset ja linnut. Uhanalaisten lajien tietoja on päivitetty ympäristöhallinnon uhanalaisrekisteriin eli Hertta-järjestelmään, sittemmin LajiGis-järjestelmään. Päivitystä on tehty myös monikäyttömetsissä sijaitsevien esiintymien osalta. Monikäyttömetsissä sijaitsevien erityisesti suojelettavien lajien esiintymien suojeleua on edistetty.

Vuonna 2012 ympäristöministeriö käynnisti laajan säädösvalmistelutyön uusien luonnonsuojelealueiden perustamiseksi mm. Varsinais-Suomeen ja Saimaalle. Metsähallitus osallistui työhön aktiivisesti. Säädösvalmistelu on sen jälkeen edennyt maakunnittain ja tarkoitus saattaa päätökseen Etelä-Suomen osalta vuonna 2019. Hitaasti edennyt suojelealueiden kiinteistönmuodostus sai lisävahtia vuonna 2016 valtion lisätalousarvioon osoitetulla määrärahalta, jonka myötä työ saadaan mm. Etelä-Suomen kansallis- ja luonnonpuistojen osalta valmiiksi vuoden 2017 loppuun mennessä.

Lakisäateisten kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmien ohella suojelealueiden hoidon ja käytön suunnittelu-tarve määräytyy pitkälti Natura-yleissuunnitelmien pohjalta, joita Metsähallitus ja elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskukset tarvittaessa yhteistyössä päivittävät. Vuosina 2008–2015 hoito- ja käyttösuunnittelu keskittyi osaltaan jakson aikana perustettuihin neljään uuteen kansallispuistoon, mutta kattoi kokonaisuudessaan 65 Natura 2000 -aluetta. Suunnittelua ohjaavien Natura-yleissuunnitelmien päivitys aloitettiin v. 2016. Tarkastelujakson lopulla Metsähallituksessa otettiin käyttöön uudistetut SASS-paikkatietojärjestelmät suojelealueiden suunnitteluun ja seurantaan sekä luontotyyppe- ja lajistotiedon hallintaan.

Luonnonsuojele- ja retkeilyalueet ovat matkailun vetovoimatekijöitä, joihin tukeutuvat yksityiset palvelut tuovat matkailutuloa usein myös sellaisille alueille, joilla muita ansaintamahdollisuuksia on vähän. Vuodesta 2009 lähtien Metsähallitus on selvittänyt luontomatkailun paikallistaloudellisia kokonaistulovaikutuksia yhteistyössä Metsätutkimuslaitoksen kanssa kehitetyllä laskentamallilla. Merkit-

tävimmät paikallistaloudelliset vaikutukset kohdistuvat alueisiin, joissa kävijöiden viipymä on pidempi ja matkailupalvelujen tarjonta suurempi. Viime vuosina kansallispuistojen ja muiden merkittävien yleisökohteiden kävijöiden rahankäytön vaikutukset paikallistalouteen ovat kasvaneet merkittävästi, vuodesta 2010 lähtien noin kolminkertaistuneet. Kaikkiaan alueen 29 kansallispuistoon suuntautuvan matkailun vaikutukset olivat v. 2015 48 milj. euroa, suurimpina Koli, Saaristomeri ja Repovesi. Evon ja Ruunaan valtion retkeilyalueiden vaikutukset olivat yhteensä 5 milj. euroa. Etelä-Suomen valtionmaille suuntautuvan metsästys- ja kalastusmatkailun paikallistaloudelliset vaikutukset samana vuonna olivat 4,4 miljoonaa euroa.

Luontopalvelujen yhteistyö matkailuyrittäjien, kuntien ja maakuntien kanssa on tiivistynyt. Metsähallituksen roolina on pitkälti luoda edellytyksiä luontomatkailulle varmistuen samalla alueiden suojeleutavoitteiden toteutuminen. Yhteistyön tavoitteena on myös luontomatkailun kestävyys kansallispuistoissa ja muilla suojelealueilla. Yhtenä keinona sen edistämiseksi ovat yhteistyösopimukset alueita hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa. Luontomatkailun yhteistyösopimuksia oli vuoden 2015 lopulla solmittu Etelä-Suomessa 262 yrityksen kanssa.

Eräpalvelujen yhtenä keskeisenä tehtävänä on metsästys- ja kalastusmahdollisuuksien järjestäminen kansalaisille. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteistyö muiden alueellisten riista- ja kalatoimijoiden kanssa kasvaa koko ajan tärkeämmäksi. Yhteistyö erityisesti kalastuksen järjestämisessä yhdessä kalastusalueiden ja osakaskuntien kanssa on tiivistynyt. Erälupien myynti on siirtynyt Eräpalvelujen omaksi toiminnaksi. Myyntijärjestelmiä kehitetään jatkuvasti asiakasläheisemmiksi. Verkossa myynti tapahtuu osoitteessa eraluvat.fi. Eräpalvelujen rooli on selkeytynyt. Sitä ei nähdä erämatkailun toimijana, vaan edellytysten luojana. Valtion maat halutaan nähdä erämatkailun mahdollistajana, mutta valtio-omistajan ja kansalaisten tahto tässä asiassa on vielä tarkentumatta. Riistan elinympäristöjen aktiivisen hoidon kehittäjänä Eräpalvelut on ollut edelläkävijänä. Valvontayhteistyö alueellisten viranomaisien kanssa on ollut hyvää ja yhteistyö kalastusalueiden ja riistanhoitoyhdistysten kanssa on tiivistynyt. Eräpalvelujen rooli on kehittynyt osaksi julkista riistakonsernia.

Luontopalvelut on aktiivinen hanketoimija. Vuoden 2015 alussa päättynyt Suoverkosto-LIFE-hanke oli LIFE-rahaston luontohankkeista mittavin Suomessa toteutettu. Soita ennallistettiin hankkeessa 4 700 hehtaaria. EU rahoitti 6,7 miljoonan euron budjetista puolet. Hanke työllisti paikallisia urakoitsijoita 90 henkilötyövuoden verran. Luonnonhoito-LIFE-hankkeessa on hoidettu mm. lehtoja ja niittyjä ja edistetty näiden monimuotoisuuden säilymistä lähes 60 kohteessa kautta maan. Vuonna 2014 käynnistetty Paahde-LIFE-hanke avasi uusia uria, kun ensimmäistä kertaa Suomessa hoidetaan samassa hankkeessa valtion, yksityisten maanomistajien ja yritysten

maita. Runsaan neljän miljoonan euron budjetista puolet saadaan EU:lta. Käynnistymässä on 30 kumppanitahon voimin järvien, jokien ja pienvesien kunnostamiseen tähtäävä EU-rahoitteinen suurhanke Freshabit-LIFE, jonka budjetti on n. 20 milj euroa. Paitsi että yhteiset hankkeet tuovat resursseja, ne myös lisäävät maakunnallisia ja kansainvälisiä kumppanuuksia.

Metsähallitus aloitti vuonna 2007 yhteistyön Etelä-Suomen aluevankilan kanssa avolaitosvankien työllistämiseksi suojelualueiden kunnostuksessa ja hoidossa mm. Nuuksiossa, Sipoonkorvessa ja Aulangolla. Myöhemmin yhteistyökonsepti on laajentunut myös muille alueille, ja vankien työpanos on kasvanut vuonna 2015 jo 55 htv:een ollen jo merkittävässä roolissa useiden suojelualueiden huolto- ja hoitotöissä.

Luontopalvelut ylläpitää useita verkkopalveluita luonnosta ja luontoharrastuksista kiinnostuneille kansalaisille: luontoon.fi, retkikartta.fi, eräluvat.fi ja suurpedot.fi. Sosiaalisen median merkitys viestinnässä on viime vuosina kasvanut. Kansallispuistoista ja suosituimmista luontokohteista ylläpidetään mm. Facebook-sivuja, joiden kautta päästään nopeaan kontaktiin asiakkaiden kanssa.

3.4 Kiinteistökehitys

Metsähallituksen Laatumaa-yksikkö on 9.2.2017 alkaen nimeltään Kiinteistökehitys. Kiinteistökehityksen tehtäviin kuuluu kiinteistöliiketoiminta liiketoiminnan maa-alueilla. Tämä käsittää maa-alueiden kaavoituksen ja tonttien jalostamisen vapaa-ajan tonteiksi ja muuksi rakennusmaaksi. Kiinteistökehitys vastaa myös sille osoitetun muun kiinteän omaisuuden, kuten rakennusten vuokrauksesta, kehittämisestä ja niillä käytävästä kaupasta. Lisäksi Kiinteistökehitys kehittää tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita yhdessä alan toimijoiden kanssa sekä kartoittaa kiviainesvarantoja ja kehittää niitä hyödyntämisvalmiiksi myyntiin ja vuokraukseen.

Kiviainesliiketoimintaa tehneen Metsähallituksen tytäryhtiön Morenia Oy:n liiketoiminnasta on tarkastelujaksolla luovuttu. Morenia Oy:ltä jääneitä kiviainesvarantoja ja niiden myyntiä jäi hoitamaan tytäryhtiö MH-Kivi Oy. Vuonna 2014 kaikki Metsähallituksen maa-ainesliiketoiminta päätettiin keskittää Kiinteistökehitykseen.

Kaavoitus, tonttien jalostus ja luovutus on vakiintunut Kiinteistökehityksen ydintehtäväksi. Etelä-Suomessa pääosa luovutettavista tonteista on ranta-alueilla olevia vapaa-ajan tontteja. Lisääntyvässä määrin kaavoitetaan ja luovutetaan markkinalähtöisesti myös muuhun rakentamiseen soveltuvia alueita, kuten pientalotontteja ja liiketontteja yritysten tarpeisiin taajamien läheisyydestä.

Tarkastelujaksolla on matkailupalveluita tuottaneen Villi Pohjolan liiketoiminnasta luovuttu ja rakennuskanta

siirretty Kiinteistökehitykselle, samoin kuin metsätaloudelle kuuluneet tarpeettomat rakennukset. Metsähallituslain uudistamisen myötä Kiinteistökehityksen hallintaan siirtyivät yleiset vesialueet ja luontotalousalueet (ns. kolmannen taseen alueet).

Kiinteistökehityksen ja siihen liittyvän kauppatoiminnan lisäksi Kiinteistökehitys vastaa Metsähallituksessa toteutettavista muista maakaupoista. Metsähallituksessa on otettu kiinteistöjen ostoissa ja myynneissä käyttöön Maanmittauslaitoksen sähköinen Kiinteistövaihdannan palvelu. Maanmyyntiä ja hankintaa ohjaavat ministeriön linjaukset.

Metsähallituksen maanhankinnan toiminnassa painotetaan erityisesti puolustusvoimien, opetuksen ja tutkimuksen tarpeita, metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja metsätalousmaiden hankintaa yhtenäisen kiinteistöraakenteen parantamiseksi. Metsämaan hankintatavoitteet asetetaan vuosittain tulosohjauksessa ja ostokriteerit ohjaavat hankintaa. Pääpaino hankinnoissa kohdistuu puolustusvoimien tarpeisiin liittyvään maanhankintaan.

Vuotuiset maanmyyntitavoitteet linjataan ja asetetaan Metsähallituksen hallituksen ja pääjohtajan toimesta ministeriön esittämien tuloutustavoitteiden perusteella.

3.5 Edellisten suunnitelmien toteutuminen

Edellisten luonnonvarasuunnitelmien toteutumista on tarkasteltu liitteessä 3. Tarkastelu on tehty aiempien suunnitelmien mukaisesti Itä-Suomi ja Länsi-Suomi erikseen. Edellisten luonnonvarasuunnitelmien laatimisvuosien eroavuuden vuoksi suunnitelmatarkastelu koskee osaksi eri vuosia. Osa mittareista on lisäksi ollut erilaisia eri alueilla, mikä hankaloittaa tarkastelua koko Etelä-Suomen kehitystä koskien.

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksen ja Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelman yhteenlaskettu hakkuusuunnite oli 1,85 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Suunnitetta vastaavat tavoitteet uudistushakkuille olivat 6 000 ja kasvatushakkuille 12 600 hehtaaria vuodessa. Suunnitteessa ei ollut mukana Luonnonvarakeskuksen tutkimusmetsäsuunnitelmien mukaisia 44 000 m³ vuotuisia hakkuita. Korjuumäärä Etelä-Suomessa vuosina 2008–2015 oli keskimäärin 1,92 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Uudistushakkuita tehtiin 5 600 ja kasvatushakkuita 13 600 hehtaaria vuodessa. Myrsky- ja lumituhoja on ollut paljon suunnitelmakaudella ja nämä ovat mukana hakkuumäärissä ja -pinta-aloissa. Vuosittaiset hakkuumäärät ovat vaihdelleet budjettitavoitteiden ja markkinatilanteen mukaan.

Taimikonhoitoa tehtiin Länsi- ja Itä-Suomen alueilla vuosina 2008–2013 yhteensä keskimäärin 9 500 hehtaaria

vuodessa, kun luonnonvarasuunnitelmien yhteenlaskettu tavoite oli 9 300 hehtaaria vuodessa. Lannoitustavoite oli 7 000 ja toteutunut pinta-ala 4 600 hehtaaria vuodessa. Kunnostusojitustavoite oli 4 000 ja toteutunut pinta-ala 2 800 hehtaaria vuodessa. Kunnostusojitusmäärien laskuun vaikutti muuttunut ohjeistus. Itä-Suomessa seurattavana metsänhoidon työajajina oli vielä maankunnostus, jota siellä tehtiin suunnitelman mukaiset 2 700 hehtaaria vuodessa.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008–2016 Metsähallituksen monikäyttömetsiä koskettavia toimenpiteitä ovat olleet suojelualueverkoston kehittäminen, monikäyttömetsien luonnonhoitotoimet, selvitys korprien, lettojen ja puustoisten soiden tilasta ja toimenpideehdotukset tilan parantamiseksi, paahde-elinympäristöjen kartoitus ja hoito, monimuotoisuutta painottavat metsien käytön suunnitelmat luonnonsuojeluverkoston yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden kannalta tärkeille alueille, valtion retkeilyalueiden luontoinventointien täydentäminen ja niiden hoito- ja käyttösuunnitelmien uusiminen sekä Metsäntutkimuslaitokselta siirtyneiden maiden alueekologinen tarkastelu ja luontoarvojen inventointi.

Kuhmoisten Isojärven ympäristöarvometsään ja Lieksan Ruunaan retkeilyalueelle perustettiin vuonna 2009 metsien luontaiseen häiriödynamiikkaan perustuvien metsänkäsittelyvaihtoehtojen kokeilualueet tutkimus- ja opetuskäyttöön. Kokeilualueilla, jotka ovat noin 1 000 hehtaarin suuruisia, voidaan tutkia erilaisten metsänkäsittelymenetelmien vaikutuksia maisematasolla pitkän ajan kuluessa. Kokeilualueet jakautuvat kahteen intensiteettitasoon (puuston hyödyntämistä 90 % tai 50 %) ja pienten, osittaisen tai voimakkaiden häiriöiden vyöhykkeisiin, jotka yhdessä muodostavat kuusi metsänkäsittelyn lohkoa. Kokeilualueilla käytettäviä hakkuumenetelmiä ovat poiminta-, pienaukko-, osittais- tai avohakkuu sekä kasvatushakkuu, joissa metsikköä harvennetaan vaihtelevalla voimakkuudella jättäen pienialaisia tiheiköitä ja avoimia laikkuja avaten.

Erytyshakkuut on jalkautettu osaksi arkipäivästä toimenpiteiden suunnittelua ja toteutusta ja niiden käyttöä on lisätty. Erytyshakkuihin luetaan väljennys-, pienaukko-, poiminta- ja säästöpuuhakkuut sekä pienaukko- ja kasvatushakkuut. Nämä hakkuutavat on kuvattu metsänhoito-ohjeessa ja ympäristöoppaassa. Lisäksi voidaan tehdä räätälöityjä hakkuuta kohteille, joilla edellä luetellut vakiintuneet hakkuutavat eivät tarjoa sopivaa vaihtoehtoa. Metsänhoito-ohjeen ja ympäristöoppaan uusimmissa versioissa on erityishakkuuden käytön opastusta lisätty ja tarkennettu. Metsälain muutoksen myötä uutena hakkuutapana työkalupakkiin tuli pienaukko- ja kasvatushakkuut. Erytyshakkuuta käytetään ensisijaisesti riistan- ja luonnonhoidollisista sekä maisemallisista syistä. Kulttuuriperintökohteiden käsittelyssä käytetään asiantuntija-apua. Erytyshakkuuden pinta-ala vuosina 2008–2014 on ollut keskimäärin 375 hehtaaria vuodessa, mikä on 2 % hakkuuden vuotuisesta kokonaispinta-alasta.

Uudistus- ja kasvatushakkuissa jätetään kuollut, monimuotoisuuden kannalta arvokas puu mahdollisimman tarkoin ja elävää säästöpuustoa turvaamaan metsien monimuotoisuutta ja lahopuun kertymistä myös tulevaisuudessa metsikön kehitysvaiheissa. Monikäyttömetsiin jätetään uudistushakkuissa säästöpuustoa keskimäärin 5–10 m³/ha. Säästöpuuston määrä uudistushakkuissa on Länsi- ja Itä-Suomen alueilla ollut keskimäärin 9–10 m³/ha.

Vesien suojelun koulutuksiin, sovelluksiin ja suunnittelua tukeviin kartta-aineistoihin on panostettu. Suunnittelijoiden käytössä ovat uomaeroosio- ja pintavesiteemat paikkatiedossa, sekä valuma-aluekohtainen suunnittelumenetelmä, jossa käytetään apuna KUHA-laskelmaa. KUHA-laskelmaa käytetään vesistökuormituksen vaihtoehtolaskelmien tekemiseen. Metsätalous on osallistunut aktiivisesti vesienhoitolain mukaisesti ELY-keskusten vetämiin vesienhoidon yhteistyöryhmiin useassa maakunnassa. Vesienhoidon yhteistyöryhmien toiminta on lisännyt tietoisuutta vesien suojelusta ja yhteistyötä toimijoiden kesken. Vesienhoitosuunnitelmien avulla voidaan tehostetun vesien suojelun toimenpiteet, kuten esimerkiksi putkipadot, kohdentaa hyvää huonommassa tilassa olevien vesistöjen valuma-alueille. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelmassa seurantaan asetettiin vesistöjen suojavyöhykkeet. Hakkuiden suojavyöhykkeiden leveys on ollut lähes tavoitteen mukainen. Vesistöjen suojavyöhykkeiden taso on hyvä kunnostusojituksessa mutta heikentynyt mätästyksessä. Tarkastelujakso on vuodet 2008–2012, koska vuodesta 2013 lähtien seurantojen tiedot eivät ole riittävän tarkat Itä-Suomen laajuiselle alueelle.

METSO-ohjelman toimenpiteenä laadittiin luonnon monimuotoisuutta painottavat metsien käytön suunnitelmat luonnonsuojeluverkoston yhtenäisyyden ja kytkeytyneisyyden kannalta tärkeille alueille. Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa valittiin 13 kohdetta, joilla suojelualueiden kytkeytyneisyyttä lisättiin alueekologisen suunnittelun keinoilla. Myös Itä-Suomessa luonnonvarasuunnitelman laatimisen yhteydessä tehtiin tarkasteluita ja METSO-ohjelman toimenpitein lisättiin suojelualueiden kytkeytyneisyyttä.

Kulotuksia, säästöpuuryhmien polttoja ja ennallistamispoltoja on vuosittain toteutettu Länsi-Suomessa keskimäärin 30 hehtaaria ja 8 kappaletta, kun tavoitteena on ollut 72 hehtaaria vuodessa ja vastaavasti Itä-Suomessa 20 hehtaaria ja 9 kappaletta, kun tavoitteena on ollut 100 hehtaaria vuodessa. Tavoitteiden saavuttamista ovat vaikeuttaneet liian kuivat tai sateiset kesät. Metsätaloudessa luovuttiin kustannussyistä kulotuksista ja siirryttiin säästöpuuryhmien polttoon, mikä on osaltaan vähentänyt vuotuisia pinta-aloja. Metsätaloudessa kulotuksia tehdään ainoastaan opetustarkoituksessa muutamien metsäoppilaitosten toimesta.

METSO-ohjelman toimenpiteenä ollut selvitys korprien, lettojen ja puustoisten soiden tilasta ja toimenpiteet

Pystypuiden polttamisella ylläpidetään palojatkumoita. Tuli on tehokas luonnon omaan kiertokulkuun kuuluva luonnonhoitomenetelmä.

tilan parantamiseksi on toteutettu. Selvityksen mukaan Metsähallituksen hallinnoimilla mailla korprien suojelun tila on hyvä. Lettojen tila on paikkatietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan erinomainen, mutta lettojen pienialaisuuden vuoksi kaikkia lettokohteita ei ole viety järjestelmään, joten tiedot eivät anna täysin oikeata kuvaa lettojen määrästä ja suojelun tilanteesta. Puustoisia luhtia ei ole kattavasti kartoitettu eikä kirjattu paikkatietojärjestelmään. Luhdat on pääosiltaan jätetty ojitusten ja hakkuiden ulkopuolelle niiden vähäisen taloudellisen merkityksen takia. Metsätalous ei nykyisin ole uhka luhdille, koska uudisojituksia ei enää tehdä ja tulvamaat jätetään luonnontilaan.

Selvityksen jatkotoimenpiteenä paikkatietojärjestelmän tietojen perusteella suunnattujen maastonselvitysten tuloksena merkittiin arvokkaita korpia, lettoja ja luhtia luontokohteiksi Länsi- ja Itä-Suomen alueilla yhteensä 460 hehtaaria.

Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelman välitarkastukseen kirjattuna tavoitteena oli ennallistaa 110 hehtaaria liiketoiminnan hallinnoimien alueiden korpia. Suunnitelma-kaudella on korpia ennallistettu 69 hehtaaria. Hangon Syndalenissa siirtyi Luontopalvelujen hallintaan ennallistettavaksi suunniteltu laaja korpialue, mikä vaikutti siihen, että tavoitteesta jäätii.

Monikäyttömetsien paahde-elinympäristöjen hoidon painopistekohteita ovat Kankaanpäässä ja Jämijärvellä

sijaitseva Hämeen kangas ja Taipalsaari. Hämeen kankaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa on kirjattu toimenpiteitä paahde-elinympäristöjen hoidolle. Vuonna 2008 toteutettiin ”hammaskoe”, jossa harjun rinteeseen hakattiin pieniä aukkoja ”paahdetaskuja”, joihin siirrettiin kangasajuruohoa Jämin lentokentältä. Taipalsaarella on tehty paahdeympäristön hoitoa ja hoitokokeita muurahaissinisiipirinteellä. Monikäyttömetsien paahdeympäristöt sijaitsevat pääasiassa Puolustusvoimien harjoitusalueille ja pienlentokentillä, joiden nykyinen käyttö ylläpitää paahdeympäristöjä.

METSO-ohjelman 2008–2016 yhtenä toimenpiteenä ollut silloiselta Metsäntutkimuslaitokselta Metsähallituksen hallintaan siirtyneiden maiden alue-ekologinen tarkastelu ja luontoarvojen inventointi aloitettiin vuonna 2008 ja saatiin valmiiksi vuonna 2011. Alue-ekologinen tarkastelu ja maastotyöt tehtiin metsätalouden ja Luontopalvelujen yhteistyönä. Metsätalouden suunnittelijat tekivät maastotyöt ja Luontopalvelujen biologit toteuttivat luontoarvojen tarkemmat inventoinnit.

Länsi- ja Itä-Suomessa yhteenlaskettuna oli monikäyttömetsissä vuonna 2008 toimivia metson soidinpaikkoja 227 ja tarkastettavia 321. Vastaavasti vuonna 2015 toimivia soitimia 304 ja tarkastettavia 297. Soidinpaikoille on ympäristöoppaassa määritelty puustoisuusvaatimukset, jotka rajoittavat uudistushakkuulojen kokoa ja määrää. Riekkö- ja metsähanhisoita on monikäyttömetsissä ennallistettu viime vuosina yhteensä n. 1100 ha.

Kansallispuistojen ja valtion retkeilyalueiden suosio on kasvanut tasaista tahtia koko tarkastelujakson ajan. Kävijämäärät ovat lisääntyneet vuodesta 2008 vuoteen 2015 noin 50 %, miljoonasta käyntikerrasta noin 1,5 miljoonaan. Uusien kansallispuistojen perustaminen jakson aikana selittää lisäyksestä vain osan. Kävijämäärät ovat kasvaneet lähes kaikilla alueilla.

Myös suojelu- ja retkeilyalueiden hyödyntäminen matkailun yritystoiminnassa sekä Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien yhteistyö ovat lisääntyneet jakson aikana. Aktiivinen yhteistyö ja sopimuskäytäntöjen kehittäminen aloitettiin 2000-luvun alkupuolella. Vuonna 2008 yhteistyösopimuksia oli Etelä-Suomessa 95 yrittäjän kanssa, vuonna 2015 sopimuskumppaneita oli jo 263.

Palveluvarustuksen määrän osalta jakson aikana on tapahtunut nousua palvelurakennelmien, erityisesti opastukseen liittyvien rakenteiden osalta. Näistä suurin osa on reittioasteita, viittoja yms. Kesäretkeilyreittien määrä on lisääntynyt 1500 km:stä 2000 km:iin, hiihtoreittien määrä taas tuplaantunut 600 km:iin. Moottorikelkkaurien määrä on pysynyt n. 700 km:ssä. Kämpöjen ja rakennusten määrä on liki puolittunut reilusta 200:sta 130:een, mikä selittynee osaltaan valtion hallintaan tulleiden epäkuranttien rakennusten purkamisesta ja pois myymisestä.

Soita ennallistettiin tarkastelujakson aikana vuosittain n. 900 ha aina vuoteen 2014 saakka, minkä jälkeen

ennallistamis-pinta-alat laskivat seuraavalle vuodelle 350 ha:iin. Tämä johtui Suoverkosto-LIFE -hankkeen päättymisestä, ennallistamiset tehtiin pääosin hankkeen rahoituksella. Soiden ennallistamistoimintaa jatketaan myös tulevana vuosina, ja rahoitusta haetaan edelleen EU:n LIFE-rahastosta.

Metsien vuotuinen ennallistamisen pinta-ala oli jakson alkuvuosina (2008-2010) yli 750 ha, mutta laski sen jälkeen 300-500 ha:n tasolle. Pinta-alat vähenivät mm. sen vuoksi, että metsien ennallistamisessa keskitytään entistä enemmän polttoihin. Polttamisen ekologinen vaikuttavuus on metsien ennallistamisen työlajeista suurin. Suojelualueiden pienaukutus ja aktiivinen lahoppuun tuottaminen ovat vähentyneet merkittävästi. Metsien ennallistamista tehtiin myös yksityisillä suojelualueilla, vuotuisen määrän vaihdellessa alkuvuosien vajaan 150 ha:sta loppukauden 50 ha:iin.

Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito on jakson aikana valtion mailla lisääntynyt vuotuisesta 1700 ha:sta 2500 ha:iin. Kyse on samoista jatkuvan hoidon piirissä olevista hehtaareista. Suurin kasvu on tapahtunut yksityisten suojelualueiden puolella, jossa jakson alussa Metsähallituksen hoidossa oli n. 150 ha, mutta parina viimeisenä vuonna jo n. 800 ha.

4 VAIKUTTAVUUDEN JA HYÖTYJEN SEURANTA

Luonnonvarasuunnittelun mittaristo ja käsitteistö on uudistettu Kainuun luonnonvarasuunnitelman (2015-2012) yhteydessä. Uudistetussa mittaristossa on kolme osa-alueita: omistaja, asiakkaat ja sidosryhmät. Suunnitelmaan seurataan vuosittain ja uusi luonnonvarasuunnitelma Etelä-Suomeen laaditaan 2022.

4.1 Omistaja

Omistajapoliittisten linjausten mukaisesti Metsähallitus tuottaa valtiolle taloudellista ja yhteiskunnallista arvoa. Taloudellinen arvo muodostuu valtiolle tehtävästä tuloutuksesta ja liiketoiminnan omaisuuden pitkän aikavälin tuottomahdollisuuksien kehittämisestä. Yhteiskunnallinen arvo syntyy julkisten hallintotehtävien toiminnan, liiketoiminnan ja liiketoiminnassa huomioon otettavien yhteiskunnallisten velvoitteiden yhteisvaikutuksista.

Metsähallituksen toiminnalla on huomattava vaikutus kumppanuussuhteessa oleviin muihin yrityksiin ja aluetalouteen.

4.1.1 VALTION MAA- JA VESIALUEET

Metsähallituksen metsätalousalueet ovat monikäyttömetsiä. Normaaleja monikäyttömetsiä on 533.000 ha (Taulukko 1). Niiden käytössä ja hoidossa turvataan useat eri käyttömuodot, kuten puuntuotanto, erätalouskäyttö, muu virkistyskäyttö ja metsäluonnon monimuotoisuus. Rajoitetussa metsätalouskäytössä on edellisten lisäksi n. 80.000 ha monikäyttömetsiä. Suojelualueita, suojeluohjelma-alueita ja muita suojelukäytössä olevia alueita suunnittelualueella on reilut 310.000 ha. Virkistys- ja matkailukäytön alueista rajoitetussa puuntuotannossa on 10400 ha ja puuntuotannon ulkopuolella n. 3300 ha.

Taulukko 1. Valtion metsien käyttö ja vesien pinta-alat.

Maankäyttö		Metsämaa	Kitumaa	Joutomaa
Metsätalouskäyttö				
-normaali monikäyttömetsä	533100	533100	0	0
-rajoitettu käyttö	48800	48800	0	0
-käytön ulkopuolella	33400	33400	0	0
-kitu- ja joutomaat	60800	0	38100	22700
Suojelukäyttö	314000	181600	36900	82800
Virkistyskäytön ja matkailun alueet	13700	12200	400	600
Muut alueet	46200	7500	200	100
Vedet	2091000	0	0	0
YHTEENSÄ	3141000	816600	75600	106200

Taulukko 2. Metsähallituksen hallinnassa olevat merialueet kohdetyypeittäin.

Kohdetyyppi		Yleinen vesialue	Muu vesialue	Yhteensä
Kansallispuisto		19480	123770	143250
Muu luonnonsuojelualue		4880	15110	19990
Metsähallituksen päätöksellä perustettu luonnonsuojelualue		0	30	30
Metsähallituksen hallinnassa olevat yksityiset suojelualueet		5780	630	6420
Luonnonsuojeluohjelmien alue		88700	8690	97390
Kaavoituksessa osoitettu luonnonsuojelivaraus		0	30	30
Suojelualue		175880	4910	180790
Suojelumetsä		0	14060	14060
Kulttuurihistoriallinen kohde		0	10	10
Muut alueet		1519630	610	1520230
YHTEENSÄ		1814340	167870	1982200

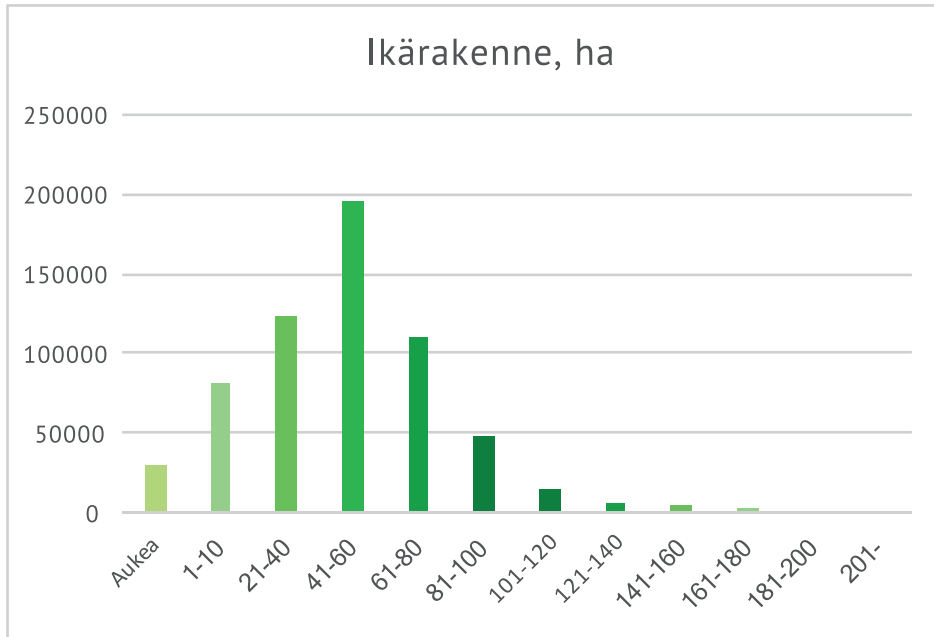
Suunnittelualueen meristä yleisiä vesialueita on 1.814.000 ha ja muita valtion vesialueita 168.000 ha (Taulukko 2). Tämän lisäksi Metsähallituksen hallinnassa on merkittävä määrä osuuksia osakaskuntien vesialueista. Sisävesillä yleisiä vesialueita Etelä-Suomessa on noin 52.000 ha.

4.1.2 METSÄVAROJEN KEHITYS MONIKÄYTTÖMETSISSÄ

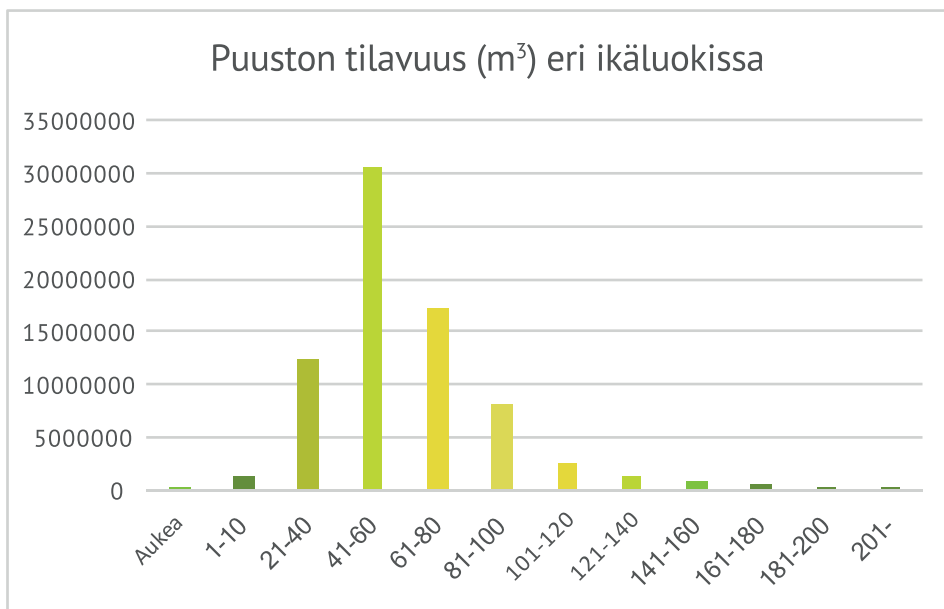
Monikäyttömetsien maisemaa hallitsevat mäntyvaltaiset varttuneet kasvatusmetsät. Menneellä luonnonsuojelusuunnitelman kaudella alle 20 vuotiaiden metsien määrä ja osuus on pysynyt ennallaan. Nuorten kasvatusmetsien (20–40 v.) määrä on vähentynyt 32 000

hehtaaria ja osuus 4 %. Varttuneiden metsien (40–80 v.) määrä on vastaavasti kasvanut 18 000 hehtaaria ja osuus 4,2 %. Yli 80 vuotiaiden metsien määrä on vähentynyt 9 000 hehtaaria ja osuus 0,9 %. Monikäyttömetsien määrää ovat vähentäneet metsätaloukseen myynti ja suojele. Myynti on vähentänyt kaikkien ikäluokkien määrää ja suojele vanhojen metsien määrä liiketoiminnan maalla.

Monikäyttömetsien selvästi suurin ikäluokka on varttuneet 40–60 vuotiaat kasvatusmetsät sekä pinta-alalla että puuston määrällä laskettuna. Puuston kasvu on 3,1 milj. m³/v ja hakkuut 2,1 milj. m³/v. Varttuneiden metsien osuus on kasvamassa mutta nuorten kasvuisten metsien osuus on edelleen niin suuri, että kasvu ylittää poistuman reilusti.

Kuva 3. Metsien ikärakenne monikäyttömetsissä.

Kuva 4. Puuston kokonaistilavuus monikäyttömetsissä.

Monikäyttömetsien puustopääomasta valtaosa on 20–100 vuotiaissa metsissä. Näissä ikäluokissa on yli 90 % koko puustopääoman tilavuudesta.

4.1.3 METSÄHALLITUKSEN PUUSTA SAATAVA TUOTANNON BRUTTOARVO JA VIENNIN ARVO

Voimassa olevan hallitusohjelman tavoitteena on monipuolistaa ja lisätä 15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa puun käyttöä sekä kasvattaa sen jalostusarvoa. Kansallisessa metsästrategiassa on tavoitteeksi asetettu runkopuun hakkuiden nostaminen 80 miljoonan

kuutiometrin vuositasolle. Biotalousstrategian tavoitteena on nostaa biotalouden tuotos 100 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä ja luoda 100 000 uutta työpaikkaa. Kansallisen energia- ja ilmastostrategiassa linjausten mukaan uusiutuvan energian osuus nousee yli puoleen Suomen energiankäytöstä. Metsäbiotalouden merkitys on tärkeä, koska tuotannontekijät ovat pääasiassa kotimaisia.

Suoran arvonlisäyksen ohella Metsähallituksen toimittama puu vaikuttaa kansantaloudessa erilaisten kerrannaishyötyjen ja vientitulojen kautta. Monikäyttömetsien tuottama viennin arvo vuonna 2015 oli 180 euroa kuutiometriltä. Monikäyttömetsien puu tuotti

vientituloja 366 miljoonaa euroa. Tuotannon bruttoarvo oli 318 euroa kuutiometriltä ja kaikkiaan 647 miljoonaa euroa.

Taulukko 3. Metsähallituksen puusta saatava tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo.

	Yht. milj. €	€/m ³
Viennin arvo	366	180
Tuotannon bruttoarvo	647	318

Metsäteollisuuden viennin arvo vuonna 2015 oli 11,5 miljardia euroa. Metsäteollisuuden viennin osuus koko Suomen viennistä oli noin 21,5 %.

Metsähallitus tuottaa metsäsektorin arvoketjujen kautta Etelä-Suomessa hyötyjä erityisesti alueille, joilla valtion metsätaloutta harjoitetaan ja Metsähallituksen toimittamaa puuta jalostetaan.

4.1.4 Monimuotoisuuden kehitys

4.1.4.1 NATURA-LUONTOTYYPPIEN EDUSTAVUUS JA LUONNONTILAISUUS

Luontopalvelut seuraa hallinnassaan olevilla suojelualueilla ja yksityisillä suojelualueilla esiintyvien Natura 2000-maaluontotyyppien tilan kehitystä. Luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus oli Etelä-Suomessa vuonna 2015 tyydyttävä eli indeksiarvona 2,95 asteikolla 1-5.

Etelä-Suomen indeksiarvo on huonompi kuin koko maan keskiarvo 3.90. Tämä kertoo siitä, että Etelä-Suomessa

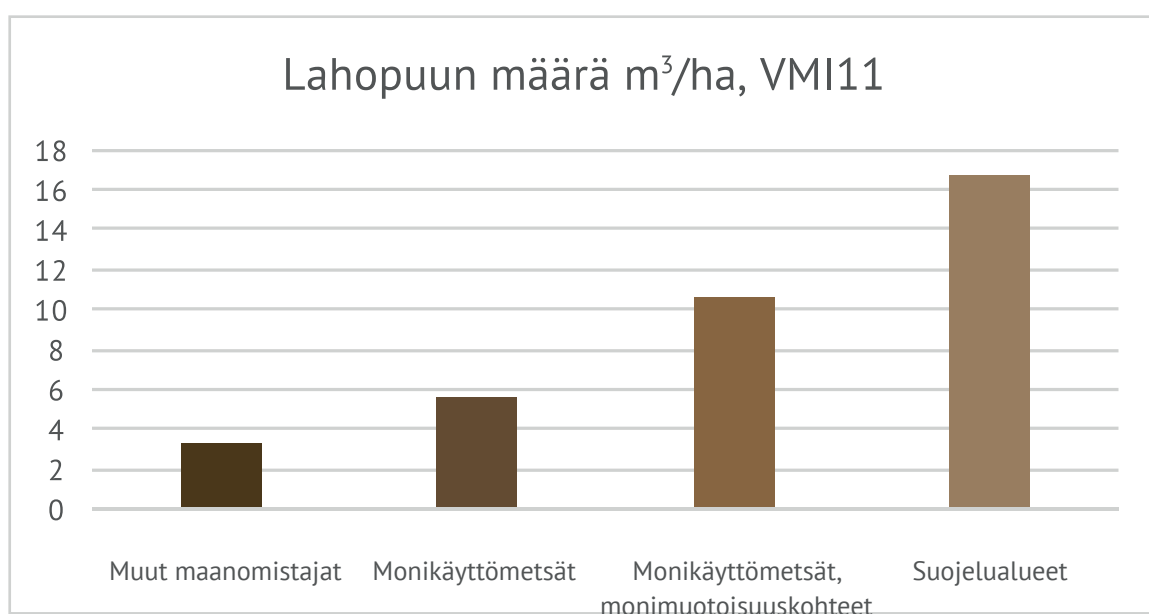
luontotyypit ovat muuta maata yleisemmin aiemman ihmistoiminnan muuttamia ja kooltaan pienialaisempia.

Luontopalvelut parantaa määrätietoisesti Etelä-Suomen heikoimpia luontotyyppisiä painottaen luontotyyppien tilaa luonnonhoidolla ja ennallistamisella. Luontopalveluiden valtakunnallisena tavoitteena on vuoteen 2025 mennessä saavuttaa hyvä tila luontotyypeissä eli indeksiarvona vähintään 4,00.

Arviointi tehdään vuosittain 48 maaluontotyyppille paikkatietoaineistoa hyödyntäen. Jokaiselle luontotyyppille lasketaan edustavuus ja luonnontilaisuusarvo perustuen kuviokohtaiseen tietoon pinta-alapainotettuna. Vaikuttavuusindeksin arvo lasketaan luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus-arvojen keskiarvona ja pinta-alapainottamattomana, jolloin myös pienipinta-alaisten luontotyyppien tilan kehitys näkyy indeksiarvossa. Natura-luontotyyppien yksityiskohtaisempi tarkastelu on liitteenä 8.

4.1.4.2 LAHOPUUN MÄÄRÄ MONIKÄYTTÖMETSISSÄ JA SUOJELUALUEILLA

Lahopuuta on Metsähallituksen suojeluun varatuilla alueilla keskimäärin 16,8 ja monikäyttömetsissä 6,3 kuutiometriä hehtaarilla. Muiden maanomistajien metsissä lahopuuta on keskimäärin 3,3 kuutiometriä hehtaarilla. Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteilla on lahopuuta 10,5 kuutiometriä hehtaarilla, kun sitä monikäyttömetsissä muuten on 5,6 kuutiometriä hehtaarilla.

Kuva 5. Lahopuun määrä metsämaalla eri kohdetyypeillä

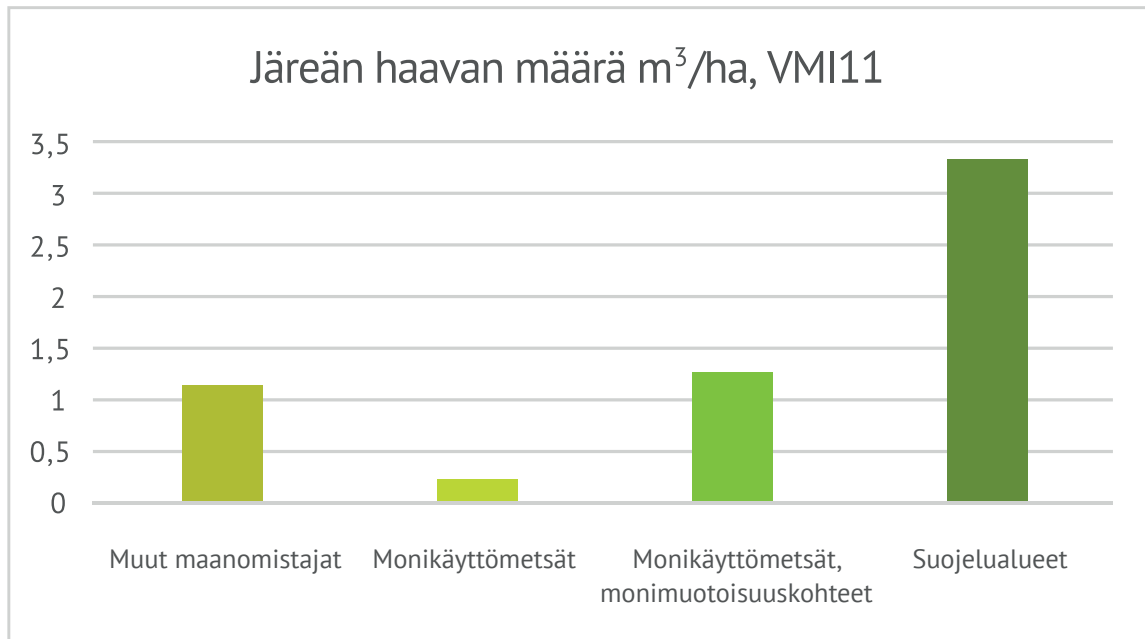
Järeät haavat ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuudelle. Järeän haavan määrä on luonnonvara-suunnitelman seurantamittari.

Metsien rakennepiirteistä erityisesti kuolleen puun määrä on metsälajiston monipuolisuuden turvaamisen kannalta tärkeä. Suomen metsälajistosta noin neljännes, yli 4 000 lajia, on suoraan tai välillisesti riippuvaisia lahopuusta. Lahopuun paikallisen määrän lisäksi lajistoon vaikuttaa aluetason lahoppuujatkumo. Jos lahoppuujatkumoa ei ole, ei suurtenkaan lahoppuumäärien syntyminen tuo välttämättä vaateliaita lajeja takaisin, jos ne ovat hävinneet seutukunnalta. Lahopuun määrän ja lahoppuujatkumon lisäksi lahoppuun laatu on tärkeää lajiston monimuotoisuuden kannalta.

4.1.4.3 JÄREÄN HAAVAN MÄÄRÄ MONIKÄYTTÖMETSISSÄ JA SUOJELUALUEILLA

Järeää haapaa on Metsähallituksen suojeluun varatuilla alueilla keskimäärin 3,3 m³/ha, monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteilla 1,3 m³/ha ja muualla monikäyttömetsissä 0,2 m³/ha. Muiden maanomistajien metsissä järeää haapaa on keskimäärin 1,1 m³/ha. Runsaasti haapaa sisältävät metsiköt on siirretty monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteiksi, joten siitä syystä muualla monikäyttömetsien haavan määrä jää vähäiseksi. Säästöpuustossa haapa on kuitenkin hyvin edustettuna mikä tulee lisäämään haavan määrää tulevaisuudessa. Haavan kokonaismäärä on Metsähallituksen suojeluun varatuilla alueilla 6,9 m³/ha, monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteilla 3,9 m³/ha, muualla monikäyttömetsissä 1,0 m³/ha ja muiden maanomistajien metsissä 3,0 m³/ha.

**Suomen
metsälajistosta
noin neljännes,
yli 4 000 lajia,
on suoraan tai
välillisesti
riippuvaisia
lahoppuusta.**

Kuva 6. Järeän haavan määrä metsämaalla eri kohdetyypeillä.

Haapa tarjoaa elinympäristön useille uhanalaisille hyönteisille, sienille, sammalille ja jäkälille. Tärkeää on, että metsissä on järeitä, eläviä ja eri lahoamisvaiheessa olevia haapoja, koska monet lajit ovat erikoistuneet haavan tiettyyn kehitysvaiheeseen.

4.1.4.4 EKOLOGISEN VERKOSTON KYTKEYTYNEISYYS

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys kuvaa alueen saavutettavuutta lajin näkökulmasta. Mitä lähempänä lajille sopiva elinympäristö sijaitsee, sitä todennäköisempää on lajin onnistunut leviäminen uudelle alueelle. Kytkeytyvyys koostuu monesta asiasta: lajin ominaisuuksista, leviämisen- tai sopeutumiskyvystä, maisemarakenteesta ja laikkujen välisistä etäisyyksistä. Tämän lisäksi kytkeyty-

vyys koostuu potentiaalisten elinalueiden välisessä tilassa sijaitsevista mahdollisista esteistä, uhista tai hidasteista ja laikkujen laadusta lajin lisääntymisen tai selviytymisen näkökulmasta. Vierekkäiset laikut maastossa, joiden elinympäristö on samankaltainen, tukevat toistensa lajiston pysyvyyttä tarjoten lajeille samoja resursseja ja parempaa kytkeytyvyyttä alueen sisällä.

Kytkeytyvyysanalyysillä selvitettiin monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteiden kytkeytyvyyttä suojelualueisiin (Taulukko 5). Kytkeytyvyyden kriteerinä käytettiin neljää eri etäisyyttä: 200 m, 500 m, 2 000 m ja 5 000 m. Kun kohde sijaitsee edellä mainitulla etäisyydellä toisesta kohteesta, kyseiset kohteet tulkitaan kytkeytyvän toisiinsa. Valtionmaiden monimuotoisuuskohteiden kytkeytyneisyys suojelualueisiin on 500 m etäisyydellä hieman yli 70% ja kahden kilometrin etäisyydellä jo 95 %.

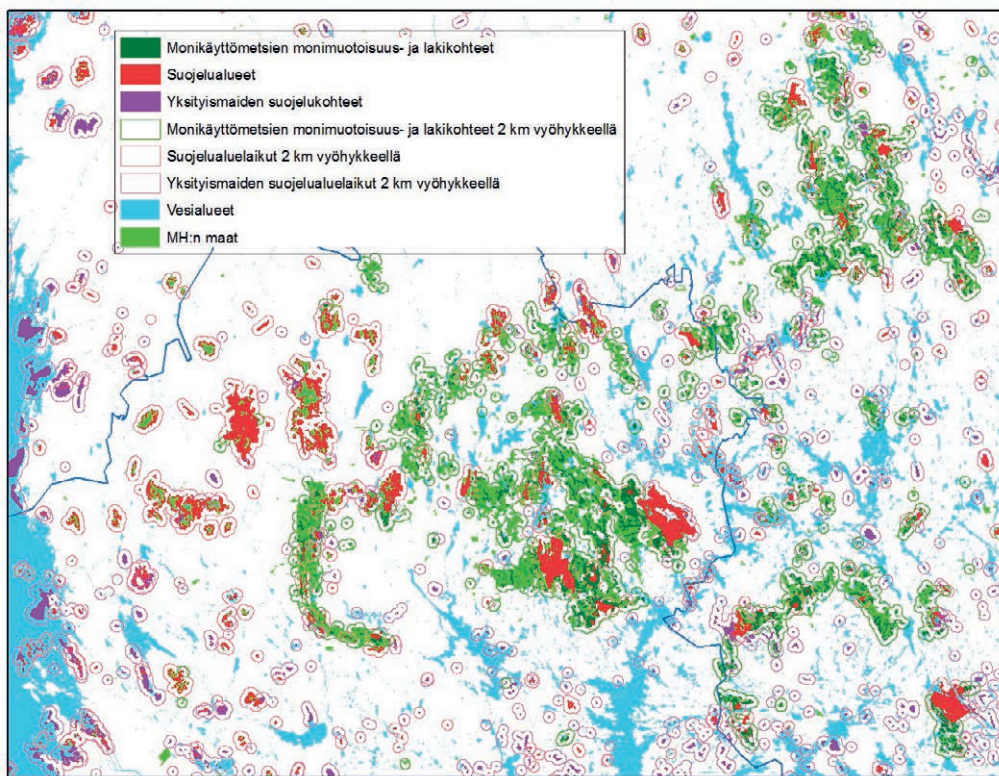
Taulukko 5. Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyvyys suojelualueisiin Etelä-Suomessa valtion maalla.

Etelä-Suomi metsämaa Kytkeytyvien monimuotoisuuskohteiden lisä suojelualueille

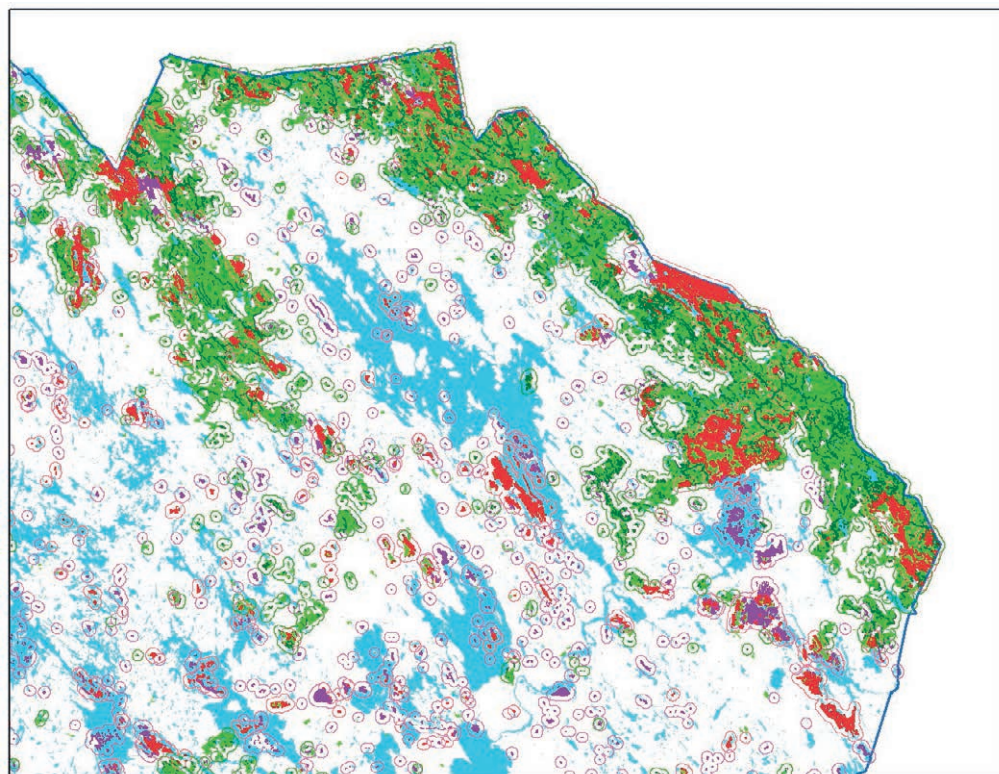
Kytkeytyvyys etäisyys, m	Monimuotoisuuskohteita kytkeytyy suojelualueisiin, %	Monimuotoisuuskohteita kytkeytyy suojelualueisiin, ha	Suojelualueiden metsämaan pinta-ala, ha	Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet ja suojelualueet, ha	Lisäys, %
200	48,0	19 519	179 534	199 053	+11
500	70,4	28 633	179 534	208 167	+16
2000	95,0	38 617	179 534	218 151	+21,5
5000	98,5	40 058	179 534	219592	+22

Kytkeytyneisyystarkastelujen karttoja täydennettiin aiempiin luonnonvarasuunnitelmiin verrattuna kartoissa kuvaamalla niissä yksityisten suojelalueiden merkitys (Kuvat 7 ja 8). Etelä-Suomessa valtion mailla olevien

kohteiden kytkeytyneisyys saa tukea yksityisistä kohteista. Yksityisiä suojelalueita ei Taulukon 5 kytkeytyneisyyslaskelmissa kuitenkaan ole huomioitu.

Kuva 7. Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyneisyys suojelualueisiin 2000 metrin etäisyydellä Pohjois-Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa.

Kuva 8. Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyneisyys suojelualueisiin 2000 metrin etäisyydellä Pohjois-Karjalassa. Värien selite kuvassa 7.

Metsähallitus toimittaa puuta asiakaslähtöisesti. Sopimusyrittäjät huolehtivat puutavaran kaukokuljetuksesta asiakkaille.

4.2 Asiakkaat

Metsähallitus palvelee laajaa joukkoa erilaisia asiakas-kuntia. Asiakkaina on sekä yksityishenkilöitä että yrityksiä. Esimerkkejä asiakkaista ovat puun ostavat yritykset, luon-tomatkailupalveluiden tuottajat, jokamiesretkeilijät, mökki-tontin ostajat, metsästäjät ja kalastajat.

4.2.1 ETELÄ-SUOMEN HAKATTU PUUMÄÄRÄ

Etelä-Suomen alueelta puuta korjattiin 2,1 miljoonaa kuutiometriä vuonna 2015. Ensiharvennuskohteilta korjat-tiin puuta 300 000 kuutiometriä, harvennus- ja väljennys-hakkuilta puuta kertyi 490 000 kuutiometriä ja uudistus-hakkuilta 1 230 000 kuutiometriä. Hakkuutähteitä kerättiin 38 000 kuutiometriä.

Metsätiimien puunkorjuumäärät olivat seuraavat: Länsi-Suomi 370 000, Keski-Suomi 530 000, Järvi-Suomi 360 000, Nurmes 370 000 ja Lieksa 410 000 kuutiometriä.

4.2.2 ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden ja muiden merkittävien yleisökohteiden kävijöiden asiakastyytyväi-syyttä seurataan muutaman vuoden välein toistettavien kävijätutkimusten yhteydessä. Vuonna 2015 kävijätut-kimukset tehtiin Nuuksion, Teijon ja Etelä-Konneveden

kansallispuistoissa sekä Rapolan linnan historiakohteella (Taulukko 6). Etelä-Konneveden kansallispuistoa lukuun ottamatta arvosana vaihteli välillä 4,11-4,23 asteikolla 1-5. Etelä-Konneveden matalampaan lukemaan lienee vaikut-tanut se, että kansallispuisto perustettiin edellisenä vuonna ja palveluvarustus oli tutkimusaikana vasta rakenteilla.

Taulukko 6. Luontopalvelujen asiakastyytyväisyyksiä kohteittain.

Alue	n	keskiarvo
Nuuksion kansallispuisto	448	4,23
Teijon kansallispuisto	357	4,17
Etelä-Konneveden kansallispuisto*	293	3,84
Rapolan linna	380	4,11
*perustettu 2014, rakenteilla	2015-2016	

Metsätalouden asiakastyytyväisyyden strategiamittarin arvo koko maassa v. 2016 oli 4,00 (v. 2014 ja 2015 3,78). Tavoitetasona on 3,5. Mittari lasketaan asiakkaiden sekä palveluosaamisessa, että puutavaran toimituksissa kolmen tärkeimmäksi arvioiman teeman kilpailijavertailun keskiarvona. Asteikko mittarissa on 1-5, jossa 3 tarkoittaa, että toiminta on samaa tasoa kuin kilpailijalla ja 4 tarkoittaa selkeästi kilpailijaa parempaa toimintaa.

Erätalouden asiakastyytyväisyys 2015-2016 Etelä-Suomessa oli 3,8 asteikolla 1- 5.

4.2.3 SUOJELU- JA RETKEILYALUEIDEN JA MONIKÄYTTÖMETSIEN KÄYNTIMÄÄRÄ

Suojelu- ja retkeilyalueet ja monikäyttömetsät tuottavat monipuolista hyötyä virkistys- ja matkailukäytössä. Hyötyjä on arvioitu seuraamalla ja arvioimalla alueiden käyntimääriä.

Etelä-Suomen alueen 29 kansallispuiston yhteenlaskettu käyntien määrä vuonna 2015 oli 1 394 000. Suosituimmassa Nuuksion kansallispuistossa vierailtiin vuoden aikana 344 000 kertaa. Muut yli 100 000 käynnin puistot olivat Koli (167 000) ja Repovesi (140 000). Kahdella valtion retkeilyalueella (Evo, Ruunaa) vierailtiin yhteensä 136 000 kertaa.

Suosituin käyntikohde oli kuitenkin Aulangon luonnonsuojelualue, jonne tehtiin 468 000 käyntiä. Kaikkiaan Metsähallituksen ylläpitämiin kansallispuistoihin, retkeilyalueille ja historia- ja muille erityiskohteille tehtiin Etelä-Suomessa vuoden 2015 aikana 3 169 000 käyntiä.

Monikäyttömetsien käyntimäärän luotettava arviointi on hankalaa, mutta uusimman tienkäyttöselvityksen perusteella Etelä-Suomen monikäyttömetsien käyntimäärä on suuruusluokkana miljoona käyntiä vuodessa.

4.2.4 MYYDYT JA VUOKRATUT TONTIT

Tontteja myytiin 42 kpl ja vuokrattiin 11 kpl vuonna 2015. Tonttien luovutusmäärä on ollut parina viime vuonna selkeästi pienempi kuin aiemmin johtuen yleisistä taloussuhdanteista.

Myydyt	42 kpl (2015)
Vuokratut	11 kpl (2015)

4.2.5 TUOTETTU ENERGIA

Vuosi 2015 oli sääolosuhteiden vuoksi haastava turpeen noston osalta. Tuulivoimalla ei tuotettu suunnittelualueella energiaa vuonna 2015.

Energiapuu	120	GWh (toimitusmäärä)
Turve	140	GWh (vuokratut suot)
Tuulivoima	0	GWh (vuokratut tuotantoalueet)

4.2.6 METSÄTALouden TIESTÖ

Metsätalouden tiestö on mitoitettu ja rakennettu metsätalouden harjoittamisen tarpeita varten. Näistä tärkein on puutavaran kuljetusten hoitaminen kustannustehokkaasti ja ympäri vuotisesti. Tiestö palvelee myös runsasta virkistys- ja muuta käyttöä. Omia

kunnossapidettavia teitä on Etelä-Suomen alueella 11100 km ja osakkuusteitä 4100 km (Taulukko 7).

Taulukko 7. Tiestön pituus tieluokittain.

Tieluokka	km
Runkotie	1450
Aluetie	2720
Varsitie	6950
Osakkuustie	4120
Yhteensä	15240

Uusia teitä rakennetaan enää vähän. Pääpaino on teiden peruskunnostuksessa ja kunnossapidossa. Tienpitoon käytetään vuosittain n. 4 milj. euroa. Tieverkkosuunnittelun avulla pyritään suuntaamaan panostukset tärkeimmille tieverkon osille ympäri vuotisuuden tai kelirikkokestävyyden edistämiseksi.

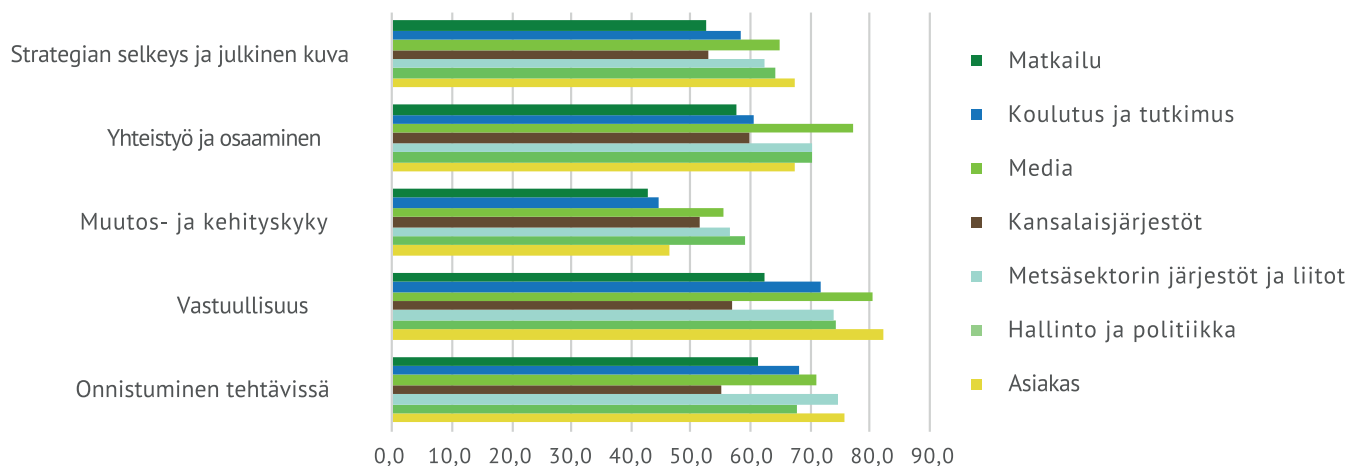
Tiestö palvelee Metsähallituksen puunkuljetusten lisäksi myös muuta raskasta liikennettä sekä paikallisia elinkeinoelämän tarpeita. Suurin käyttäjäryhmä on kuitenkin metsien virkistyskäyttäjät, joiden osuus metsäteiden käyttökerroista on noin 85 % (metsäteiden käyttäjäselvitykset 2015-2016).

Metsäteiden virkistyskäytön hyötyvaikutukset kohdistuvat selvityksen mukaan erityisesti metsästykseseen, marjastukseen sekä ulkoiluun. Tienkäyttöselvityksen yhteydessä terveys- ja hyvinvointivaikutukset, psyykkisen ja fyysisen kunnan nousu arvioitiin n. 200-300 €:n arvoiseksi käyntikerralta.

Tienpitoon käytettiin vuonna 2015 rahaa 4,1 milj. euroa (Taulukko 8). Eniten rahaa käytettiin tienhoitoon, 1,6 milj. euroa. Tienhoito on vuosittain tapahtuvaa teiden kunnan ylläpitoa kuten talvikunnossapito, hoitosorastus, lanaus ja vesakon leikkuu. Peruskorjaukseen panostettiin 1,4 milj. euroa. Peruskorjauksessa tie laitetaan kuntoon runkoa myöden. Uusien teiden rakentamiseen käytettiin rahaa 0,5 milj. euroa. Osakkuusteihin liittyviä maksuja maksettiin 0,5 milj. euroa. Metsätalouden Etelä-Suomen tiestöstä 27 prosenttia on osakkuusteitä.

Taulukko 8. Tiestön hoitoon käytetyt eurot.

Työlaji	euroa
Rakentaminen	528 000
Peruskorjaus	1 357 000
Tienhoito	1 632 000
Osakkuustiet	540 000
Yhteensä	4 057 000

Kuva 9. Metsähallituksen maineulottuvuudet. Asteikko 0-100.

4.3 Sidosryhmät

4.3.1 SIDOSRYHMIEN TYYTYVÄISYYS

Sidosryhmien tyytyväisyyttä kohtaan ei Etelä-Suomen osalta nyt tehty luonnonvarasuunnittelun yhteydessä omaa kyselyä. Metsähallitus on juuri toteuttanut yleisen sidosryhmäkyselyn, jonka tuloksia käytettiin tässä Etelä-Suomen osalta (Kuva 9). Sidosryhmäkyselyn vastaajat luokiteltiin seitsemään luokkaan, joiden suhteen tuloksia tarkasteltiin. Vastaaajia oli kaikkiaan 189.

Kyselyn tuloksissa arvostettiin Metsähallitusta vastuullisena toimijana. Metsähallituksen muutos- ja kehityskyky on puolestaan saanut alimmat pisteet eri vastaajaryhmiltä.

4.3.2 PAIKALLIS- JA ALUETALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Luontomatkailu on kasvava ala ja Metsähallituksen hallinnoimien kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kävijämäärät ovat jatkuvassa kasvussa. Metsähallituksen Luontopalvelut selvittää vuosittain kaikkien kansallispuistojen, valtion retkeilyalueiden sekä muutamien muiden, matkailullisesti merkittävien suojelualueiden kävijöiden rahankäytöstä syntyvät paikallistaloudelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset. Rahaa virtaa paikallistalouteen eniten matkailualueilla, joissa kävijöiden viipymä on pidempi ja matkailupalvelujen tarjonta suurempi. Esimerkiksi vuonna 2016 Nuuksion kansallispuiston käyntimäärä oli 339 400 ja Kolin 181 100, mutta Kolin kävijöiden rahankäytön kokonaistulovaikutus paikallistalouteen oli huomattavasti suurempi, 19,1 miljoonaa euroa, Nuuksion vaikutusten jäädessä 3,9 miljoonaa euroon. Matkailualueilla sijaitsevilla kansallispuistoissa hyötysuhde on vielä tätä korkeampi. Isojen kaupunkien ja pääkaupunkiseudun läheisyydessä korostuvat paikallistaloudellisten vaikutusten sijaan lähivirkistys- ja terveyshyödyt.

Etelä-Suomen alueen 29 kansallispuiston kävijöiden rahankäytön kokonaistulovaikutus paikallistalouteen oli vuonna 2015 48 miljoonaa euroa. Evon ja Ruunaan retkeilyalueiden vaikutus oli vajaat 5 miljoonaa euroa. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden yhteenlaskettu kokonaistyöllisyysvaikutus oli 511 henkilötyövuotta.

Monikäyttömetsien hyödyntämällä saadaan arvonlisää aluetalouteen ja kasvatetaan bruttokansantuotetta. Jokaisesta monikäyttömetsän leimikosta jää keskimäärin 100 000 euroa paikkakunnalle.

Etelä -Suomen paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset, € ja htv

Etelä-Suomen puun osuus BKT:sta	232 milj. €
Etelä-Suomen puusta peräisin olevat työpaikat kerrannaisvaikutuksineen	1778 htv

Erätalouden metsästys- ja kalastusasiakkaiden aluetaloudelliset kokonaistulovaikutukset Etelä-Suomen alueella v. 2015 olivat 4,4 milj. euroa, ja lisäksi 1,7 milj. euroa matkan varrella käytettyä rahaa.

4.3.3 METSÄHALLITUKSEN RAHAN KÄYTTÖ ALUEELLA

Esimerkkejä Etelä-Suomen suunnittelualueelle kohdistuvasta Metsähallituksen rahankäytöstä (2015) on esitetty Taulukossa 9. Ostopalveluista noin 50 milj. € kertyy Metsähallitus Metsätalous Oy:ssä.

Taulukko 9. Metsähallituksen rahankäyttö Etelä-Suomen alueella.

Maksetut palkat (ml. Tikkurilan toimipaikka)	26,7 milj. €
Ostetut palvelut	55 milj. €
Kiinteistövero, Kiinteistökehitys	0,75 milj. €
Yhteisövero	2,9 milj. €

5 TULEVAN TOIMINNAN PERUSTELUT JA PAINOTUKSET

5.1 Asiakkaiden ja muiden sidosryhmien tavoitteet

Asiakkaita ja muita sidosryhmiä osallistettiin heidän tavoitteidensa selvittämiseksi yhteistyöryhmissä, jotka jaettiin maantieteellisesti Itä-Suomeen, Länsi-Suomeen ja meri- ja rannikkoalueeseen. Yhteistyöryhmien puheenjohtajina toimivat:

- Itä-Suomi: Professori Harri Siiskonen, Itä-Suomen yliopisto
- Länsi-Suomi: Rehtori Jussi Halttunen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Meri- ja rannikko: Pääjohtaja Mari Walls, Luonnonvarakeskus

Kukin yhteistyöryhmä kokoontui kolme kertaa syyskuun 2016 ja helmikuun 2017 välisenä aikana. Osallistamisprosessi ja yhteistyöryhmätalaisuudet suunniteltiin tukemaan sisällöltään, järjestykseltään ja toteutukseltaan luovaa yhteistyötä ja rikkomaan sitä estävää ajattelua ja toimintaa. Yhteistyöryhmien neljännet työpajat toteutettiin retkeilyinä. Työpajojen tulokset lähetettiin osallistujille nopeasti jokaisen työpajan jälkeen. Yhteistyöryhmien jäsenet saattoivat kommentoida myös muiden yhteistyöryhmien tuloksia kunkin yhteistyöryhmätalaisuuskierroksen jälkeen kootun yhteenvedon pohjalta. Yhteistyöryhmätalaisuuksien pelkistetty sisältö ja tulokset olivat seuraavat:

Yhteistyöryhmän I työpaja

Tilaisuuden sisältö: Osallistujien toiveet prosessilta, valtion maista ja vesistä saatavat hyödyt ja keinot niiden saavuttamiseksi. Uudet mahdollisuudet ja hyödyt, joita valtion maat ja vedet voivat tarjota. Toimintaympäristön muutokset, jotka vaikuttava hyötyjen saavuttamiseen

Tilaisuuden päätulokset: Esille nousseet asiat jäseneltyinä hyötytyypuiksi. Kuvaus toimintaympäristön muutoksista.

Yhteistyöryhmän II työpaja

Tilaisuuden sisältö: Toiminnan päälinjausten kommentointi ja täydentäminen.

Tilaisuuden päätulokset: Kommentoidut toiminnan päälinjaukset

Yhteistyöryhmän III työpaja

Tilaisuuden sisältö: Toimintaohjelman tiivistetyn version kommentointi

Tilaisuuden päätulokset: Kommentoitu toimintaohjelman tiivistetty versio

Yhteistyöryhmissä tuli esille runsas määrä erilaisia tavoitteita ja hyötyjä ja eri konkretiatasojen keinoja näiden saavuttamiseksi. Kommentointikierrosten kautta näitä tavoitteita, hyötyjä ja keinoja käytettiin lähtökohtina toimintaohjelman laatimisessa. Liitteessä 1 on tarkasteltu yhteistyöryhmätalaisuuksissa käytettyjä menetelmiä ja esitetty yhteenveto tuloksista.

Yhteistyöryhmien lisäksi luonnonvarasuunnittelua esiteltiin projektin aikana mm. Suomen Partiolaisten Vaeltajavalkeat -tapahtumassa ja Metsähallituksen Pohjois-Karjalan neuvottelukunnassa.

5.2 Kansalaisten odotukset

Kansalaisten odotuksia kartoitettiin internetkyselynä. Kyselyn tulokset on kuvattu liitteessä 6. Kysely toteutettiin pääasiassa avoimina kysymyksinä ja tavoitteena oli sitä kautta etsiä luonnonvarasuunnittelun piiriin kuuluvia asioita, jotka eivät ole tulleet esille yhteistyöryhmissä. Kysely oli Metsähallituksen www-sivuilla avoin kaikille, sitä ei kohdistettu millekään ryhmälle erityisesti, eivätkä vastaajat muodosta otosta tilastotieteellisessä mielessä. Vastausten tarkastelu tehtiin siksi laadullisesti.

Kansalaiskyselyn tuloksissa korostuivat metsien ja vesien virkistysarvot sekä monimuotoisuus. Lähes kaikki YTR-tilaisuuksissa esillä olleet isot teemat tulivat internetkyselyssä esille.

5.3 Omistajan linjaukset

Metsähallitusta koskevat omistajapoliittiset linjaukset vuosille 2016-2020 valmisteltiin maa ja metsätalousministeriössä ja ympäristöministeriössä. Tämän jälkeen ne käsiteltiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Linjaukset valmistuivat luonnonvarasuunnitteluprosessin kannalta sopivaan aikaan lokakuussa 2016. Omistajapoliittiset linjaukset sisältävät runsaasti luonnonvarasuunnittelun kannalta keskeisiä asioita, joista osa juontuu suoraan hallitusohjelmasta.

Yhteistyöryhmissä käytiin vilkasta keskustelua. Toimintaohjelman valmistelussa yhteistyöryhmien rooli oli keskeinen.

Valtion maa- ja vesiomaisuutta hallitaan omistajapolitiikan mukaan Metsähallituslain mukaisesti yhtenä kokonaisuutena, joka koostuu liiketoiminnasta ja julkisista hallintotehtävistä. Toiminnan puitteet luodaan aluetasolla luonnonvarasuunnittelun avulla. Tavoitteena on suurin yhteiskunnallinen kokonaishyöty ja kustannustehokkuus. Pitkän aikavälin tuottomahdollisuudet säilytetään.

Metsätalouden liiketoimintaympäristössä on odotettavissa puun kysynnän kasvua. Suuria teollisuuden investointeja ajetaan käyntiin jo suunnitelmakauden alussa. Lisäksi esillä on useita puun käyttöä lisääviä investointisuunnitelmia, jotka voivat toteutua suunnitelmakauden puitteissa. Hallitusohjelman tavoitteena on puun käytön monipuolistaminen ja lisääminen valtakunnan tasolla 15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa. Metsien kasvun lisäämisellä tavoitellaan edullisia hiilitalousvaikutuksia. Metsähallitusta koskevat yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet säilyvät ennallaan ja ovat osa Metsähallituksen puuntuottamisen toimintaympäristöä.

Kotimaisen ja kansainvälisen luonto- ja virkistysmatkailun edistäminen on otettu vahvasti esille hallitusohjelmassa. Metsähallituksen entistä merkittävämpi rooli on tarjota toimialan yrityksille toimintamahdollisuuksia. Metsähallitus tuottaa metsiin ja vesialueisiin liittyviä virkistyspalveluita kysyntälähtöisesti. Ostopalveluiden käyttö on tulevaisuudessa nykyistä merkittävämpi osa luonnon virkistyskäyttöön liittyvien palveluiden tuotannossa.

Sinisen biotalouden merkitys korostuu tulevaisuudessa. Kalankasvatus on raaka-aineiden kulutuksen ja hiilitalouden kannalta tehokas eläinproteiinin tuotantomuoto. Myös vesialueisiin liittyvät aineettomat hyödyt esimerkiksi matkailussa, virkistyksessä ja hyvinvoinnissa ovat merkittäviä.

Kiinteistöliiketoiminnassa keskeistä on valtion kiinteistöstrategia. Rakentamaton maaomaisuus pidetään valtion hallussa ja Metsähallituksen hoidossa. Toiminnassa otetaan huomioon yhteiskunnallinen kokonaishyöty. Kaavoituksessa tavoitteena ovat toimijoiden tarpeisiin sopivat ratkaisut.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteena on parantaa lajien ja luontotyyppien tilaa. Kansallinen ja kansainvälinen lainsäädäntö ja sopimukset ovat toiminnan keskeinen peruste. Kulttuuriomaisuuden vaalimisessa kiinteistövarallisuuden arvot säilytetään.

Valtion metsien ja vesialueiden elinvoimaiset, monimuotoiset ja tuottavat riista- ja kalakannat luovat kansalaisille puitteita kalastukseen ja metsästykseseen. Metsähallituksen rooli on tuottaa kala- ja riistakantojen hoito-, valvonta- ja lupamyyntipalveluita.

Viranomaisyhteistyö on verkottumisen muoto, jolla voidaan tehostaa niukkojen resurssien puitteissa tapahtuvaa toimintaa. Erävalvonnan osalta suuret maa- ja vesipinta-alat kannustavat valvontayhteistyöhön, jossa

kumppaneina ovat erityisesti rajavartiolaitos ja poliisi. Eräpalvelujen osalta merkittäviä verkostoitumiskanavia asiantuntija- ja kehittämistyössä ovat myös riistakonserni ja kalataloushallinto.

Digitaalisten teknologioiden yleistyminen ja hyödyntäminen keskeinen yhteiskunnallinen ilmiö. Julkisten palveluiden digitalisaatiolla on merkittävä rooli myös hallitusohjelmassa. Julkisten aineistojen avoimen datan periaate tehostaa mm. hallinnon läpinäkyvyyttä. Avoin data toimii usein myös innovaatioiden lähteenä. Digitaaliset teknologiat mahdollistavat myös uusia viestintäkanavia, joilla voidaan saavuttaa konventionaalisella medially vaikkeammin saavutettavia sidosryhmiä.

5.4 Tavoitteista toimintaohjelmaksi

Yhteistyöryhmien osallistamistilaisuuksien tulokset muodostivat vahvan rungon toimintaohjelman muodostamisessa. Yhteistyöryhmän tulosten ohella muu osallistaminen, sekä kansalaispalautteen tulokset sovitettiin omistajapolitiikan raameihin. Samalla tarkasteltiin hahmoteltuja toiminnan linjauksia suhteessa Metsähallituksen strategiaan. Toiminnan päälinjat muodostavat toimintaohjelman rungon ja otsikkotason vuosille 2017-2022.

6 TOIMINTAOHJELMAN PÄÄLINJAT

Maankäyttö ja vesialueiden käyttö

- Pitkän aikavälin tuottomahdollisuudet säilytetään.
- Turvataan ekosysteemipalveluiden saatavuus.
- Osallistutaan Suomi 100 -suojelukampanjaan.
- Luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäyttömahdollisuuksien säilyminen turvataan valtion mailla ja vesillä suojelualueiden ja monikäyttömetsien suunnittelulla.
- Luodaan kaavoituksen keinoin kansalaisia ja elinkeinoelämää palvelevia ratkaisuja.
- Etsitään ja kehitetään aktiivisesti liiketoimintamahdollisuuksia maa- ja vesialueilla.

Sisävesi- ja merialueet

- Kartoitetaan meri- ja sisävesialueiden luonnon monimuotoisuutta ja niihin kohdistuvia paineita.
- Merialueiden käytön suunnittelulla hallitaan käytöstä aiheutuvia paineita tavoitteena ympäristön hyvän tilan saavuttaminen ja ekosysteemipalvelujen kestävä käyttö.
- Päivitetään Saaristomeren kansallispuiston hoidon ja käytön suunnitelma.
- Kartoitetaan ja sovitetaan yhteen kestävä kehityksen mukaisia liiketoimintamahdollisuuksia merialueilla.

Metsätalous monikäyttömetsissä

- Lisätään hakkuumahdollisuuksien mukaista puun tarjontaa tinkimättä yleisten yhteiskunnallisten

velvoitteiden hyötyjen tasosta. Etelä-Suomen hakkuusuunnite on 2,2 milj. m³/v.

- Metsätalouden kannattavuutta parannetaan. Metsien kestäviä tuottomahdollisuuksia lisätään hyvällä metsänhoidolla ja huolehtimalla metsien terveydestä. Tiestön kunto pidetään metsätalouden harjoittamisen vaatimalla tasolla.
- Lisätään erityishakkuita ja vähennetään metsänhoidon panostuksia turvemaiden heikkotuottoisille kasvupaikoille. Metsätalouden vesistökuormitusta vähennetään

Luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön suojelu

- Laaditaan perustamissäädökset niille valtion suojelutarkoituksiin varatuille ja hankituille alueille, joita ei vielä ole perustettu lakisääteisiksi suojelualueiksi.
- Suojelualueverkoston tilaa ja kytkeytyneisyyttä parannetaan erityisesti Natura 2000 -alueiden ja muiden suojelukohteiden uhanalaisimmista luontotyypeissä. Suojelun kannalta tärkeimpien lajien suojelutasoa ja tietopohjaa parannetaan.
- Monikäyttömetsissä lisätään aktiivisia luonnonhoito- toimia ja lahoppuun ja haavan määrää.
- Turvataan valtion maa- ja vesialueiden keskeiset kulttuuriperintöarvot.
- Tuotetaan ajantasaista paikkatietoa ja avataan sitä suojelun, luonnonvarojen kestävä käytön ja muun yhteiskunnan hyödyksi.

Virkistyskäyttö ja matkailu

- Lisätään yhteistyötä matkailu- ja hyvinvointiyritysten ja -organisaatioiden kanssa.
- Kehitetään väestöllisesti merkittävillä alueilla viherjatkumoitte arkiympäristöstä vapaa-ajan luontokohteisiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa madaltaen kynnystä luontoliikuntaan, tuottaen terveyshyötyjä ja luoden uusia liiketoimintamahdollisuuksia hyvinvointi- ja matkailupalveluille.
- Mitoitetaan virkistys- ja matkailukäytön palvelurakenne ja sisältö vastaamaan kysyntää ja resursseja.
- Virkistyskäytölle ja matkailulle tärkeillä alueilla kiinnitetään metsien käsittelyssä erityistä huomiota maisemanäkökohtiin.
- Retkeilyalue selvityksessä määritellään valtion retkeilyalueiden ja monikäyttömetsien retkeilykohteiden kehittämisen painopistealueet.

Erätalous

- Erätalous on kestävä - riista- ja kalakannat, sosiaalinen kestävyys ja elinympäristöt otetaan huomioon.
- Tarjotaan kansalaisille monipuolisia metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia ja parannetaan erämatkailun edellytyksiä.
- Kaupallisen kalastuksen huomioon ottaminen edesauttaa kotimaisen kalan saamista markkinoille.
- Parannetaan erävalvonnan tasoa ja suunnitelmallisuutta yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa.

Kiinteistöliiketoiminta

- Nostetaan maa- ja vesialueiden arvoa kiinteistöjalostuksen keinoin.
- Kehitetään matkailualueita ja jatketaan tonttikauppaa ja vuokrausta.
- Maakauppatoiminnalla turvataan Puolustusvoimien, tutkimuksen ja opetuksen toiminta ja vastataan elinkeinoelämän ja kansalaisten tarpeisiin.
- Luodaan edellytyksiä toimiville kiviainesmarkkinoille.

Hiilensidonta ja energia

- Metsien hiilensidontakyky pidetään hyvänä ja metsiin sitoutuneen hiilen määrää kasvatetaan.
- Etsitään aktiivisesti uusia uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia.
- Varataan ja jalostetaan maa- ja merialueita tuulivoimatuotantoon

Yhteistyö ja vuorovaikutus

- Edistetään nuorisoviestinnän keinoin lasten ja nuorten metsätietämystä, luontosuhteen kehittymistä sekä panostetaan eräkasvatukseen yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa.
- Järjestetään neljä Luonnon päivää vuoden 2017 aikana satavuotiaan Suomen kunniaksi yhteistyössä kumppanien kanssa
- Seurataan toimintaympäristön ja teknologian muutoksia: viestintää ja vuorovaikutusta kehitetään erilaiset ja myös uudet käyttäjäryhmät ja viestintäkanavat huomioon ottaen.
- Hyödynnetään digitalisaation mahdollisuuksia avoimen datan ja sähköisten palvelujen kehittämisessä.

7 TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2017–2022

7.1 Maankäyttö ja vesialueiden käyttö

Metsähallituksen liiketoiminnan pitkän aikavälin tuotantomahdollisuudet säilytetään. Metsätalouden harjoittamiseen käytettävissä olevan pinta-alan väheneminen pysäytetään. Metsätalouden myynti suunnataan metsätalouden harjoittamisen kannalta epätarkoituksenmukaisiin kohteisiin kuitenkin niin, ettei myynnillä vaaranneta merkittäviä luonto- tai virkistysarvoja. Tulevat suojelupäätökset toteutetaan niin, että suojeluun valittavien kohteiden monimuotoisuushyöty suhteessa metsämaan pinta-alaan on suuri. Metsätalouden tulevia tuotantomahdollisuuksia lisätään pitämällä metsänhoidon taso korkeana ja huolehtimalla tiestön kunnosta sekä painottamalla metsänhoidon panostuksia kasvupaikkoihin ja työlajeihin, jotka tuottavat puustolle korkean arvokasvun.

TIETOLAATIKKO: ARVOKASVU

Arvokasvulla tarkoitetaan puun taloudellisen arvon lisäystä. Arvokasvu koostuu puun tilavuuden kasvun ohella siirtymästä. Siirtymä on puun jonkin osan siirtyminen arvokkaammaksi tavaramerkiksi, tavallisimmin ohuesta hukkapuusta kuitupuuksi tai kuitupuusta tukiksi. Siirtymä on mahdollinen myös toiseen suuntaan esim. puun lahotessa. Mikäli tavaralajin yksikköhinta riippuu läpimitasta, siirtymää syntyy tukin latvaläpimitan suuretessa.

Ekosysteemipalvelut hyvin hoidettuina tuottavat sekä aineellisia luonnonvaroja että maisema- ja virkistysarvoja ja mahdollistavat niiden hyödyntämistä. Erilaisten odotusten hyvä yhteensovittaminen varmistavaa valtion maiden ja vesien monipuoliset ekosysteemihyödyt, -palvelut ja hyvinvointivaikutukset. Valtion maiden ja vesien ekosysteemihyödyt ja -palvelut tuottavat ratkaisuja

yhteiskunnan moniin tarpeisiin. Esimerkiksi puhdas ilma, luonto, hiljaisuus ja puhdas vesi mahdollistavat terveyttä, hyvinvointia, matkailua ja liiketoimintaa.

Moottoriajoneuvoliikenne maastossa ohjataan ensisijaisesti virallisille moottorikelkkailureiteille ja moottorikelkkaurille. Muuhun maastoliikenteeseen voidaan myöntää lupia valtion maille harkinnan mukaan. Tavoitteena on, että maastoliikenne aiheuttaa mahdollisimman vähän vahinkoa tai haittaa muille kansalaisille ja ympäröivälle luonnolle. Monikäyttömetsien maastoliikenteestä vastaa metsätaloustyhtiö ja suojelualueiden osalta Luontopalvelujen alueidenhallintaprosessi. Monikäyttömetsien osalta voidaan tukea paikallista matkailuyrittäjyyttä osoittamalla erillisiä alueita vapaampaan maastoliikenteeseen.

Metsähallitus osallistuu Suomi 100-suojelukampanjaan. Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi maanomistaja voi lahjana Suomelle perustaa maalleen suojelualan korvauksetta, minkä lisäksi valtio osallistuu omasta puolestaan kampanjaan vastaavalla suojelupanoksella. Metsähallitus osallistuu kampanjaan valtakunnan tasolla samalla pinta-alalla kuin yksityisiä kohteita kertyy ohjauksen ministeriöiden asettamaan pinta-alarajaan saakka.

Luonnonvarasuunnittelu on valtion omistamien maa- ja vesialueiden pitkän aikavälin kestävä käytön suunnittelua. Siinä sovitetaan yhteen alueisiin kohdistuvia lukuisia käyttötarpeita, kuten luonnonsuojelua, metsätaloutta, virkistyskäyttöä, luontomatkailua, kiinteistöjalostusta ja maa-ainekauppaa. Kansallispuistoille, valtion retkeilyalueille sekä tarvittaessa muillekin erityisalueille laaditaan aluekohtaisia hoito- ja käyttösuunnitelmia, joissa määritellään ja sovitetaan suunnittelualueen tasolla yhteen tavoitteita ja resurssitarpeita ja arvioidaan niiden ympäristövaikutuksia 10-15 vuoden ajanjaksolla. Natura-alueilla suunnittelutarvetta määrittelee ja suunnittelua ohjaa myös Natura-alueiden yleissuunnittelu, jota ollaan parhaillaan päivittämässä yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. Merialueiden suunnitteluun osallistutaan aktiivisesti yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Valtion maiden ja vesien ekologinen verkosto koostuu suojelualueista ja monikäyttömetsien alue-ekologisesta verkostosta. Alue-ekologisen suunnittelun ajantasaistamisprojekti toteutetaan vuonna 2018 metsätalouden vetämänä tulostoimintojen yhteistyönä

osallistavassa prosessissa. Etelä-Suomen alue-ekologiset suunnitelmat on laadittu vuosina 1996–2001 ja niitä on 31 kappaletta. Ajantasaistamisessa alue-ekologisen verkoston kohteiden ominaisuus- ja sijaintitietoa täsmennetään ja päivitetään muuttuneen metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön mukaisiksi. Alue-ekologinen verkosto on suunnitelmien laatimisen jälkeen täydentynyt uusilla suojelualueilla sekä muilla kohteilla. Ydinalueiden suhde yhteyksiin ja tukialueisiin tarkastellaan uudelleen. Tarkasteluissa hyödynnetään erilaisia kartoituksia ja paikkatietoaineistoja. Alue-ekologisten suunnitelmien välisiä eroja yhtenäistetään.

Metsähallitus osallistuu ensisijaisesti kuntien käynnistämisiin yleiskaavahankkeisiin valtion maa-alueiden osalta. Omia ranta-asemakaavahankkeita käynnistetään markkina-lähtöisesti, mikäli alueelle ei ole näköpiirissä yleiskaavoitusta. Tonttien myynnin määrälliset tavoitteet johdetaan omistajan asettamien taloudellisten tavoitteiden pohjalta. Markkinoinnin painopiste on sähköisessä markkinoinnissa. Lehtimainontaa, esitteitä ja messuja käytetään tukena. Metsähallituksen kämppien vuokraustoiminta jatkuu ulkoistettuna välitystoimintana. Metsähallitukselle tarpeettomien rakennusten realisointia jatketaan.

Metsähallitus tarjoaa maa- ja vesiomaisuuden haltijana yrityksille liiketoimintamahdollisuuksia aktiivisella hankekehityksellä. Metsähallituksen maa- ja vesialueet tarjoavat hyvän alustan uusille liiketoimintamahdollisuuksille. Uusia liiketoimintamahdollisuuksia kartoitetaan yhteistyössä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Toimintakaudella seurataan vireillä olevia tutkimus- ja kehityshankkeita ja luodaan uusia verkostoja.

Metsähallitus luo edellytyksiä luonnosta saatavien raaka-aineiden hyödyntämiseen, joka mahdollistaa uusien terveysvaikutteisten tuotteiden kehittämisen ja tuottamisen. Esimerkkejä tällaisista raaka-aineista ovat mahla ja pihka.

7.2 Sisävesi- ja merialueet

Metsähallitus hallinnoi ja hoitaa sisävesiluontoa ja kalakantoja valtion vesialueilla. Tehtäviin kuuluvat mm. suojelualueiden sisävesiluonnon kartoitus ja hoito alueiden hoidon ja käytön tueksi sekä kalakantojen hoito ja kalastuksen järjestäminen siihen soveltuvilla alueilla. Sisävesi- ja merialueet tarjoavat uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen.

Metsähallituksen Luontopalvelut kartoittaa Etelä-Suomen meriluonnon monimuotoisuutta ja siihen kohdistuvia paineita. Meribiologisen toiminnan tuottamasta laji- ja luontotyyppitiedosta julkaistaan tulokset, joissa esitetään Itämeren meri- ja rannikkoluonnon luontoarvoiltaan arvokkaimmat alueet. Veden alta kerätyn tiedon avulla

voidaan suunnitella valtion omistamien merialueiden hoitoa ja kestävää käyttöä, etenkin virkistyskäyttöä ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Maakuntaliittojen koordinoima merialuesuunnittelu tulee olemaan tärkeä suunnitteluprosessi, kun suunnitellaan kestävää luonnonvarojen käyttöä merialueilla. Metsähallitus osallistuu aktiivisesti merialuesuunnitteluun, merenhoidon toimenpideohjelman toteutukseen sekä vesien ja merenhoidon valtakunnallisen koordinaatioryhmän toimintaan.

Etelä-Suomessa sijaitsee neljä merialueelle perustettua kansallispuistoa: Itäisen Suomenlahden, Tammisaaren saariston, Saaristomeren ja Selkämeren kansallispuistot. Veden alta kerättyä luontotietoa käytetään päivitetessä Saaristomeren kansallispuiston hoidon ja käytön suunnitelma.

Merialueiden käytön suunnittelulla ja yhteistyöllä hallitaan käytöstä aiheutuvia paineita tavoitteena meriympäristön hyvän tilan saavuttaminen ja ekosysteemipalvelujen kestävä käyttö. Metsähallitus tukee ”sinistä kasvua” yhteistyössä tutkimuslaitosten ja muiden toimijoiden kanssa sovittamalla yhteen kestävä kehityksen mukaisia liiketoimintamahdollisuuksia merialueilla, kuten vesiviljelyä, tuulivoimaa, kalastusta ja merenalaisen maa-aineksen hyödyntämistä. Metsähallitus osallistuu merialueisiin liittyviin hankkeisiin. Parhaillaan on käynnistymässä Luonnonvarakeskuksen koordinoima vesiviljelyn (kalankasvatus) kehittämishanke, jossa Metsähallitus on mukana. Kehittämishankkeessa selvitetään vesiviljelyyn soveltuvat alueet, jotka olisivat mahdollista vuokrata yrityksille. Merenpohjan kiviainesvarantojen kartoitusta jatketaan. Tällä hetkellä on voimassa nostoluvat Helsingin ja Loviisan edustoilla.

7.3 Metsätalous monikäyttömetsissä

Monikäyttömetsiä hoidetaan metsänhoito-ohjeen, Metsätalouden ympäristöoppaan ja muun ympäristö- ja laatuajantasaisten metsävaratietoon ja runsaaseen määrään muuta paikkatietoa, jotka ovat tarjolla suunnittelujärjestelmän paikkatietosovelluksissa. Toimenpidesuunnitelmat tehdään maankäyttöratkaisuja ja alue-ekologisen suunnittelun ratkaisuja noudattaen. Tiedot näistä ovat paikkatietomuodossa. Valtakunnallinen kehittämistarve paikkatietoaineistojen hallinnassa liittyy erityisesti maakunta-, yleis- ja asemakaavoihin, joita ei ole kootusti avoimena datana sähköisessä muodossa saatavana.

Metsätalouden ympäristöopas uudistetaan vuoden 2017 aikana. Uudistuksen tavoitteena on turvata valtion monikäyttömetsien kestävä käsittely jatkuvasti muuttuvassa ja haastavassa toimintaympäristössä - samalla Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset tiukasti

Maaperän ominaisuudet osaltaan ohjaavat korjuun ajoitusta. Kantavilla mailla on helppo toimia sulan maan aikaan.

huomioon ottaen. Metsäluonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen turvaaminen ja kehittäminen valtion mailla on edelleen kantava teema, kuten aiemmassakin Metsähallituksen ympäristöohjeistuksessa. Painopiste on nyt selkeydessä ja toteutuksessa, sillä ratkaisevaa hyvässä ympäristönhoidossa on käytännön töiden toteutus metsässä.

Etelä-Suomen hakkuusuunnite on 2,2 milj. m³/v. Uudistamis-pinta-ala on 5 300 ha/v ja kasvatushakkuuala 18 000 ha/v. Edelliseen suunnitelmakauteen verrattuna hakkuumahdollisuuksien mukaista puun tarjontaa lisätään noin 0,3 milj. m³/v tinkimättä yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden hyötyjen tasosta. Hakkuusuunnitteen lisäys toteutetaan kasvatushakkuiden määrää kasvattamalla. Uudistamis-pinta-ala laskee 300 ha/v ja kasvatushakkuupinta-ala kasvaa 4 400 ha/v edellisen suunnitelmakauden toteumaan verrattuna. Hakkuusuunnitteen laskennan periaatteet on kuvattu liitteessä 8.

Metsätalouden harjoittamisen kannattavuutta parannetaan. Metsänhoidon panostusten painopiste on työlajeissa ja kasvupaikoissa, jotka tuottavat hyvän arvokasvun. Metsät pidetään hyvässä ja tuottavassa kunnossa. Metsänkasvatuksessa pyritään korkeaan arvokasvuun. Huonolaatuisia metsiä, joiden tuleva tukkisaanto on matala, voidaan uudistaa ennenaikaisesti. Vastaavasti hyvälaatuisia ja -kasvuisia metsiköitä voidaan kasvattaa pidemmällä kiertoaajalla. Hakkuiden suunnittelussa pyritään toiminnan keskittämiseen kasvattamalla keskimääräistä toimenpidekuvion kokoa metsänhoito-ohjeen tarjoamien

mahdollisuuksien rajoissa ja sijoittamalla toimenpidekuviot toistensa läheisyyteen.

Puuston arvokasvua lisätään lannoittamalla 5 000 hehtaaria vuodessa. Taimikoiden varhaishoitoa ja harvennusta tehdään yhteensä 11 000 hehtaaria vuodessa. Taimikonhoidon tavoitteena on aikaansaada riittävän tiheä sekametsä, jota viimeisen taimikonhoitotoimenpiteen jälkeen kasvatetaan ilman riukumetsänhoitoa ensiharvennusvaiheeseen saakka. Soiden vesitaloutta hoidetaan kunnostusajituksin 1 300 hehtaarilla vuodessa. Taimikot perustetaan uudistushakkuun jälkeen nopeasti. Ennakoitu ilmastonmuutos otetaan huomioon toimenpiteissä. Kuusta ei viljellä liian kuiville kasvupaikoille.

Metsätuhojen esiintymistä seurataan ja tarvittaessa poistetaan tuhoa levittävä puusto tai tehdään terveyslannoituksia. Hirvikantaa seurataan ja sen sääntelyyn pyritään vaikuttamaan. Metsätuhojen ennakointiin on suunnitelmakaudella tulossa operatiiviseen käyttöön tarkkaresoluutioiset tuulisuutta ja lumituhoriskiä ilmaisevat paikatietoaaineistot. Aineistot ovat apuna toimenpiteiden suunnittelussa.

Tieverkko Etelä-Suomen monikäyttömetsissä on lähes kattava. Tienhoidon pääpaino on kunnossapidossa. Suunnitelmakaudella laaditaan uusi tieverkkosuunnitelma, jonka mukaisesti tiestöä kehitetään ja ylläpidetään. Suunnitelmakauden tienhoitopanostuksia suunnitellaan tieverkkosuunnitelman ja hakkuulaskelman osoittamien hakkuumahdollisuuksien mukaan. Tavoitteena on nostaa

metsätiestön kantavuutta niin, että 12 prosenttia Etelä-Suomen hakkuumahdollisuuksista on ympärivuotisesti liikennöitävien teiden vaikutusalueella. Kevätkelirikkoa lukuun ottamatta ympäri vuoden liikennöitävissä olevien teiden tavoiteosuus on 60 %. Metsäteiden siltojen kuntoa ja kantavuutta kartoitetaan silmällä pitäen raskaan liikenteen nousseet kokonaispainot. Siltojen kantavuutta kohotetaan osana tieverkkoprojektia. Puuterminaalien tarve kasvaa talvien lyhentyessä ja asiakkaiden toimitusaikataulujen kiristyessä.

Erityishakkuita käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistykseen ja riistanhoidon erityiskohteissa sekä maisemallisesti herkällä alueilla. Erityishakkuiden pinta-alaa lisätään. Erityishakkuihin luetaan säästöpuu-, väljennys-, pienaukko- ja poimintahakkuut sekä pienaukkouudistaminen.

Ojitetut turvemaat, joiden puuston kasvu on 1–2 m³/ha vuodessa, uudistetaan ensisijaisesti luontaisesti välttämällä maanmuokkausta tai vaihtoehtoisesti siirrytään eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatukseen. Ojitettujen turvemaiden kitumailla uudistamistoimenpiteisiin ei ryhdytä, vaan kannattavasti hakattavissa oleva puusto poistetaan ja alue jätetään ennallistumaan tai ennallistetaan.

Kunnostusojituksista luovutaan heikkotuottoisilla turvemailla, joilla puuston kasvu jää alle 1,5 m³/ha vuodessa. Kunnostusojituksia ei tehdä myöskään turvemailla, joilla puuston haihdutus pitää pohjaveden pinnan niin alhaalla, ettei puuston kasvu taannu.

Vesien suojelelun suunnittelun apuna ovat valuma-alue suunnittelu, uomaerosio- ja pintavesiteemat sekä laserkeilauksella tuotetut maanpinnan mallit. Perusvesien suojelelumenetelmiä käytetään kaikkialla. Tehostettuja vesien suojelelumenetelmiä, kuten virtaamansäätöpatoja tai kosteikoita, käytetään kohteilla, joilla toimenpidealueen ravinteiden ja kiintoaineiden liikkeellelähdon riski tai alapuolisen vesistön tila sitä vaatii. Toimenpiteet jaksotetaan tarpeen vaatiessa useammalle vuodelle. Puunkorjuu ja metsänhoitotyöt suunnitellaan ja toteutetaan niin, että toimenpiteiden vaikutus vesiin ja muuhun ympäristöön on mahdollisimman vähäinen. Metsätalous on mukana useassa vesienhoidon yhteistyöryhmässä.

Maanmuokkauksessa käytetään kevyintä kasvupaikalle sopivaa menetelmää. Kääntömätästystä ja katkoäestystä käytetään niille sopivilla kasvupaikoilla.

Toimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen avuksi otetaan tuotantokäyttöön paikkatietoaineistoja sitä mukaan kuin niitä tulee tarjolle. Suunnitelmakauden aikana on tulossa käyttöön puunkorjuun suunnittelun avuksi maaperän

kantavuutta kuvaava kartta-aineisto, jonka avulla pyritään hyödyntämään entistä tarkemmin kantavat maat ja toisaalta välttämään raiteiden muodostumista puiden metsäkuljetuksessa. Yksi kehittämismahdollisuus on roudan syvyyttä ennustava paikkatietoaineisto.

Suunnittelujärjestelmän osana otetaan käyttöön sijoitussuunnittelutyökalu, joka auttaa hahmottamaan kokonaisvaltaisemmin suunnittelualueen hakkuumahdollisuudet ja toimenpiteissä huomioon otettavat seikat. Työkalun avulla pyritään keskittämään ja tehostamaan toimintaa sekä sitä kautta parantamaan toiminnan kannattavuutta. Laserinventointimenetelmä kehittyy ja tuottaa keskipitkällä aikavälillä puustotiedoltaan tarkempaa aineistoa suunnittelun tueksi. Puunkorjuun, puutavaran autokuljetuksen ja metsänhoidon toteutuksen ohjauksessa käyttöön tulee uusi toiminnanohjausjärjestelmä Ohjas. Metsätalouslyhtiön yrittäjien käyttöön uusina tietojärjestelminä tulevat LogForce puutavaran autokuljetukseen sekä WoodForce metsänhoitoon ja puunkorjuuseen. WoodForce ja LogForce ovat Metsähallituksen lisäksi yhteensopivia myös eräiden muiden urakanantajien toiminnanohjausjärjestelmien kanssa, mikä helpottaa ja tehostaa yrittäjien toimintaa silloin kun yrittäjä työskentelee usealle urakanantajalle.

7.4 Luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriperinnön suojelel

Etelä-Suomessa luonnon monimuotoisuus on luontotyyppien ja lajien määrällä mitattuna rikkainta maassamme. Metsähallituksen Luontopalvelut hoitaa valtion luonnonsuojelelalueverkostoa sekä yksityisiä suojelelalueita tavoitteena luonnon monimuotoisuuden eli luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölaajien suotuisan suojelelason turvaaminen. Suojelelalueet turvaavat osaltaan myös metsävarojen kestäväen käytön toteutumista sekä riista- ja kalakantojen luontaista tuottoa.

Etelä-Suomen valtionmailla on 162 000 hehtaaria lakisääteisiä luonnonsuojelelalueita. Tämän lisäksi valtion omistuksessa on runsaasti vielä luonnonsuojelelalueiksi perustamattomia alueita, joiden suojelelusta on päätetty jo aiemmin osana kansallisia suojelelalueohjelmia, Natura 2000 -verkostoa tai kaavoitusta. Näistä alueista suuri osa on alun perinkin ollut valtion omistuksessa, mutta alueita on myös hankittu valtiolle yksityisiltä maanomistajilta kaupoin ja vaihdoin mm. METSO-toimintaohjelman toteutuksen yhteydessä.

Pääosa vielä perustamattomista alueista tullaan perustamaan uusina luonnonsuojelelalueina, mutta osa tullaan liittämään aiemmin perustettuihin luonnonsuojelelalueisiin. Uusien luonnonsuojelelalueiden perustamiseen tähtäävä laaja säädösvalmistelutyö käynnistyi vuonna 2011 ja etenee ympäristöministeriön vetämänä maakunnittain siten, että suunnittelualue

Valtion mailla olevien kulttuuriperintökohteiden kartoitus valmistui 2015. Kulttuuriperinnön vaaliminen on osa Metsähallituksen toimintaa.

käydään kokonaisuudessaan läpi vuoden 2019 loppuun mennessä. Luonnonsuojelulaki ja sen nojalla annetut perustamissäädökset ovat keskeisimmät luonnonsuojelualueen hoitoa ja käytön ohjausta linjaavat asiakirjat. Niissä määritellään mm. alueen suojelun tavoite sekä rauhoitussäännökset. Säädosvalmistelu tehdään osallistaen ja yhteistyössä keskeisten paikallisten sidosryhmien, mm. metsästys- ja luonnonsuojelujärjestöjen, kanssa.

ELY-keskusten koordinoimat Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmat tehdään loppuun vuoden 2017 aikana. Suunnitelmissa määritellään Natura-verkoston keskeiset suojeluarvot ja niihin liittyvät tarkemman suunnittelun tarpeet. Metsähallitus tekee hallinnassaan olevien Natura-alueiden aluekohtaiset tila-arvioinnit (NATA) vuoden 2018 loppuun mennessä.

Itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi ympäristöministeriö on avannut valtakunnallisen kampanjan, jossa maanomistaja voi perustaa omalle maalleen suojelualueen metsään tai suolle vuoden 2017 aikana. Valtio sitoutuu kampanjaan vastaavalla suojelupanoksella. Metsähallitus pyrkii täydentämään Suomi-100 -kohteilla nykyistä suojelualueverkostoa valtion mailla kohdentamalla lisäsuojelua suojelualueverkoston puutealueisiin.

Etelä-Suomessa korostuu muuta maata voimakkaammin tarve aktiiviseen luonnonhoitoon ja ennallistamiseen,

sillä ihmisen aiempi toiminta on usein muuttanut metsien, soiden ja vesien luonnontilaa nykyisin suojelluilla alueilla. Luonnonhoidon ja ennallistamisen tavoitteena on nopeuttaa aiemmin talouskäytössä olleita suojelualueiden osia luonnontilaan. Myös joidenkin uhanalaisten lajien suojeleminen vaatii niiden elinympäristöjen aktiivista hoitoa. Suurin osa luonnonsuojelualueiden pinta-alasta säilytetään kuitenkin mahdollisimman luonnontilaisena ja luonnonprosesseihin puututaan ainoastaan luonnonsuojellullisin perustein.

Ennallistamis- ja luonnonhoitokohteiden valintaa ohjaa Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelma sekä kaikilla Natura-alueilla toteutettava NATA-arviointi. Lisäksi suojelutoimien kohdentamisessa kustannustehokkaasti mm. metsien suojelussa hyödynnetään Zonation-analyysointia, joka analysoi tietokoneavusteisesti suojelualueilta kerättyä, paikkatietojärjestelmiin tallennettua luontotyyppi- ja lajitietoa.

Etelä-Suomen suojelualueverkoston tilaa ja kytkeytyneisyyttä parannetaan erityisesti Natura 2000 -alueiden ja muiden suojelukohteiden uhanalaisimmista luontotyypeissä. Ennallistamis- ja luonnonhoidon toimet keskitetään priorisoituihin luontotyyppisiin ja lajeihin, kuten lehtoihin, paahdeympäristöihin, soihin, pienvesiin, kosteikkoihin ja kiireellisesti suojeltavien lajien elinympäristöjen hoitoon. Lahopuun tuottoon metsien ennallistamisessa ei kuitenkaan ole enää juurikaan tarvetta, sillä lahoppua syntyy luonnontuhojen ja metsien ikääntymisen kautta. Luonnonhoito- ja

ennallistamistöiden toteutusta lisätään ostopalveluna yrittäjiltä sekä vapaaehtoistyönä.

Suurin osa maamme perinnebiotoopeista eli perinteisen maatalouden muovaamista niityistä ja laitumista sijaitsee Etelä-Suomessa. Luontopalvelujen hallinnassa on Etelä-Suomen suojelualueilla noin 2700 hehtaaria kohteita, joista suurin osa on laiduntajille vuokrattuna. Perinnebiotooppien suojelua ja jatkuvaa hoitoa tehostetaan edelleen laidunsovimusten kautta. Perinne- ja muut kulttuuriympäristöt ovat toiseksi yleisin uhanalaisten lajien elinympäristö.

Metsähallitus jatkaa erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelua valtion alueilla: kantaa seurataan kattavasti ja pesintää edistetään tarvittaessa apukinoksin. Suuri osa poikasista syntyy Metsähallituksen alueilla. Saimaannorpan kokonaiskanta on noin 360 eläintä, joista lisääntymiskykyisiä on 155–220 eläintä.

Metsäpeura palautetaan lähivuosina takaisin alkuperäisille asuinsijoilleen Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Palautus on keskeisin osa seitsemän vuotta kestävästä laajasta metsäpeuran kannanhoitohanketta, joka alkoi vuoden 2016 lopulla.

Etelä-Suomen suojelualueilla esiintyy haitallisia vieraslajeja, joiden vahinkoja luonnonsuojelualueille pyritään torjumaan. Yhteistyössä metsästäjien kanssa vähennetään supikoiraa ja minkkiä, sillä pienpedot aiheuttavat merkittävää vahinkoa paikalliseen lintukantaan. Vieraskasveja haitallisimpia ovat kurturuusu, jättipalsami, lupiini ja jättiputki, ja niiden vähentämistä tehostetaan vapaaehtoistyötä hyödyntäen.

Monikäyttömetsien luonnonhoito toteutetaan metsätalouden ympäristöoppaan ja alue-ekologisen suunnittelun mukaisesti. Monikäyttömetsien monimuotoisuutta ylläpidetään ja lisätään monilla eri tavoilla. Monikäyttömetsien säästöpuut, luontokohteet, ekologiset yhteydet, vaihettumisvyöhykkeet ja vesistöjen suojavyöhykkeet ovat tärkeitä elinympäristöjä ja ylläpitävät maiseman kytkettyneisyyttä. Monimuotoisuudelle tärkeitä metsien rakennepiirteitä ylläpidetään huolellisella toimenpidesuunnittelulla. Tärkeiden elinympäristöjen ja suojelualueiden kytkettyneisyyttä turvaavat myös alue-ekologisen suunnittelun tukialueet.

Säästöpuuta jätetään sekä uudistus- että kasvatushakkuissa. Uudistushakkuissa jätetään säästöpuuta 5–10 m³/ha, mikä koostuu uudistusalueella jätetyistä säästöpuista, uudistusalueen rajoittuvalta osin luontokohteiden elävästä ja kuolleesta puustosta sekä hukkapuusta.

Haavan määrää monikäyttömetsissä kasvatetaan suosimalla sitä säästöpuuna sekä jättämällä sekapuuksi taimikonhoidossa ja kasvatushakkuissa kuusivaltaisissa metsiköissä. Myös muita lehtipuuta suositaan

säästöpuuna. Lahopuut säästetään ja niitä myös tuotetaan katkaisemalla puiden runkoja tekopötkelöiksi kasvatus- ja uudistushakkuissa.

Säästämällä lahopuut, jättämällä säästöpuuta sekä luontokohteissa ja muissa toiminnan ulkopuolisissa kohteissa kuolevan puuston kautta päästään Etelä-Suomen monikäyttömetsissä tämän hetken 6,3 m³/ha lahopuumäärästä pitkän ajan tavoitteeseen, joka on 10 m³/ha.

Luontokohteiden, uhanalaisten lajien esiintymien, pienvesien ja vesistöjen tuntumassa toimitaan varovaisesti kohteen ominaispiirteet huomioon ottaen. Vesitaloudeltaan luonnontilaisilla mutta puustoltaan käsitellyillä metsämaahan soilla, jotka eivät ole luontokohteita, toimitaan niin, että suon vesitalouteen vaikutetaan mahdollisimman vähän. Pienvesien äärellä toimenpiteissä kiinnitetään erityistä huomioita kiintoaineiden ja ravinteiden valumien ehkäisyyn.

Tulta käytetään monimuotoisuuden lisäämisessä taloudellisesti ja ekologisesti tehokkaasti. Pääasiallinen menetelmä on polttaa laajennettuja säästöpuuryhmiä, joihin on kasattu hakkuutähteitä. Metsäopetukseen liittyen tehdään myös perinteisiä uudistusalojen kulotuksia.

Monikäyttömetsien kiireellisesti suojeltavien lajien vaatimat hoitotoimenpiteet toteutetaan lajiesiintymille tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Hoidon piirin tulee mm. paahde-elinympäristöjä. Haitallisten vieraslajien leviämistä estetään. Jättiputken ja muiden haitallisten vieraslajien esiintymät monikäyttömetsissä raportoidaan ja hävitetään.

Aktiivisia luonnonhoito- ja vesiensuojelutoimia lisätään monikäyttömetsissä. Tätä varten laaditaan tulostoimintojen yhteistyönä luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma. Toimenpiteet määritellään tarkemmin suunnitelmassa. Niitä ovat esimerkiksi virtavesien kunnostus, turvemaiden ennallistaminen ja riistaelinympäristöjen hoito. Osa kohteista jätetään passiivisesti ennallistumaan.

Suurimpana yksittäisenä valtion maa- ja vesiomaisuuden haltijana Metsähallitus vastaa Etelä-Suomessa monien kulttuuriperintökohteiden säilymisestä ja hoitaa kohteita yhteistyössä alueen muiden kulttuuriperinnön toimijoiden kanssa. Metsähallituksen hallinnassa on arvokkaita kohteita rauniolinnoista yksittäisiin munaisjäännöksiin ja suojelualueiden vanhoihin pihapiireihin.

Vetovoimaisimmat kulttuuriperintökohteet on tunnistettu Metsähallituksen historiakohteiksi. Etelä-Suomessa näitä ovat Aulangon puutarha, Raaseporin ja Kuusiston rauniolinnat, Vallisaaren ja Svartholman linnoitusrauniot, Rapolan muinaislinna sekä keisarin kalamaja Langinkoskella. Vuonna 2016 niillä vieraili 800 000 kävijää, joten ne ovat tärkeitä paikkakuntansa taloudelle. Historiakohteita hoitaa Metsähallituksen Luontopalvelut.

Kanalinnut viihtyvät monikäyttömetsissä metsästäjien ja muiden virkistyskäyttäjien riemuksi. Riistanhoidollisin toimin parannetaan riistan elinympäristöjä monikäyttömetsissä.

Kansallispuistoissa on myös hyvin vetovoimaisia kohteita kuten Saaristomeren Öron vanha linnakesaari sekä Koveron ja Korteniemen perinnetilat.

Itämeren vähäsuolaisessa vedessä on säilynyt merenkulun rakenteita ja hylkyjä keskiajalta saakka. Metsähallitus kartoittaa ja vaalii jatkossa vedenalaista kulttuuriperintöä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Metsähallituksen hallinnoimilta vesialueilta tunnetaan kymmeniä hylkyjä, mutta niiden määrä on todennäköisesti huomattavasti suurempi.

Tyypillisiä kulttuuriympäristöjä Etelä-Suomen suojelualueilla ovat perinteiseen, pienimuotoiseen maatalouteen liittyvät pihapiirit, laitumet ja niityt. Näiden perinneympäristöjen joukossa on myös lajistoltaan ja luontotyypeiltään harvinaisia elinympäristöjä, joiden hoidon tavoitteena on sekä kulttuuriperinnön että luonnon suojelu. Metsähallituksen toiminnan myötä syntyneitä kulttuuriympäristöjä ovat mm. metsänvartijatilojen ja kruununmetsätörröjen rakennusryhmät.

Luonnonsuojelualueille uusia palvelu- tai hoitokohteita suunniteltaessa tehdään kohteilla myös suojelualueiden kulttuuriperintökohteiden inventointi. Vanhalle rakennuskannalle pyritään löytämään käyttöä esimerkiksi luontomatkailussa tai lammaspaimenkohteina. Metsähallitus edistää omalta osaltaan adoptoi monumentti-toimintaa. Strategisen kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden kuntoa seurataan säännöllisesti.

Monikäyttömetsien kulttuuriperintöinventoinnit lisäsivät huomattavasti mahdollisuutta turvata kulttuuriperintökohteet ja hyödyntää niitä matkailun vetovoimatekijänä. Kulttuuriperintöinventoinneista ja muista tietolähteistä paikkatietojärjestelmään tallennetut kohteet turvataan monikäyttömetsien toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Hakkuiden ja metsänhoitotöiden yhteydessä voidaan tehdä kohteiden hoitotoimenpiteitä, esimerkiksi vesakon ja puuston poistoa.

Metsähallitus kartuttaa ja pitää ajan tasalla tietopohjaa luontotyypeistä, lajistosta ja kulttuuriperinnöstä maastoinventoinnein ja -seurannoin modernia tekniikkaa hyödyntäen. Tietojen perusteella pystytään suuntaamaan suojelu- ja hoitotoimet sekä esimerkiksi rajaamaan herkkiä alueita retkeilykäytöltä. Tietoja käytetään myös tutkimukseen ja seurantaan kuten uhanalaisuusarviointiin.

Jatkossa paikkatietoa lajeista, luontotyypeistä ja kulttuuriperinnöstä viedään kattavasti ympäristöhallinnon tietojärjestelmiin. Aineistoja luovutetaan soveltuvin osin myös open data -mahdollisuuksien kautta edistään näin suojelualueverkon kehittämistä, tutkimusta, maankäytön suunnittelua ja biotalouteen liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia.

Metsähallitus kehittää yleisöviestintää Luontoon.fi:n, Retki-kartta.fi:n ja Eräluvut.fi:n sisältöjä laajentamalla. Järjestelmien mobiilikäyttöä kehitetään siten, että niitä voidaan hyödyntää luonto- ja kulttuuriperintökohteiden maastopastuksessa ja sosiaalisessa mediassa kansalaisten osallis-

tamiseksi, kannustamiseksi luontoon sekä hyödynnettäväksi matkailun kehittämisessä, opetuksessa ja tutkimuksessa.

Monikäyttömetsien luomusertifiointia edistetään luovuttamalla sertifiointiin tarvittavia paikkatietoaineistoja alan toimijoiden käyttöön.

7.5 Virkistyskäyttö ja matkailu

Metsähallitus edistää suojelu- ja retkeilyalueiden ja monikäyttömetsien matkailun taloudellista, sosiokulttuurista ja ekologista kestävyyttä. Tavoitteena on olla näkyvästi siellä missä asiakkaatkin ja vastata kysyntään laadukkailla ja turvallisilla palveluilla. Palveluja ja kumppanuuksia kehitetään yhdessä matkailu-, hyvinvointi- ja kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyötä lisätään aktiivisesti niin matkailun organisaatioiden, hyvinvointi- ja liikuntatoimijoiden, vapaaehtoisten ja järjestöjen kuin alueiden kävijöille palveluja tarjoavien majoitus- ohjelmapalvelu- ja kuljetusyritystenkin kanssa.

Luontoliikunnan ja luonnosta saatavien terveys- ja hyvinvointihyötyjen merkitys on jatkuvasti lisääntynyt yhteiskunnan kaupungistumisen ja työelämän muutosten myötä. Metsähallitus pyrkii yhteistyössä kaupunkien ja muiden toimijoiden kanssa kehittämään väestöllisesti merkittävillä alueilla viherjatkumoina arkiympäristön lähiluonnosta vapaa-ajan luontokohteisiin. Näin voidaan madaltaa kynnystä luontoliikuntaan, vahvistaa kansalaisten luontosuhdetta ja tuottaa terveys- hyötyjä luoden samalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia hyvinvointi- ja matkailupalveluille. Metsähallituksen alueita tarkastellaan kokonaisuutena yhdessä esim. kuntien ulkoilu- ja viheralueiden kanssa ja tunnistetaan viherjatkumoiden ja niihin liittyvän palvelutuotannon kannalta keskeiset alueet. Tällaisia suurten asutuskeskittymien tuntumassa olevia merkittäviä lähivirkistyskohteita ovat mm. pääkaupunki-seudun viherkehään lukeutuvat Nuuskion ja Sipoonkorven kansallispuistot ja Vallisaari, Kurjenrahkan kansallispuisto sekä muista merkittävistä kohteista mm. Raasepori, Langinkoski ja Aulanko. Tiedonsaantia alueiden tarjoamista mahdollisuuksista parannetaan yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja luontoon lähtemistä helpotetaan viestinnällä ja tuotteistamisella sekä kehittämällä kysyntälähtöisesti luontokohteiden palveluja ja soveltuvuutta eri käyttäjäryhmille. Opastuksessa ja viestinnässä hyödynnetään uuden teknologian mahdollisuuksia.

Virkistys- ja matkailukäytön palvelurakennetta ja sisältöä kehitetään kysyntälähtöisesti vastaamaan huollon ja ylläpidon resurssia sekä asiakkaiden ja yhteistyökumppanien muuttuvia tarpeita. Sekä Metsähallituksen hoitamien alueiden kokonaiskäyntimäärä että kohteiden määrä ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi, mutta jatkuvan ylläpidon määräraha ei ole lisääntynyt. Nykyinen palvelurakenne on syntynyt pitkän ajan kuluessa, ja sen sijoitusta ja määrää ovat määritelleet todellisen kysynnän

lisäksi monet muutkin tekijät, osaltaan myös käytettävissä olleet resurssit ja rahoituskanavat. Väestön keskittyminen kaupunkeihin ja luontoliikunnan terveysvaikutusten merkityksen nousu ovat lisänneet lähivirkistyskohteiden kysyntää samalla kun syrjäisempien seutujen kohteiden käyntimäärät ovat laskeneet. Palvelujen kysynnän ja käytettävissä olevien resurssien kehityksen myötä on tarkasteltava resurssien suuntaamista kävijöiden palvelemiseksi.

Kansallispuistojen merkitys matkailun kärkikohteina tulee edelleen säilymään, vaikka niidenkin palveluja kehitetään ja profiloidaan kysyntää vastaavasti. Sisävesi- ja meriympäristöjen potentiaali ja merkitys virkistys- ja matkailukäytössä tulevat myös edelleen kasvamaan. Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelman suunnittelualueen matkailu- ja virkistyskohteiden erityispiirteinä ovat kansallispuistoverkon ulkopuoliset suositut käyntikohteet kuten Evon ja Ruunaan valtion retkeilyalueet, Hämeenkaan monikäyttöalue, Aulanko, Punkaharju, Vallisaari ja monet Metsähallitukselle Museovirastolta siirtyneet historiakohteet. Palveluja keskitetään jatkossa sinne, missä kävijöitä on eniten, ja niitä kehitetään kysyntälähtöisesti. Tämä lisää toiminnan vaikuttavuutta luomalla edellytyksiä matkailun kehittymiselle ja terveyden edistämiseksi. Vähemmän käytetyillä kohteilla karsitaan rakenteita ja kartoitetaan muita mahdollisia palvelujen ylläpitäjiä. Palvelujen ylläpidossa ja kehittämisessä lisätään ostopalveluja, mikä osaltaan parantaa paikallisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia.

Luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittämisessä yksi avaintekijä on kohteen luonnon vetovoimaisuus. Virkistyskäytön ja matkailun kannalta tärkeitä alueita ovat virkistysreitit ja -kohteet, matkailukeskukset, vapaa-ajan rakentamisen alueet, taajamat ja kulttuuriympäristöt. Virkistyskäytön ja matkailun tarpeita painotetaan kohteen käyttöasteen ja luonteen mukaan. Metsätaloustoimet suunnitellaan virkistysalueen kokonaisuuden näkökulmasta pitkän aikavälin tarkasteluna. Toimenpiteet suunnitellaan pitkäjänteisesti ajallisesti jaksottaen niin, että vältetään laajat toimenpidealueet. Toimenpiteet tehdään ajallaan ja puuston elinvoimaisuudesta huolehditaan, jotta vältetään voimakkaat muutokset. Retkeilyreittien, palvelurakenteiden ja vesistöjen äärellä sekä muilla maisemallisesti herkillä kohteilla käytetään tarvittaessa erityishakkuita.

Virkistysympäristöön sisältyy toisiinsa vahvemmin tai löyhemmin kytkeytyneitä tekijöitä kuten lähi- ja kaukomaisema, kulkukelpoisuus, maiseman vaihtelevuus ja sen erityispiirteet sekä siisteys. Virkistysarvoa voidaan kohottaa näkymien avaamisella, hoidetun ilmeen luomisella ja yksityiskohtien esiin ottamisella sekä kulutuskestävyyden lisäämisellä. Virkistysympäristöön kuuluvat myös luonnontilaisina säilytettävät osat. Virkistyskäytön ja maiseman kannalta kaikkein herkimmillä kohteilla työlajet pyritään häivyttämään näkymättömiin. Vesistönäkyviä

avataan harkiten. Virkistysalueet ovat vastuullisen ja kestävä metsätalouden näyteikkunoita.

Valtion retkeilyalueiden ja monikäyttömetsien retkeilykohteiden kehittämisen suuntaviivat ja kohdekohtaiset ratkaisut määritellään tekeillä olevassa retkeilyaluepalvelu-tyksessä. Painopistealueita ovat erityisesti Evon ja Ruunaan retkeilyalueet sekä Hämeenkaan alue.

7.6 Eräpalvelut

Eräpalvelut kattavat kalastuksen, metsästyksen ja erävalvonnan järjestämisen Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla. Eräpalvelut järjestetään kestävästi, asiakaslähtöisesti ja suomalaisen eränkävyn perinteitä kunnioittaen.

7.6.1 KALASTUS

Etelä-Suomen valtion vesien kalastusjärjestelyt ja kalavesien hoito toteutetaan hyödyntämällä kalakantoja kestävästi, kannattavasti ja monipuolisesti. Kalastusjärjestelyissä otetaan huomioon kalatalousalueiden laatimat alueelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat. Metsähallitus myös osallistuu omalta osaltaan aktiivisesti näiden suunnitelmien laadintaan.

Kaupallisen kalastuksen harjoittamisen edellytykset ja riittävät kalastusoikeudet turvataan. Niitä pyritään aktiivisesti parantamaan kaupallisten kalastajien, osakaskuntien ja kalatalousalueiden kanssa tehtävällä yhteissuunnittelulla ja sijainninhajauksella. Yhteistoiminta eri sidosryhmien kesken on jatkuvaa.

Metsähallituksen rooli kaupallisen kalastuksen osalta kasvaa tulevaisuudessa. Vuonna 2015 hyväksytyt kalastuslain mukaisesti sisävesien ja merialueiden yleisvesialueet siirtyivät kalastuksen lupa-asioiden osalta Metsähallituksen hallintaan vuoden 2016 alusta alkaen. Etelä-Suomen järvi-alueella yleisvesialueita on Lappajärvellä, Päijänteellä, Höytiäisellä, Koitereella, Puruvedellä ja Oriveden Pyhäselällä, Savonselällä sekä Paasselällä.

Merialueen keskeisiä kaupallisen kalastuksen lupakohteita ovat Itäinen Suomenlahti, merialueen kansallispuistot ja Merenkurkun alue.

Yleisten vesialueille ja Metsähallituksen muille vesialueille myönnetään merkittäviä määriä lupia kaupalliseen kalastukseen. Lisäksi Metsähallitus on merkittävänä osakkaana lukuisissa osakaskunnissa Etelä-Suomen sisävesialueella. Näiden osuuksien käyttöoikeuden luovuttaminen muodostaa myös erittäin tärkeän osan kaupallisten kalastajien käytössä olevista vesialueista.

Harrastusmuotoisen pyydyskalastuksen jatkuminen turvataan ottamalla huomioon kalastuslainsäädäntö.

Suurimmalle osalle valtion vesinä myydään pyydyskalastuslupia.

Etelä-Suomen rapuvedet ovat viime vuosina kärsineet voimakkaasti rapurutosta. Valtaosa Etelä-Suomen vesistä on täplärappualueita. Metsähallituksen tavoitteena on jokirapukantojen suojelu ja elvyttäminen mm. mahdollisia jokiravulle sopivia reservaattialueita perustamalla.

Vapakalastuskohteita kehitetään vastaamaan paremmin nykyistä kysyntää ja kalastajien arvomaailmaa. Kalastuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja kestävästi alueen luontaisia kalakantoja. Pyyntikokoisen kirjolohen istuta ja ongi -kohteita pidetään yllä. Mahdollisten kohteiden vähentämisten yhteydessä huomioidaan kuitenkin muu alueellinen matkailuyritystoiminta. Luonnonkalakoh- teiden määrää vastaavasti lisätään ja myös muiden kuin lohikalojen kalastuskäyttöä edistetään. Uudet kohteet voivat olla yhteistyössä osakaskuntien kanssa muodostettavia yhteislupa-alueita. Vapakalastuskohteet luovat osaltaan mahdollisuuksia mm. matkailuelinkeinotoiminnalle.

Kalavesien hoito on suunnitelmallista, perustuu tarpeeseen ja hoitotuloksia seurataan saalispalautteiden, koekalastusten ja tarvittaessa erillisten kalastustiedustelujen avulla. Tärkein kalavesien hoitokeino on kalastusjärjestelyt, joiden avulla turvataan kalakantojen elinvoimaisuus. Kalojen luontaista elinkiertoa ja lisääntymistä tukevan elinympäristöjen ylläpidon, hoidon ja kunnostuksien merkitys lisääntyy. Kalastoa ylläpitäviä ja vahvistavia kala- tai mäti-istutuksia tehdään myös tarpeen mukaan alueille, joihin kohdistuu kalastuspainetta.

7.6.2 METSÄSTYS JA RIISTANHOITO

Metsästysmahdollisuudet valtion mailla järjestetään ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla. Etelä-Suomen valtion maiden pieni palstakoko ja pirstaleisuus ovat syynä siihen, että iso osa metsästyskelpoisista alueista on vuokrattu metsästysseuroille ja 60 % koko Metsähallituksen metsästysvuokrasopimuksista on Etelä-Suomessa.

Suunnittelukauden aikana voidaan ottaa käyttöön erilaisia keinoja metsästysmahdollisuuksien paremmalle hyödyntämiselle. Eräluvut.fi-sivuilla metsästäjiä voidaan ohjata paljon kysytyiltä lupa-alueilta vähemmän kysytyille. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia parantaa erämatkailuyrittäjien edellytyksiä metsästysmatkailussa valtion mailla, mikä voi vaatia metsästyslain muuttamista (ML 46 §). Vuonna 2017 voimaan tulevan metsästyslain muutoksen myötä valkohäntäpeuran jousimetsästys tulee mahdolliseksi ja se tulee lisäämään ulkomaista metsästysmatkailua Suomeen merkittävästi, sillä Suomi on ainoa maa Euroopassa, jossa valkohäntäpeuran jousimetsästys on mahdollista.

Kiinteistökehitys huolehtii maa-alueiden kaavoituksesta ja tekee tonttikauppaa. Kaavoituksessa huolehditaan, että seudulliset ja valtakunnalliset erityisarvot otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.

Riistan elinympäristöjen hoitoa jatketaan ja toimintamallia kehitetään. Keskeisessä roolissa ovat kanalintujen ja metsähanhen poikueympäristöt, joista tärkeimpänä ovat korvet sekä riekon ja metsähanhen pesimäsuot. Myös vesilintukosteikkojen perustamista jatketaan. Tavoitteena on vakiinnuttaa riistan elinympäristöjen hoito kiinteäksi osaksi monikäyttömetsien käyttöä ja hoitoa. Lisäksi edistetään muuta riistanhoitoa hakien vaikuttavimpia riistanhoitomenetelmiä.

Riistakolmioiden laskentaa tehostetaan valtion mailla. Riista-asiat otetaan huomioon monikäyttömetsien toimenpidesuunnittelussa ja käsittelyssä. Monikäyttömetsiä käytetään puuntuotantoon ja metsästyksen ohella myös marjastukseen ja virkistykseen. Aikaisempina vuosina riekko- ja metsähanhisoita on Etelä-Suomessa ennallistettu 1100 hehtaaria. Lisäksi on ennallistettu korpia ja vesilintukosteikoita. Riistan elinympäristöjä hoidetaan aktiivisesti jatkamalla metsäkanalintu- ja hanhisojen ennallistamista. Lisäksi ennallistetaan soita ja korpimetsiä metsäpeuran palautusistutukseen liittyen v. 2018 alkaen.

7.6.3 ERÄVALVONTA

Erävalvonta tukee kestäväää, laillista ja luvallista luonnon käyttöä. Erävalvonnan resurssit pyritään turvaamaan vähintään nykytasolla. Etelä-Suomessa on tällä hetkellä viisi erätarkastajaa, joilla on vuosittain n. 6000 asiakaskontaktia. Erävalvonnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään yhteistyöverkoston kautta, jossa keskeisiä osapuolia ovat

poliisi, rajavartiolaitos sekä tulli. Yhteistoimintatilaisuuksia on 200 - 250 vuosittain.

Erävalvonnan viranomaisyhteistyötä vahvistetaan riistakonsernin ja kalatalouden toimijoiden kanssa. Erävalvonnan näkyvyyttä ja suunnitelmallisuutta parannetaan. Uusia tietojärjestelmiä käytetään tehokkaasti hyväksi. Kalastusalueiden ja riistanhoitoyhdistysten kanssa toteutettu tehostettu valvontayhteistyö on onnistunut hyvin. Valvontayhteistyötä viranomaisten ja muiden eräalan toimijoiden kesken jatketaan.

7.7 Kiinteistöliiketoiminta

Metsähallitus seuraa kiinteistöliiketoiminnan kehitystrendejä ja markkinanäkymiä. Näiden pohjalta voidaan käynnistää kaavahankkeita, joka mahdollistaa maa-alueiden arvonnousun. Uusia liiketoimintamahdollisuuksia etsitään verkostoitumalla yritysten ja tutkimus- ja oppilaitosten kanssa.

Metsähallitus jatkaa suunnittelukaudella matkailualueiden kehittämistä ja tonttikauppaa. Alueiden kehittämissuunnitelmat, yleiskaavat ja niihin pohjautuvat asemakaavat ohjaavat alueiden kehittämistä. Metsähallituksen ranta-alueita kaavoitetaan ja jalostetaan Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteiden mukaisesti ja markkinalähtöisesti. Kaavoituksella varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnan tason luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamiehen käytön mahdollisuudet otetaan korostetusti

huomioon valtion mailla. Hyvällä maankäytön suunnittelulla ja kiinteistöjen jalostamisella luodaan edellytyksiä elinkeinotoiminnan tarpeisiin.

Metsähallituksen kiinteistökehitys vastaa Metsähallituksen maanmyynnin ja hankinnan toteutuksesta. Metsähallituksen hallitus ja pääjohtaja linjaavat ja asettavat vuotuiset maanmyyntitavoitteet ministeriön esittämien tuloutustavoitteiden perusteella.

Hankintaa ohjaavat maa- ja metsätalousministeriön periaatteet. Metsämaan hankintatavoitteet asetetaan vuosittain tulosohjauksessa ja ostokriteerit ohjaavat hankintaa. Metsähallituksen ostotoiminnan pääpaino on puolustusvoimien, opetuksen ja tutkimuksen tarpeiden hoitamisessa, metsäpuiden siemenviljelysten perustamisessa ja metsätalousmaiden hankinnassa yhtenäisen kiinteistörakenteen parantamiseksi.

Metsähallituksen rooli kiviainesliiketoiminnan on muuttunut, eikä Metsähallitus enää itse jalosta tai toimita kiviaineita asiakkaille. Toiminta on osa Metsähallituksen liiketoimintaa ja entistä selkeämmin Metsähallitus on edellytysten luojana toimiville markkinoille. Metsähallitus kartoittaa ja tutkii hallinnassaan olevia maa-ainesvarantoja, hakee tarvittaessa luvat sekä myy ja vuokraa maa-ainesalueita. Metsähallituksen omaa käyttöä varten kiviaineita jalostetaan metsäautoteiden rakentamista, ylläpitoa ja peruskorjausta varten.

Kiviainesliiketoiminta keskitetään Metsähallituksessa vaiheittain Kiinteistökehitykselle. Kiinteistökehitys tekee kauppaa kiviainesvarannoista siten, että kaikilla alan toimijoilla on tasapuoliset mahdollisuudet päästä hyödyntämään Metsähallituksen maa-ainesvarantoja. Valtion maiden maisema-, suojele- ja kulttuuriarvot otetaan huomioon myönnettäessä tutkimuslupia mahdollisille uusille ottoalueille.

7.8 Hiilensidonta ja energia

Valtion metsien hiilensidontakyky pidetään hyvänä ja metsiin sitoutuneen hiilen määrää kasvatetaan. Metsätalouslyhtiössä käynnistetään kehittämisprojekti, jossa määritetään keinoja, joilla tavoitellaan tehokkaampaa hiilensidontaa erityisesti metsien kestävänsä metsänhoidon kautta saavutettavan hyvän kasvun kautta. Suunnitelmakaudella monikäyttömetsien kasvu Etelä-Suomessa on n. 3,1 milj. m³/v. hakkuusuunnitteen ollessa 2,2 milj. m³/v. Energiapuuta tarjotaan markkinoille kannattavilta kohteilta kysynnän mukaan.

Metsähallituksen Kiinteistökehitys on aktiivisesti mukana tuulivoimahankkeiden kehityksessä: etsii soveltuvat kohteet, tekee aluevaraukset ja hoitaa kilpailutusmenettelyllä vuokrauksen tuulivoimatoimijoille. Valtionmailla tuulivoimakohteet kaavoitetaan laajemmiksi

tuulivoimapuistoiksi, jolloin tieverkoston ja muun infrastruktuurin rakentaminen sekä huolto ovat edullisempaa kuin pienissä tuulivoimalaryhmissä.

Valtion mittava maaomistus mahdollistaa myös tuulivoima-alueiden suunnittelun niin, että asutukselle, luonnolle ja muulle ympäristölle aiheutuvat haitat pystytään minimoimaan. Suunnitteluvaiheessa on tuulivoimapuisto Karstulaan. Metsähallitus ei itse osallistu tuulivoimahankkeiden rakentamiseen tai tuulivoiman tuottamiseen. Metsähallituksen toimintatapaan kuuluu kuitenkin huolehtia, että tuulivoimatoimijat toimivat Metsähallituksen asettamien kestävänsä kehityksen kriteerien mukaisesti. Uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia tarkastellaan lisäksi mm. bio-, aurinko-, geo- ja aaltoenergian osalta. Metsähallitus ei näissäkään osallistuisi energiantuotantoon, vaan vuokraa tai myy yritysille tuotantoon soveltuvia kohteita sellaisenaan tai jalostettuina.

Metsähallitus vuokraa ja myy turvetuotantoalueita energiatuotantoon ja muihin käyttötarkoituksiin kysynnän mukaan. Turvetuotanto ohjataan ojitetuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille. Turpeen käyttö energialähteenä on vähenemässä siirryttäessä uusiutuviin energiamuotoihin. Turpeella tulee olemaan kuitenkin tärkeä asema mm. kuivike-, imeytys- ja kasvuturpeena sekä raaka-aineena mahdollisiin korkeamman jalostusasteen tuotteisiin.

7.9. Yhteistyö ja vuorovaikutus

Metsähallituksen tavoitteena on edistää nuorisoviestinnän keinoin lasten ja nuorten metsätietämystä ja luontosuhteen kehittymistä. Toimintaa toteutetaan järjestämällä erilaisia metsä-, luonto- ja erätapahtumia yhdessä muiden toimijoiden kanssa toimialan yhteistyökumppanien kanssa. Yksi osa tätä toimintaa on eräkasvatus, jota organisoidaan Vapapäivien, edullisten lupien ja eräkummitoiminnan avulla. Haltian luontokoulun kautta tuotetaan koulujen perusopetusta tukevaa opetusta useita oppiaineita varten erityisesti pääkaupunkiseudun tarpeisiin.

Luontosuhteen kehittymisaineita tarjotaan aktiivisesti nuorison ohella kaikille vapaa-ajankävijöille. Aihepiirin keskeistä toimintaa ovat mm. erilaiset tapahtumat ja muu kohteisiin liittyvä viestintä. Esteetöntä luontoon pääsyä edistetään kysyntälähtöisesti tarkoituksenmukaisissa kohteissa.

Metsähallitus tarjoaa kiinnostavia työharjoittelupaikkoja opiskelijoille. Harjoittelupaikat liittyvät pääsääntöisesti metsätalouteen, luonnonsuojeluun ja metsien virkistyskäyttöön. Työharjoittelun ajankohta painottuu kesään.

Metsähallitus tarjoaa kansalaisille myös vapaaehtoistoiminnan kautta mahdollisuuden tehdä

konkreettisia tekoja luonnon hyväksi. Vapaaehtoistyötä tehdään suojelualueiden hoidon, uhanalaisen lajiston tai kestävien riista- ja kalakantojen hyväksi. Vapaaehtoistoiminnasta suuri osa toteutetaan yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Tavoitteena työssä on myös vapaaehtoistyöntekijän oman hyvinvoinnin parantaminen.

Satavuotiaan Suomen kunniaksi järjestetään yhteistyössä kumppanien Järjestetään kanssa neljä Luonnon päivää vuoden 2017 aikana (www.luonnonpaivat.fi). Luonnon päivät kannustavat yhteisten luontokokemusten hankkimiseen. Tapahtumia järjestetään ympäri Suomea.

Viestinnässä hyödynnetään perinteisen median ohella monipuolisesti viestintäteknologian kehitystä. Toimintaympäristön seurataan ja teknologian muutoksia: viestintää ja vuorovaikutusta kehitetään erilaiset ja myös uudet käyttäjäryhmät ja viestintäkanavat huomioon ottaen. Verkkopalveluita kehitetään julkisena palveluna yhdessä kumppaneiden kanssa ja avoimen datan mahdollisuudet hyödynnetään mahdollisimman laajasti. Monikäyttömetsien alue-ekologinen verkosto on jo julkistettu retkikartta.fi -palvelussa alkuvuodesta 2017. Maankäyttökohteista ja alue-ekologisen suunnittelun kohteista julkaistaan tietoa karttatason tasolla: luontokohteet, nähtävyyshkohteet ja muut erityiskohteet, joita ovat maisema- ja retkeilyalueet sekä muut kohteet, joilla toimitaan niiden erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Retkikartassa ei kuitenkaan julkaista lajitietoja.

LIITTEET

LIITE 1	OSALLISTAMISMENETELMÄT
LIITE 2	OSALLISTUJAT
LIITE 3	MENNYT KAUSI
LIITE 4	LAUSUNNONANTAJAT
LIITE 5	LAUSUNNOT JA KÄSITTELY
LIITE 6	YHTEENVETO KANSALAISPALAUTTEESTA
LIITE 7	HAKKUULASKELMAN KUVAUS

LIITE 1

YHTEISTYÖRYHMIEN TULEVAISUUSTYÖPAJAT: LUOVALLA YHTEISTYÖLLÄ HYÖTYJÄ VALTION MAISTA JA VESISTÄ

Paula Siitonen

1. TAVOITE JA MENETELMÄT

Työpajoissa pohdittiin Etelä-Suomen valtion mailta ja vesiltä toivottavia hyötyjä ja uusia mahdollisuuksia, sekä ideoita niiden saavuttamiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä. Työskentelyyn käytettiin vuorovaikutteista, luovaan yhteistyöhön kannustavaa systeemiajatteluun perustuvaa lähestymistapaa (Siitonen & Hämäläinen 2004; Siitonen ym. 2009). Järkiperaisten, kuten taloudellisten, yhteiskunnallisten ja ekologisten seikkojen ohella kiinnitettiin huomiota yhteistyötä ohjaaviin piileviin voimiin kuten arvoihin, asenteisiin, mielikuviin, ajattelun malleihin, tunteisiin ja historioihin sekä vuorovaikutuksen tyyliin ja ajoitukseen. Vuorovaikutteisilla menetelmillä rakennettiin myönteistä, kannustavaa luottamuksen ilmapiiriä, joka vapauttaa ihmisten monipuolisuuden luovan ja kestäväen yhteistyön voimaksi (Hennessey & Amabile 2010; Isaacs 1999; Brown et al. 2005; Nowak 2006). Tätä tukee tietoisuus itsestä osana kokonaisuutta (Siitonen & Hämäläinen 2004). Laajenta-malla ajattelu alussa toivottuun tulevaisuuteen avattiin uusia näkökulmia ja vältettiin keskustelun kaventuminen nykytilan hienosäätöön. Osallistamisprosessi ja työpajat suunniteltiin tukemaan sisällöltään, järjestykseltään ja toteutukseltaan (mm. materiaalit, tekniikat, interventiot, pienryhmä- ja parityöskentelyt, ryhmien sekoittaminen, tietoiskut, keskustelut, käsitteistö ja tilat) luovaa yhteistyötä ja rikkomaan sitä estävää ajattelua ja toimintaa.

2. TOTEUTUS

Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelmaan kutsuttiin kolme yhteistyöryhmää (Liite 2). Ryhmät kokoontuivat kolme kertaa. Fasilitaattori Paula Siitonen ja luonnonvarasuunnittelun ohjaus- ja projektiryhmä (Metsähallitus) valmistelivat työpajat. **Ensimmäisessä työpajassa** pohdittiin Etelä-Suomen valtion mailta ja vesiltä toivottavia hyötyjä ja toimintaympäristön muutoksia sekä ideoita hyötyjen saavuttamiseksi. Metsähallitus kertoi toiminnastaan Etelä-Suomessa. Hyödyt ja ideat jäseneltiin hyötypuuksi (pää- ja välitavoitteiksi ja toimenpiteiksi). Metsähallitus laati työpajan tulosten ja toiminnan reunaehtojen pohjalta ehdotuksen toiminnan linjauksiksi. **Toisessa työpajassa** yhteistyöryhmät kommentoivat Metsähallituksen ehdotusta toiminnan linjauksiksi ja ideoivat linjausten toteutusta. Metsähallitus kertoi omistajapolitiiset linjaukset ja

strategian, YV velvoitteet, menneen kauden ja nykytilan. Tulosten pohjalta Metsähallitus täsmensi linjauksia ja valmisteli ehdotuksen toimintaohjelman pääkohdiksi. Nämä lähetettiin osallistujille ennen kolmatta työpajaa. **Kolmannessa työpajassa** yhteistyöryhmät kommentoivat Metsähallituksen täsmennettyä ehdotusta toiminnan linjauksiksi ja toimintaohjelman pääkohtia. Metsähallitus alusti toivottuista aiheista. Kommentit otettiin huomioon lopullisten linjausten ja toimintaohjelman laadinnassa. Työpajojen tulokset lähetettiin osallistujille välittömästi jokaisen työpajan jälkeen. Tulokoosteet sisälsivät hyötypuun sekä kaikkien ryhmien kommentit linjauksiin ja toimintaohjelman pääkohtiin. Muu materiaali jaettiin työpajoissa tai sähköisesti. Tulokset olivat esillä työpajoissa. Yhteistyöryhmäläisiltä pyydettiin palautetta työpajoista.

Yhteistyöryhmien ensimmäisen työpajan esittelykierroksella osallistujat poimivat esineen ja kertoivat toiveensa prosessista sekä itsestä ja muista sen osana. Markku Vainio esitteli suunnittelualueen ja prosessin. Yhteistyöryhmäläiset (3-4 pöytää, nimetyt paikat) ja ohjausryhmä (omassa pöydässään) pohtivat *mitä hyötyjä (myös uusia) toivot valtion mailta ja vesiltä, ja mitä toivot itseltäsi ja muilta toimijoilta*, ja piirsivät/muotoilivat/listasivat, ryhmittelivät ja esittelivät ne. Yhteistyöryhmäläiset (sekoitetut uudet ryhmät) ja ohjausryhmä pohtivat, ryhmittelivät ja esittelivät *hyötyjen syntyyn vaikuttavia toimintaympäristössä tapahtuneita ja tapahtumassa olevia muutoksia*.

Ilmapäivään virittäydettiin muovailemalla mielikuva Metsävaltiosta Etelä-Suomessa ja kiteyttämällä se kysymykseksi. Yhteistyöryhmäläiset ohjattiin neljään tietoiskupöytään: Laatumaa, Metsätalous Oy, Luontopalvelut ja Erätalous. Metsähallitus kertoi tulosalueen toiminnasta ja keskusteltiin. Yhteistyöryhmäläiset siirtyivät uusiin eri tietoiskupöytiin, kunnes olivat käyneet joka pöydässä. Osallistujilta kysyttiin, *miten hyödyt saavutetaan ja mitä uusia mahdollisuuksia hyötyjen saavuttamiseksi valtion maat ja vedet tarjoavat?* Itä- ja Länsi-Suomessa ideat kirjoitettiin toivottujen hyötyjen alle. Meri ja rannikkoryhmä kirjoitti tehtäväpapereille kolme ideaa ja parin kanssa keskusteltuaan kolme uutta ideaa. Ideat esiteltiin. Jokainen kiteytti pehmopölyllä heittäen päivän annin. Todettiin ryhmän edustavuus ja täydennystarpeet.

Toisen työpajan alussa heitettiin ringissä villalankakerää. Jokainen kertoi yhdellä sanalla *mikä on luonnonvarasuunnitelma*. Syntynyt verkko havainnollisti toimijaverkostoa. Markku Vainio kertoi päivän tavoitteet ja prosessin vaiheen. Johanna Leinonen kertoi Metsähallituksen omistajapolitiiset linjaukset, strategian ja YV velvoitteet. Ajatusten suuntaamiseksi menneeseen kauteen jokainen piirsi ja

sanoi *mitä on saanut valtion mailta ja vesiltä*. Yhteistyöryhmäläiset ohjattiin neljään tietoisukupöytään: Laatumaa, Metsätalous Oy, Luontopalvelut ja Erätalous. Metsähallitus kertoi menneestä kaudesta ja keskusteltiin. Yhteistyöryhmäläiset siirtyivät uusiin eri pöytiin, kunnes olivat käyneet joka pöydässä. Markku Vainio kuvasi nykytilan eli tulevan luonnonvarasuunnitelman lähtökohdat toiminnan vaikutavuuden mittareilla.

Iltapäivään virittäytyttiin viitepisteharjoituksella luonnonvarasuunnittelun hahmottamiseksi monimutkaisena systeeminä, jossa kaikki vaikuttavat toisiinsa. Metsähallitus esitteli alustavan ehdotuksen toiminnan linjauksiksi. Toiminnan linjaukset ryhmiteltiin neljään pöytään, joihin yhteistyöryhmäläiset ohjattiin. Metsähallitus kertoi pöydän linjauksista. Yhteistyöryhmäläisiä pyydettiin *täydentämään ja kommentoimaan pöydän linjauksia kirjoittamalla kunkin linjauksen kohdalle: hyvä sellaisenaan (OK), muutetaan (miten, miksi), poistetaan (miksi), lisäämään tarvittaessa uusia linjauksia (perustelut) ja mahdollisia kysymyksiä linjauksiin liittyen*. Yhteistyöryhmäläiset siirtyivät uusiin eri pöytiin, kunnes olivat käyneet joka pöydässä. Kommentit käytiin läpi. Osallistujat kirjoittivat ja esittelivät kaksi keskeisintä toimenpidettä linjausten toteuttamiseksi/pöytä. Jokainen kiteytti pehmolelua heittäen päivän annin.

Kolmannen työpajan alussa kysyttiin *mistä keskustelemme luonnonvarasuunnittelussa viiden vuoden kuluttua – yhdellä sanalla?* Yhteensovittamisen ja ajattelun hidastamisen hahmottamiseksi osallistujat jäljittelivät pareittain toisensa liikettä peilikuvina. Markku Vainio kertoi päivän tavoitteen ja prosessin vaiheen. Metsähallitus kertoi täsmennetyt toiminnan linjaukset ja toimintaohjelman pääkohdat. Yhteistyöryhmäläiset kommentoivat kolmelle rastille aihepiireittäin ryhmiteltyjä toiminnan linjauksia ja toimintaohjelman pääkohtia samalla periaatteella kuin edellisessä työpajassa, ja kiteyttivät ja esittelivät rastin ydinviestin. Kaikki kävivät joka rastilla. Metsähallitus alusti joka rastilla pyydetyt tietoisut. Purkukeskustelun aluksi metsähallituslaiset kiteyttivät rastilla kuulemansa. Osallistujat pohtivat pareittain *mikä uusi teema on nousemassa, mitä yllättävää syntyi, mitä opit, mikä on avainoivallus, onnistuminen, minkä viet kotiin ja mitä voisi tehdä toisin?* Jokainen kiteytti pehmopölyä heittäen *mitä tuo maastorekelle*.

3. YHTEENVETO TULOKSISTA

Lainaukset osallistujien kommentaateista kursivoilla.

Mitä toivot tältä prosessilta? Mitä toivot itseltäsi ja muilta sen osana?

Ihmiset toivoivat aitoa yhteensovitusta ja vuorovaikutusta, tasa-painoa yhteistyöllä ja keskustelulla. Mielenkiintoista, selkeää prosessia, punaista lankaa, kaikkien sitoutumista. Soutamista yhteen suuntaan. Haluttiin päästä vaikuttamaan kansallisomai-

suuden käyttöön. Toivottiin uusia innostavia ideoita, keksintöjä, oivalluksia ja avauksia, uusia mahdollisuuksia ja menestystarinoita, pois häkistä. Hyvää lopputulosta. Kaikki voittaa: hyvinvointia, lisää luonnonsuojelua, työtä, toimeentuloa ja rahaa. Matkailun ja virkistyskäytön uusia mahdollisuuksia, parempia mahdollisuuksia käyttää yhteisiä vesiä. Hyviä edellytyksiä kalastukselle, kalataloudelle, metsästykselle ja monikäytölle. Eräasioiden muistamista. Kaivattiin lisää tuloa kansantaloudelle ja yhteiskunnalle. Kannattavia urakoita. Metsistä kasvaa leipää ja työtä. Prosessi nähtiin kestävän metsätalouden aurinnon nousuna. Odotettiin uusia avauksia merialuesuunnitteluun. Luonto-ympäristö- ja metsäopetuksen edistämistä. Avointa dataa. Kartalle väylän kanssa. Yhteistyökumppanit auttavat löytämään suunnan tulevaisuuteen. Siemeniä, sytykkeitä. Katsiaan monenlaista pöhinää.

Mitä hyötyjä toivot valtion maista ja vesistä? Mitä toivot itseltäsi ja muilta toimijoilta?

Toiveissa korostui luonnon ja ihmisen hyvinvointi sekä kokonaistaloudellinen hyöty: *Puhdas monimuotoinen luonto, vesi, ilma, hiljaisuus, rikas kulttuuriperintö ja kansallismaisema tarjoavat itseisarvonsa ohella vetovoimaisia, kaikille hyvin saavutettavia mahdollisuuksia virkistykseen ja matkailuun, terveyteen ja hyvinvointiin sekä taloudelliseen hyödyntämiseen. Saadaan kalaa, riistaa, marjoja ja muita (hyvää tekeviä) luonnontuotteita kotitarpeeseen ja tulon lähteeksi. Sinivihreä ja immateriaalinen biotalous kukoistavat. Kasvat, monimuotoiset ja hyvin hoidetut metsävarat turvaavat tulevaisuuden tuottomahdollisuudet kestävästi ja takaavat tasaisen puuntuoton teollisuudelle, uusiin tuotteisiin, jalostusarvon nostoon ja monikäyttöön, sekä ilmaston muutosta hillitsevään bioenergian tuotantoon ja puurakentamiseen. Valtion maa (metsä)- ja (meri)vesialueet sitovat hiiltä. Niillä tuotetaan ilmaston muutosta hillitsevää uusiutuvaa energiaa, sekä maa-aineksia ja turvetta. Alueita toivottiin olevan tarjolla ja jalostettu eri tarkoituksiin yhdessä eri tarpeet kestävästi yhteen sovittaen. Tonttitarjonta, jokamieskäyttö ja rantaan pääsy turvataan. (Meri)alueet ovat turvallisia. Valtion mailla ja vesillä tutkitaan, opitaan ja kasvetaan yhteiskuntaan. Kansalaisten, erityisesti nuoren ja lasten, luontoyhteys paranee. Tiiviimpi ja avoin yhteistyö Metsähallituksen ja eri toimijoiden kesken luo työtä ja elinvoimaa syrjäseuduille vilkastuttaen aluetaloutta, sekä tukee hyötyjen saatavuutta pitkällä aikajänteellä, myös uusien mahdollisuuksien ja kaukaisen tulevaisuuden hyötyjen ja innovaatioiden. Syntyy kokonaistaloudellista hyötyä valtiolle, yhteinen tahtotila ja hyväksyntä. Hyvä perintö tuleville sukupolville.*

Miten hyödyt saavutetaan? Kooste ideoista, kommentaateista toimintaohjelmaan ja kiteytyksistä

Metsähallitus nähtiin vastuullisena kansallisomaisuuden luonnon- ja kulttuuriarvojen vaalijana ja kestävän hyödyntämisen mahdollistajana, jolla vastuu kaikista suomalaisista. Kokonaishyödyn saavuttamiseksi täytyy ymmärtää rahan kierto yhteiskunnassa: *(kansan)terveyden, yhteistyön, alueta-*

louden ja työllisyyden kerrannaisvaikutukset. Maa- ja sisävesialueiden sekä merialuesuunnitteluun kaivattiin kokonaisuuden hahmottamista: eri käyttömuotojen kestävä yhteensovittamista avoimella, läpinäkyvällä, entistä tiiviimmällä, asiantuntijuuteen ja tietoon perustuvalla, organisaation sisäisellä ja sidosryhmäyhteistyöllä. Jatkuvalle osallistamisella ja vuorovaikutuksella. Kansalaisten ymmärrys Metsähallituksen toiminnasta ja myönteisistä vaikutuksista vähentää konflikteja ja lisää hyväksyttävyyttä. Yhteinen tahtotila ja sitoutuneisuus tukevat hyötyjen saavuttamista yhteistyöllä.

Suunnittelun ja toteutuksen tulee perustua tietoon. Tarvitaan (paikka) tiedon keruuta ja tuottamista, jalostamista käyttökelpoiseen muotoon yhteistyössä. (Paikka)tieto tulee tarjota avoimesti ja ilmaiseksi silloin kuin mahdollista sekä raakamuodossa että jalostettuna. Avoin data nähtiin alustana palvelukehitykseen. Toivottiin fyysisiä ja digitaalisia rakenteita, palveluita, infrastruktuuria ja alueita eri tarkoituksiin ja monipuolistuvan käyttäjäkunnan tarpeisiin (saavutettavuus) sekä avointa (hanke)yhteistyötä ja kumppanuutta kotimaisen ja kansainvälisen verkoston kanssa suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Valtion kirstuun tuloja saadaan luomalla uusia tulonlähteitä, innovaatiota - ei myymällä (suojellisesti ja virkistyskäytöllisesti arvokkaita) alueita. Korostettiin yhteistyön voimaa: Tiiviimpi yhteistyö sidosryhmien kanssa synnyttää uusia ideoita, näkökulmia ja oivalluksia. Metsähallitukselta kaivattiin ketteriä kokeiluja: rohkeutta ja ennakkoluulotonta asennetta innovaatio- ja kokeilukulttuurin luomiseen. Yhteisrahoitusmalleja, investointeja ja riskisijoittamista. (Paikallisten)(pien)yrittäjien ja kolmannen sektorin tukeminen tuo syrjäseuduille ja saaristoon elinvoimaa, vilkastuttaa aluetaloutta ja alueellista hyvinvointia. Joukkovoiman - vapaaehtoisuuden, yhdistysten ja talkoiden laajempi käyttö luo säästöjä yhteisen omaisuuden hoidossa, omistajuutta, yhteisvastuuta, kotouttamista ja hyvinvointia. Hyötyjen saavutettavuus ja muuttaminen tuloiksi vaatii viestintää, tiedottamista, markkinointia ja tuotteistamista. Puhtaan luonnon, ilman ja veden, luontokohteiden, hiljaisuuden, kansallismaiseman, koko Suomi-kuvan markkinointia ja brändäystä.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on pitkälti Metsähallituksen vastuulla. Kansallispuistot- ja suojelualueverkostoa pidettiin puhtaan ja monimuotoisen luonnon ja kulttuuriarvojen vaalimisen runkona. Suojeluverkoston kytkeytyvyyttä parantamalla uusilla suojelualueilla syntyy kustannustehokkaasti lisää suuralueita. Meri- ja sisävesialueiden monimuotoisuudeltaan arvokkaat kohteet tulee tunnistaa ja turvata. Elinympäristöjen, maisema- ja kulttuurikohteiden laatu kohentuu keskittämällä ennallistaminen ja hoito tärkeimpiin kohteisiin lisäten yhteistyötä. Monikäyttömetsien luonnonhoitoa kannatettiin. Tavoitteisiin toivottiin täsmennystä.

Hyvinvointi- ja terveyshyötyjä saadaan parantamalla luonto- ja kulttuurikohteiden ympärivuotista vetovoimaa

ja saavutettavuutta vastaamaan monipuolistuvan käyttäjäryhmän tarpeita: luomalla viherjatkumo kärkikohteista kansallispuistoista lähivirkistykseen, vaalimalla matkailulle ja virkistyskäytölle tärkeillä kohteilla maisema-arvoja sekä turvaamalla jokamiehen oikeus, rantaan ja vesille pääsy. Resurssien väheneminen ja kysynnän (mm. virkistys) ja tarpeen (mm. monimuotoisuuden suojele) kasvu vaatii priorisointia ja kumppanuuksien kehittämistä. Kansalaisten, erityisesti lasten ja nuorten luonto - ja eräsuhteen, - tietämyksen ja -kasvatuksen parantamiseen sekä luontoon pääsyn ja lähtemisen helpottamiseen toivottiin tapahtumia, kouluja, harjoittelumahdollisuuksia, kummitoimintaa, uuden viestintäteknologian hyödyntämistä, seuraamista ja kokeilua, verkkopalveluiden kehittämistä, avointa tiedon saatavuutta, käyttökelpoisten liittymien ja tuotteiden kehittämistä.

Toivottiin puhtaita kalaisia vesiä kansalaisten käyttöön, ammattikalastukseen, kalastusmatkailuun sekä alueita vesiviljelyyn. Vesielinympäristöjen hoitoa ja veden laadun parantamista, kalakantojen elvytystä ja kutualueiden varjelua sekä luvituksen ja säädösten helpotusta. Metsähallituksen toivottiin edistävän kaupallisen kalastuksen toimintamahdollisuuksia ekologiset reunaehdot huomioon ottaen. Metsästysmahdollisuuksien turvaamista niin harrastajille ja matkailuyrittäjille sekä riistan elinympäristöjen hoitoa pidettiin tärkeänä. Haitallisten (vieras)lajien metsästystä poikkeusluvilla toivottiin. Kalastuksen, metsästyksen ja marjojen ja muiden luonnon tuotteiden kotitarve ja talouskäytön tueksi toivottiin saavutettavuuden parantamista.

Tulevaisuudessa on mistä valita, kun kasvavia metsävaroja hoidetaan kestävästi ja monimuotoisuutta vaalien, suhteuttaen hakkuusuunnitteen kasvu puuston kasvuun. Jalostusarvoa pitää nostaa ja uusia tuotteita kehittää. Metsähallituksen roolia uusiutuvan energian tuotannon mahdollistajana ja kehittäjänä pidettiin tärkeänä. Energiantuotantomuotojen sijoittelu sekä maa-ainesten ja turpeen noston suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä luonto, maisema, hyvinvointi- ja terveys huomioon ottaen. Toivottiin tietoon perustuvaa suunnittelua ja kartoitusta ennen kuin merenpohjan luonnonvaroja ryhdytään laajasti hyödyntämään, jotta arvokkaat alueet tunnistetaan ajoissa ja ympäristövaikutuksia osataan ennakoida.

Mitä hyötyjen syntyyn vaikuttavia muutoksia toimintaympäristössä tapahtuu ja on tapahtumassa?

Toimintaympäristön muutoksista korostuivat: (1) Sinivihreän ja immateriaalisen biotalouden nousu. (2) Terveys ja hyvinvointibuumi lisää (3) ympäristötietoisuutta, luonnon ja luontoon pääsyn arvostusta. (4) Väestörakenteen monimuotoistuminen: heimo- ja digisuomalaiset, keskittyminen taajamiin, ikääntyminen, monikulttuuristuminen ja -arvoistuminen johtavat (5) luontosuhteen monimuotoistumiseen ja luonnosta vieraantumiseen. (6) Luontoon pääsyn helpottamisen, palvelun, (lähi)virkistykseen ja matkailun tarve kasvaa. (7) Työvoimapula syrjäseuduilla. (8) Lähiruo-

katrendi. (9) Luonnontuotteiden (kala, riista, marjat ym.) ja (10) kotimaisen kalan arvostus nousee. Kalakannat heikkenevät ja ammattikalastajat vähentyvät. Vesiviljely kasvaa. (11) Ilmaston muutos; ääri-ilmiöt ja vieraslajit lisääntyvät. (12) Luonnon monimuotoisuus vähenee, pysäyttämässä onnistumisia. (13) Huoli puhtaan luonnon, veden, ilman ja hiljaisten alueiden saatavuudesta, Itämeren tilasta. (14) Uusiutuvan (bio)energian nousu, poukkoileva energia-politiikka. (15) Metsävarojen, niiden käytön ja puurakentamisen kasvu. (16) Digitalisaatio: viestintä nopeutuu ja monipuolistuu. Osa väestöstä uhkaa syrjäytyä, kun eivät pysy tai halua olla mukana teknologian kehityksessä (dedigitalisaatio). (17) Yhteiskunnalliset ääri-ilmiöt lisääntyvät kansainvälisen epävarmuuden, turvallisuuden heikkenemisen ja pakolaisuuden myötä. (18) Valtion talouden heikko tila kiristää kilpailutilannetta ja eriarvoistumista, (19) lisää painetta Metsähallituksen tuottotavoitteiden nostolle ja (20) karsii infrastruktuuria, jonka tarve luontoon pääsemiseksi kasvaa. (21) Uusien tulonlähteiden tarve kannustaa innovatiivisuuteen. (22) Yhteiskunnallinen keskustelu ja vuorovaikutus lisääntyvät.

4. PALAUTE TYÖPAJOISTA JA PROSESSISTA KOKONAISUUTENA

Työpajojen tietosisältöä pidettiin *hyvänä, monipuolisena ja kaiken kattavana: Päivän sisältö avasi ovia kokonaisuuden kehittämiseen, ja uuden yhteistyön parantamisella hyvään lopputulokseen. Kivasti kiteytetty MH:n toimintaa hyviin tietoisuuksiin.* Toivottiin *esimerkkejä, tunnuslukuja ja faktoja toiseen työpajaan.* Niitä saatiin: *Erittäin hyvä. Ammatillaiset asialla. Tänään oli konkretiaa.* Osan mielestä *toiminnan linjaukset nyt yleisellä tasolla.* Tulosten esilläpitoa kiiteltiin. Toivottiin *lisää tietoa meri- ja rannikkoalueesta;* sitä saatiin kolmannessa työpajassa. Yksi toivoi tietoa *eräsuunnittelusta, päätösten taustasta ja vaikuttavuudesta,* toinen täsmennystä linjauksiin ja toimintaohjelmaan.

Ilmapiiriä pidettiin *rentona, avoimena, positiivisena ja kehitysmyönteisenä, prosessia innovatiivisena ja työskentelytapoja innostavina. Erinomainen! Suosittelen! Yllätyin siitä miten paljon ja ennakkoluulottomasti syntyi ideoita. Hyvä henki, mukavia törmäämisiä, isoja sanoja. Askartelu oli kivaa.* Osa piti *napakasta* aikataulusta, osa toivoi *lisää aikaa keskusteluun ja pysähtymiseen.* Sitä saatiin. *Poikkiteieteellinen ja -taiteellinen lähestymistapa kiinnostti. Virkistävän erilainen.* Yksi ehdotti *nauhoitusta tai kirjuria, jotta hyvät lauseet saadaan talteen.* Toisessa työpajassa oli *erinomaisesti valmisteltu ja mielenkiintoa herättävä työskentelymuoto. Aina paranee. Tämäkin hyvin rakennettu ja innostava.* Kuitenkin: *Kun on monta kyselykierrosta, takki tyhjenee jossain vaiheessa. Luonnoksien kommentointi toimi. Jos olisi kesä maastoutuminen.* Yhdestä oli *vaikea keksiä toimenpiteitä aiheille joista ei ole mitään tietoa/osaamista.* Toisen yllätti *hiukan outo tapa ohjata mutta toimi. Ilmapiiri oli mukava/rento vaikea sanoa miten sen olisi voinut tehdä*

paremmin. Yhden mielestä rastin kiteyttämisessä *virke jää väkisinikin ympäriryöreäksi. Toimintatapa miellytti. Hyvä meininki.*

Osallistujien mielestä prosessin *sidosryhmätyö ja Metsähallituksen rooli onnistuivat. Hyvä konsepti. Osallistavalla ja aktivoivalla työskentelytavalla sidosryhmät pysyivät matkassa ja tulivat kuulluiksi. Sidosryhmien rakentava kommentointi, sujuvuus, sitoutuminen ja vuoropuhelu sekä hyvä yhteishenki, yhteistyön ja yhteensovittamisen voima ilman ristiriitoja ja vastakkainasettelua* loi onnistumista ja yllätti. *Syntyi uusia tuttavuuksia eri toimialoilta. Tulosalueiden vuoropuhelu kiinnostti.* Oivallettiin *asioiden jäsentämisen, avainhenkilöiden ja fasilitoinnin tärkeys sekä Metsähallituksen toiminta, asema aluetaloudessa ja mahdollisuuksien kirjo. Meren, avoimen datan, viestinnän ja "appsien" merkitys.* Toivottiin *tiivistämistä - toisaalta tarvitsee kypsyttelyä; tietoiskujen ja aineiston saamista aikaisemmin kommentoitavaksi, tulosten esittämistapojen viilausta, sosioekonomisten vaikutusten arviointia ja uusien hyötyjen käsittelyä uudelleen myöhemmin.*

5. POHDINTAA: LUOVAN YHTEISTYÖN VOIMA

Metsähallitus vaalii Etelä-Suomessa huomattavia luonnonvaroja. Se on moniulotteinen toimija, jonka päätöksillä on kerrannaisvaikutuksia. Kansallisomaisuuden vastuullinen vaaliminen luonnon ja ihmisen kestävää hyvinvointia luoden vaatii herkkää reagoitua muuttuvan toimintaympäristön mahdollisuuksiin, viisautta tunnistaa vipuvaikutukset monimutkaisessa kokonaisuudessa. Metsähallitukselle avautuu huikea väylä uudenlaisen luonnonvarojen vaalimisen ja hyödyntämisen innovaatio- ja kokeilukulttuurin luojana, edelläkävijänä.

Työpajoissa korostui puhtaan monimuotoisen luonnon arvo hyvinvoinnin, terveyden, luonnontuotteiden ja tulon lähteenä. Luonnon vaalimisen ja luontoon pääsyn tarpeen kasvu, monimuotoistuva väestö, ilmaston muutoksen siivittäjä uusiutuvan energian sekä sinivihreän ja immateriaalisen biotalouden nousu yhdistettynä valtion varojen niukkuuteen, kansainväliseen epävakautteen ja teknologiaoikkaan luovat mahdollisuuksien pelikentän. Toiveiden Metsähallitus piirtyy siihen moniulotteisena mahdollistajana. Kumppanina, joka yhteistyössä eri toimijoiden kanssa aktiivisesti etsii uusia ideoita. Vakaana ja viisaana ennakoijana, joka ammattiaidolla varaa alueita eri käyttöön. Ketteränä kokeilijana, jonka tuella ideoita sujuvasti ja ennakkoluulottomasti kokeillaan, tuotteistetaan ja viedään käytäntöön. Vahvasti vaadittiin viisautta kokonaisuuden hahmottamiseen: taitoa sovittaa maa- ja (meri)vesialueisiin kohdistuvat erilaiset toiveet kestävästi yhteen parhaaseen tietoon ja asiantuntemukseen perustuen, jatkuvalla osallistamisella, yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella alati keskeneräisessä toimintaympäristössä. Avoimesti ja läpinäkyvästi, synnyttäen luottamusta, hyväksyttävyyttä, yhteistä tahtotilaa ja

sitoutumista. Tämä vaatii niin avointa tietoa kuin luovaa taitoa erilaisten ihmisten rakentavaan kohtaamiseen arjessa. Taitoa vapauttaa moninainen osaaminen ja piilevät voimat pienin viisain askelin luovaksi yhteistyöksi, itseään rikastavaksi innovaatiokulttuuriksi, jossa joukkovoimalla luodetaan valtion maiden ja vesien mahdollisuuksia jättäen hyvä perintö tuleville sukupolville.

Menetelmäkirjallisuutta

Brown, J. Isaacs, D & the World Café Community 2005. The World Café. Shaping our futures through conversations that matters. Berrett-Koehler Publishers, Inc., San Francisco.

Hennessey, B.A. & Amabile, T.M. 2010. Creativity. The Annual Review of Psychology. 61:569–598

Isaacs, W. 1999. Dialogue and the art of thinking together. Currency, New Your.

Nowak, M. 2006. Five rules for the evolution of cooperation. Science 314:1560-1563.

Siitonen, P., Hämäläinen R.P. 2004. From conflict management to systems intelligence in forest conservation decision making. Systems Analysis Laboratory Research Reports A88:199-214.

Siitonen, P. 2009. Yhteistyöryhmän työpajat: Rikastavalla vuorovaikutuksella kestäviin päätöksiin ja yhteistyöhön. Teoksessa: Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2009-2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 62:44-48.

LIITE 2

YHTEISTYÖRYHMÄT

Itä-Suomi, puheenjohtaja professori Harri Siiskonen

Pohjois-Karjalan liitto	Pasi Pitkänen	Jukka Nykänen
Pohjois-Karjalan ELY-keskus (ympäristö)	Mika Pirinen	Sirkka Hakalisto
Pohjois-Savon ELY-keskus (kalastus)	Timo Turunen	Timo Takkunen
Metsäkeskus, itäinen palvelualue	Leena Leskinen	Helena Reiman
Nurmeksien kaupunki	Asko Saatsi	Riikka Boren
Ilomantsin kunta	Markku Lappalainen	
Itä-Suomen Yliopisto	Jukka Tikkanen	Heli Peltola
Luonnonvarakeskus (Luke)	Mikko Kurttila	Tuula Packalen
SAKKY Metsäopetus	Karl-Erik Hasa	Ari Puustinen
Metsä Group	Janne Nissinen	
Sahakuutio Oy	Jari Suomalainen	
Kuopion Energia	Peter Seppälä	Matti Voutilainen
SKAL, Metsäalan kuljetusyrittäjät	Kari Palojärvi	
Motoajo Oy	Jussi Puoskari	
Pohjois-Karjalan osuuskauppa	Mikko Hautasaari	Jukka-Pekka Pesonen
Suomen Luonnonsuojeluliitto, Pohjois-Karjalan piiri	Harri Hölttä	Anna Lehtinen
Suomen 4H-liitto	Kari Kuokkanen	Juha Venäläinen
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry	Janne Tarkiainen	
Suomen Sisävesiammattikalastajat ry	Ilkka Karppinen	Joosua Tolvanen
Riistakeskus Pohjois-Karjala	Juha Kuittinen	Reijo Kotilainen

Länsi-Suomi, puheenjohtaja rehtori Jussi Halttunen

Keski-Suomen liitto	Reima Väливаара	Olli Ristaniemi
Pirkanmaan ELY-keskus (ympäristö)	Auli Suvanto	
Metsäkeskus, läntinen palvelualue	Tapio Nummi	Ari Lähteenmäki
Karstulan kunta	Toivo Poikonen	Eero Suomäki
Parkanon kaupunki	Aki Haapaniemi	
Helsingin yliopisto, Hyytiälän metsäasema	Antti Uotila	Pekka Kaitaniemi
Luonnonvarakeskus (Luke)	Saija Huuskonen	Juha Hiedanpää
Hämeen ammattikorkeakoulu	Tapani Pöykkö	Antti Sipilä
Metsä Group	Harri Hyppänen	
JPJ-Wood Oy	Aarne Lehtosaari	
Vapo Oy	Päivi Peronius	Antti Ala-Fossi
Koneyrittäjät, Metsäkonepalvelu	Timo Tolppa	
Metsäalan Kuljetusyrittäjät	Hannu Lamminen	
Eerikkilän urheiluoipisto	Petri Jakonen	Olli-Pekka Hakala
Suomen Luonnonsuojeluliitto, Pirkanmaan piiri	Juho Kytömäki	Sari Jaakkola
Suomen partiolaiset	Anna Haavikko	Sari Pynnönen
Kalatalouden Keskusliitto ry	Jenny Fredrikson	
Suomen Metsästäjäliitto ry	Teemu Simenius	Ere Grenfors

Meri- ja rannikkoalue, puheenjohtaja pääjohtaja Mari Walls

Varsinais-Suomen maakuntaliitto	Timo Juvonen	Aleksis Klap
Uudenmaan ELY-keskus (ympäristö)	Mikaela Ahlman	Antti Mäntykoski
Puolustusvoimat, logistiikkalaitos	Eero Ruotsila	Anna Kralik
Rajavartiolaitos	Mika Möttönen	Mikko Leminen
Luonnonvarakeskus (Luke)	Sanna Kuningas	Jari Setälä
Suomen ympäristökeskus (Syke)	Paula Kankaanpää	Pasi Laihonen
Geologian tutkimuskesku (GTK)	Jyrki Hämäläinen	Jyrki Rantataro
Suomen Kalankasvattajaliitto ry	Irja Skytén-Suominen	Anu-Maria Sandelin
Museovirasto	Maija Matikka	Sallamaria Tikkanen
Suomen Purjehdus ja Veneily ry	Mirja Rosenberg	Harri Sane
Suomen Latu	Anne Rautiainen	Mika Asikainen
Uudenmaan virkistysalueyhdistys	Tapio Lepikkö	Rea Nyström
Suomen Ammattikalastajaliitto ry	Kim Jordas	Olavi Sahlstén
Visit Finland	Heli Saari	Terhi Hook
Suomen vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry	Marcus Wikström	
Suomen Luonnonsuojeluliitto, Uudenmaan piiri	Keijo Savola	Jyri Mikkola
Kotkan kaupunki	Pauli Korkiakoski	Marja Kukkonen

Ohjausryhmä:

Aluejohtaja Markku Vainio, Metsähallitus Metsätalous Oy (pj.)
Suunnittelupäällikkö Hannu Lehtonen, Metsähallitus Metsätalous Oy
Kehityspäällikkö Johanna Leinonen, Metsähallitus, kehitysyksikkö
Aluepäällikkö Harri Karjalainen, Luontopalvelut
Metsänhoitaja Esko Maukonen, Kiinteistökehitys

Projektiryhmä:

Projektipäällikkö Nuutti Kiljunen
Suunnittelupäällikkö Niklas Björkqvist
Aluepäällikkö Raimo Itkonen
Viestintäpäällikkö Tuulikki Halla
Kaavoitusinsinööri Jani Viisanen
Erätalouspäällikkö Jarmo Väisänen

Fasilitaattori yhteistyöryhmätilaisuuksissa:

Paula Siitonen, Tmi Paula Siitonen

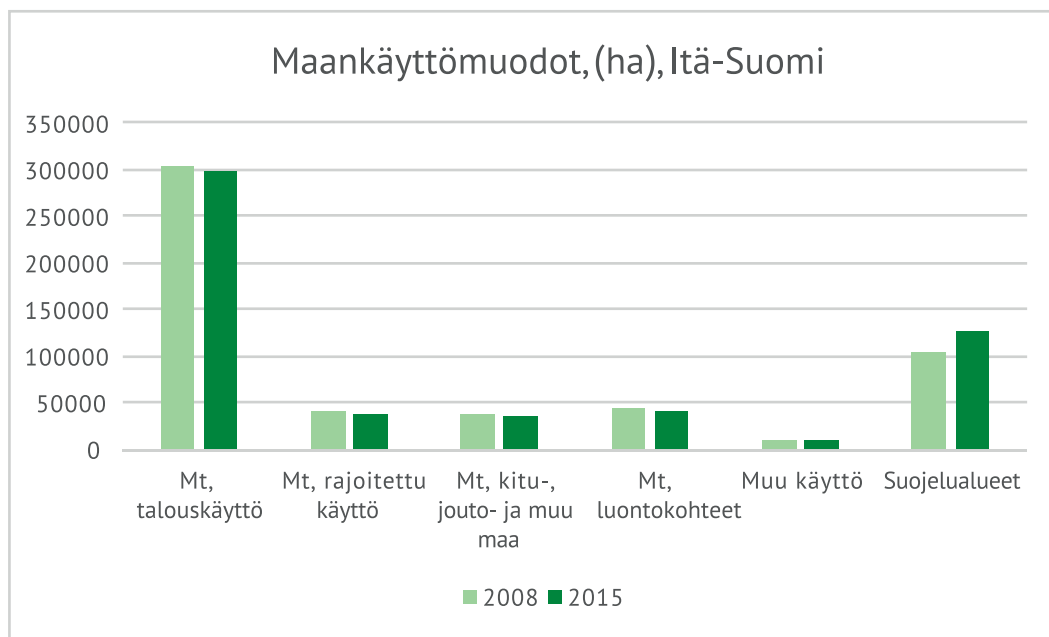
Muut henkilöt:

Laskenta-asiantuntija Juha Salmi
Tietojärjestelmäasiantuntija Matti Siipola
Erikoissuunnittelija Jan Ekebon
Erikoissuunnittelija Mikael Nordström
Vastaava suojelubiologi Ari Laine
Markkinointipäällikkö Timo Karhapää
Tiedottaja Outi Ala-Härkönen
Tiedottaja Keijo Kallunki
Paikkatietoasiantuntija Jukka Leskinen

LIITE 3

Menneen suunnitelmakauden mittarit

Edellisellä suunnitelmakaudella Itä- ja Länsi-Suomi olivat erillisinä suunnitteluyksiköinä ja niiden luonnonvarasuunnitelmat tehtiin eri vuosina. Luonnonvarasuunnittelun mittaristot olivat myös eri suunnitelmissa toisistaan poikkeavat. Tähän liitteeseen on koottu menneen kauden mittaritiedot siten, että lähinnä toisiaan vastaavat tiedot on esitetty molemmille alueille peräkkäin. Mittaritiedot on molemmilta alueilta esitetty samassa kuvaajassa tai taulukossa mikäli mittarit ovat olleet alueille samat, ja ne on teknisesti ollut helppo yhdistää.

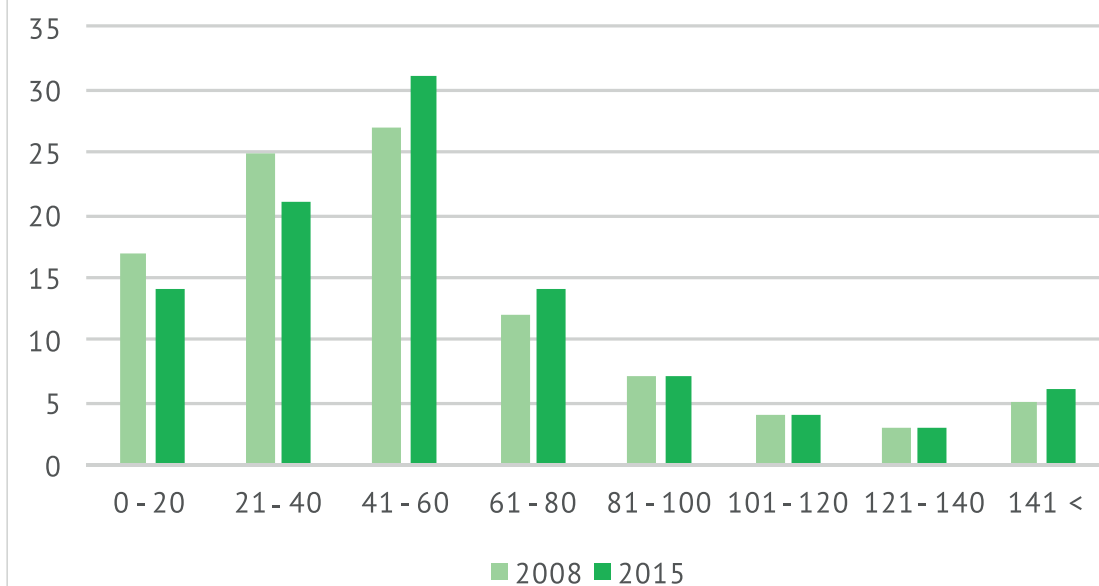

Maankäytön kehitys. Itä-Suomi.

Maa- ja vesialueiden käytön kehitys. Länsi-Suomi.

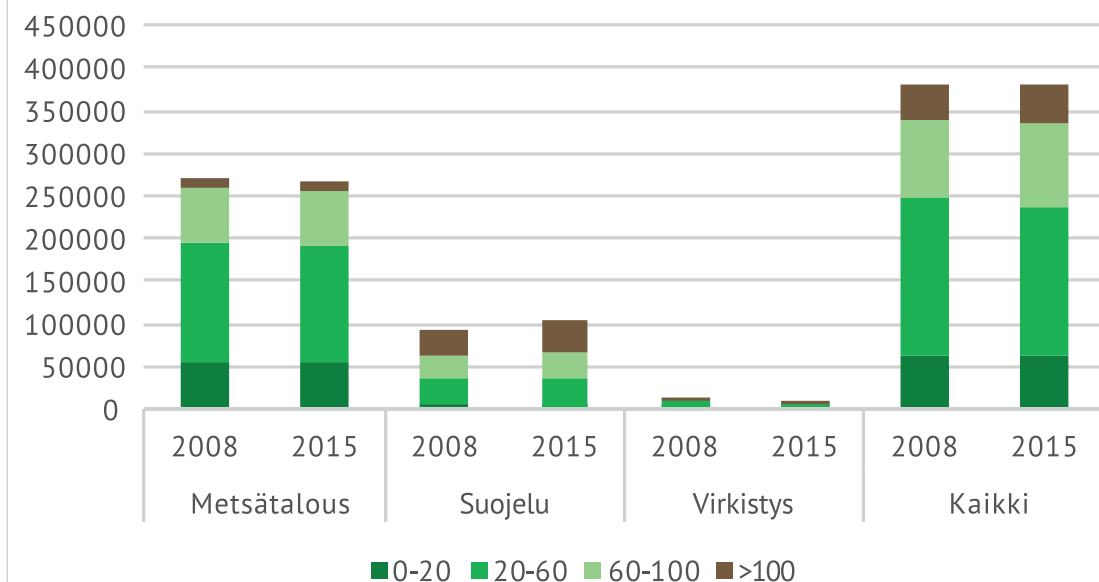
	2008	2015
Metsätalous	306100	297800
-talouskäyttö	247000	236100
-rajoitettu käyttö	34000	37900
-käytön ulkopuolinen	25100	23800
Luonnonsuojelu	178800	203100
Virkistyskäyttö	13500	9100
Muu käyttö	10700	9900
YHTEENSÄ	509100	519900

Ikäluokkajakauma (%), Itä-Suomi

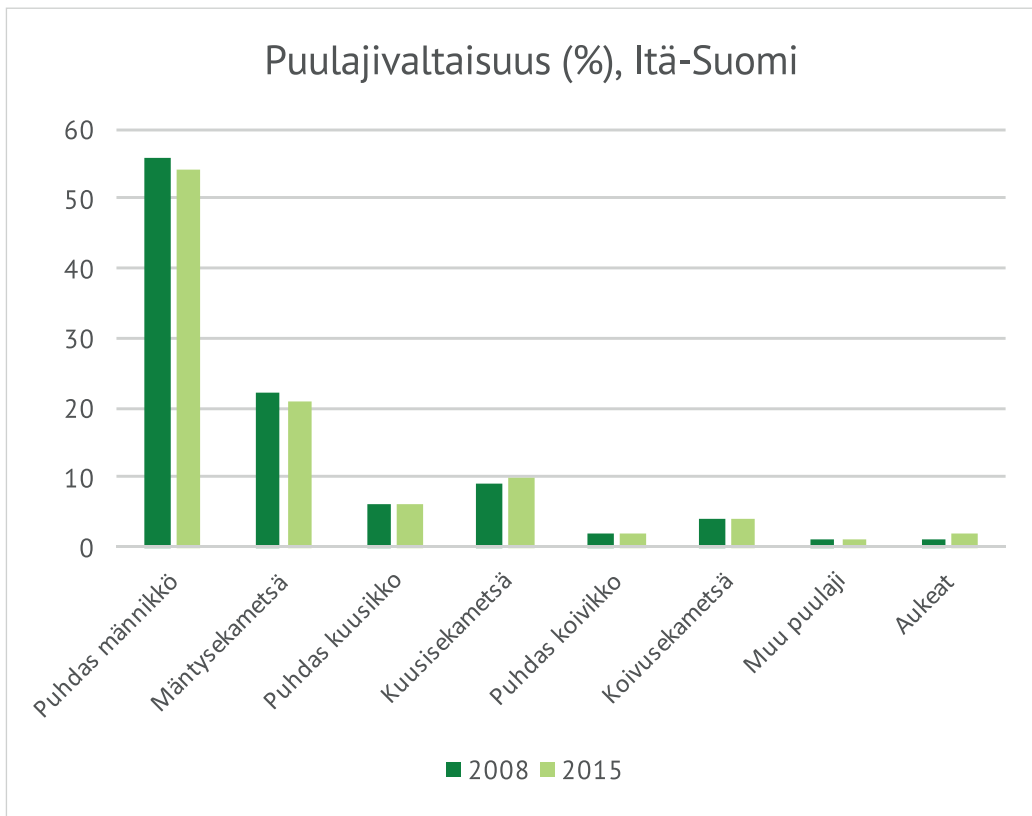
Metsävarojen kehitys. Ikäluokkajakauma. Itä-Suomi.

Ikäluokat (ha), Länsi-Suomi

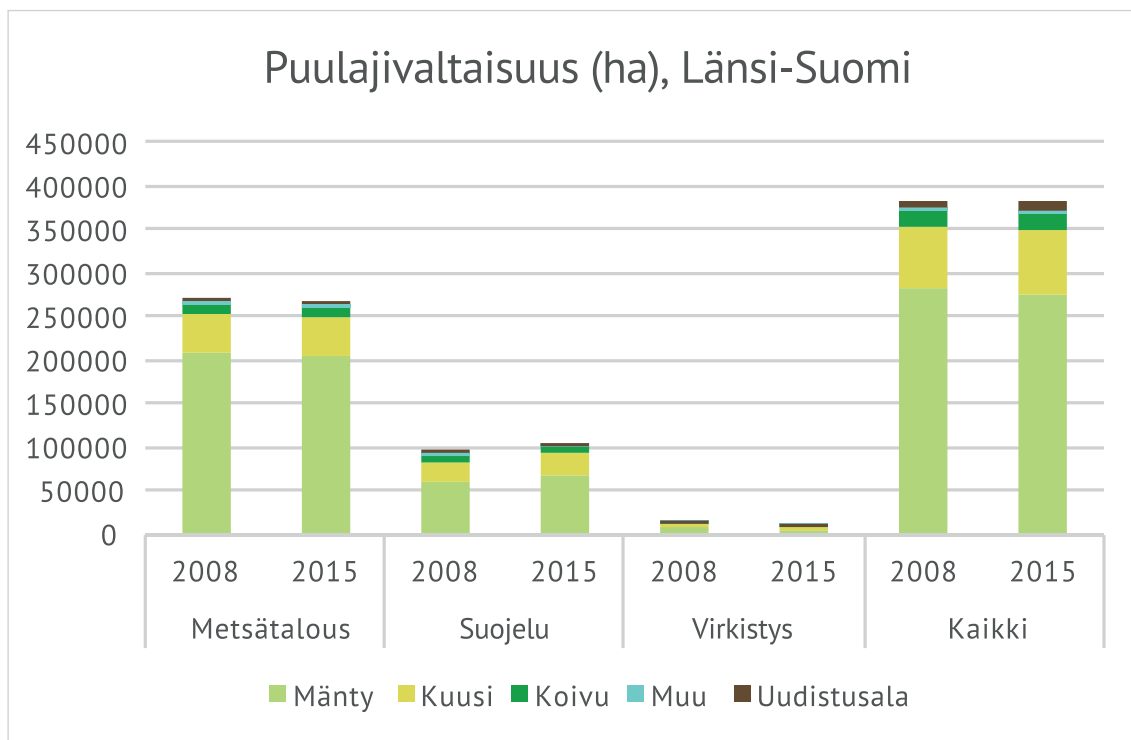
Metsävarojen kehitys. Pinta-ala ikäluokittain eri käyttömuodoissa. Länsi-Suomi.

Puulajivaltaisuus (%), Itä-Suomi

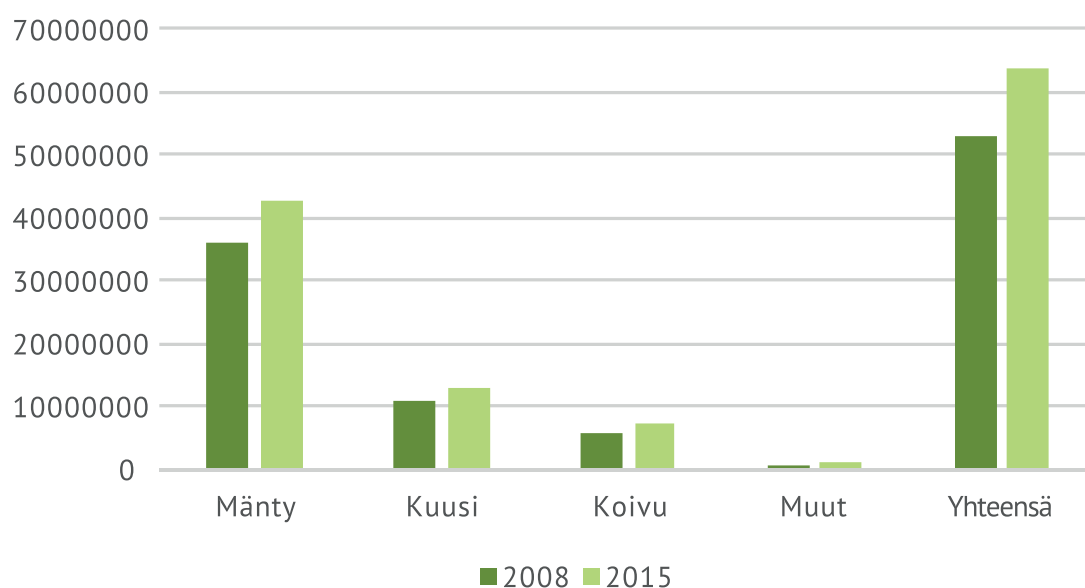
Metsien puulajivaltaisuus. Itä-Suomi.

Puulajivaltaisuus (ha), Länsi-Suomi

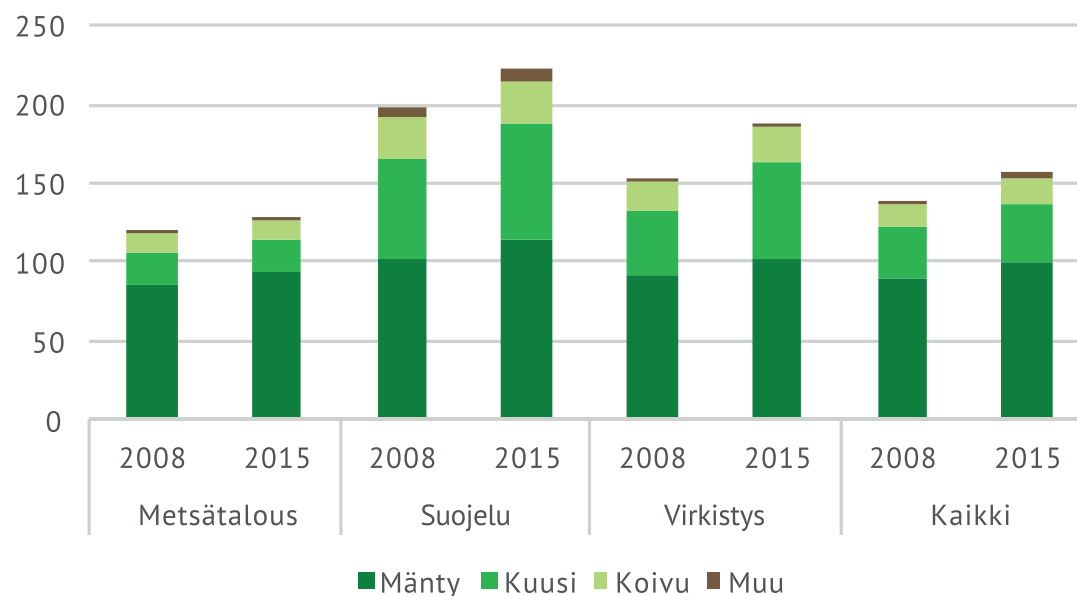
Metsien puulajivaltaisuus. Länsi-Suomi.

Puuston tilavuus metsämaalla (m³), Itä-Suomi

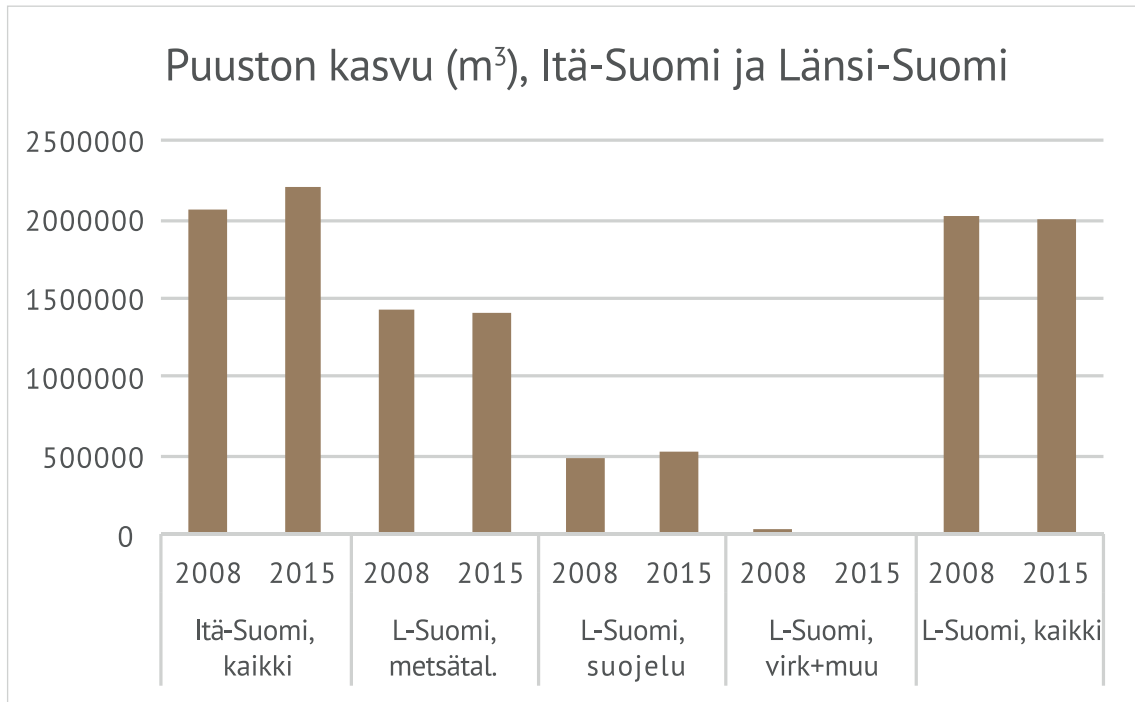

Puuston tilavuus puulajeittain. Itä-Suomi.

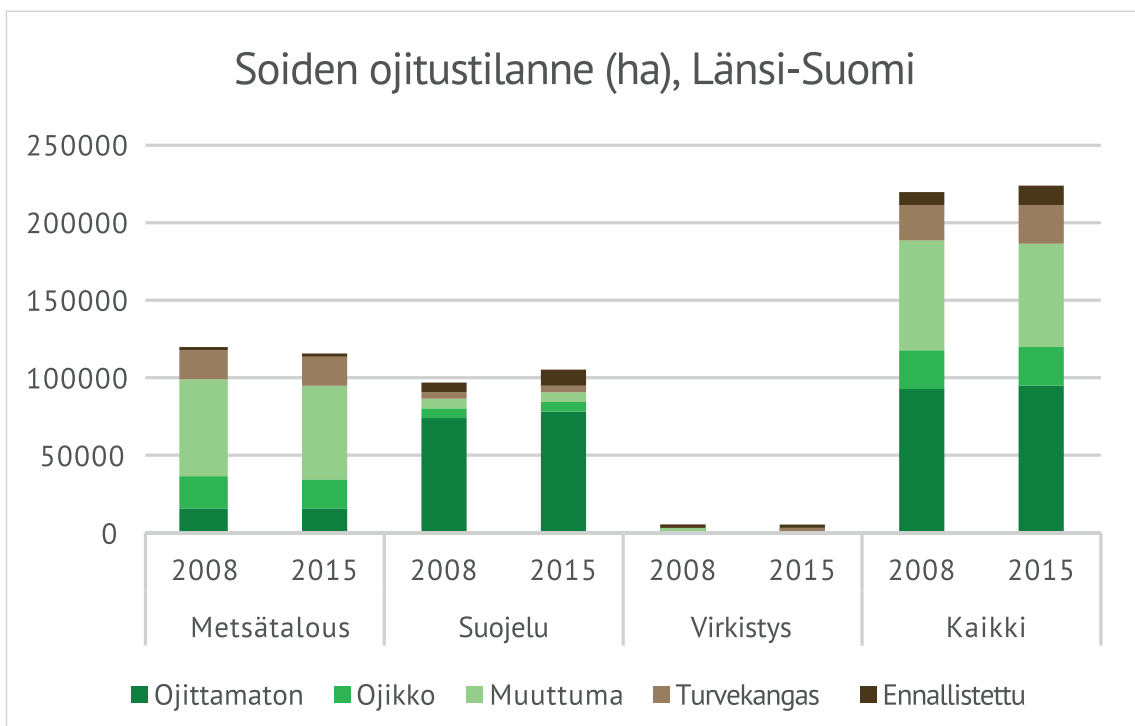
Puuston keskitilavuus (m³), Länsi - Suomi

Puuston keskitilavuus puulajeittain. Länsi-Suomi.

Puuston kasvu. Itä-Suomi ja Länsi-Suomi.

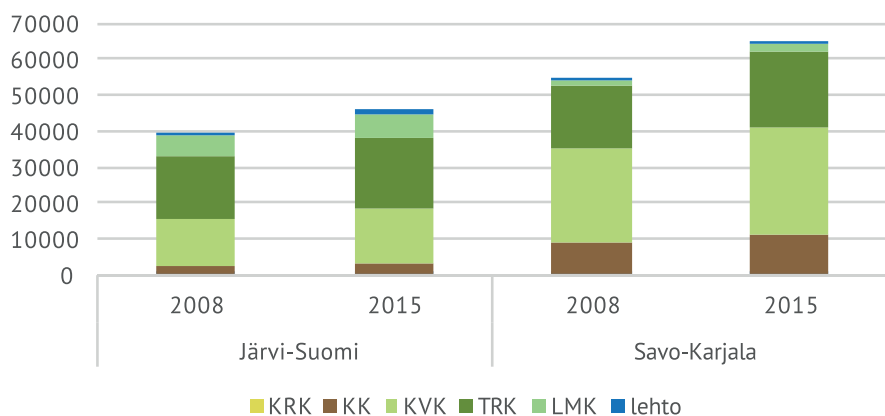

Soiden ojitustilanne. Länsi-Suomi

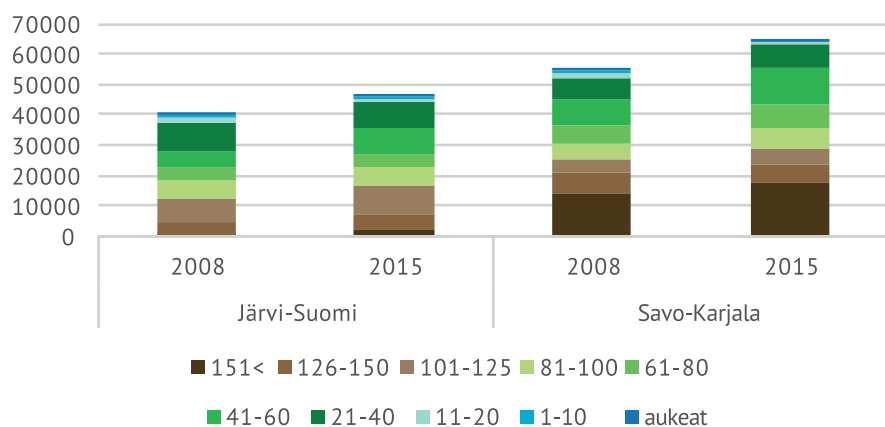
Metson soidinpaikat

	Länsi-Suomi		Itä-Suomi	
	2008	2015	2008	2015
Soidinpaikat	266	338	326	263
- toimivat	111	169	160	135
- tarkastettavat	155	169	166	128

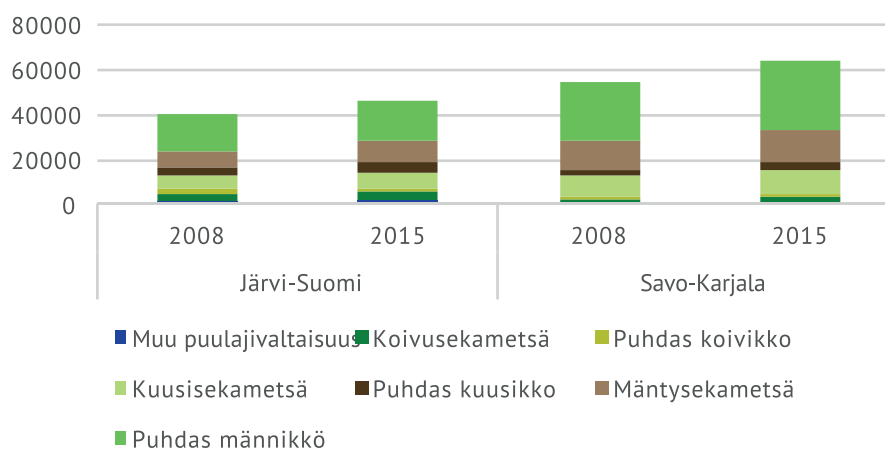
Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus, kasvupaikat (ha), Itä-Suomi

Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus ikäluokittain (ha), Itä-Suomi

Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus, puulajivaltaisuus (ha), Itä-Suomi

Ekologisen verkoston edustavuus osa-alueittain (kasvupaikat, ikäluokat ja puulajivaltaisuudet), Itä-Suomi

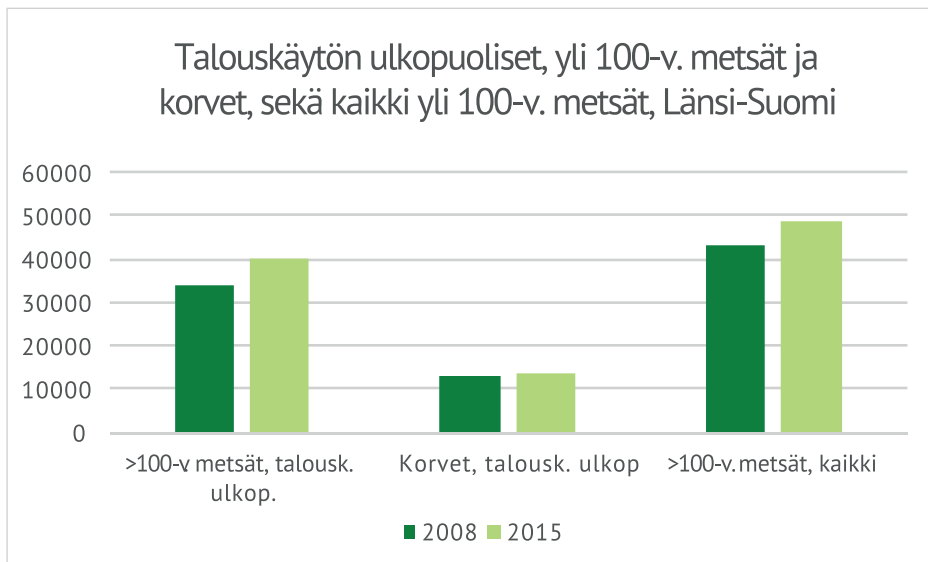
Uhanalaiset lajit ja metsien monimuotoisuus Itä-Suomi

Vanhojen (yli 100/120 vuotta) metsien pinta-ala osa-alueittain

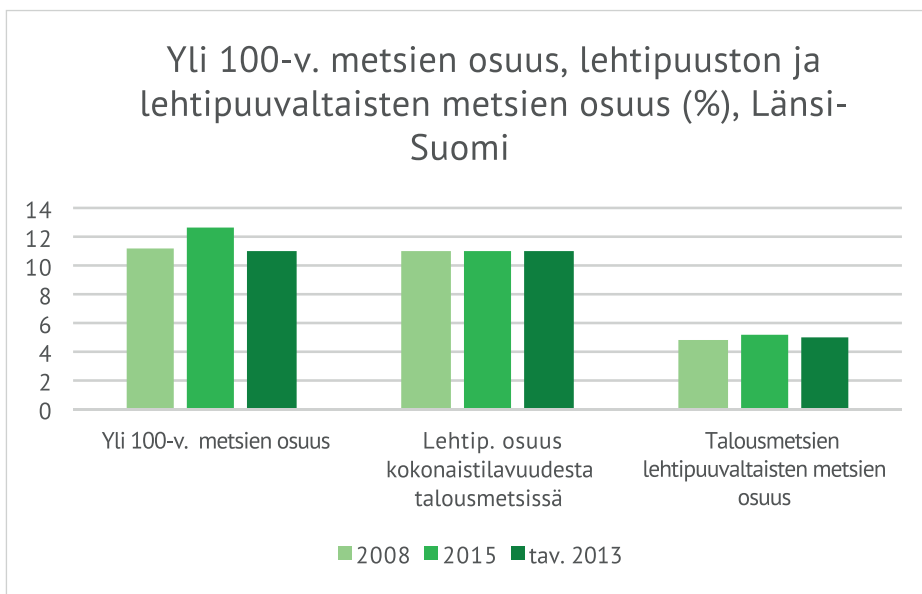
	30v. tavoite, %	Koko osa-alue, %	2008 Ekologinen verkosto, %	Koko osa-alue, %	2015 Ekologinen verkosto, %
Järvi-Suomi (>100 v.)	17	13,8	11	16,4	14,3
Savo-Karjala (>120v.)	8	7,8	6,5	7,8	7,1

Lehtipuuvältaisten metsien osuus osa-alueittain. Itä-Suomi.

	30v. tavoite, %	2008	2015
Järvi-Suomi	8	9,3	9,6
Savo-Karjala	5	4,5	4,4

Taloukskäytön ulkopuoliset vanhat metsät. Länsi-Suomi.

Taloukskäytön ulkopuoliset vanhat metsät. Länsi-Suomi.

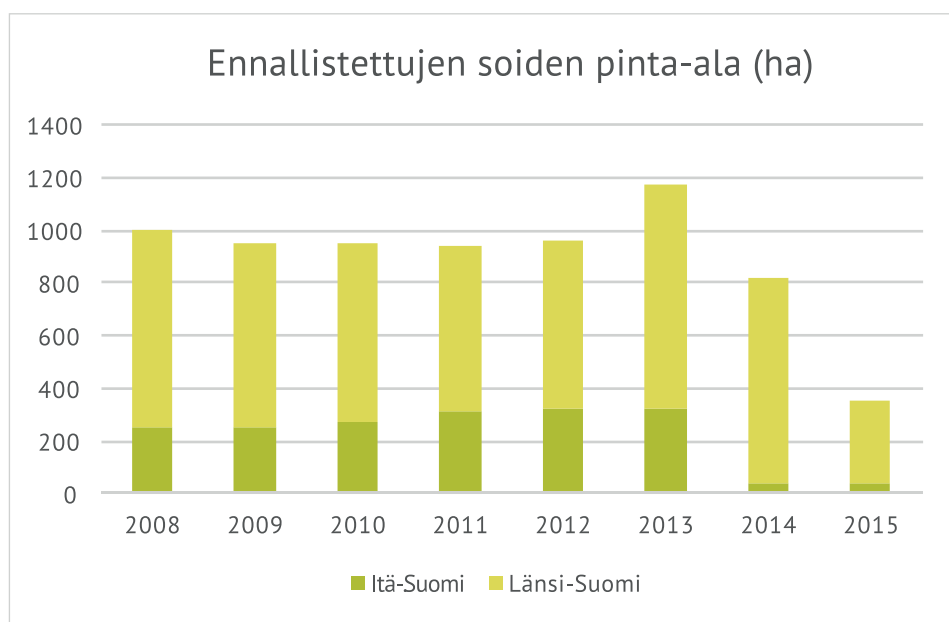
Kulotettujen alueiden ja poltettujen metsien pinta-ala

	Itä-Suomi	Länsi-Suomi
Ha/v.	20	30
Metsien kulotuksia ja säästöpuuryhmien polttoja kpl/v.	8	8
Tavoite ha/v	100	72

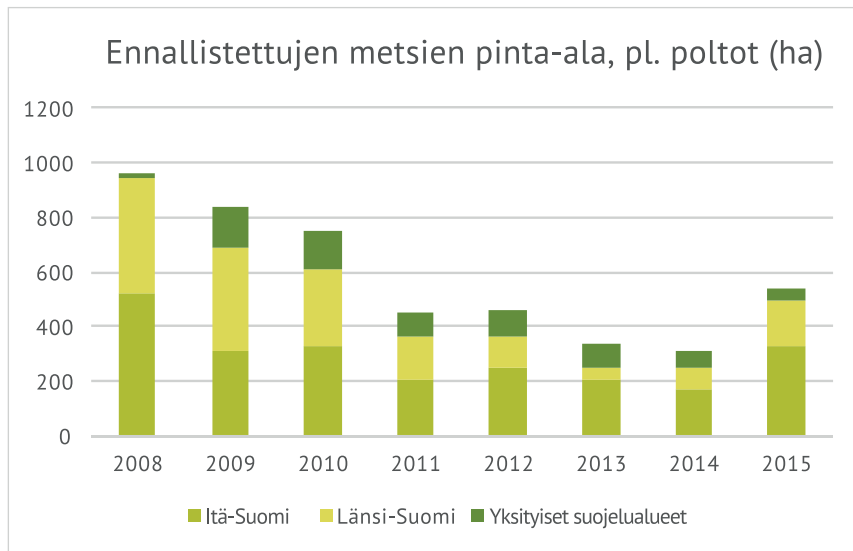
Lahopuun määrä suojelualueilla, säästöpuuston ja lahopuun määrä talousmetsissä

	VMI9	VMI10	VMI11
Lahopuun määrä suojelualueilla m ³			
Itä-Suomi			15,8
Länsi-Suomi	8,3	19,6	17,6
Etelä-Suomi yht.			16,8
Lahopuun määrä monikäyttömetsissä, m ³			
Itä-Suomi			6,7
Länsi-Suomi	4,8	6,8	5,6
Etelä-Suomi yht.			6,3

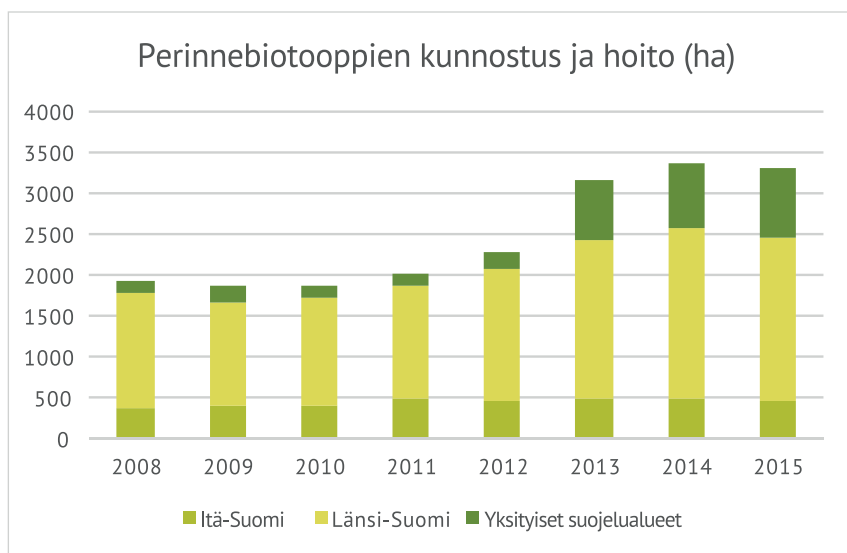
	2008-2012	2013-2015	Tavoite
Säästöpuuston määrä tavanomaisissa avohakkuissa, m ³ /ha			
Itä-Suomi	12,8		5-10 m ³ /ha
Länsi-Suomi	6,8		5-10 m ³ /ha
Etelä-Suomi yht.		9,1	5-10 m ³ /ha

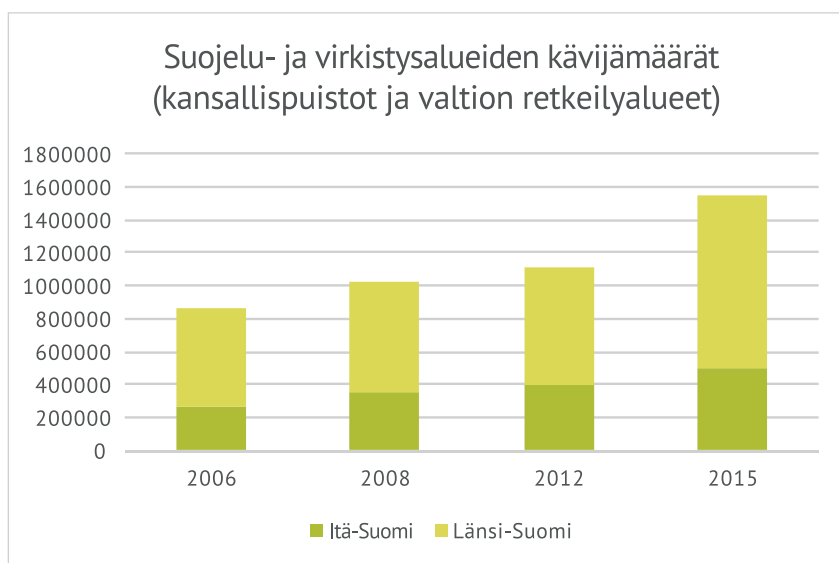
Vuosittain ennallistettujen soiden pinta-ala. Itä-Suomi ja Länsi-Suomi.

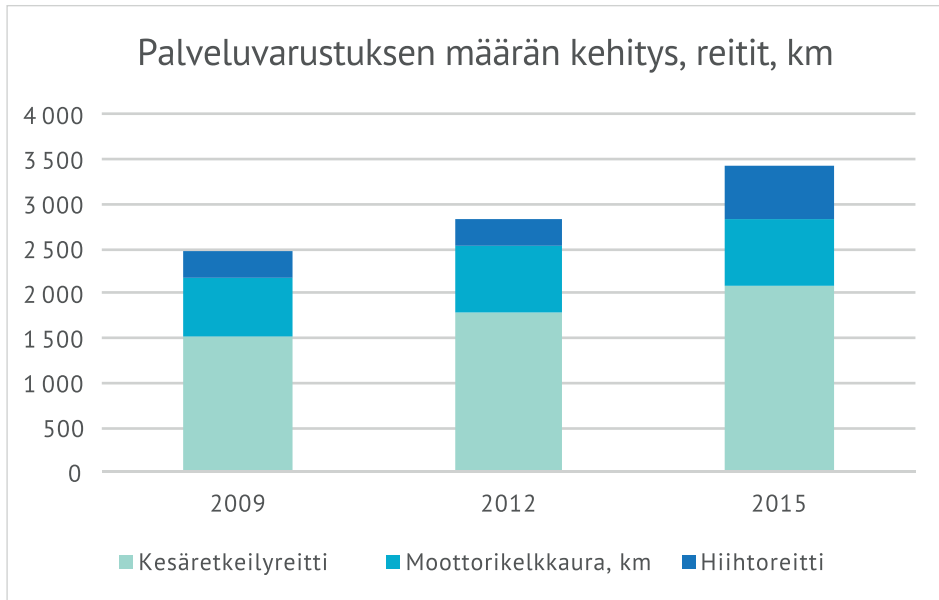
Vuosittain ennallistettujen soiden pinta-ala. Itä-Suomi, Länsi-Suomi ja yksityiset suojelalueet.

Hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala. Itä-Suomi, Länsi-Suomi ja yksityiset suojelalueet.

Kansallispuistojen ja valtion retkeilyalueiden kävijämäärät. Itä-Suomi ja Länsi-Suomi.

Palveluvarustuksen määrän kehitys, reitit

Palveluvarustuksen määrä, rakenteet

	2009	2015
Kämppä- tai autiotuparakennus, kpl	208	131
Opastusrannelma, kpl	3932	7089
Palvelurakennelma, kpl	2969	6168

Vesistöjen suojavaöhykkeen säilyminen hakkuissa, maanmuokkauksessa ja kunnostusosituksessa, Itä-Suomi, 2013 alkaen tilastointiyksikkö ollut Etelä-Suomi

Vesistöjen suojavaöhykkeiden keskimääräinen leveys uudistushakkuussa (m), Itä-Suomi

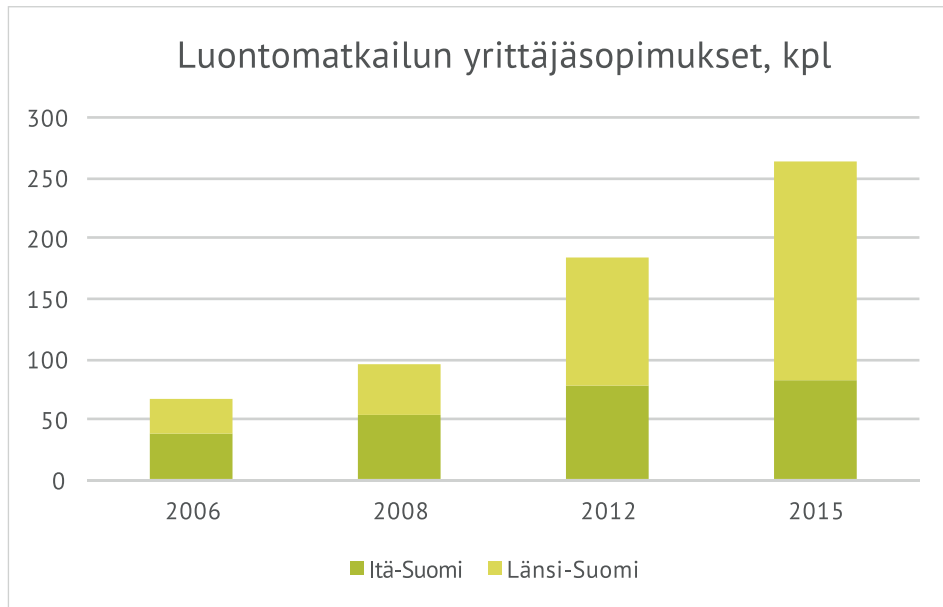
	2008	2009	2010	2011	2012
Tavoite	12	25	12	18,4	18
Toteutuma	12	24	14	17,8	10

Vesistöjen suojavaöhykkeiden taso kunnostusajituksessa, %

Hyvä	100	80	75	57	70
Tyydyttävä		20	13	22	20
Välttävä			12	21	
Huono					10

Vesistöjen suojavaöhykkeiden taso kunnostusajituksessa, %

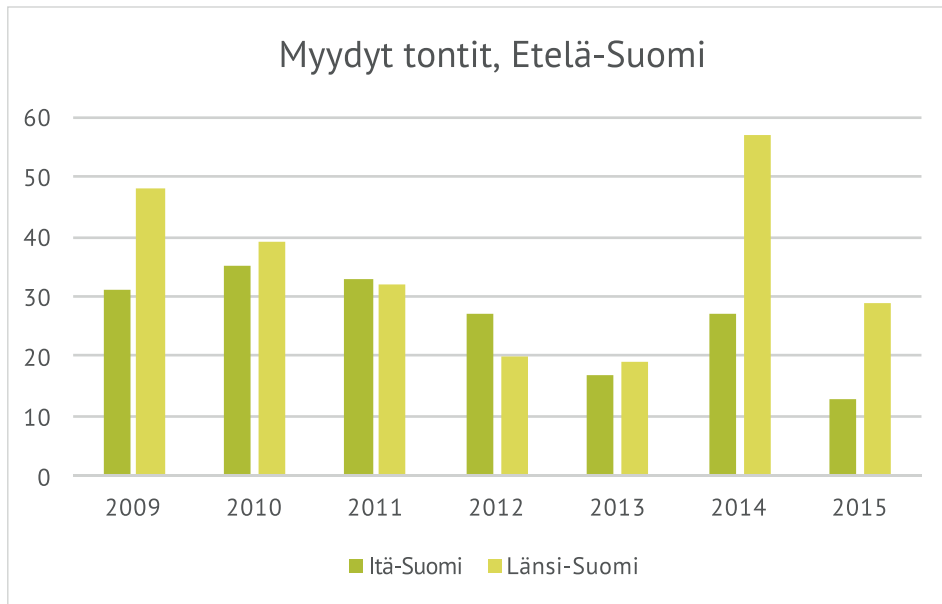
Hyvä	67	100	100	100	100
Tyydyttävä					
Välttävä	33				

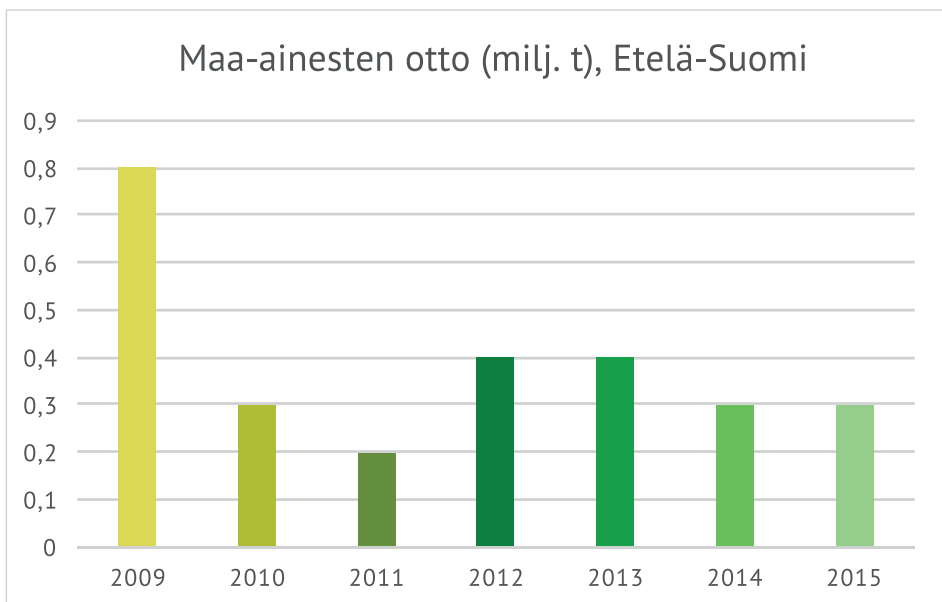
Matkailuyrittäjäsopimusten lukumäärä

Hakuumäärä

		Keskim. vuodessa	Tavoite (±%) määrälle
Länsi-Suomi, 2009-2012	Määrä, m ³	788000	810000
	Uudistushakkuu, ha	2455	2700
	Kasvatushakkuu, ha	5176	4600
Itä-Suomi, 2008-2012	Määrä, m ³	1047000	1040000
	Uudistushakkuu	3182	3300
	Kasvatushakkuu, ha	8192	8000
Etelä-Suomi 2009-2015	Määrä, m ³	1918000	1850000
	Uudistushakkuu, ha	5592	6000
	Kasvatushakkuu, ha	13326	12600

Mydyt tontit. Itä-Suomi ja Länsi-Suomi.

Maa-ainesten otto Etelä-Suomessa. Merihiekkaa ei nostettu ko. kaudella

LIITE 4 LAUSUNNONANTAJAT

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville:

Bioenergia ry
BirdLife Suomi ry
Eerikkilän urheiluopisto
Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon maakuntaliitto
Finpro Visit Finland
Geologian tutkimuskeskus
Heinäveden kunta
Helsingin yliopisto, Hyytiälän metsäasema
Hämeen ammattikorkeakoulu
Hämeen ELY-keskus
Hämeen liitto
Ilomantsin kunta
Itä-Suomen yliopisto, metsätieteiden osasto
JPJ-Wood Oy
Kalatalouden Keskusliitto
Karstulan kunta
Keski-Suomen ELY-keskus
Keski-Suomen liitto
Koneyrittäjien liitto
Kotkan kaupunki
Kouvola Innovation
Kuopion Energia Oy
Lieksan kaupunki
Luonto-Liitto ry
Metsä Group
Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry
Metsähallituksen Pohjois-Karjalan neuvottelukunta
Metsäteollisuus ry
Museovirasto
Liikennevirasto
Luonnonvarakeskus
Natur och Miljö rf
Nurmeksen kaupunki
Parkanon kaupunki
Pirkanmaan ELY-keskus
Pirkanmaan liitto
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan ELY-keskus
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Savon ELY-keskus
Puolustusvoimien Logistiikkalaitos
Päijät-Hämeen liitto
Rajavartiolaitos Esikunta
Rautavaaran kunta
Sahakuutio Oy
Sahateollisuus ry
Satakuntaliitto
Savon ammatillinen koulutuskuntayhtymä
Savonlinnan kaupunki
Senaatti Kiinteistöt
Sulkavan kunta
Suomen Ammattikalastajaliitto ry
Suomen Kalankasvattajaliitto ry
Suomen Latu ry
Suomen Luonnonsuojeluliitto ry
Suomen Metsäkeskus
Suomen Metsästäjäliitto
Suomen Partiolaiset
Suomen Purjehdus ja Veneily ry
Suomen Riistakeskus
Suomen Sisävesiammattikalastajat ry
Suomen Tuulivoimayhdistys
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
Suomen Ympäristökeskus
Suomen 4H-liitto
Säkylän kunta
Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan Virkistysalueyhdistys ry
Valtimon kunta
Vapo Oy
Varsinais-Suomen liitto

LIITE 5 SAAPUNEET LAUSUNNOT

Lausunnoissa saatiin runsaasti palautetta raportista ja luonnonvarasuunnittelun toteutuksesta. Palautteesta suuri osa positiivista tai neutraalia, asioita toteavaa palautetta, johon Metsähallitukselta ei tarvita vastinetta. Tähän taulukkoon on koottu lausunnoista kehittämisenäkökulmat tai kriittinen palaute, johon vastaaminen on todettu tarpeelliseksi.

Lausunnonantaja ja lausunnon sisältö	MH:n vastaus ja mahdollinen vaikutus suunnitelmaan
<p>Suomen Vapaa-ajan Kalastajat ry. Lajistoltaan monipuoliset metsät ja kalastoltaan terveet vesistöt ja maisemallisesti virkistäytymistä tukevat ympäristöt ovat tärkeitä luontoelämysten tuottajia. Ne turvattava kansallisille jatkossakin.</p> <p>Kaupallinen kalastus on tehokasta ja sen merkitys kantoihin tulee huomioida. Luvat on myönnettävä alueille, joissa kalakannat tutkitusti kestävät pyynnin. Kalakantojen kehitystä on seurattava aktiivisesti.</p> <p>Istunta-ongi -paikoille on oma kysyntänsä, niidenkin jatkaminen on toivottavaa</p> <p>Vapakalastuksen yhtenäislupa-alueiden perustaminen on tärkeää pirstoutuneen vesien omistuksen aiheuttamien hankaluuksien vähentämiseksi</p>	<p>Asia on keskeinen tavoite LVS:ssä, kuin muussakin suunnittelussa</p> <p>Lupien pohjana pidetään kestävyttä, jota arvioidaan kalakantojen perusteella.</p> <p>Toimitaan kysyntälähtöisesti.</p> <p>Metsähallitus on aktiivisesti mukana yhteislupa-alueissa.</p>
<p>Pohjois-Savon liitto Ei erityistä huomautettavaa. Metsähallituksen rooli korostuu merkittävimpien luonnonsuojelualueiden omistajana. Kansallispuistojen hoito ja varustetaso ovat merkittäviä luontomatkailun kehittämisessä.</p>	<p>Kansallispuistojen merkitys matkailun kärkikohteina tulee edelleen säilymään. Niidenkin palveluja kehitetään kysyntää vastaavasti.</p>
<p>Hämeen liitto Hämeen liitto pitää toimintaohjelmaa ja sen päälinjoja pääosin varsin hyvinä ja toteaa, ettei Hämeen liitolla ole suunnitelmaluonnoksesta erityistä lausuttavaa.</p>	<p>-</p>
<p>Pirkanmaan liitto Ei lausuttavaa</p>	<p>-</p>
<p>Pohjois-Karjalan maakuntaliitto Ei lausu</p>	<p>-</p>
<p>HY, Hyytiälän metsäasema Useita positiivisia näkökohtia. Tutkimus- ja opetuskäytön turvaaminen jäänyt kirjaamatta toimintaohjelmaan.</p>	<p>Opetus- ja tutkimuskäyttö toteutetaan metsähallituslain ja voimassa olevien sopimusten mukaisesti. Raportissa on otettu esille muutamia erityisesti pinnalle nousevia tutkimus- ja opetusteemoja.</p>
<p>Suomen Kalankasvattajaliitto ry Luku 3.1 ei otsikosta poiketen sisällä vesialueita tai niiden käyttöä</p>	<p>Luku 3.1. täydennetty raportissa lyhyesti.</p>
<p>Karstulan kunta Ei lausuttavaa</p>	<p>-</p>

Suomen ympäristökeskus SYKE

Metsähallituksen keskeisin tavoite LVS:ssä tulisi SYKEN mielestä olla luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja parantaminen sekä virkistyskäytön ja terveyshyötyjen edistäminen.

Luonnonvarasuunnittelun tulisi tukea koko Etelä-Suomen osalta Suomen ratifoimia kansainvälisiä sopimuksia (mm. Aichi-tavoitteet).

Meri ja rannikkoalueen suunnitelma olisi mielekkäämpi koko merialueelle, nyt osuus jää irralliseksi ja suppeaksi.

Laajan sisältökokonaisuuden vuoksi suunnitelma jää pintapuoliseksi. Luonnon monimuotoisuudelle ei esitetä riittäviä tavoitetasoja.

Mittaristosta ei saa jäsentynyttä kuvaa.

Yhteenveto puuttuu.

Monikäyttömetsät-termi määriteltävä heti raportin alussa.

Kuolleen puun määrän kehitystä ei esitetä, ainoastaan nykytila VMI11 mukaan.

Vanhat elävät haavat ovat tärkeitä muutenkin kuin lahoppulajien kannalta, mm. epifyyttilajistolle. Luonnoksen teksti s. 27 täydennettävä elävien puiden osalta.

Hakkuupaineet kohdistuvat myös hakkuukypsässä iässä oleviin vanhoihin talousmetsiin. Näin ollen hakkuumäärien kasvattamisella on todennäköisesti negatiivinen vaikutus monimuotoisuuden kannalta.

Luonnon aineettomilla hyödyillä on huomattava merkitys ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. LVS:ssä tämä olisi otettava huomioon ja vähennettävä hakkuuta, jotta koko Etelä-Suomessa maankäyttö olisi tasapainoisempaa.

Maanhankinnassa painotetaan mm. metsätalousmaiden hankintaa. Olisi painotettava myös monimuotoisia kytkeytyvyydeltään toimivia eheitä suojelualuekiinteistöjä.

Raportissa ei ole määritelty, mitä metsien hiilensidonnalla tarkoitetaan. Puuston kasvun lisääminen ei ole sama kuin metsien hiilensidonta.

Nämä ovat keskeisiä tavoitteita. Keskeisimmät tavoitteet Metsähallituksen toiminnalle määritellään omistajapoliittisissa linjauksissa ja Metsähallituksen strategiassa.

Suunnitelman tavoitteilla ja linjauksilla pyritään tukemaan mainittujen sopimusten tavoitteita. LVS:ssä ei kuitenkaan tehdä maankäyttöratkaisuja, kuten perusteta uusia suojelualueita.

Kansallinen merialuesuunnittelu vahvistuu lähitulevaisuudessa ja toimii kaikkien merialueiden toiminnan suunnittelussa. Metsähallitus osallistuu toimintaan.

LVS on laajan alueen suunnitelma, jossa asetetaan strategisia tavoitteita

Luontopalveluiden hallinnassa olevilla luonnonsuojelualueilla on valtakunnallisena tavoitteena vuoteen 2025 mennessä saavuttaa hyvä tila luontotyypeissä eli indeksi-arvona vähintään 4,00. Tavoitteen saavuttamiseksi kohdennetaan aktiiviset hoitotoimet priorisoi-tuihin luontotyyppeihin, joiden edustavuus ja luonnontilaisuus on tällä hetkellä alhaisin Etelä-Suomessa

Luvussa 4 kuvataan uudistettu mittaristo kuvaamaan valtion metsistä ja vesistä saatavia hyötyjä. Esitystapa vastaa Kainuun LVS:n mallia.

Tiivis yhteenveto kirjoitettu raportin alkuun.

Tietolaatikko monikäyttömetsistä tehty.

Lahoppuun määrä on ollut mittarina Länsi-Suomen LVS:ssä. Kehitys VMI9:sta alkaen on esitetty liitteessä 3.

Tekstiä täydennetty.

Metsähallituksen maankäyttöpäätöksissä ja alue-ekologisessa suunnittelussa on määritetty monimuotoisuudelle ja virkistyskäytölle tärkeät alueet. Näitä ei ole muutettu ja hakkuulaskelmassa kohteet on otettu huomioon rajoitetulla metsänkäsittelyllä tai jättämällä ne käsittelemättä. Nousseet hakkuumahdollisuudet johtuvat metsien rakenteen muutoksesta. Vanhojen ikäluokkien (yli 80 v.) osuus talousmetsissä kasvaa ainakin tarkastelun loppuun vuoteen 2047. Liite 7: Hakkuulaskelman kuvaus sisältää kuvauksen ikäluokkien kehityksestä

LVS:n keskeinen piirre on osallistaminen, jolla maankäytönkin tasapainoa haetaan. Luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutukset on tunnistettu suunnitelmassa ja ne otetaan huomioon mm. virkistyskäyttömahdollisuuksien kehittämisessä.

Suojelualueiden hankinta kytkeytyvyyden näkökulmasta on valtakunnan tason suojelualuesuunnittelua, jota toteutetaan ministeriötasolla. Suojelualueiden hankinnasta vastaavat ELY-keskukset. Kytkeytyvyys olisi hyvä huomioida mm. Metso-ohjelman hankinnoissa.

Kasvun lisääminen on keskeinen osatekijä hiilensidonnalla. Metsien kasvu ollessa suurempaa kuin niiden käyttö metsien puuston hiilivarasto jatkaa kasvuaan. Hiilitalouden periaatteet tarkastellaan erillisessä projektissa laajemmin ja tarkemmin.

<p>Erytishakkuiden ja eri-ikäisrakenteisten talousmetsien osuuden kasvattamiselle olisi asetettava selkeät, kertaluokkaa nykyistä suuremmat tavoitteet.</p> <p>Tavoitteelle kuolleen puun määräksi ei esitetä riittäviä toimenpiteitä, joiden avulla tavoitetaso saavutettaisiin.</p> <p>Metsätaloudellisesta kulotuksesta luopuminen ja laajojen kulo- tusalojen korvaaminen säästöpuuryhmien kulotuksella ei ole toivottavaa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta. Poltoille pitäisi asettaa suunnittelujaksolle Etelä-Suomessa tavoite vähintään 1500 hehtaaria.</p> <p>Riittävien resurssien turvaaminen lajien ja luontotyyppien tilan inventointiin ja seurantaan on tärkeää.</p> <p>Rakentamattomat rannat tulisi säilyttää yhteisessä käytössä kansalaisten tarpeisiin ja rantaluonnon turvaamiseksi.</p> <p>Avoimen datan periaate ei toteudu talouskäytössä olevien metsäkuvioiden osalta. Kuviotietoaineisto ja alue-ekologiset kohteet tulisi olla paikkatietoina tutkijoiden käytössä.</p>	<p>Erytishakkuita ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistykseen ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla.</p> <p>Säästöpuiden jättämisellä varmistetaan, että kuollutta puuta syntyy riittävästi myös metsikön tulevissa kehitysvaiheissa.</p> <p>Säästöpuuryhmien poltolla varmistetaan kustannustehokkaasti palaneen puun synty ja ylläpidetään palojatkumoita.</p> <p>Lajien ja luontotyyppien inventointi ja seuranta ovat luontopalveluiden pääosin budjettirahoitteista perustyötä.</p> <p>Metsähallituksen kaavoitusperiaatteiden mukaan rakennuspaikat sijoitetaan kaavahankkeissa sellaisille alueille, joissa ne aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa maisemalle, luonnonsuojellukselle ja yleiselle virkistystoiminnalle.</p> <p>Monikäyttömetsien paikkatiedossa ei ole enää käytössä perinteistä metsikkökuviotietoa. AE-tiedot ovat paikkatietona julkisesti käytettävissä. Metsätietolain uudistuessa myös Metsähallituksen hilapohjainen metsävaratieto tulee julkisesti saatavaksi.</p>
<p>Senaatti-kiinteistöt Ei huomautettavaa suunnitelmasta</p>	<p>-</p>
<p>Keski-Suomen liitto Puun käytön lisäämisen ohella painotettava puun käytön monipuolistamista. Samalla vesistövaikutusten riskit on otettava korostuneesti huomioon.</p> <p>Metsien monikäytön muotoja on painotettava entistä enemmän. Olisi panostettava maakunnallisten kärkikohteiden varustetasoon ja ohjattuun käyttöön.</p> <p>Maakuntakaavoituksen ja Metsähallituksen maa- ja vesialueiden suunnittelua sovitettava yhteen ja etsittävä synergiaetuja.</p> <p>Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen vaatii uusia avauksia ja yhteistyötä. Valtion maiden rooli turvaamisessa kasvaa, mikä vaatii kokonaisuuden harkintaa, sekä suojelualueiden hoito- ja kunnostustyötä.</p>	<p>Puuta myydään asiakaslähtöisesti. Oma puunjalostusta ei ole. Uusimpia työkaluja hyödynnetään ja kehitetään metsäsuunnittelussa myös vesistövaikutusten hallintaan.</p> <p>Suunnitelman linjausten mukaisesti kysyntälähtöisyys määrittelee kohteiden varustelutasoa ja opastusta.</p> <p>Metsähallitus pyrkii entisestään tehostamaan yhteistyötä maakuntaliittojen kanssa alueiden käytön suunnittelussa. LVS on luonteva yhteistyön taso.</p> <p>Metsähallitus on valmis yhteistyöhön toiminnan kehittämiseksi. Metsähallitus on käynnistänyt vuonna 2017 monikäyttömetsien luonnonhoitohankkeen yhtenä toimenpiteenä monimuotoisuuden turvaamiseksi.</p>
<p>Österbottens förbund Utmaningen i Forststyrelsens arbete, som omfattar såväl skogsbruk, naturskydd som rekreation, är att på ett hållbart sätt kombinera uppgifterna. För den regionala ekonomin är ökandet av skogen som råvara av betydelse, men i samband med detta borde man även betona en diversifierad användning av trä och utvecklandet av förädlingsformer.</p> <p>Då det gäller rekreation och naturskydd har statens skogar och vattenområden en stor betydelse och därmed kunde områdena utvecklas mera med tanke på besöksnäringen. Hälsoaspekten visavi naturupplevelser är en viktig del av en sådan utvecklingslinje.</p> <p>Forststyrelsens naturresursplan borde ses mer som en översiktplan på motsvarande nivå som landskapsplanerna och på så sätt kunde synergieffekter åstadkommas för områdesanvändningen på landskapsnivå.</p>	<p>Genom att delaktiggöra både vid naturresursplaneringen och vid den övriga planeringen siktar man på ett hållbart samordnande av olika mål. Forststyrelsen säljer virke med utgångspunkt i kunderna. Forststyrelsen har ingen egen träförädling.</p> <p>En efterfrågebaserad verksamhet och naturens effekter för hälsan och välbefinnandet är centrala grunder för riktlinjerna i planen för utvecklingen av möjligheterna till rekreationsbruk. Forststyrelsen agerar gärna med lokala företagare.</p> <p>Forststyrelsen strävar efter att ytterligare effektivisera samarbetet med landskapsförbunden vid planeringen av områdesanvändningen. Naturresursplaneringen är en naturlig samarbetsinstans.</p>
<p>Kouvola Innovation Oy Kansallispuiston palvelurakenteet ja -sisällöt ovat haasteellisia huippusesongeissa.</p> <p>Jos maa-alueet kuuluvat puistoon, mutta vedet eivät, asiakasnäkökulmasta tarvitaan yhteistyötä vesimatkailun kehittämiseksi.</p> <p>Tiedottaminen, markkinointi ja tuotteistaminen ovat tärkeitä. Sähköinen viestintä parantaa mahdollisuuksia ajankohtaisuuden huomioimisessa.</p>	<p>Palvelut pyritään mitoittamaan kysyntälähtöisesti. Yhteistyö alueita hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa on myös keskeisessä asemassa, samoin hankerahoitus resurssien osalta.</p> <p>Metsähallitus pyrkii aktiiviseen yhteistyöhön muiden alueen toimijoiden kanssa.</p> <p>Metsähallitus panostaa sähköiseen viestintään. Asian merkitys on esillä myös LVS:ssä.</p>

<p>Metsäteollisuus ry Valtion metsien hakkuumahdollisuudet ovat kasvusuunnassa, joten tätä potentiaalia tulee hyödyntää jatkossa mahdollisimman tehokkaasti ja samalla huolehtia toiminnan kestävydestä. Metsätalouden käytössä olevat alueet tulee säilyttää vähintään nykyisen suuruisina.</p> <p>Metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamisessa Metsähallitus on onnistunut erinomaisesti. Tämä vahvuus tulee säilyttää myös jatkossa muun muassa pitämällä yllä ja kehittämällä hyviä sidosryhmien osallistamiskäytäntöjä.</p> <p>Metsähallitus on ollut edistysellinen pioneeri talousmetsien luonnonhoidon kehittämisessä ja se on onnistunut vahvistamaan metsäluonnon monimuotoisuuden suojelua kustannustehokkaalla tavalla. Tämä työ on merkittävästi parantanut tasapainoa metsien talouskäytön ja ekologisen kestävyden välillä. Tämän kehitystyön merkitys korostuu ja sen jatkaminen on välttämätöntä myös tulevaisuudessa.</p>	<p>Metsähallituksen omistajapolitiikkaan kirjattu tavoite on säilyttää metsätalouden käytössä oleva alue nykyisen suuruisena. Hakkuumahdollisuudet hyödynnetään ottaen huomioon yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.</p> <p>Luonnonvarasuunnittelusta säädetään nykyisin Metsähallitusta koskevassa lainsäädännössä. Valtion rakentamattomien maiden ja vesien kokonaisuus pidetään yhtenäisesti Metsähallituksen hallussa. Osallistaminen on keskeinen osa toimintaa eri tasoilla.</p> <p>Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan päivittäminen on käynnissä. Päivitetty opas luo pohjan talousmetsien luonnonhoidon kehittämiselle tulevaisuudessa. Metsähallitus on käynnistänyt vuonna 2017 monikäyttömetsien luonnonhoitohankkeen yhtenä toimenpiteenä monimuotoisuuden turvaamiseksi.</p>
<p>Puolustusvoimien logistiikkalaitos Sivulle 11 pyydetään korjaamaan organisaation nimeksi "Puolustusvoimien logistiikkalaitos" sekä se, että puolustusvoimat on lakkauttanut myös Kauhavan varuskunnan ja se, että Melkin saari ei ole vapautunut, koska siitä ei ole luovuttu.</p> <p>Sivulla 95 (liite 8) käytetään termiä "Puolustuslaitos". Olisi parempi käyttää "Puolustusvoimat" termiä.</p> <p>Puolustusvoimat on mielellään mukana edistämässä luonnon monimuotoisuutta käytössään olevilla alueilla, kuitenkin niin että se ei estä tai haittaa harjoitustoimintaa. Tonttien luovutusta on käsitelty sivuilla 18 ja 19. Puolustusvoimat esittää, että tontteja ei luovuteta siten, että tuleva maankäyttö haittaisi puolustusvoimien toimintaa (esimerkiksi ei melualueilta).</p>	<p>Korjattu kirjoitusasu. Oikaistu varuskunta- ja saaritiedot.</p> <p>Oikaistu kirjoitusasu.</p> <p>Toiminta suunnitellaan yhteistyössä puolustusvoimien kanssa.</p>
<p>Suomen metsästäjäliitto Pirstaleisten valtion maiden vuokraaminen metsästyseuroille tukee osaltaan alueen metsästyseurojen toimintaedellytyksiä, mikä on Metsästäjäliitolle tärkeää.</p> <p>On tärkeää, että metsästäjien tekemä luonnonhoitotyö huomioidaan ja resurssoidaan riittävästi. Tulee lisäksi huolehtia, että pienpetojen pyyntimotivaatio pidetään korkealla jatkossakin. Yhtenä keinona motivaation ylläpitämiseen on sallia luonnonsojelualueilla mahdollisimman kattavasti muidenkin riistalajien kuin pienpetojen metsästystä. Tämän tulee tapahtua luonnollisesti sillä edellytyksellä, että muiden lajien metsästys ei vaaranna alueen suojelutarcoitusta.</p>	<p>Pienet alueet on vuokrattu paikallisille metsästyseuroille tähänkin asti ja näin toimitaan myös jatkossa.</p> <p>MH ei voi vaikuttaa yksittäisten metsästäjien luonnonhoitotyön resurssointiin. Aktiivinen riistanhoitotyö otetaan huomioon metsästysmahdollisuuksia myönnettäessä. Suojelualueiden metsästys on lainsäädännöllä määritelty ja sen mukaan toimitaan.</p>
<p>Finpro Visit Finland Toivomme, että toimintasuunnitelman kohdassa 7.5. tuotaisiin esille voimakkaammin Metsähallituksen luontokohteiden lisääntyvä tarve yhteistyöhön matkailuyritysten kanssa ja yritysten tärkeä rooli luontomatkaillen kehittämisessä alueella. Jos kohde on vetovoimainen luonnoltaan, tulee ympäristöstä löytyä matkailupalveluita, kuten majoitusta, jolloin tarvitaan matkailuyrityksiä ja näiden investointeja kävijämäärien noustessa.</p>	<p>Yhteistyö yritysten kanssa nähdään erittäin tärkeänä luontomatkaillen kysyntälähtöisessä kehittämisessä ja sitä on tuotu esille myös suunnitelmassa. <i>"Palveluja ja kumppanuuksia kehitetään yhdessä matkailu-, hyvinvointi- ja kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyötä lisätään aktiivisesti niin matkailun organisaatioiden, hyvinvointi- ja liikuntatoimijoiden, vapaaehtoisten ja järjestöjen kuin alueiden kävijöille palveluja tarjoavien majoitus- ohjelmapalvelu- ja kuljetusyritystenkin kanssa."</i></p>
<p>WWF Suomi Metsähallitus on brändännyt itsensä "edelläkävijäksi vihreillä markkinoilla", mutta ei ole vielä FSC-sertifioinut yhtään metsähehtaaria, vaikka FSC edustaa tällä hetkellä metsätaloudessa merkittäväntä riippumatonta mittaria ekologisesti kestävästä metsänhoidosta. WWF kannustaa Metsähallitusta ottamaan FSC-sertifioinnin käyttöönsä valtion talousmetsissä.</p> <p>Valtion talousmetsiä tulisi siirtää eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen piiriin merkittäviä pinta-aloja, eikä käyttää menetelmää vain erityiskohteilla. Eri-ikäisrakenteisella metsänkasvatuksella saavutettaisiin monia hyötyjä: luonnon monimuotoisuuden turvaamista, hiilensidontaa, virkistyskäytön huomioimista ja taloudellisuutta (korkea tukkipuun osuus, pienet hoitokustannukset, eikä metsän uudistamiskustannuksia).</p> <p>Eri-ikäisrakenteista metsänkasvatusta ei tule marginalisoida vain erityiskohteille, vaan jatkuvasti peitteistä metsänhoitoa tulee ottaa käyttöön myös tavanomaisilla metsätalousalueilla siitä saatavan monimuotoisuushyödyn takia.</p>	<p>FSC:n sisältö tunnetaan, sen kehitystä on seurattu ja seurataan edelleen. Sertifiointiin suhtaudutaan markkinalähtöisenä toimintana.</p> <p>Erityishakkuita ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistys- ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla.</p>

Hakkuumäärä on jo tällä hetkellä maksimitasolla, eikä sitä tule siitää enää nostaa yhtään. Sen sijaan valtion metsiä tulee varata lisää suojelun ja virkistyskäytön tarpeita varten.

Uusia metsäteitä ei tule enää rakentaa, sillä Luonnonvarakeskuksen tutkimukseen mukaan vain 1 % metsätalouden maasta on optimaalisten kuljetusmatkojen ulkopuolella. Sen sijaan pirstoutumista aiheuttavien metsäteiden sulkemista ja niiden peittämien alueiden ennallistamista tulee toteuttaa.

Avohakkuista tulee luopua turvemaidella niistä aiheutuvien vesistöhaittojen takia. Turvemaidella toimiessa tulee huomioida ja säästää uhanalaisten suotyyppien, etenkin korpien ominaispiirteet, ja jättää niitä kunnostusojittamatta.

Metsähallituksen tulee allokoida riittävästi sisäisiä tai ostopalveluresursseja ylläpitämään nykyistä retkeilyinfrastruktuuria. Retkeilyä palvelevien rakenteiden ylläpito hyödyttää luontomatkailua ja tuo rahaa aluetalouteen.

Virkistyskäytölle ja matkailuille tärkeillä alueilla ei pääsääntöisesti tule harjoittaa metsätaloutta, sillä on hyvin tunnettua, että ihmiset mielellään virkistäytyvät ja retkeilevät mahdollisimman luonnontilaisissa metsissä.

Rantatonttikauppa tulee keskittää jo rakennetuille alueille, eikä valtion omistamia kokonaisuutena hyvin rakentamattomina säilyneitä rantaosuuksia tule kaavoittaa rakentamiseen.

Rantarakentamiseen on suhtauduttava maltilla, eikä hyvin rakentamattomina säilyneitä ranta-aluekokonaisuuksia tule kaavoittaa rakentamiseen. Mahdollinen rantakaavoitus tulee keskittää jo rakennetuille alueille. Näissä tulee varmistaa, ettei rakentamisella pilata eheitä rakentamiselta aiemmin säästyneitä aluekokonaisuuksia tai rantaosuuksia tai heikennetä merkittäviä luontoarvoja (lajisto, luontotyypit, maisema).

Valtion maiden roolin tulisi olla eteläisessä Suomessa nimenomaan suojelun ja virkistyskäytön kehittäminen, ja siihen tarvitaan nykyistä selvästi suurempi osuus valtion nykyisistä talousmetsistä. Jäljelle jäävillä talousmetsäalueilla tulee ottaa käyttöön eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen menetelmät vahvalla luonnontuhoiltoisella painotuksella.

METSO-ohjelman kriteerit täyttävät kohteet tulee suojella, eikä myydä sijoittajille hakattavaksi.

Itäisen Suomenlahden, Tammisaaren saariston ja Saaristomeren kansallispuistot ja virkistyskäyttö. Päätehakkuut ja niihin tähtäävät kasvatushakkuut eivät tue kumpaakaan näistä tavoitteista. Suojelupinta-alan merkittävän kasvattamisen ja eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen käyttöönotto tulisi olla vahvalla painopisteellä mukana tässä luonnonvarasuunnitelmassa.

Valtion metsien FSC-sertifiointi olisi merkittävä askel eteenpäin Metsähallituksen vastuullisen metsänhoidon osoittamisessa. WWF ihmettelee miksi FSC:tä ei ole lainkaan mainittu tässä luonnonvarasuunnitelmassa, vaikka tämä ulottuu ajallisesti viisi vuotta eteenpäin.

Tämä [uudistamis-pinta-ala] on liian paljon, sillä eteläisessä Suomessa valtion omistamien metsien rooli on nimenomaan luonnon suojelu ja virkistyskäyttö. Päätehakkuut ja niihin tähtäävät kasvatushakkuut eivät tue kumpaakaan näistä tavoitteista. Suojelupinta-alan merkittävän kasvattamisen ja eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen käyttöönotto tulisi olla vahvalla painopisteellä mukana tässä luonnonvarasuunnitelmassa.

Lannoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota ympäristövaikutuksiin, kuten vesistöihin tai harvinaiseen kasvilajiin.

Suunnitelmassa esitettyjä erityishakkuuta ei tule marginalisoida erityiskohteille, vaan niitä tulisi ottaa käyttöön myös laajemmin valtion talousmetsissä, sillä niitä hyödyntämällä talousmetsien luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on järeämpiä käsitteilytapoja varmempaa.

Metsähallituksen maankäyttöpäätöksissä ja alue-ekologisessa suunnittelussa on määritetty monimuotoisuudelle ja virkistyskäytölle tärkeät alueet. Näitä ei ole muutettu ja hakkuulaskelmassa kohteet on otettu huomioon rajoitetulla metsänkäsittelyllä tai jättämällä ne käsittelemättä. Nousseet hakkuumahdollisuudet johtuvat metsien rakenteen muutoksesta.

Uusia teitä rakennetaan enää vähän. Pääpaino on teiden peruskunnostuksessa ja kunnossapidossa. Tieverkko-suunnittelun avulla pyritään suuntaamaan panostukset tärkeimmille tieverkon osille ympärivuotisuuden tai kelirikkokestävyyden edistämiseksi.

Vesistöhaittoja torjutaan toimenpiteiden huolellisella suunnittelulla ja vesiensuojelurakenteilla. Soidensuojelun kannalta tärkeät kohteet on suojeltu tai luontokohteina.

Asia nähdään tärkeänä ja on sisällytetty suunnitelmaan. Resursseja koetetaan lisätä hankerahoituksen avulla ja niitä kohdennetaan kysynnän mukaisesti, jolloin ne hyödyttävät luontomatkailua mahdollisimman hyvin.

Virkistysympäristönä arvostetaan vaihtelevaa maisemaa, jossa on luonnontilaisia osia ja hoidettuja alueita. Virkistyskäytön ja maiseman kannalta kaikkein herkimmillä kohteilla työjäljet pyritään häivyttämään näkymättömiin. Vesistönäkymiä avataan harkiten.

Metsähallituksen kaavoitusperiaatteiden mukaan rakennuspaikat sijoitetaan kaavahankkeissa sellaisille alueille, joissa ne aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa maisemalle, luonnonsuojellukselle ja yleiselle virkistystoiminnalle.

Keskeisimmät tavoitteet valtion maankäytölle määrittää Metsähallituksen omistajapolitiittisissa linjauksissa. Erityishakkuuta ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistyskäytön ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla.

Ympäristöoppaassa on määritelty luontokohteiden kriteerit. Myyntiin ei osoiteta vastaavanlaatuisia kohteita, joita valtio toisaalta ostaa suojelutarkoituksiin.

Kansallispuistojen laajentaminen on valtakunnan tason suojelu-alue-suunnittelua, jota toteutetaan ministeriötasolla.

FSC:n sisältö tunnetaan, sen kehitystä on seurattu ja seurataan edelleen. Sertifiointiin suhtaudutaan markkinalähtöisenä toimintana.

Metsähallituksen maankäyttöpäätöksissä ja alue-ekologisessa suunnittelussa on määritetty monimuotoisuudelle ja virkistyskäytölle tärkeät alueet. Näitä ei ole muutettu ja hakkuulaskelmassa kohteet on otettu huomioon rajoitetulla metsänkäsittelyllä tai jättämällä ne käsittelemättä. LVS:ssä ei tehdä maankäyttötarkaisuja, kuten perusteta uusia suojelualueita.

Lannoituskohteet valitaan metsänhoito-ohjeen mukaan. Ympäristöoppaassa esitetään huomioon otettavat ympäristöseikat. Toimintaa seurataan ympäristöseurannoilla.

Erityishakkuuta ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistyskäytön ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla.

Kitumailla tulee kyseeseen vain sen puuston poisto, joka on muodostunut ojituksen seurauksena. Tämä ennallistaa osaltaan kohdetta.

Kunnostusojitusten tarve millä tahansa kohteella tulee harkita erittäin tarkkaan ja ojituksia tulee välttää. Kunnostusojituksesta aiheutuu 90 % metsätalouden vesistöhaitoista. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota korpien tilaan, sillä lähes kaikki korpityypit on luokiteltu uhanalaisiksi.

Kunnostusojituksen tarve ja seuraukset tulee harkita tarkasti. Kunnostusojitus on merkittävin vesistöhaittojen lähde metsätaloudessa ja etenkin monet korpityypit ovat uhanalaisia soiden ojitusten seurauksena.

Avohakkuut tulee lopettaa turvemilla niistä aiheutuvien vesistöhaittojen takia. Eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus on turvemille sovelias metsänkasvatusmenetelmä.

Keveimmän maanmuokkausmenetelmän periaate on tärkeä. Myös kevyesti maan pintakerrosta rikkova ekoäestys on mahdollinen maanmuokkaustapa. Eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa maanmuokkausta ei pääsääntöisesti tarvita.

Metsähallituksen tulee pitää kiinni ja kehittää myös oman henkilökuntansa resursseista luonnonhoidon kenttätöihin liittyen. WWF on hyvin huolissaan MH:n Luontopalveluiden vähenevästä kenttähenkilökunnasta. Osa luonnonhoidon töistä vaatii erityistä osaamista ja erikoiskalustoa, jonka ulkoistaminen yrittäjille ei välttämättä johda parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen luonnonhoidon tavoitteiden kannalta.

Vapaaehtoistyön hyödyntäminen on kannatettavaa, mutta on erittäin tärkeää, että tälle työlle varataan myös Metsähallituksen oman henkilökunnan resursseja.

Pelkästään elävien säästöpuiden yhteenlaskettu tilavuus tulisi olla 10 m³/ha, koska tällä määrällä eläviä säästöpuita on todettu olevan metsälajistoa selvästi hyödyttävää vaikutusta. Kuolleen puuston määrä tulee tämän määrän päälle.

On olennaista, että Metsähallituksen talousmetsissä kaikki lahopuu säästetään aina kaikissa metsänhoidon vaiheissa, lainsäädännön puitteissa. Runkokokoista lahopuuta häviää tällä hetkellä sekä hakuiden, maanmuokkauksen että energiapuun korjuun yhteydessä.

Palaneesta puuaineksesta riippuvainen lajisto tarvitsee laajoja poltettuja pinta-aloja, joten säästöpuuryhmien polton lisäksi on tärkeää polttaa myös talousmetsien uudistusaloja luonnonhoidollisten ennallistamispoltojen lisäksi.

[Monikäyttömetsien kiireellisesti suojeltavien lajien vaatimat hoitotoimenpiteet toteutetaan lajiesiintymille tehtyjen suunnitelmien mukaisesti.] Tämä on hyvä suunnitelma. Rajausten laatimisen ja tarvittavan elinympäristön hoidon tulisi koskea myös kaikkia erityisesti suojeltavia lajeja. Tämä [vieraslajien torjunta] on tärkeä tavoite ja nykyään lakisääteinenkin. Hävitettäväksi tulee ottaa myös muut haittaa aiheuttavat vieraslajit, kuten jättipalsami, kurturuusu, japanin- ja jättitatar sekä viitapihlaja-angervo.

Myös vanhat metsät toimivat sitovat hiiltä ja ne toimivat tärkeinä hiilivarastoina, kun hiiltä on varastoitunut sekä puustoon että maaperään.

Tulee huomioida, että vanhat metsät ovat merkittäviä hiilensidontan kannalta. Hiilensidonta jatkuu myös ikivanhoissa metsissä, puusto ja maaperä toimii hiilivarastona.

Metsän eri-ikäisrakenteinen kasvatus on tärkeä mahdollisuus hiilensidontan näkökulmasta. Maaperässä oleva hiili säilyy, sillä metsää ei avohakata, eikä maata muokata.

Vapo

Varsin perinteisen puunkäytön lisäksi olisi ollut luontevaa käsitellä myös Metsähallituksen alueilla esiintyvien muiden luonnonvarojen hyödyntämismahdollisuuksia nykyistä laajemmin. Esimerkiksi turpeen, ja uutena sammalen, uudet ja nykyistä laajemmat mahdollisuudet on kuitattu muutamalla lauseella

Ojitettujen kitumaiden hakkuissa jätetään säästöpuustoa kuten muissa hakkuissa.

Kunnostusojituksen toteutusmäärä on laskussa. Kunnostusojitustarve määritetään kohteen vesitalouden perusteella. Kunnostusojituksia ei tehdä kohteilla joissa puustoa riittävästi haihduttamassa. Soidensuojelun kannalta tärkeät kohteen on suojeltu tai luontokohteina.

Vesistöhaittoja torjutaan toimenpiteiden huolellisella suunnittelulla ja vesiensuojelurakenteilla. Soidensuojelun kannalta tärkeät kohteen on suojeltu tai luontokohteina. Heikkotuottoisilla turvemilla voidaan soveltaa eri-ikäismetsätaloutta.

Käytetään kevyintä kasvupaikalle sopivaa menetelmää. Samalla koneella voidaan tehdä voimakkuudeltaan eri tasoista jälkeä.

Luonnonhoitokohteissa töiden suunnittelu ja ohjaus säilyvät Metsähallituksella. Yrittäjiltä edellytetään tehtävän vaatimaa osaamisen tasoa ja kalustoa.

Metsähallitus tarkastelee vapaaehtoistyön resurssitarvetta ja kehittää toimintaa tavoitteellisesti.

Säästöpuustolla tavoitellaan kuolleiden puiden ja järeiden vanhojen puiden määrän kasvattamista. Elävien säästöpuiden määrä on viime vuosina suuruusluokkana ollut mainittu 10 m³/ha.

Kuolleen puun jättämisen periaatteet on määritetty ympäristöoppaassa. Kaikki lahopuu säästetään. Onnistuminen tavoitteissa riippuu suurelta osin toteuttajien ammattitaidosta. Ympäristöseurannoilla tarkastellaan toteutumista.

Säästöpuuryhmien poltolla varmistetaan kustannustehokkaasti palaneen puun synty ja ylläpidetään palojatkumia.

Ympäristöoppaassa on omat ohjeensa erityisesti suojeltavien lajien elinympäristöjen rajaukselle.

Kaikkiin haitallisiin vieraslajeihin kiinnitetään huomiota. Sana- muotoa täsmennettiin raportissa.

Kasvun lisääminen on keskeinen osatekijä hiilensidontan kannalta. Metsien kasvu ollessa suurempaa kuin niiden käyttö metsien puuston hiilivarasto jatkaa kasvuaan. Hiilitalouden periaatteet tarkastellaan projektissa laajemmin ja tarkemmin.

Metsähallitus suhtautuu myönteisesti luonnonvarojen uusiin kestäviin hyödyntämismahdollisuuksiin. Uusien käyttömuotojen kehittäminen koetaan positiivisena asiana.

<p>Luku 4.1.1.: Uuden luonnonvarasuunnitelman mukaan Metsähallituksen tavoitteena on etsiä aktiivisesti uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tätä tavoitetta vasten kyseessä olevan taulukontietoja olisi voinut laajentaa puuraaka-aineen lisäksi myös muihin luonnonvaroihin.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelman kohdan 4.2. Asiakkaat alakohdassa 4.2.5. Tuotettu energia kuvataan ilmeisesti Metsähallitukselta toimijoille vuokratuilla alueilla tuotettuja energiamääriä. Tämä ei käy taulukosta selkeästi ilmi. Kohdassa olisi voinut esitellä asiaa hieman laajemmin ja myös useampien vuosien ajalta.</p>	<p>Pinta-alatieto on toistaiseksi vielä hajanaisesti koottua. Uusia liiketoimintamahdollisuuksia on esitetty toimintaohjelmassa ja Metsähallitus haluaa olla aktiivisesti mukana uusien liiketoimintamahdollisuuksien kartoittamisessa.</p> <p>Täsmennetty raportin tekstiä.</p>
<p>Metsä Group Puun tarjonnan lisääminen on kannatettavaa. Alueen metsien kasvu olisi kuitenkin sallinut vielä suuremmankin hakkuumäärien noston kestävästi. Hakkuusuunnitetta määritettäessä huomioon on myös otettava, että suunnitelman laatimisen jälkeen saadun tutkimustiedon perusteella MELA-laskelman kasvunlaskentaa on päivitetty. Päivityksen jälkeen tehtävä laskenta johtaisi selvästi suurempaan kasvuun ja antaisi siten myös mahdollisuuden nostaa hakkuumääriä kestävästi. Esitämme, että hakkuusuunnite nostettaisiin 2,5 miljoonaan kuutiometriin.</p> <p>Metsähallitus on tärkeä ja luotettava puun toimittaja Metsä Groupin tehtaille ja yhteistyö perustuu pitkäaikaiseen puun toimituksen runkosopimukseen. Äänekosken investointimme yhtenä perusteena olikin Metsähallituksen toimitusmäärien merkittävä kasvu Metsä Groupille. Pidämme erittäin tärkeänä, että Metsähallitus pystyy nostamaan hakkuumääriä Etelä-Suomessa.</p>	<p>Metsähallituksen käytössä olevassa MELA-sovelluksessa ei toistaiseksi ole ollut käytössä päivitettyjä kasvumalleja. Hakkuulaskelmia on tehty myös päivitettyillä kasvumalleilla käyttäen VMI-koeala-ainesta valtion metsistä. Hakkuusuunnite on määritetty Metsähallituksen omaan metsävara-aineistoon perustuen.</p> <p>Suunnitetta nostetaan edellisestä kaudesta.</p>
<p>Geologian tutkimuskeskus Metsähallituksen alueiden käytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota turveraaka-aineen riittävyyteen uusien turpeen käyttömuotojen turvaamiseksi.</p> <p>Suunnittelussa on syytä huomioida alueiden maa- ja kiviainesten pohjaveden sekä mineraalisten raaka-aineiden esiintyminen ja mahdollistaa näiden resurssien tutkiminen valtion mailla</p>	<p>Metsähallitus on kartoittanut polttoturvetuotantoon soveltuvia soita. Turpeen uusien käyttömuotojen edistämiseen Metsähallitus suhtautuu myönteisesti ja on valmis osoittamaan siihen kohteita. Kohdevalinnassa tarvitaan vielä tarkentavaa tietoa turpeen uusien käyttömuotojen suolle ja turpeelle asettamista vaatimuksista.</p> <p>Metsähallitus kehittää kaivannaisluonnonvarojen hallintaa sekä yhteistyötä GTK:n kanssa.</p>
<p>Varsinais-Suomen liitto Varsinais-Suomen liitolla on parhaillaan käynnissä luonnonvarojen ja -varojen vaihemaakuntakaava, jonka laadinnassa monialainen yhteistyö Metsähallituksen kanssa on erittäin tarpeellista. Merialue-suunnittelu uutena toiminta- ja suunnittelukenttänä tulee olemaan merkittävä yhteistyöfoorumi kaikkien rannikon maankunnan liittojen sekä Metsähallituksen kanssa.</p>	<p>Metsähallitus tekee yhteistyötä maakuntaliittojen kanssa ja osallistuu kansalliseen merialue-suunnitteluun. Metsähallitus osallistuu mielellään myös Varsinais-Suomen vaihemaakuntakaavan valmisteluun.</p>
<p>Suomen metsäkeskus Metsähallituksen linjaukset ja käytännöt ovat hyvä esimerkki myös yksityismetsätaloudelle. Tulevaisuudessa Metsähallitus voisi lisätä yhteistyötä yksityismetsätalouden kanssa ja tarjota hyviä kohteita kaikkien metsätalouden toimijoiden kouluttamisen tarpeisiin.</p> <p>On tärkeää, että Metsähallitus tekee yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa metsävaratiedon keruussa ja ajantasaistuksessa.</p> <p>On tärkeä viedä kesken olevien jo päätettyjen luonnonsuojelu-alueiden kiinteistömuodostus ja säädösvalmistelu loppuun mahdollisimman riipeasti eri osapuolia riittävästi kuunnellen.</p> <p>Suunnitelmaraportin selkeyteen on kiinnitettävä huomiota.</p>	<p>Metsähallitus toimii mielellään yhteistyössä muiden metsätalouden organisaatioiden kanssa. Sopivat havainto-kohteet ovat käytettävissä koulutustarkoituksiin. Tutkimus- ja opetusmetsien kohteet ovat kyseisten organisaatioiden kautta käytössä asiasta kiinnostuneille.</p> <p>Metsähallitus osallistuu sopiviin yhteistyöhankkeisiin.</p> <p>Kiinteistönmuodostus on pitkälti resurssikysymys ja etenee erillisrahoituksen turvin. Säädösvalmistelu etenee YM-vetoisesti.</p> <p>Lausuntopyyntöjen kohteena on ollut luonnon. Taittovaiheessa ulkoasua ja kuvien selkeyttä parannetaan.</p>
<p>Etelä-Savon maakuntaliitto Suunnittelualue on laaja, eikä suunnitelmassa voida riittävästi huomioida alueellisista lähtökohdista nousevia erityispiirteitä, mahdollisuuksia ja tarpeita. Etelä-Savosta ei ole ollut alueellista edustajaa YTR:ssä</p>	<p>LVS on strategisen tason suunnitelma, jota jalkautetaan aluekohtaisessa suunnittelussa, kuten hoito- ja käyttösuunnitelmissa.</p>
<p>Luonto-Liitto Vain metsätaloustoimille, kuten hakkuumäärille, kunnostus-ohjituksille ja lannoitukselle on asetettu määrällisiä tavoitteita. Sen sijaan luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on jätetty epämääräisten yleistavoitteiden tai yleisesti kuvattujen hankkeiden listaamiseksi.</p>	<p>Luontopalveluiden hallinnassa olevilla luonnonsuojelualueilla on valtakunnallisena tavoitteena vuoteen 2025 mennessä saavuttaa hyvä tila luontotyypeissä eli indeksiarvona vähintään 4,00. Tavoitteen saavuttamiseksi kohdennetaan aktiiviset hoitotoimet priorisoituihin luontotyyppeihin, joiden edustavuus ja luonnontilaisuus on tällä hetkellä alhaisin Etelä-Suomessa. Painopisteitä ovat mm. lehdot, paahdeympäristöt, suot, pienvedet, kosteikat ja kiireellisesti suojeltavien lajien elinympäristöt.</p>

Omistajan linjauksia koskevassa luvussa 5.3 todetaan, että "Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteena on parantaa lajien ja luontotyyppien tilaa. Kansallinen ja kansainvälinen lainsäädäntö ja sopimukset ovat toiminnan keskeinen peruste." Luonto-Liitto katsoo, että suunnitelmaluonnoksessa ei ole esitetty riittäviä toimenpiteitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

7.1 Maankäyttö ja vesialueiden käyttö (s.39), on kuitenkin kirjattu tavoitteeksi että "Metsätalouden harjoittamiseen käytettävissä olevan pinta-alan väheneminen pysäytetään." Tämän ei pidä olla itseisarvoinen tavoite, silloin kun valtion maiden käyttö muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden edistämiseksi on tarpeen.

Luonto-Liitto esittää, että yksi metsäluonnon tilan parantamisen keskeisimmistä keinoista, Etelä-Suomen puutteellisen suojelualueverkoston kattavuuden ja kytkeytyneisyyden parantaminen, nostetaan luonnonvarasuunnitelmassa selkeämmin ja kattavammin esiin. Erityisen tärkeää on laajentaa olemassa olevia suojelualueita sekä parantaa niiden välisiä yhteyksiä.

Yhdeksi päälinjaksi on syytä kirjata suojelualueverkoston tilan ja kytkeytyneisyyden parantaminen kaikkialla, ei vain uhanalaisimmissa luontotyypeissä.

Toinen merkittävä valtion maiden käyttötarve suojelun edistämiseksi on niiden käyttö vaihtomaina yksityisten maiden suojelualueiden hankinnassa. Erityisesti nyt METSO-ohjelman rahoituksen romahdettua, on erittäin tärkeää, että valtion maita voidaan käyttää vaihtomaana

Etelä-Suomen suojelemattomille valtion maille ei ole vielä tehty kattavaa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden kartoitusta. Luonnonvarasuunnitelmassa olisi sitouduttava tällaisen kartoituksen tekemiseen ja sen tulosten hyödyntämiseen sekä edellä mainitussa suojelualueverkon kehittämisessä, että talousmetsien luonnonhoidon toimenpidesuunnitelmassa ja suunnitellussa alue-ekologisen verkoston päivityksessä.

LVS:n toimintaohjelmaan on syytä kirjata myös, että perustettaessa valtion maille uusia suojelualueita, kaikki niihin rajautuvat metsätalouksen ulkopuolelle siirretyt tai muuten luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet liitetään suojelualueeseen samalla kertaa.

Luonnonvarasuunnitelman luonnokseen on kirjattu alue-ekologisen verkoston päivitys vuonna 2018. Tämä tarpeellinen hanke on toteutettava avoimesti ja sidosryhmiä osallistaen. Tässä yhteydessä on tavoitteena oltava alue-ekologisen verkoston kattavuuden ja kytkeytyneisyyden merkittävä parantaminen. Työssä on huomioitava verkoston perustamisen jälkeen päivittynyt tieto uhanalaisista lajeista ja luontotyypeistä. AE-verkoston laajimmat arvokohdekokonaisuudet on syytä perustaa lakisäätteiksi suojelualueiksi.

Valtion mailla on luonnonvarasuunnitelman yhteydessä syytä myös paikata soidensuojelun täydennysohjelman puutteet valtionmaiden osalta sekä huolehdittava niiden kirjausten toteuttamisesta, jotka on kirjattu asiaa koskevaan valtioneuvoston periaatepäätökseen: Valtioneuvoston periaatepäätökseen soiden ja turvemaiden kestävistä ja vastuullisesta suojelusta ja käytöstä.

Valtion mailla on lopetettava lahoppuun kerääminen energiapuuksi tai muuhun käyttöön. Kaikki lahoppu on lähtökohtaisesti jätettävä metsään. Kuolleiden puiden keraamiseen on oltava erityinen peruste (esim. metsätuholaki). Myös kantojen repiminen energiapuuksi on valtion mailla syytä lopettaa sekä hiilensidonnan että luonnon monimuotoisuuden hyväksi. Peitteisen, avohakkuuttoman metsätalouden määrää olisi syytä lisätä tuntuvasti ja asettaa lisäykselle määrälliset tavoitteet.

Luontopalveluiden hallinnassa olevilla luonnonsuojelualueilla pyritään parantamaan lajien ja luontotyyppien tilaa aktiivisin hoitotoimenpitein. Toimenpiteiden valintaa ja mitoitusta ohjaa Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelma sekä kaikilla Natura-alueilla toteutettava NATA-arviointi. Lisäksi suojelutoimien kohdentamisessa kustannustehokkaasti mm. metsien suojelussa hyödynnetään Zonation-analyyysityökalua.

Tavoite on esitetty Metsähallituksen omistajapolitiikassa. Metsätalouksikäytössä olevan pinta-alan vähenemisen pysäyttäminen ei ole ristiriidassa muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden kanssa.

Suojelualuesuunnittelua tehdään ministeriötasolla. LVS:ssä ei tehdä maankäyttöratkaisuja, kuten perusteta uusia tai laajenneta vanhoja suojelualueita. Suojelualueiden kytkeytyvyyttä on parannettu alue-ekologisella suunnittelulla ja METSO-ohjelman toimenpiteillä

Lakisäätteisten suojeluohjelmien valmistuessa suojeluhankinnan painopiste on siirtynyt vapaaehtoisten Metso -suojeluohjelmien suuntaan. Suojelualueiden hankinta tapahtuu Ympäristöministeriön ohjauksessa ja alueellisten ELY-keskusten toteutuksessa. Metsähallituksen rooli on jäänyt suojeluhankinnoissa ja maanvaihdossa vähäiseksi, toiminta on ohjattu ministeriön toimesta ELY-keskusten tehtäväksi eikä Metsähallitukselle ole osoitettu erityistä tehtävää tai velvoitetta maanvaihtoihin Metso-hankinnan vapaaehtoisen luonteen takia. Suojelualueiden maanvaihtoihin on käytettävissä ostarahan lisäksi myös vaihtomaita (valtionperinnöt), joita osoitetaan säännöllisesti Ympäristöministeriön haltuun suojelualuehankintoihin käytettäväksi.

Alue-ekologisessa suunnittelussa ja METSO-ohjelman toimenpiteinä on kartoitettu Metsähallituksen hallinnassa olevilta alueilta monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita.

Uusien suojelualueiden rajaukset käsitellään ja täsmennetään säädösvalmistelun yhteydessä.

Osallistaminen tapahtuu alue-ekologisen suunnittelun käytäntöjen mukaisesti. Alue-ekologisessa suunnittelussa tarkastellaan ekologisen verkoston kattavuutta ja kytkeytyneisyyttä ottaen huomioon vanhojen suunnitelmien jälkeen tehdyt suojeluratkaisut ja päivittynyt tieto. Suojelualueiden suunnittelu ei kuulu alue-ekologiseen suunnitteluun.

Soidensuojelun täydennys toteutetaan valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Kuolleen puun jättämisen periaatteet on määritetty ympäristöoppaassa. Kaikki lahoppu säästetään. Onnistuminen tavoitteissa riippuu suurelta osin toteuttajien ammattitaidosta. Ympäristöseurannoilla tarkastellaan toteutumista. Kantojen nosto on ollut vähäistä. Olemassa olevat kantojen käyttöpaikat ovat epätaloudellisen kaukana Metsähallituksen metsistä. Erityishakuita ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistykseen ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla. Määrä selviää toimenpidesuunnittelun yhteydessä.

Uudistusosalalle jätettävän säästöpuuston määrää on syytä lisätä. Uudistusalan säästöpuuston määrään ei pidä luonnokseen nyt kirjattuun tapaan laskea viereisten säästökuvioiden puustoa. Säästöpuuiden määrää on syytä lisätä huomattavasti ja asettaa määrällinen tavoite (esim. vähintään 20 m³/ha).

Luonnonvarasuunnitelmaan olisi syytä kirjata, että hakkuumäärää ei saa suunnitelmakaudella ylittää. Lisäksi hakkuumäärää on tarpeen tarkistaa alaspäin silloin, kun suojelualueiden lisääminen tai muut Metsähallituksen yhteiskunnalliset velvoitteet vähentävät hakkuumahdollisuuksia.

Uusiutumattoman merenalaisen maa-aineksen hyödyntäminen ei ole koskaan kestävä kehityksen mukaista, kuten suunnitelmaluonnoksessa väitetään. Sitä ei pidä valtion vesialueilla harjoittaa.

Valtion metsätalouden on aika siirtyä avoimeen paikkatietoon. AE-verkosto, metsävaratiedot ja metsänkäyttöilmoitukset on julkaistava paikkatietona netissä kaikkien kiinnostuneiden vapaaseen käyttöön.

Metsätalouden ympäristöopas uudistetaan vuoden 2017 aikana. (s.42) Hyvä, nykyinen on käytettävyydeltään heikko. Uudistusprosessin on oltava avoin ja sidosryhmille annettava aito mahdollisuus vaikuttaa.

Huonolaatuisia metsiä, joiden tuleva tukkisaanto on matala, voidaan uudistaa ennenaikaisesti. (s. 42-43) kiertoaikoja määriteltäessä on maksimoitava hyödyt luonnon monimuotoisuudelle. Taloudellisesti huonolaatuinen puusto voi olla monimuotoisuudelle arvokasta.

Avohakkuiden määrää metsämaisemassa on vähennettävä. Esimerkiksi hömö- ja töyhtötaisen puoleen huvenneet kannat ja uhanalaistuminen ovat pitkälti seurausta metsämaiseman pirstoutumisesta ja yhtenäisten varttuneiden tai sitä vanhempien metsien vähenemisestä. Keskimääräisen toimenpidekuvion koon kasvattaminen ei saa johtaa entistä suurempiin avohakkuihin, ja tämä on kirjattava luonnonvarasuunnitelmaan näkyviin.

Metsäpeuran elinolosuhteiden turvaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota muutenkin. Valtionmailla on paljon metsäpeuran tarvitsemia jäkälämaita, joita on säästettävä hakkuissa metsäpeuran kannan vahvistamiseksi.

Metsätalous valtion retkeilyalueilla on lopetettava ja alueiden hoito suunniteltava virkistyskäytön ja luonnonsuojelun ehoilla.

Valtion maankäytössä ensisijaista on kuitenkin aina varmistaa muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioiminen. Valtion omistaman yhteisen rakentamattoman rantaluonnon yksityistäminen ja kaavoittaminen mökkitonteiksi on lopetettava.

Kiinteistökehityksessä ja -kaavoituksessa on varmistettava korostetusti seudullisten ja valtakunnallisten luonto- ja virkistyskäyttöarvojen lisäksi myös paikallisten arvojen turvaaminen.

Luontojärjestöistä luonnonvarasuunnitelman valmisteluun on osallistettu vain yksi Suomen luonnonsuojeluliiton alueellinen piirijärjestö per yhteistyöryhmä. Valtakunnallisten luontojärjestöjen sulkeminen ulos ei ole avoimen valmistelun periaatteiden mukaista.

Pitäisi tuottaa päätöksenteon tueksi ja perusteluksi laskelmia useiden vaihtoehtoisten linjausten vaikutuksista. Arvioinnin tueksi pitäisi esillä olla nykykäytännön lisäksi luontoarvojen turvaamista painottava vaihtoehto.

Rajavartiolaitys
Ei lausuttavaa

Suomen Partiolaiset

Riittävä resursointi turvattava kansallispuistojen ja retkeilyalueiden palveluiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Alueiden käytön ja kävijämäärien kasvaessa myös perusinfrastruktuurin kuten opasteiden ja ajantasaisten karttojen ylläpitämisen resurssien on lisäännettävä. Palveluiden sisällön on vastattava asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden muuttuvia tarpeita, ja toiminnan resurssien on kasvatettava tähän tarpeeseen. Retkeilypaikoista viestimisen resurssit on turvattava ja kehitettävä uusia keinoja jakaa tietoa internetissä muun muassa erilaisiin joukkoistamisen keinoin.

Säästöpuuiden jättämisen määrät on esitetty ympäristöoppaassa. Nykyisillä säästöpuumäärillä päästään pitkällä aikajänteellä tavoiteltuihin lahoppumääriin.

Vuotuiset hakkuumäärät vaihtelevat puun kysynnän mukaan. LVS-kaudella tavoitteena on saavuttaa suunniteltu kumulatiivinen hakkuumäärä $\pm 10\%$:n tarkkuudella. Suunnitelma tehdään viideksi vuodeksi ja hakkuusuunnitteen tarkistus tehdään seuraavan suunnitelman yhteydessä.

Merenpohjan kiviainesten hyödyntäminen perustuu kattaviin ja perusteellisiin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä seurantoihin, joiden tuloksia hyödynnetään mahdollisten uusien hankkeiden suunnittelussa. Merenpohjan kiviaineksilla voidaan korvata hupenevien maanpäällisten harjujen käyttöä sekä vähentää mm. kiviainesten maantiekuljetusten aiheuttamia ympäristövaikutuksia.

AE-tiedot ovat paikkatietona julkisesti käytettävissä. Metsätietolain uudistuessa myös Metsähallituksen hilapohjainen metsävaratieto tulee julkisesti saatavaksi.

Projekti toteutetaan Metsähallituksen sisäisenä työnä, johon liittyy lausunnotmenettely. Sisäinen palaute edellisestä oppaasta ja ideointa varten kerättiin oppaan käyttäjiltä Metsähallituksessa.

Arvokkaat luontokohteet on määritelty ympäristöoppaan mukaan. Huonolaatuiset metsät ovat tyypillisesti aikanaan väärälle kasvupaikalle viljeltyjä männiköitä.

Hakkuusuunnitteen mukaan tulevalle 5-vuosikaudella päätehakuiden pinta-ala vähenee ja harvennushakkuiden kasvaa. Varttuneiden metsien osuus kasvaa hakkuusuunnitteen yhteydessä tehdyn laskelman mukaan (liite 8). Toimenpidekuvioon kasvataminen voi pienentää metsien pirstoutumista maisematasolla.

Metsäpeuran elinolosuhteita Etelä-Suomessa parannetaan Metsäpeura-LIFE -hankkeessa, jossa tehdään mm. siirtoistutuksia.

Valtioneuvoston päätökset retkeilyalueiden perustamisesta määrittelevät käytön periaatteet. Retkeilyalueiden käyttöä ohjataan hoito- ja käyttösuunnitelmissa.

Metsähallituksen kaavoitusta ohjaavana periaatteena on laadukas luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvot korostetusti huomioitava suunnittelu. Metsähallituksen yhtenä strategisena pitkän aikavälin tavoitteena on liiketoiminnan tehokkuuden lisääminen ja kannattavuuden parantaminen yhteiskunnallisten velvoitteiden antamissa rajoissa.

Yhteistyöryhmiin haettiin osapuolia ja näkemystä useilta eri toimialoilta. Yhteistyöryhmien työskentelyssä käytetty ryhmäkoko on havaittu tehokkaaksi työskentelyn kannalta.

Suunnitelmaan sisältyy luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja seurantamittaristossa esitetään luonnon monimuotoisuudelle tuotettavia hyötyjä.

-

Palveluja kehitetään kysyntälähtöisesti. Palvelujen kohdentaminen parantaa luonnossa liikkujien palvelujen tasoa kysytyillä kohteilla.

Tämä myös lisää toiminnan vaikuttavuutta mm. matkailun kehittämisen ja kansalaisten terveyden edistämisen kautta. Digitaalisia palveluja kuten Luontoon.fi- ja Retkikartta.fi-verkkopalveluja sekä mobiilipastuksia kehitetään.

Osana retkeilyalueiden ylläpitämistä ja kehittämistä myös erilaisten toiminnallisten monikäyttöalueiden kuten Evon nuorisoleirialueen sekä Ruotsinkylän tutkimusmetsän palveluiden riittävä resursointi on varmistettava.

Suurten asutuskeskusten läheisyydessä sijaitsevien suojelualueiden ja luontokohteiden merkityksen kasvaneen lähivirkistysalueina sekä hyvinvoinnin ja terveyden lähteinä. Helposti saavutettavien luontokohteiden merkitys on suuri erityisesti lasten ja nuorten luontosuhteen kehittymiselle ja luontokokemusten saamiselle. Metsähallituksen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten metsätietämystä ja luontosuhteen kehittymistä. Tässä toiminnassa lähellä olevat, mahdollisuuksien mukaan julkisin liikennevälinein saavutettavat luonto- ja retkikohteet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Kohteiden saavutettavuutta tulee parantaa aktiivisesti.

Toteutettavassa retkeilyalueselvityksessä on huomioitava harrastustoimintaa lapsille ja nuorille tarjoavien kansalaisjärjestöjen tarpeet. Partiolaisten metsäsuhdetutkimuksen mukaan harrastukset ovat merkittävien metsäkokemusten tarjoaja lapsilla ja nuorilla, ja kouluajalla saatavat metsäkokemukset ainakin partiokohderyhmän kokemuksen mukaan hyvin vähäisiä. Sidosryhmien osallistuminen selvitykseen jo alkuvaiheessa on tärkeää. Selvitykset ovat myös hyvä tilaisuus lisätä ja kehittää yhteistyömalleja osaksi Metsähallituksen nuorisoviestintää. Partiolaisille tulee tarjota mahdollisuutta osallistua suunnittelu- ja selvitystyöhön.

Uudenlaisten palveluiden kehittämiseen osana virkistyskäytön kasvua ja lasten ja nuorten luontosuhteen kehittymisen tukemista on varattava riittävät resurssit. Tämä on aihe, jossa erityisesti esiin nostettu yhteistyö matkailu-, hyvinvointi- ja kolmannen sektorin kanssa tuottaa hyötyjä.

Monikäyttömetsien suunnittelussa ja maankäytössä on varmistettava ekosysteemipalveluiden saatavuuden ja monimuotoisuuden turvaamisen asema tuottovaatimuksista huolimatta. SP-FS katsoo, että raporttiluonnoksen kirjaus ”Tulevat suojelupäätökset toteutetaan niin, että suojeluun valittavien kohteiden monimuotoisuushyöty suhteessa metsämaan pinta-alaan on suuri” asettaa suojeltavien kohteiden valintaan liian voimakkaan laatuvaatimuksen eteläisessä Suomessa, jossa tarve suojelun lisäämiseen on suurin, mutta korkean suojeluarvon monimuotoisuuskohteet harvassa. Yksityismaiden suojelun rahoituksen vähetessä Metsähallituksen on kannettava vastuuta suojelusta eteläisessä Suomessa.

Metsätalouden käytössä olevien metsien hyvässä kunnossa oleva tieverkosto palvelee myös virkistyskäyttäjiä monipuolisesti, ja tiestön ylläpidossa on pyrittävä mahdollisimman suureen laajuuteen ja teiden käytettävyyteen.

Kiinteistöliiketoimintaan kuuluvassa kaavoituksessa luonnonsuojelun ja jokamiehenoikeuksien toteutumisen pitäisi olla ensisijaisia ja maa-alueen arvonnousu ja taloudellinen tuotto vasta niiden jälkeen. Tämän tasapuolisesti toteutumisesta luonnoksen kirjauksen mukaan on pidettävä huolta.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Riittävä vesien ja kalastusoikeuksien saanti on kaupallisen kalastuksen perusedellytys ja Metsähallituksella on näiden edistämässä erityinen vastuu. Tämä on myös huomioitava merialuesuunnittelussa.

Riittävä vesien ja kalastusoikeuksien saanti on kaupallisen kalastuksen perusedellytys ja Metsähallituksella on näiden edistämässä erityinen vastuu. Tämä on myös huomioitava merialuesuunnittelussa. Suojelutoimilla ei tule kaventaa kaupallisen kalastuksen toimintamahdollisuuksia. Tämä on ehdottoman tärkeää, kun uusia suojelualueita perustetaan. Kansallispuistojen osalta tulisi soveltaa samoja periaatteita kuin Selkämeren kansallispuistossa, jossa kalastuksella on erityinen asema ja mahdollisuus toimia.

Tuulivoimarakentaminen merellä ja merenalaisten maa-aineisten hyödyntäminen voivat vakavasti uhata kalakantoja ja kalastuksen harjoittamista, ja SAKL suhtautuu hyvin kriittisesti merellisiin tuulivoimapuistoihin ja esimerkiksi merisoran nostamiseen.

Ruotsinkylän tilannetta selvitetään. Etoa kehitetään valtion retkeilyalueena.

Suunnitelman mukaisesti virkistyspalvelujen kehittämisessä painottuvat kysyntälähtöisyys ja luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutukset. Palveluja kehitetään suurten asutuskeskusten läheisyydessä kokonaisuusina yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tällöin tarkasteluun tulee mm. kohteiden saavutettavuus. Eräpalveluissa eräkummi-hanketta on vedetty yli kaksi vuotta ja useita kouluja on mukana siinä.

Retkeilyalueselvitys on pitkälti Metsähallituksen strategista suunnittelua ja painopistetarkastelua. Aluekohtaisessa suunnittelussa ympäristön ja eri toimijoiden osallistaminen on Metsähallituksen keskeisiä suunnitteluperiaatteita.

Palveluja kehitetään ja resursseja suunnataan kysyntälähtöisesti. Kehittämisessä tehdään yhteistyötä yrittäjien ja muiden toimijoiden kanssa.

Luonnonvarasuunnittelun lähtökohtana on liiketoiminnan, ekosysteemipalveluiden ja monimuotoisuuden turvaamisen yhteensovittaminen. Rajallisten resurssien puitteissa suojelun panostukset kohdistetaan siten että ne tuottavat luontoarvojen kannalta parhaan tuloksen.

Tieverkkosuunnittelun avulla hallitaan tiestöä tarvelähtöisesti. Panostukset suunnataan erityisesti tärkeimmille tieverkon osille ympärivuotisuuden tai kelirikkokestävyyden edistämiseksi.

Metsähallituksen kaavoitusta ohjaavana periaatteena on laadukas luonto-, virkistys- ja kulttuuriarvot korostetusti huomioitava suunnittelu. Metsähallituksen yhtenä strategisena pitkän aikavälin tavoitteena on liiketoiminnan tehokkuuden lisääminen ja kannattavuuden parantaminen yhteiskunnallisten velvoitteiden antamissa rajoissa.

Kaupallisen kalastuksen rooli huomioidaan.

Kalastusoikeuksia myönnetään kaupalliseen kalastukseen täysimääräisesti kestävyiden, alueiden muun käytön ja säädösten sallimissa rajoissa.

Merenpohjan kiviainesten nosto ja tuulivoima-alueet suunnitellaan siten, että vaikutukset sekä kalastoon että kalastukseen tulevat perusteellisesti selvitettyä ja huomioitua lakisääteisten menettelyjen ohjaamina. Kiviainesten noston tarkkailuohjelmiin sisältyy erityinen kalataloustarkkailu, jonka tulokset toimitetaan kalatalousviranomaiselle. Tuulivoimahankkeissa väistetään tärkeitä kalastusalueita ja kalojen kutualueita.

<p>Erätalouden osalta tulee huomioida paremmin, että vahinkoa aiheuttavien hylkeiden metsästys Metsähallituksen vesialueilla on oltava mahdollista. Hylje on vakava ongelma kalastukselle ja siihen on pystyttävä puuttamaan myös Metsähallituksen alueilla. Samoin merimetso-ongelmaan on pystyttävä reagoimaan.</p>	<p>Metsähallitus käy keväällä 2017 neuvotteluja YM:n kanssa merellä sijaitsevien suojelualueiden metsästys- ja kalastusjärjestelyistä tavoitteena mahdollisimman yksinkertainen, selkeä ja säädöstenmukainen malli. Muiden vesialueiden osalta jatketaan entisen mallin mukaisesti.</p>
<p>Bioenergia ry Pidämme tärkeänä huolehtia valtion metsien hiilensidontakyvystä erityisesti metsänhoidollisin keinoin. Tähän kuuluvat tavoitteet tuottaa markkinoille energiapuuta sekä sitoa hiiltä järetyvään puustoon ja pitkäkestoisiin puusta valmistettuihin tuotteisiin. LVS antaa mahdollisuuden nostaa korjattavan energiapuun määrää huomattavasti nykyisestä noin 120 GWh:n tasosta.</p> <p>Monipuolisen ja kestävän luonnonvarojen käytön kannalta on tärkeää luoda mahdollisuuksia erilaisille maankäyttömuodoille ja toiminnolle. Tähän kuuluu mm. mahdollisuus vuokrata ja myydä alueita turvetuotantoon niin energiaksi kuin ympäristö- ja kasvuturpeeksikin sekä raaka-aineeksi mahdollisiin korkean jalostusasteen tuotteisiin.</p> <p>Pidämme LVS:n kirjausta turpeen energiakäytön vähenemisestä suunnittelujaksolla vuoteen 2022 liian jyrkkänä. Haluamme tässä yhteydessä muistuttaa vuoden 2014 parlamentaarisen energia- ja ilmastotyöryhmän linjauksesta, jonka mukaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi on turpeen etujen takia ensisijaista vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Turve on kotimainen polttoaine, jonka käyttö luo työpaikkoja, vahvistaa kauppatasetta sekä parantaa energiaomavaraisuutta ja energian huoltovarmuutta. Lisäksi turve soveltuu biomassan rinnalla seospolttoaineeksi, jota Suomen nykyiset voimalaitoskattilat tarvitsevat.</p> <p>Metsähallituksella on merkittävänä vajeatutottoisten turvemaiden maanomistajana ainutlaatuinen asema näiden alueiden maankäytön kehittämisessä. LVS:n esittämät toimet ojitusten ja metsänhoidon osalta ovat linjakkaita niin ilmastotavoitteiden kuin vesistövaikutustenkin osalta. Toivomme Metsähallitukselta kuitenkin rohkeutta olla aloitteellinen edelleen luonnon monimuotoisuuden kehittämisessä näille alueille ja toisaalta mahdollistaa ja etsiä uusia tapoja tuotannollisten ekosysteempiluiden vahvistamiseen - parhaimmillaan nämä kaksi tavoitetta yhdistäen. Esimerkiksi puuntuotannoltaan heikkojen, paksuturpeisten ja runsaasti hiilidioksidipäästöjä tällä hetkellä tuottavien ojitusaluiden yhtenä mahdollisena käyttömuotona tulee edelleen voida pitää turpeennostoa ja sen jälkeistä monitavoitteisen kosteikkohabitatin muodostamista suonpohjalle.</p>	<p>Hiilitasetta tarkastellaan laajasti erillisenä projektina. Energiapuuta toimitetaan asiakaslähtöisesti kannattavista kohteista.</p> <p>Metsähallitus pitää tärkeänä luoda mahdollisuuksia uusille toiminnolle valtion mailla ja vesillä ja edistää toiminnallaan näiden syntyä. Turpeen osalta Metsähallitus on samaa mieltä lausunnon antajan kanssa.</p> <p>Metsähallitus vuokraa ja myy edelleen soita kysynnän mukaan polttoturvetuotantoon. Kirjauksella turpeen energiakäytön vähenemisestä tarkoitetaan pitemmän aikavälin suuntausta kohti päästötöntä energiantuotantoa.</p> <p>Metsähallitus yhtyy lausunnon antajan näkemykseen. Selvitämme parhaillaan ekologisten kompensatioiden käyttöä monimuotoisuuden edistämässä liiketoimintana pilottihankkeen kautta.</p>
<p>Kalatalouden keskusliitto ry Pidämme tärkeänä, että pinnan alaista luontoa tutkitaan ja otetaan huomioon päätöksenteossa. Tärkeä vesistöjen ja meren rannikkoalueiden tarjoama ekosysteemipalvelu liittyy kalakantojen uudistumiseen ja vahvistamiseen. Kalojen lisääntymis- ja kasvuympäristöt tulisi tuntea nykyistä paremmin.</p> <p>Metsähallituksen Erätalouden toivomme edelleen jatkavan ja vahvistavan yhteistyötään muiden vesienomistajien, eli osakaskuntien kanssa. Lisäksi toivomme, että kalastuksenvalvonnan alalla pyritään mahdollisimman laajaan ja avoimeen yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.</p>	<p>Metsähallitus pyrkii edistämään esitettyjä näkökohtia.</p> <p>Aktiivista ja avointa yhteistyötä jatketaan.</p>
<p>Itä-Suomen yliopisto, metsätieteiden osasto Ei lausuttavaa</p>	<p>-</p>
<p>Liikennevirasto Suunnitelmassa on todettu puunkuljetusrekkojen massojen kasvu viime aikoina. Liikenneviraston roolina on selvittää HCT (High Capacity Transport) -kuljetusten vaikutus väylästäölle. Huonokuntoisten teiden kestävyys ja kunnossapito sekä liikenteen sujuvuus on huomioitava kuljetusten massojen ja mittojen kasvaessa.</p> <p>Metsähallitus tulee kehittämään virkistys- ja matkailukäytön palvelurakennetta ja panostamaan Etelä-Suomessa erityisesti kävijämäärältään suurimpiin kohteisiin. Liikennevirasto näkee tärkeänä, että kohteiden palveluja kehitettäessä kiinnitettäisiin huomioita myös kohteiden saavutettavuuteen joukkoliikenteellä sekä kävellen ja pyöräillen. Tämä tukisi osaltaan kestävästä luontomatkailusta, CO₂-päästöjen vähentämistä sekä Metsähallituksen ekologisesti kestävästä matkailun tavoitetta.</p> <p>Suunniteltaessa ja sovitettaessa vesialueille mm. suunnitelmassa esitettyjä "sinisen kasvun" mukaisia toimintoja Suomen rannikko- ja sisävesillä kulkeva laaja vesiväylästäöverkosto on tärkeää huomioida.</p>	<p>Metsähallitus Metsätalous Oy yhdessä kuljetuspalveluja tarjoavien yritysten kanssa osallistuu tutkimushankkeisiin, joissa tiersitusta selvitetään. HCT -yhdistelmät operoivat rajatulla ja hyväkuntoisella tieverkolla. Tiestörasitusta pyritään myös vähentämään asettamalla niille kalustovaatimuksia mm. renkaalle.</p> <p>Suunnitelman mukaisesti virkistyspalvelujen kehittämisessä painottuvat kysyntälähtöisyys ja luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutukset. Palveluja kehitetään suurten asutuskeskusten läheisyydessä kokonaisuuksina yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tällöin tarkasteluun tulee mm. kohteiden saavutettavuus.</p> <p>Toimintojen suunnittelussa sovitetaan yhteen eri käyttömuotojen, myös merenkulun ja vesiliikenteen tarpeet. Käynnistyvällä maakuntaliittojen vetämällä merialue- suunnittelulla tulee olemaan keskeinen rooli eri toimintojen kohdentamisessa.</p>

Suomen luonnonsuojeluliitto

Heti suunnitelman alussa on tarpeen tuoda nykyistä selkeämmin esille, että valtionmaiden käytön suunnittelu on monitavoitteista, eikä kyse ole ainoastaan "biotalouden edistämisestä". Tarpeen olisi tuoda selkeämmin esille myös sitä, että Metsähallituslaki asettaa reunaehdoja ja velvoitteita valtionmaiden käytölle (mm. ns. yhteiskunnalliset velvoitteet), ja nämä – eikä vain Metsähallituksen omistajapolitiikka - osaltaan ohjaavat sitä millaiseksi luonnonvarasuunnitelma voi muodostua.

Joitakin olennaisia tunnuslukuja (kuten Metsähallituksen toteutunutta maanmyyntiä menneellä suunnitelmakaudella kuvaavat hehtaarimääräiset tunnusluvut) puuttuu.

[Luku 4.1.1.] Siitä puuttuu useita osallisten kannalta täysin olennaisia tunnuslukuja, kuten virkistys- ja matkailumetsien jakautuminen käyttörajoituksettoman ja rajoitetun metsätalouskäytön alueisiin sekä metsätalouskäytön ulkopuolisiin alueisiin; metsä-, kitu- sekä joutomaan suojeluprosentit suunnitelma-alueella, jne.

Tässä yhteydessä raportista tulisi myös käydä yksiselitteisesti ilmi **1)** Ovatko Luonnonvarakeskuksen tutkimuskäytössä olevat metsät sekä eri oppilaitoksille vuokratut valtion metsät mukana tässä luvussa esitetyissä tunnusluvuissa vai eivät (ja jos eivät ole, ne tulisi siinä esittää), ja **2)** Minkä Metsähallituksen tulostoinnin hallussa Evon ja Ruunaan suojelumetsät ovat, ja mihin maankäyttöluokkaan ne on tilastoinnissa sijoitettu.

Suunnitelmaluonnoksessa on tarpeettoman paljon liian ympäripyöreitä tavoitteita [...] Siinä missä metsätalouden tavoitteita on määritelty satojen hehtaarien tarkkuudella, ovat esimerkiksi monimuotoisuuden huomiointia talousmetsissä koskevat tavoitteet selvästi yleisemmällä tasolla. [...] Tosin kaikki metsätaloutta koskevat tavoitteetkaan eivät ole riittävän tarkkoja. Esimerkiksi erityishakkuista on todettu anteliaasti, että niiden pinta-alaa "lisätään" (s. 43).

Kaavoitusta, kiinteistöliiketoimintaa ja liiketoimintamahdollisuuksia koskevat kirjaukset edellä kuvattu ympäripyöreiden tavoitteiden ongelma korostuu erityisesti lukuisissa kaavoitusta, kiinteistöliiketoimintaa ja liiketoimintamahdollisuuksia koskevia tavoitteita. Vaikka näihin aihepiireihin liittyviä tavoitteita ei välttämättä ole mahdollista muotoillakaan yhtä konkreettisiksi kuin esim. metsätaloudessa, keskeinen näiden tavoitteiden ongelma on toiminnan kestävyttä, ekologisia reunaehdoja ja moniarvoisuutta koskevien ehtojen loistaminen poissaolollaan. Miten käy esimerkiksi erämaisten järvien rantakaavoittamisen uusilla linjauksilla?

Monimuotoisuuden suojelun puutteet...

Viitaten prosessin aikana ja esimerkiksi 12.1.2017 päivättyyn, sähköpostitse toimittamaamme kirjelmään, luonnoksessa suunnitellut toimet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi eivät edelleenkaan ole riittäviä. Tältä osin tavoitteissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kyse ei ole vain tavoitteiden ympäripyöreyydestä, vaan selkeästä tavoitteiden puutteellisuudesta. Tässä suhteessa tarvitaan lisäkirjauksia sekä suojelualueverkoston kehittämisen, että talousmetsien luonnonhoidon konkreettisempien tavoitteiden suhteen valtionmailla.

Suunnitelman tavoitteet säästöpuuryhmien polttamisen ja kuluttamisen osalta (s.47) vaativat ehdottomasti jonkin tarkemman, mitattavan tavoitetason muotoilun.

Luonnos ei myöskään kerro sitä, ovatko päättyneen suunnitelmakauden luonnonvarasuunnitelmien "mittaritavoitteet" ja muut ekologiset linjaukset (kuten vesistöjen suojavyöhykkeitä koskevat linjaukset) edelleen voimassa myös tällä uudella suunnitelmakaudella, niin kuin ainakin pääosin olisi syytä olla. Luonnoksesta myös uupuu joitakin toimintalinjauksia ja hankkeita joita siihen olisi tarpeen lisätä.

Etelä-Suomen valtionmaille tulisi pikaisesti suorittaa kokonaisvaltainen suojelemattomien, luonnon monimuotoisuudelle merkittävien kohteiden kartoitus ja laatia sen tuloksiin perustuva suojelusuunnitelma, joka muodostaisi kokonaisuuden yhdessä yllä esiteltujen luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpidesuunnitelmien kanssa.

Valtion maiden suunnittelu ja käyttö tapahtuu voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Omistajapolitiikka määrittelee toiminnan suunnan. Voimassa olevat omistajapoliittiset linjaukset valmistuivat tämän LVS:n kannalta sopivaan aikaan ja ovat LVS:n kanssa voimassa päällekkäin neljä vuotta vuoteen 2020.

Tämä ei ollut mittari. Luku lisätty kuitenkin raporttiin.

Virkistys- ja matkailumetsien jakautuminen käyttörajoituksettoman ja rajoitetun metsätalouskäytön sekä metsätalouskäytön ulkopuolisiin alueisiin on lisätty tekstiin. Virkistys- ja matkailukäytön kaikkein keskeisimmät kohteet ovat usein suojeltuja alueita, kuten kansallispuistot.

Kohdassa 1 mainitut metsät ovat mukana luvuissa. Evon ja Ruunaan suojelumetsät ovat liiketoiminnan hallinnassa ja kuuluvat luokkaan käytön ulkopuolella.

Luonnonhoidon pinta-alat konkretisoituvat yksityiskohtaisessa erityissuunnittelussa. Tämä suunnittelu valmistuu LVS-kauden kuluessa. Erityishakkuista ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistykseen ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla. Määrä selviää toimenpidesuunnittelun yhteydessä.

Rantojen kaavoitusprosesseissa otetaan korostetusti huomioon valtion mailla luonnonsuojelu, virkistys, kulttuuriarvot ja jokamieskäyttö. Kunkin kaavahankkeen yhteydessä tehdään em. asioihin liittyvät selvitykset, joiden pohjalta laaditaan maankäytön ratkaisut kussakin kohteessa. Nykyisten kaavoitusperiaatteiden mukaan toimittaessa valtaosa Metsähallituksen ranta-alueista jää edelleen rakentamattomiksi. Laajoja, yhtenäisiä rakentamattomia valtion rantakokonaisuuksia ei kaavoiteta rakentamiseen. Lisäksi tapauskohtaisesti harkitaan kohteen laajuus ja yhtenäisyys.

Luontopalveluiden hallinnassa olevilla luonnonsuojelualueilla on valtakunnallisena tavoitteena vuoteen 2025 mennessä saavuttaa hyvä tila luontotyypeissä eli indeksiarvona vähintään 4,00. Tavoitteen saavuttamiseksi kohdennetaan aktiiviset hoitotoimet priorisoituihin luontotyyppeihin, joiden edustavuus ja luonnontilaisuus on tällä hetkellä alhaisin Etelä-Suomessa. Painopisteitä ovat mm. lehdot, paahdeympäristöt, suot, pienvedet, kosteikat ja kiireellisesti suojeltavien lajien elinympäristöt. Toimenpiteiden valintaa ja mitoittamista ohjaa Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelma sekä kaikilla Natura-alueilla toteutettava NATA-arviointi. Lisäksi suojelutoimien kohdentamisessa kustannustehokkaasti mm. metsien suojelussa hyödynnetään Zonation-analyyysityökalua.

Monikäyttömetsissä tavoitetaso muodostuu PEFC-sertifioinnin periaatteiden mukaisesti.

Metsätaloudessa noudatetaan metsätalouden ympäristöopasta. Toimintaa seurataan ympäristöseurannoilla vuosittain.

Valtion maiden suojeluarvoista on hyvä käsitys. Valtionmaat on läpikäyty suojeluohjelmien laatimisen yhteydessä, alue-ekologisella suunnittelulla ja METSO-ohjelman toimenpitein. Suojelualueiden ja ekologisen verkoston kytkeytyvyyttä tarkastellaan alue-ekologisessa suunnittelussa. Tarvetta erilliselle tarkastelulle ei ole.

[Laaditaan perustamissäädökset niille valtion suojelutarkoituksiin varatuille ja hankituille alueille, joita ei vielä ole perustettu lakisääteiksi suojelualueiksi] Tässä hankkeessa tulisi liittää jo olemassa oleviin tai hankkeessa perustettaviin suojelualueisiin myös sellaiset Metsähallituksen liiketoimintataseessa nykyisin olevat kitu- ja joutomaan kohteet jotka luontevasti täydentävät suojelukokonaisuutta; metsämaan kohteet jotka nykyisin on jätetty pois metsätaloudeksi luonnontalouden arvokkaiden kohteiden luontevasti täydentävät suojelukokonaisuutta; em. suojeltaviin kohteisiin tai ovat osa niiden ja em. jouto- ja kitumaiden muodostamaa kokonaisuutta; sekä muut luonnoltaan arvokkaat kohteet jotka rajautuvat suoraan em. suojeltaviin kohteisiin.

Kun valtio vuonna 2016 markkinoi Suomi 100 –suojelukampanjaa maanomistajille, lupaus oli, että sen minkä ei-kunnalliset maanomistajat kampanjassa suojelevat, sen valtio tuhlaa – ilman mitään ylärajaa. Lisäksi ns. ”pyöreän pöydän” keskusteluissa oli valtion taholta ilmoitus siitä, että suojeltava ala on joka tapauksessa vähintään 1800 ha, jos ei-kunnallisten tahojen suojelema hehtaaramäärä jäisi tämän alle. Näistä lupauksista on syytä pitää kiinni myös tässä suunnitelmassa. Lisäksi Suomi 100 -suojelukohteita valittaessa tulisi huolehtia siitä, että suojeltaviksi valikoituu korkealaatuisimpia Etelä-Suomen valtionmaiden suojelemattomista metsäkohteista.

Edellisellä hallituskaudella toteutettu valtionmaiden METSO-suojeluprojekti jäi jälkeen sille hallitusohjelmassa asetetuista suojelutavoitteista, ja tämä ”alijäämä” olisi paikattava [...] soiden jyvitys lakisääteiksi suojelualueiksi perustettaviin ja liiketoiminnan taseeseen jäämiseen perustui ennen kaikkea hatusta vetäistyihin hehtaamilukuihin, ei suojelemissa analyysiin. Tämä vääritys tulisi Etelä-Suomen osalta oikaista tämän luonnontalouden varasuunnitelman yhteydessä niin, että liiketoiminnan taseeseen jäisivät vain ne kohteet, joilla on erityisen painavat perusteet jäädä edelleen sinne.

Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta suojelusta ja käytöstä linjaa valtionmaan soista seuraavasti: ”Valtion metsätalouksella sijaitsevat valtakunnalliset arvokkaat suoluontokohteet sisällytetään soidensuojelun täydennysohjelmaan ja edistetään laajempien suo- ja metsämosaikkien suojelua. Alueellisesti tai paikallisesti arvokkaiden soiden säilyminen valtion metsätalouksella turvataan Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöoppaan periaatteiden mukaisesti ja perustamalla niistä esimerkiksi Metsähallituksen luonnontalouden varasuunnittelussa suojelu- tai ympäristöarvometsiä.” Tämä tulisi ottaa soveltaen huomioon myös tähän luonnontalouden varasuunnitelmaan sisältyvissä suojeluhankkeissa.

[Alue-ekologisen suunnittelun ajantasaistamisprojekti toteutetaan vuonna 2018 metsätalouden vetämänä...] Periaatteena tulee olla, että hankkeen seurauksena Etelä-Suomen valtionmaiden alue-ekologinen verkosto vahvistuu merkittävästi nykyisestä. Esimerkiksi suojelualuetasoiset kohteet tulee perustaa lakisääteiksi suojelualueiksi ja muut arvokkaat kohteet turvata AE-suunnitelman luontokohteina ja ekologisina käytävinä.

Erityishakkuiden osuus hakkuiden kokonaismäärästä on edellisellä suunnitelmakaudella ollut niin pieni, että niitä on varaa lisätä reippaastikin. Suunnitelmaluonnos sisältää myös yleiskirjauksen jonka mukaan metsänkasvatuksessa Etelä-Suomen valtiomailla satsataan puuston arvokasvuun. Tämä antaa hyvät perusteet laajentaa voimakkaasti eri-ikäiskasvatuksessa olevien metsien määrää, varsinkin kun valtiomailla on runsaasti tähän sopivia alueita ja Metsähallitus on jo sisällyttänyt eri-ikäiskasvatusta koskevan ohjeistuksen metsänhoito-ohjeeseensa. Eri-ikäiskasvatettaville metsille tulisi esittää suunnitelmassa vähimmäishehtaaritavoite

Hiilivuodon rajoittaminen edellyttää myös kannonkiskonnasta pidättäytymistä kaikkialla missä sillä ei ole merkittävää juurikäyvän määrää uudistusallalla vähentävää vaikutusta.

[Vesiensuojelun suunnittelun apuna ovat...] Tämä hyvien keinojen paletti huutaa vielä seurukseen järviin, lampiin, ja virtavesiin rajoittuvien soiden sekä epäonnistuneiden ojitusalueiden ennallistamista yläpuolisten metsätalouksien kuivatusvesien pintavalutuskentiksi.

Sekapuustoisuuden vahvistaminen taimikkoja vanhemmissakin ikäluokissa tulisi kirjata toimintalinjauksiin (nyt niihin on kirjattu vain heikon lehtipuusekoituksen säilyttäminen ja haavan lisääminen)

Uusien suojelualueiden rajaukset käsitellään ja täsmennetään säädösvalmistelun yhteydessä.

Metsähallitus toimii asiassa MMM:n ja YM:n ohjauksessa.

Asiassa on toimitettu valtioneuvoston päätöksen ja ministeriöiden ohjauksen mukaisesti.

Soidensuojelun täydennysohjelman sijaan tuli Soidensuojelun täydennyssehdotus, jota Metsähallituksessa toteutetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Paikallisesti tai alueellisesti tärkeät suot turvataan Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan mukaisesti.

Alue-ekologisessa suunnittelussa tarkastellaan ekologisen verkoston kattavuutta ja kytkettyneisyyttä ottaen huomioon vanhojen suunnitelmien jälkeen tehdyt suojelutarkistukset ja päivittynyt tieto. Kaikki arvokkaat luontokohteet turvataan alue-ekologisessa suunnittelussa osana liiketoiminnan hallinnassa olevaa maata.

Erityishakkuita ja eri-ikäiskasvatusta käytetään kohteissa, joissa käyttöön on ekologiset ja metsänhoidolliset perusteet, sekä monimuotoisuuden, virkistys- ja riistanhoidon erityiskohteissa ja lisäksi maisemallisesti herkillä alueilla. Erityishakkuiden käyttö päätetään toimenpidesuunnittelun yhteydessä.

Kantojen nosto on ollut vähäistä. Olemassa olevat kantojen käyttöpaikat ovat epäluontomaisen kaukana Metsähallituksen metsistä.

Esitetyt keinot ovat käytössä vesiensuojelussa.

Metsänhoito-ohjeen mukaan taimikkovaiheen jälkeen kasvatushakuissa jätetään sekapuustoa pääpuulajin ohella.

Uudistusosalalle jätettävän säästöpuuston määrän tulisi perustua vain itse uudistusalaan, ei siihen mitä uudistusalan vieressä on. Nykyinen suunnitelma kirjaus merkitsee sitä, että säästökohteisiin rajoitettaville uudistusaloille jätetään vähemmän (tai ei lainkaan) säästöpuuta, vaikka niiden ekologinen tehokkuus olisi suurimmillaan nimenomaan säästökohteen läheisyydessä.

Lahopuulle on suunnitelmaluonnoksessa ilmoitettu määrällisiä tavoitteita, mutta haavalle ei. Edellisessä suunnitelmassa sellaisia kyllä oli, joten miksei siis tässäkin?

[Lahopuun tuottoon metsien ennallistamisesta ei kuitenkaan ole enää juurikaan tarvetta, sillä lahoppu syntyy luonnontuhojen ja metsien ikääntymisen kautta...] yleislinjauksena hyvä, mutta tähän kannattaisi kirjoittaa auki niitä esimerkkitapauksia joissa linjauksesta poikkeaminen on perusteltua.

Valtion metsätalouden myynti on ylipäättään hanke joka pitäisi ajaa alas. Hajapalstat joilla ei ole luonnonsuojeluarvoa tai virkistysarvoa, tulisi käyttää ensisijaisesti valtion suojeluhankintojen vaihtomana, ja vasta silloin, jos kysyntä ja tarjonta eivät tällä rintamalla kohtaa, myydä pois.

[Kaavoituksella varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnan tason luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamiehen käytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.] - Kirjaukseen tulee lisätä, että yhtä lailla huomioitaviksi kuuluvat myös vastaavat, paikallisesti merkittävät arvot.

[Metsätalouden harjoittamiseen käytettävissä olevan pinta-alan väheneminen pysäytetään]. Tämä ei ole realistinen tavoite, jollei valtio myös aktiivisesti hanki uutta metsätalouden maata – suunnitelmaluonnokseen sisältyy kirjauksia valtion metsätalouden tarpeettoman raskaan ulosmyynnin jatkamisesta tälläkin suunnitelmakaudella, ja Etelä-Suomen valtionmailla on myös hyvin perusteltuja lisäsuojelutarpeita.

Ilmoitettu hakkuusuunnite on merkittävästi korkeampi kuin edellisen suunnitelmakauden vastaava, ja se tulisi nähdä ehdotettuna ylärajana, jonka tasoa ei saisi viiden vuoden tarkastelujaksolla missään tapauksessa ylittää. Myös siihen tulisi varautua, että todellisuus saattaa osoittaa, että muualla suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden tai metsähallituslain mukaisten yhteiskunnallisten veloitteiden lainmukainen toteuttaminen estää suunnitteen tasolle pääsemisen.

[...] pitää muistaa, että myös suunnitelma-alueen harvennusikäisiin metsiin sisältyy nykyisin suojelemattomia kohteita, joiden biodiversiteettiarvo on korkea, esimerkiksi runsaslahopuustoisia kangasmetsiä ja arvokkaita rantametsiä.

[..Pääperiaate luovutuksissa on, että turvetuotanto ohjataan ojitetuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille.] - Tämän osalta ei voi olla pääperiaate, että turvetuotanto ohjataan ojitetuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille, vaan se voi olla vain ainoa periaate, mikäli turvetuotantoa tai muuta vastaavaa suoluontoa tuhoisasti muuttavaa toimintaa valtionmailla ylipäättään soille osoitetaan.

Suunnitelmaprosessin aikana Kiinteistökehityksen taholta tuotiin selkeästi esille, että Metsähallituksen tontinmyynnin painopiste on tarkoitus siirtää pois rannoilta, mitä voisi sen toteutuessa pitää positiivisena kehityksenä, koska valtion rantoja Etelä-Suomessa on viimeisen 15 vuoden aikana mökitetty kohtuuttomasti. Tällainen linjaus kuitenkin loistaa poissaolollaan suunnitelmaluonnoksesta, ja tulisi ehdottomasti saada kirjatuksi lopulliseen raporttiin. Valtion rantojen mökittäminen tulisi lopettaa kokonaan.

Mahdollisimman suurien tuulipuistojen tavoittelu on Suomessa johtanut säännönmukaisesti tilanteisiin, joissa vähintään muutama suunnitelluista myllyistä ja/tai niille johtava tie ja/tai sähkölinja on sijoittunut paikkaan, jossa se on luonto- tai maisema-arvoille erityisen haitallinen. Lopulliseen raporttiin tarvitaan hyvin selkeä kirjaus, että ympäristöarvot menevät selkeästi suuren koon tavoittelun edelle, ja jos ne supistaisivat hankkeen kokoa niin, ettei hanke enää olisi taloudellisesti kannattava, hankkeesta on luovuttava.

Säästöpuuston määrä on määritelty ympäristöoppaassa. Muutos säästöpuuston määrittelyssä tapahtui vuonna 2011 julkaistussa Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaassa. Ympäristöseurannoissa on kuitenkin alusta lähtien arvioitu uudistusalaan rajoitettavilta osin luontokohteiden puusto säästöpuustoksi. Ympäristöseurantojen mukaan säästöpuun määrässä ei ole tapahtunut muutosta.

Toimintaohjelmassa on tavoitteena, että haavan määrää lisätään nykyisestä. Nykyinen määrä on esitetty raportissa.

Tämä on yleislinjaus LVS-tasolla. Tarvittaessa aluekohtaisessa toimenpidesuunnittelussa ohjeistetaan tarkemmin.

Metsähallituksen toimintaa ohjaavat ministeriön omistaja-politiikan linjaukset, jotka korostavat maaomaisuuden hallinnassa Valtion maiden kiinteistörakenteen eheyttämistä, jossa toiminnalle epätarkoituksen mukaisia kiinteistöjä myydään julkisen myynnin periaatteen mukaisesti usein paikallisen yksityisomistuksen kiinteistörakenteen ja elinkeinon edistämiseksi.

Suojelualueiden vaihtomana käytetään erityisesti Ympäristöministeriön hallinnassa olevia vaihtomaita, joita YM:lle osoitetaan säännöllisesti.

Metsähallituksen periaatteena on toimia metsätalouden, luonnonsuojelun ja muun maankäytön suunnittelussa kiinteässä vuorovaikutuksessa alueellisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa. Tällä varmistetaan erilaisten näkemysten esilletulo ja hankitaan lisätietoa toimintaympäristöstä kaavaratkaisuja varten.

Tavoite on esitetty Metsähallituksen omistajapolitiikassa. Metsätalouksikäytössä olevan pinta-alan vähenemisen pysäyttäminen ei ole ristiriidassa muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden kanssa.

Vuotuiset hakkuumäärät vaihtelevat puun kysynnän mukaan. LVS-kaudella tavoitteena on saavuttaa suunniteltu kumulatiivinen hakkuumäärä $\pm 10\%$:n tarkkuudella. Suunnitelma tehdään viideksi vuodeksi ja hakkuusuunnitteen tarkistus tehdään seuraavan suunnitelman yhteydessä.

Arvokkaat luontokohteet määritellään ympäristöoppaan mukaan.

Täsmennetty raportin sanamuotoa: Turvetuotanto ohjataan ojitetuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille.

Metsähallituksen rakennetun maan myynnin painopiste on siirtynyt vuosien kuluessa rannoilta muille alueille. Rantayleiskaavoituksen ja ranta-asemakaavoituksen myötä rantarakennuspaikkoja myydään ja vuokrataan omistajan asettamien tavoitteiden mukaan ja edellyttämin reunaehdoin. Rantojen kaavoitusprosesseissa otetaan korostetusti huomioon valtion mailla luonnonsuojelun, virkistys-, kulttuuriarvot ja jokamieskäytön tarpeet. Tonttien myynnin tulee olla taloudellisesti ja liiketoiminnan kannalta järkevää. Valtaosa Metsähallituksen ranta-alueista jää edelleen rakentamattomiksi.

Etukäteen tiedossa oleville lakikohteille, metson soidinpaikoille tms. arvokohteille ei sijoiteta voimalapaikkoja, teitä tai muuta rakentamista. Alueella tehtävien selvitysten perusteella myös mahdolliset lakisäätiset luontokohteet, suojeltavien kasvilajien kasvupaikat ym. kohteet väistetään ja tarvittaessa poistetaan niille tai niiden läheisyyteen sijoitetut voimalapaikat.

[Metsätalousyhtiössä käynnistetään kehittämissuunnitelma, jossa määritetään keinoja, joilla tavoitellaan tehokkaampaa hiilensidontaa erityisesti metsien kestävästä metsänhoidon kautta saavutettavaan hyvään kasvuun kautta.] - Näin kapea ennakkonäkökuuma hiilensidontaan johtaa väistämättä epäonnistuneeseen ja virheelliseen lopputulokseen. Maaperähiili ja puuston perushiilivarasto säilyminen on tärkeää myös ottaa huomioon. Paras startti tällaiselle projektille olisi aloittaa se asiantuntijoille samankaltaisella asiantuntijoille ja MH:n omalle henkilökunnalle suunnatulla kutsuseminaarilla, jolla MH järjesti aikanaan Itä-Lapin alue-ekologisen suunnitelman uusimisen tiimoilta.

Kannonnostosta ei ole kirjauksia lainkaan, mutta niitä olisi syytä olla. Rajattava kohteisiin joilla sillä voidaan merkittävästi vähentää juurikäävän esiintymistä päätehakkuualalla, ja muualla ei toteuteta lainkaan. Myös kirjaus vähintään neulasten karistamisesta, mutta mielellään myös energiapuun korjuun keskittämisestä karsittuihin hakkuutähterankoihin olisi paikallaan.

[Parhailtaan on käynnistymässä Luonnonvarakeskuksen koordinoima vesiviljelyn (kalankasvatus) kehittämissuunnitelma 1.6.2016-31.12.2021, jossa Metsähallitus on mukana. Kehittämissuunnitelmassa selvitetään vesiviljelyyn soveltuvat alueet, jotka olisivat mahdollista vuokrata yrityksille]. - Suunnitelmaan on syytä kirjata, että vesiviljelyluvan saannin ehtona tulee olla BAT -tekniikan käyttö.

Merenpohjan louhiminen on niin tuhoisaa toimintaa, että suunnitelmaan tulee kirjata, ettei sitä yksinkertaisesti suunnitelmakaudella tehdä, jollei se tapahdu väylän kunnostuksen tai luvan saaneen läjityshankkeen yhteydessä.

Satakuntaliitto

Satakuntaliitto kiinnittää huomiota lausuntoajan lyhyteen ja toteaa, että lausuntoaika olisi tullut olla vähintään kuukausi.

Ryhmien koostumus on ollut suppeahko käsittäen noin 20 asiakasta tai sidosryhmää. Luonnoksen valmistuttua olisi ollut hyvä järjestää kunkin YTR:n toiminta-alueen tilaisuus, jossa keskeisille sidosryhmille olisi ollut mahdollista keskustella luonnoksen sisällöstä.

Suunnitelmaluonnoksesta olisi tullut pyytää lausuntoja laajemmalla kuntajoukolla ja rannikko-ELYiltä.

On valitettavaa, että lausunnoilla olevassa suunnitelmaluonnoksessa ei ole esitetty arviota ympäristövaikutuksista ja miten arviointi on vaikuttanut suunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin. Suunnitelmaan tuleekin täydentää tältä osin. Satakuntaliiton käsityksen mukaan suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain 3§:ssä todettu yleinen ympäristövaikutusten arviointivelvollisuus koskee myös nyt laadittua suunnitelmaa.

Kohtaan 7.2. olisi hyvä lisätä vesiensuojelua koskeva osa, jossa tarkasteltaisiin Metsähallituksen roolia vesien ja merienhoidon suunnitelmien ja toimenpideohjelmien osalta.

Liitto esittää, että kohdassa 7.6.1. nostettaisiin esille Selkämeren kansallispuiston perustamista koskevan lain 1§ 2 mom:ssa esitetty tavoite turvata ammattikalastuksen säilyminen elinvoimaisena ko. puistossa edistämällä erityisesti luonnonkalojen suojelua ja niiden elvyttämistä sekä sääntelemällä kalastukselle haitallisten eläinlajien kantoja.

Erityisesti merellisen Selkämeren kansallispuiston kehittämiseen tulee lisätä panostusta nykyisestä.

BirdLife Suomi ry

Metsien monimuotoisuuden nykytila ja metsien suojelutilanne edellyttää mittavia panostuksia metsien lisäsuojeluun ja monimuotoisuuden säilymistä edistäviin metsätalouden toimenpiteisiin erityisesti Etelä-Suomessa. Tämän tulisi näkyä erityisen vahvasti valtion metsien käytön suunnittelussa.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on yleinen etu, jonka turvaaminen kuuluu Metsähallituksen yhteiskunnallisiin velvoitteisiin ja jolla kuuluisi olla luonnonvarasuunnitelmassa yhtäläinen painoarvo kuin kulloisillakin omistajapolitiisilla linjauksilla.

Kasvun lisääminen on keskeinen osatekijä hiilensidontaan kannalta. Metsien kasvu ollessa suurempaa kuin niiden käyttö metsien puuston hiilivarasto jatkaa kasvuaan. Hiilitalouden periaatteet tarkastellaan projektissa laajemmin ja tarkemmin. Projektisuunnitelmassa määritellään projektin toteutus.

Energiapuuta toimitetaan asiakaslähtöisesti sieltä missä se on kannattavaa. Kantojen nosto on ollut vähäistä. Olemassa olevat kantojen käyttöpaikat ovat epätaloudellisen kaukana Metsähallituksen metsistä. Hakkuutähdettä kuivatetaan kasoissa uudistus-alueella ennen lähikuljetusta.

Luvan ehdot määräytyvät aluehallintoviraston antamassa lupapäätöksessä.

Merenpohjan kiviainesten hyödyntäminen perustuu kattaviin ja perusteellisiin selvityksiin (mm. ympäristövaikutusten arviointi YVA) ja suunnitelmiin. Aiempien nostohankkeiden ympäristöseurannat eivät ole osoittaneet ennakoitua suurempia ympäristövaikutuksia. Merenpohjan kiviaineksilla voidaan korvata hupenevien maanpäällisten harjujen käyttöä sekä vähentää kiviainesten maantiekuljetusten aiheuttamia ympäristövaikutuksia esimerkiksi suurissa täyttömaahankkeissa.

Projektin aikataulu on kaiken kaikkiaan tiivis suhteessa sisältöön. Lausuntoaika oli noin kolme viikkoa, johon kaikissa asioissa koskeneissa tiedusteluissa annettiin jatkoaikaa.

Ryhmäkoko on koettu tehokkaaksi aiempien LVS:ien toteutuksessa. Kaikilla YTR:ien jäsenillä oli mahdollisuus kommentoida myös toisten YTR:ien tuloksia. Kaikkiaan YTR:issä oli jäseniä noin yli 50.

Lausuntoja pyydettiin yli 70:ltä keskeisimmäksi katsotulta taholta.

Viranomaisien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia ei sovelleta Metsähallituksen luonnonvarasuunnitteluprosessiin. Kyse on Metsähallitus-liikelaitoksen sisäisestä asiakirjasta, joka on tarkoitettu koko Metsähallitus-liikelaitoksen luonnonvarojen käyttöön kohdistuvien eri intressien yhteensovittamiseksi. Luonnonvarasuunnitelman mittaristo käsittelee myös ympäristövaikutuksia.

Raporttia täsmennetty.

Yksittäisen kansallispuiston tavoitteet käsitellään aluekohtaisessa suunnittelussa, tässä tapauksessa alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Palveluja kehitetään kysyntälähtöisesti. Selkämeren kansallispuiston kehittämistä tarkastellaan osana kansallispuistoverkostoa.

Suojelualuesuunnittelua tehdään ministeriötasolla. LVS:ssä ei tehdä maankäyttöratkaisuja, kuten perusteta uusia tai laajenneta vanhoja suojelualueita. LVS:ssa linjataan toimintaa ja painotuksia omistajapolitiikan asettamissa puitteissa.

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja muut yhteiskunnalliset velvoitteet sisältyvät vahvasti voimassa olevaan omistajapolitiikkaan.

Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen hakuu määrän lisäyksen monimuotoisuusvaikutuksia arvioivan tutkimuksen mukaan hakkuiden lisäys Suomessa edellyttää myös kasvavia panostuksia metsien luonnonhoitoon ja suojeluun. Tämän tulisi näkyä myös luonnonvarasuunnitelmassa konkreettisina määrällisinä tavoitteina.

Metsien suojelun suhteen suunnitelma on valitettavan kunnianhimon. Käytännössä ainoa suojelupinta-alan kasvattamiseen tähtäävä tavoite liittyy Suomi 100-juhluvuoden luontolahja-kampanjaan. Suunnittelualueella tämä tarkoittaa maksimissaan 1400 hehtaarin lisäsuojelua valtion mailla. Tästäkään alasta ei ole määritelty metsämaan osuutta. Lisäsuojelumäärä on kiistatta riittämätön parantamaan olennaisesti metsäluonnon suojelun tilaa Etelä-Suomessa.

Metsien lisäsuojelutarpeen huomioiden suunnitelman kirjaus, että metsätalouden harjoittamiseen käytettävissä olevan pinta-alan väheneminen pysäytetään, on erittäin haitallinen.

Valitettavasti suunnitelmasta puuttuvat konkreettiset, mitattavat tavoitteet useimpien toimenpiteiden suhteen ja tällaisenaan suunnitelma ei riittävästi velvoita luonnon monimuotoisuuden turvaamisen vaatimiin lisäpanostuksiin. Kannustamme Metsähallitusta täydentämään ohjelmaa selkeillä määrällisillä tavoitteilla luonnonhoito- ja muiden monimuotoisuutta edistävien toimien osalta.

Monimuotoisuustavoitteet jäävät myös osin epäselviksi ja vaikeasti tulkittaviksi. [...] Suunnitelman kirjaus mahdollistaa todellisuudessa sen, että uudistusosalalle jäävien säästöpuiden määrä voi laskea nykyisestä.

Suunnitelmassa tulisi selvemmin painottaa, että lahoppuun säästäminen tarkoittaa kaiken lahoppuun säästämistä sen sijaan, että merkittävä osa järeästä lahoppuusta päätyy puunkorjuun yhteydessä energiapuupinoon.

On tärkeää, että Luontopalveluiden toiminnalle turvataan riittävä rahoitus myös tulevan suunnitelmakauden aikana. On huolestuttavaa, että monista ennallistamis- ja hoitotavoitteista on jääty edellisen suunnitelmakauden aikana samalla, kun hakkuutavoitteet on toteutettu täysimääräisinä.

Kosteikkoelinympäristöt ovat tähän asti jääneet ennallistamisessa ja luonnonhoidossa metsä- ja suoelinympäristöjen varjoon, ja painotuksen tulisi tältä osin muuttua.

Luonnon monimuotoisuuden nykytilan ja siinä edellisellä ohjelmakaudella tapahtuneen kehityksen kuvaus on suunnitelmassa puutteellinen. Monimuotoisuuden tilaa kuvataan lähinnä muutaman puustoon perustuvan indikaattorin avulla. Nekin on Itä- ja Länsi-Suomen osalta esitetty eri tavalla useissa kohdissa, eikä muutoista ole aina kuvattu.

Suunnitelmaluonnoksen perusteella ei voi luotettavasti arvioida lähtötilannetta luonnon monimuotoisuuden osalta eikä sitä, miten tähänastiset toimet valtion mailla ovat vaikuttaneet monimuotoisuuteen. Ehdotamme suunnitelman merkittävää täydentämistä ja yhtenäistämistä tältä osin.

Epäselväksi jää kuitenkin, miten yhteistyöryhmien näkemykset on otettu huomioon itse suunnitelmassa. Työryhmien työn tuloksista ei myöskään esitetä kunnollista yhteenvetoa: ylimitoitettua yli kymmenen sivun liitteessä esitetään käytännössä käsittelemätön raakadata.

Kannustamme Metsähallitusta tekemään työryhmien tuloksista yhteenvedot ja johtopäätökset sekä kuvaukset siitä, miten kyseiset johtopäätökset on otettu suunnitelmassa huomioon, tai, jos niitä ei ole otettu huomioon, perustelemaan, miksi niin on tehty.

Yleisökyselyn tulosten perusteella kansalaisten odotukset Metsähallituksen toiminnalle poikkeavat monelta osin luonnonvarasuunnitelman painotuksista.

Hakkuumahdollisuudet määritellään tinkimättä yleisten yhteiskunnallisten veloitteiden tasosta.

Suojelualueverkoston kehittäminen koskien perustettuja ja perustettavia suojelualueita, on YM:n hallussa oleva valtakunnan tason tehtävä.

Tavoite on esitetty Metsähallituksen omistajapolitiikassa. Metsätaloustaloudessa olevan pinta-alan vähenemisen pysäyttäminen ei ole ristiriidassa muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden kanssa.

Luonnonhoidon täsmälliset pinta-alat selviävät yksityiskohtaisessa erityissuunnittelussa. Tämä suunnittelu valmistuu LVS-kauden kuluessa.

Säästöpuuston määrä on määritelty ympäristöoppaassa. Muutos säästöpuuston määrittelyssä tapahtui vuonna 2011 julkaistussa Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaassa. Ympäristöseurannoissa on kuitenkin alusta lähtien arvioitu uudistusalaan rajoittuvalta osin luontokohteiden puusto säästöpuustoksi. Ympäristöseurantojen mukaan säästöpuun määrässä ei ole tapahtunut muutosta.

Kuolleen puun jättämisen periaatteet on määritetty ympäristöoppaassa. Kaikki lahoppu säästetään. Onnistuminen tavoitteissa riippuu suurelta osin toteuttajien ammattitaidosta. Ympäristöseurannoilla tarkastellaan toteutumista.

Luontopalveluiden rahoitus tulee pääosin valtion budjetista, eikä sillä ole yhteyttä Metsähallituksen liiketoiminnan rahoitukseen. Luontopalvelut pyrkii lisäämään resursseja hankerahoituksen kautta.

Kosteikkoympäristöjen hoitoon ja kunnostukseen suunnataan lisäresursseja lähivuosina mm. Hydrologia-Life-hankkeen kautta.

Mennyt suunnitelmakausi on raportoitu eri tavoin aiempien alueiden luonnonvarasuunnitelmissa. Mittariston määrittely on oltava yksinkertainen ja riittävän helposti ja luotettavasti kerättävissä.

Mittariston on oltava olemassa olevasta tiedosta johdettava, luotettava ja riittävällä tarkkuudella todennettava. Mittaristo kuvaa käytettävissä olevan tiedon pohjalta riittävällä tarkkuudella LVS:n tavoitteiden toteutumista.

Metsähallitus laati alustavan toimintaohjelman luonnoksen sidosryhmille kommentoitavaksi, otti palautteet huomioon, ja sen jälkeen kehitti eteenpäin toimintaohjelman linjauksia. Tätä kautta muodostui työryhmien työn lopullinen tulos, joka on koko LVS eikä siitä erillinen asia. Liitettä 1 on muokattu rakenteeltaan sujuvammaksi.

Kaikki valtion maat ja vedet ovat avoimena kansalaisille virkistyskäyttöä varten ja Metsähallitus toivoo, että niitä myös käytettäisiin. Kävijämääräselvitysten perusteella näin myös on, kun tarkastellaan monikäyttömetsien ja kansallispuistojen sekä retkeilyalueiden käyntimääriä. MH nettisivuilta, luontoon.fi:stä ja retkikartta.fi:stä on saatavilla tietoa valtion maista ja helpottaa luontoretken suunnittelua.

<p>Suunnitelmasta puuttuvat kokonaan viitteet esitettyihin tutkimustuloksiin ja väitteisiin, mikä on erittäin vakava puute.</p> <p>Turhien uudissanojen viljelyä tulisi välttää. Esimerkiksi yksiselitteisesti metsätalouksikäytössä olevien alueiden nimeäminen monikäyttömetsiksi on pelkästään harhaanjohtavaa.</p>	<p>Viittauskäytäntö tarkastellaan LVS:n kehittämisasiana. Tässä mainittu viittaus korpien suojelutilanteesta perustuu Metsähallituksen selvitykseen valtion maiden korpien suojelutilanteesta (Hallman et al. 2013. Yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Monimuotoisuushyötyjen arviointi), sekä Korpi-METSO-hankkeeseen.</p> <p>Monikäyttömetsä on Metsähallituksessa käyttöön vakiintunut termi. Tekstiin lisättiin tietolaatikko termistä. Monikäyttömetsissä samoille alueille mahtuvat niin puuntuotanto kuin esimerkiksi metsästys, kalastus, matkailu, ja Pohjois-Suomessa porotalous. Monikäyttömetsien heikkotuottoisimmat alueet, eli kitu- ja jou tomaat, eivät ole metsätalouksikäytössä.</p>
<p>Päijät-Hämeen liitto On hyvä asia, kun metsäteiden siltojen kuntoa ja kantavuutta kartoitetaan silmällä pitäen raskaan liikenteen nousseet kokonaispainot. [...] Yksityisteiden kantokyky ei ole samaa luokkaa kuin pääteiden ja tämä on otettava huomioon puunkorjuussa yksityisteiden tievaurioiden välttämiseksi.</p>	<p>Osakkuusteiden aiheuttamia pullonkauloja puretaan mahdollisuuksien mukaan. Tiekunnissa pyritään edistämään tarvelähtöistä perusparannusta ja kunnossapitoa.</p>
<p>Museovirasto Luvussa 7.3 Metsätalous monikäyttömetsissä todetaan erityishakkuuiden käyttökohteet. Niiden joukkoon tulisi lisätä muinaisjäänneköset sekä kulttuuriperintökohteet, joiden suojelua voidaan tukea käyttämällä erityishakkuutapoja.</p> <p>Luonnoksessa puhutaan kuitenkin tarpeettoman varovasti vain kymmenistä hyllyistä Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla; Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelman alueella voidaan arvioida olevan satoja erilaisia hylkykohteita ja lisäksi muuta vedenalaista kulttuuriperintöä. Koko luonnonvarasuunnitelman alueella tunnetaan kaikilla vesialueilla omistajasta riippumatta yli 1800 vedenalaislöytöä, joista 690 on arvioitu rauhoitetuiksi muinaisjäänneköiksi. [...] Vedenalaisinventoinnin voisi tuoda painokkaammin esiin luonnonvarasuunnitelmassa ja pyrkiä yhdistämään valittujen vesialueiden inventointia nykyistä aktiivisemmin muihin eri syistä tehtäviin kulttuuriperintöinventointeihin.</p> <p>Luku 7.5 Virkistyskäyttö ja matkailu koskee suurelta osin kohteita, joissa tulee huomioida muinaismuistolain (295/1963) edellyttämät kulttuuriympäristön suojelun reunaehdot. Suunniteltaessa kohteiden matkailu- ja virkistyskäyttöä tulisi kulttuuriympäristön lisäksi huomioida sekä fyysiseen että informatiiviseen saavutavuuteen liittyvien rakenteiden sopivuus (mittakaava, materiaali, väriyty) niin ympäröivään maisemaan kuin itse kohteeseen/rakenteisiin.</p>	<p>Lisätty raporttiin lyhyt maininta kulttuuriperintökohteista.</p> <p>Tekstiä täsmennetty.</p> <p>Vedenalaisen kulttuuriperinnön inventointia ja suojelua pyritään edistämään mm. hankerahoituksen avulla.</p> <p>Suunnittelussa osallistetaan tarpeen mukaan muita asiantuntijoita ja sidosryhmiä.</p>

LIITE 6

Metsähallituksen Etelä-Suomen luonnonvarasuunnittelun avoimen yleisökyselyn (1.11.-31.12.2016) vastausten yhteenveto

Kyselyyn vastasi hieman yli 200 henkilöä. Vastaajien määrä vaihteli jonkin verran eri vastauksissa olleen suurimmillaan 205 vastaajaa. Vastaajista naisia oli noin 44 ja miehiä noin 56 prosenttia. Vastaajista lähes puolet olivat 31-40-vuotiaita. Myös 41-50- ja 51-60-vuotiaat vastasivat ahkerasti, molemmista ikäluokista tuli noin 20 prosenttia vastauksista. Lähes kaikille vastaajille Metsähallitus oli entuudestaan tuttu. Yli 180 vastaajaa kertoi retkeilevänsä, 70 vastaajaa kalastavansa ja 30 vastaajaa metsästävänsä valtion mailla ja vesillä. Noin 30 vastaajalle Metsähallitus oli tuttu yritystai yhteistyökumppanuuden kautta.

Alla yhteenveto vastauksista kysymyksittäin.

1. Mitä erilaisia hyötyjä toivot Etelä-Suomen valtion maista ja vesistä?

Vastaajien määrä: 205

LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖÄ

Etelä-Suomen valtion alueet koetaan ennen kaikkea ulkoilun ja vapaa-ajan kohteiksi, jotka mahdollistavat monenlaisen virkistyskäytön: ulkoilun, urheilun, kalastuksen, metsästyksen, marjastuksen, sienestyksen ja koiran kanssa liikkumisen. Yksittäisistä lajeista pyöräily ja pyörämatkailu osana luontomatkausta mainittiin useissa vastauksissa ja toivottiin pyöräreittien lisäämistä ja kehittämistä yhteistyössä pyöräilyä edistävien tahojen kanssa. Myös esteettömän liikunnan merkitys nähtiin tärkeänä, erityisesti pyörä- ja lastenvaunureittien muodossa. Erityisen tärkeää on myös lasten ja nuorten tutustuttaminen suomalaiseen luontoon.

Etelä-Suomen retkeilypalveluja tarjoavat alueet koettiin pahasti ruuhkautuneiksi. Alueita tarvittaisiin paljon lisää. Se helpottaisi myös pitkien vaellusten toteuttamista.

Maattomien metsästysharrastuksen turvaamisessa valtio voisi olla edelläkävijä ja taata enemmän metsästyksen lupa-alueita Etelä-Suomeen. Puhtaat vesistöt ja luontaiset kalakannat ovat tärkeitä kalastukselle. Valtio monien vesialueiden osakaskuntien enemmistöosakkaana voisi ottaa aktiivisemman roolin vesien monikäytön kehittämisessä. Suomesta olisi mahdollisuus tehdä ”kalastusmatkailun mahtimaa”. Villiruoan, riistan lisäksi myös marjojen, sienten ja muiden luonnon ruoka-aineiden hyödyntäminen ja niiden keruualueiden tarkempi paikantaminen olisivat myös tärkeitä kehittämiskohteita.

Hiljaisuuden vaaliminen nousi esiin useissa vastauksissa. Luontokohteita ja rauhallisia rakentamattomia alueita ajateltiin melusuojina, autoista vapaina vyöhykkeinä, joissa voisi aidosti rentoutua ilman liikenteen ja muuta meteliä.

Luontokokemusten ja virkistyskäytön mittaamiselle voisi kehittää uusia menetelmiä ja mallinnuksia. Perinteiset taloudelliset mittarit sopivat hyvin esimerkiksi talouskäytössä olevien metsien ja vesistön puhtauden tuottamien hyötyjen mittaamiseen, mutta eivät välttämättä kokemukSELLISIIN HYÖTYIHIN.

ERILAISIA TALOUDELLISIA JA SOSIAALISIA HYÖTYJÄ

Vastauksissa oli hyvin erilaisia näkökulmia valtion maiden ja vesien taloudelliseen hyödyntämiseen. Monet vastaajat painottivat taloudellisen hyödyntämisen rajoittamista ja virkistyskäytön ja luonnonsuojelun lisäämistä. Tulos- ja tuloutustavoitteet ehdotettiin asetettavaksi minimitasolle.

Toisaalta metsien tarjoama uusiutuva luonnonvara nähtiin biotaloudessa tärkeänä fossiilisten poltto- ja raaka-aineiden korvaajana. Metsätalouden toivottiin tukevan paikallisia urakoitsijoita ja sahoja ja tuottavan hakkuutuloja valtiolle.

Metsätalouden ohessa myös muut elinkeinomahdollisuudet nähtiin tärkeinä, erityisesti ns. vihreä hoiva eli virkistys-, luonnonhoiva-, luontoliikunta-, matkailu- ja ohjelmajalven tuottaminen luonnonmukaisissa ja vanhoissa metsissä ja puhtaissa vesissä. Valtion maat ja vedet ja niiden mahdollistamat erilaiset toiminnot ja palvelut matkailusta maise-manhoitoon olisi tärkeä työllisyyden lisääjä maaseudulla.

Valtion omaisuuden taloudellinen hyödyntäminen tulisi kaikissa tapauksissa perustua kestävään kehitykseen.

METSIEN KESTÄVÄÄ KÄYTTÖÄ

Valtion metsiä tulisi ensisijaisesti hyödyntää ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla, niin että metsänkasvatuk-sessa painotetaan ensisijaisesti luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja lisäämistä ja vasta toiseksi puuntuotannon lisäämistä.

Taloustmetsien hoidossa on tärkeä taata riittävän lahopu-määrän säilyminen, metsän peitteisyys, hyvät marjasadot ja riistaeläinten suojapaikat. Jatkuvaa kasvatusta pidettiin parempana metsänkasvatusmenetelmänä kuin avohakkuuta. Virkistysmahdollisuuksien huomiointi on jatkossakin tärkeää. Metsäautotieverkostoa voisi hyödyntää enemmän lenkki- ja pyöräreittinä - etenkin jos murskekiven käyttö korvattaisiin jollain muulla, paremmin liikkumiseen sopi-valla materiaalilla.

Metsien hoidossa toivottiin kuntatasolle kansalaisia osallistavaa tapaa; paikallisilla ihmisillä on paras näkemys oman kuntansa metsänkäyttömuodoista. FSC-sertifiointi tarjoaisi hyvän työkalun avoimempaan ja julkisempaan metsäsuunnitteluun.

LUONNONSUOJELUA

Valtion maa- ja vesialueita ei pidä nähdä pelkästään erilaisten hyötyjen lähteenä, vaan laajemmin ihmisen ja muun elämän olemassaolon muotona. Valtion alueet tulisi nähdä monimuotoisuutta säilyttävinä ja sitä kasvattavana luontopankkina, ekosysteemipalvelujen tuottajana sekä hiilensitojana ja sitä kautta turvana ilmastonmuutosta vastaan.

Ekologisesta näkökulmasta valtion luonnonsuojelualueet ovat erillisiä saarekkeitä talouskäytössä olevien metsien keskellä. Niistä pitäisi muodostaa verkosto ja suojella mahdollisimman laajoina kokonaisuuksina, luontopankkeina. Tavoitteena olisi, että valtion maita suojeluun siirtämällä saavutettaisiin 10 prosentin suojelutavoite myös Etelä-Suomen metsissä.

Kaikki valtion mailla Etelä-Suomessa olevat vanhat metsät tulisi suojella. Talouskäyttöön jäävien metsien hyvä, käyttöä suurempi kasvu kompensoisi nopeasti hetkeksi syntyvän taloudellisen notkahduksen. Metsien lisäksi perinnemaisemien hoito ja saariston maisema-arvojen vaaliminen ovat tärkeitä.

Valtion mailla ja vesillä on tärkeä rooli uusien luonnonsuojelukeinojen kehittämisessä ja pilotoinnissa sekä opetuksessa.

2. Mitä uusia hyötyjä Etelä-Suomen valtion maista ja vesistä voitaisiin mielestäsi tulevaisuudessa saada?

Vastaajien määrä: 195

VIRKISTYS- JA MATKAILUHYÖTYJÄ

Luonnonrauhaa, -puhtautta ja -eksotiikkaa voitaisiin vielä enemmän hyödyntää matkailussa. Hyötyjä tulisi hakea yli kunta- ja valtiorajojen kehittämällä kansainvälisiä luontopalveluja. Monet etelä-suomalaiset alueet ovat jääneet pääkaupunkiseudun ja Lapin varjoon, esimerkiksi Järvi-Suomella ja Turun saaristolla olisi edellytyksiä vielä suurempaan luonto- ja kalastusmatkailumaineeseen kuin nyt. Uusia matkailumuotoja, kuten pyörä- ja kulttuurimatkailua voisi kehittää yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa: ”Giro Scandinavia”, ”Pilgrim & Medieval Paths” jne. Uudet tuotteet, kuten metsähotellit, ohjatut matkainnit, erilaiset hiljaisuuskohteet, saarimeditoinnit ja muut hyvinvointipalvelut sopisivat hyvin yksityisten matkailuyrittäjien valikoimiin. Samoin koira- ja lintuharrastajien suurempi huomiointi olisi kannattavaa. Matkailun trendeinä ovat tulevaisuudessa varmasti vahvemmin lähimatkailu.

HYVINVOINTI- JA TERVEYSHYÖTYJÄ

Luonnon käyttöä hyvinvoinnin lisäämiseksi tulisi kasvattaa. Luonnon tarjoamia terveysvaikutuksia voitaisiin hyödyntää masennuksen ja mielenterveyden hoidossa. Maksuttomat luontokohteet ovat tärkeitä kaikille, ja erityisesti niiden tarjontaa ja saavutettavuutta - esimerkiksi julkista liikennettä parantamalla - voidaan kaventaa sosioekonomisia terveyseroja. Myös erilaisia, kaikille suunnattuja luonnon parissa tehtäviä vapaaehtoistyön muotoja lisäämällä voitaisiin tukea kaikkien tasavertaista mahdollisuutta hyvinvointiin.

METSIEN KÄYTÖN EDELLÄKÄVIJYYTTÄ

Valtion talousmetsät voisivat toimia esimerkkeinä eri-ikäisrakenneisista, jatkuvan kasvatuksen - tai muilla luonnon monimuotoisuuden huomioonottavilla - menetelmillä hoidetuista metsistä. Ne puolestaan tarjoaisivat mahdollisuuksia tutkia, miten talousmetsien virkistyskäyttöä voitaisiin laajentaa ja miten voitaisiin sovittaa yhteen erilaisia toimintamuotoja.

TUOTEINNOVAATIOITA

Vesistöjen kaupallinen hyödyntäminen tulee olla kestävä. Siksi se kannattaa aloittaa valtion mailla ja toimesta - koska joku sen kuitenkin aloittaa. Esimerkiksi vieraslajeja, sinileviä, vesistöjen pohjaan kulkeutuneita ravinteita ja rehevöityneiden alueiden niittojätteitä voitaisiin hyödyntää biopolttoaineina. Ns. roskakaloja voitaisiin jalostaa proteiinituotantoon tai myydä puhdasta vettä ulkomaille.

Pääkaupunkiseudun saaria voitaisiin hyödyntää energiantuotannossa, esimerkiksi tuulivoimakäytössä. Tuulimyllyt sopisivat paremmin jo rakennettuun kaupunkimaisemaan kuin asumattomaan luonnonmaisemaan.

Metsän tarjoamia raaka-aineita kannattaisi hyödyntää enemmän. Esimerkiksi nostamalla pohjoisten metsien tuottaman laadukkaan rakennusmateriaalin jalostusastetta. Marjojen, sienten, kääpien, yrttien - ylipäänsä kaikkien tuotteiden, joita on mahdollista kerätä ilman puiden kaatamista - uusia käyttömuotoja olisi kehitettävä.

Valtion mailla ja vesillä voi harjoittaa monen alan toimintaa. Se luo edellytyksiä myös eri oppilaitosten kanssa tehtävälle yhteistyölle, esimerkiksi työharjoittelupaikkojen muodossa.

AINEETTOMIA HYÖTYJÄ

Valtion maiden tulisi olla kohteita, jotka tarjoaisivat työkaluja oman ajattelun ja ymmärryksen kehittämiseen. Empaattinen, ymmärtävä suhde, jossa ihminen tajuaa olevansa osa elollista yhteisöä, eikä sen yläpuolinen toimija, olisi edellytys kestävänsä tulevaisuuden saavuttamiseksi.

Valtion maat ja vedet tarjoaisivat mahdollisuuden perustaa kaupallisuudesta ja kuluttamisesta vapaita vyöhykkeitä. Jopa rauhoittaa joitakin alueita kokonaan ihmistoiminnalta. Näiden alueiden arvo saattaisi tulevaisuudessa olla mittamatonta. Alueet toimisivat samalla turvapaikkoina esimerkiksi suurpedoille.

3. Mitä muutoksia Metsähallituksen toimintaympäristössä on mielestäsi tapahtunut tai tapahtumassa?

Vastaajien määrä: 185

Vastausten sisällöstä nousi esiin kaksi selkeää suuntausta: luonto-, hyvinvointi- ja virkistysarvojen nousu sekä liian korkeiden tulostavoitteiden ja biotalouden muodostama uhka näille arvoille sekä luonnon monimuotoisuudelle. Useassa vastauksessa uskotaankin näiden näkökantojen johtavan tulevaisuudessa yhä suurempiin ristiriitoihin.

HYVINVOINTIVAIKUTUSTEN MERKITYS KASVANUT

Monessa vastauksessa korostettiin sekä luonto- ja virkistysarvojen että luontomatkailemisen nousua. Metsät ja luonto koetaan hyvinvoinnin lähteinä. Kansallispuistojen kävijämäärät ovat kasvaneet ja niiden uskotaan edelleen kasvavan. Tähän kehitykseen liittyi myös muutamassa vastauksessa huoli reittien ja puistojen luonnon säilymisestä, jos kävijöiden määrä jatkaa kasvuaan.

Yleisenä trendinä useampikin vastaajista piti sitä, että metsätalouden merkitys tulee tulevaisuudessa vähenemään, kun taas matkailun ja hyvinvointipalvelujen merkitys tulee kasvamaan.

YHTIÖITTÄMISEN JA LUONNONSUOJELUN VASTAKKAISASETTELU

Metsätalouden yhtiöittäminen nousee vastauksissa vahvasti esille. Koetaan, että tulostavoitteet ovat liian suuria ja toimintaa ohjaa hyvin vahvasti raha, jolloin luonto- ja virkistysarvot unohtuvat. Useissa vastauksissa tuodaan esiin myös huoli luonnonsuojelun alas ajamisesta. Kuva Metsähallituksesta on isossa osassa vastauksia negatiivinen ja yhdistyy vanhojen metsien hakkaamiseen sekä avohakkuualueisiin.

Avohakkuualueiden lisääntymistä, ja siten myös luonnon monimuotoisuuden vähenemistä, pelätään. Etelä-Suomen alueella yksityismaat ovat pirstaleisia, joten valtion maista toivotaan suurempaa yhtenäistä kokonaisuutta, joka ei olisi vain talousmetsää.

Yhtiöittämisen myötä koetaan, että valtion maita yritetään hyödyntää hakkaamalla ja myymällä mahdollisimman paljon ja sitä tehdään lyhytnäköisesti nopean voiton saamiseksi. Parissa vastauksessa tosin todettiin, että Metsähallitus on antanut liikaa periksi luontojärjestöille ja luonnonsuojelulle ja että vähemmän tuottavia maita pitäisi suojella, kun taas parempituottoisia pitäisi vapauttaa suojelusta.

Muutamassa vastauksessa keuhataan myös Metsähallituksen ryhtyneen ajattelemaan luontoarvoja yhä enemmän, mutta taustalla on silti pelko siitä, että tulostavoitteet romuttavat tämän kehityksen.

YHTEISTYÖTÄ TOIVOTAAN LISÄÄ

Muutamasta vastauksesta käy myös ilmi, että koetaan, että sidosryhmien osallistaminen suunnitteluun ontuu edelleen. Uusien alueellisten jakojen koetaan myös heikentäneen paikallista yhteistyötä. Lisäksi muutamassa vastauksessa nostetaan esiin saamelaiden oikeudet sekä se, että Suomi ei ole ratifioinut ILO:n sopimusta. Metsähallitukselta toivotaankin avointa linjaa päätöksissään ja tiedotuksessaan.

4. Mitä sinä itse tai muut voisivat tehdä, että kuvailemasi hyödyt valtion maista ja vesistä saavutetaan? Kirjoita ideoita, toimenpide-ehdotuksia ja uusia mahdollisuuksia.

Vastaajien määrä: 181

Vastauksissa korostuu reittien ja retkeilypalveluiden käyttäminen, kohteista muille kertominen ja niihin tutustumiseen kannustaminen, yhteistyö matkailun ja palveluiden parantamiseksi sekä luonnonsuojelu.

ULKOILUUN JA RETKEILYYN LIITTYVÄT EHDOTUKSET

Monessa vastauksessa painotettiin valtion maiden käyttämistä retkeillen ja ulkoillen. Vastaajat korostivat lisäksi tiedon jakamista tuttavilleen tai muille asiasta kiinnostuneille. Monet myös kirjoittivat kannustavansa muitakin käymään luonnossa.

Vastauksissa toivottiin lisää suojelualueita sekä eritasoisia retkeilyreittejä ja seikkailuympäristöjä Etelä-Suomeen. Metsähallituksen toivottiin viestivän enemmän ja aktiivisemmalla otteella retkeilykohteista esimerkiksi sosiaalisessa mediassa sekä kohdentavan viestintää eri ryhmille.

Useammassakin vastauksessa korostettiin kohteiden saavutettavuuden merkitystä eli kohteiden tulisi olla helpommin ja helposti saavutettavissa. Myös reittien, rakennelmien ja tienvarsipasteiden kunnossapitoa pidettiin tärkeänä.

Vastauksissa painottui lisäksi luonnon suojeleminen ja avohakkuiden lopettaminen sekä jo aiemmin mainittu liian kova tulostavoite. Luonnon monimuotoisuutta tulisi parantaa ja luonnonsuojelurahoitusta lisätä. Eräs vastaaja toivoi myös metsästyshakkuualueiden parantamista ja toinen taas metsästysohjelmien parantamista, sillä hän ei uskaltanut liikkua metsässä metsästysaikaan.

Retkeilypalveluita ja -opastusta kaivattiin myös talousmetsissä liikkuville marjastajille, sienestäjille ja metsästäjille.

LUONTOMATKAILUUN LIITTYVÄT EHDOTUKSET

Vastauksissa toivottiin sekä lisää yksityisiä luontomatkailemisen palveluiden tarjoajiksi, että heidän toimintansa tukemista. Lisäksi eko(loginen) ja kestävä matkailu tuotiin

esiin monessa vastauksessa. Matkailun kehittämiseen toivottiin myös enemmän rahaa.

Lisäksi vastauksissa toivottiin laadukkaampia kalastuskoh- teita sekä kalastuslupamaksujen maltillisena pysymistä, jotta kenelläkään ei jää harrastaminen lupien kallistumisen myötä.

MUITA EHDOTUKSIA

Yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Valtion metsien lähellä sijaitsevilla kouluilla voisi olla vaikkapa ”kummimetsiä”, joiden hoitoon ja hoidon suunnitteluun oppilaat voisivat osallistua.

Metsähallituksessa tulisi olla ns. luotseja, jotka kävisivät kertomassa esimerkiksi lapsiperheille tai päiväkotilapsille luonnossa liikkumisesta ja luonnon hyvinvointivaikutuk- sista.

Yhtenäisiä pyöräily- ja retkeilyreittejä, jotka kulkisivat läpi Suomen (Viro esimerkkinä: <https://rmk.ee/en>).

Aktivointiryhmiä, joilla luontoliikuntaa harrastamattomat ryhmät (esim. vanhuksat, vammaiset ja muut tukea tarvit- sevat ryhmät) saadaan mukaan.

Lisää pr-kasvoja/julkkaisia kertomaan Metsähallituksessa tehtävästä työstä ja luonnon hyvistä vaikutuksista.

Hiljaisia vaellusreittejä.

Vapaaehtoistyön lisäämistä, työntekijöitä on enemmän kuin mitä vapaaehtoistyökohteita.

Luontopolku (tai ns. metsätalouspolku), joka kertoisi metsätaloudesta ja metsätalouden vaikutuksesta luon- toon ja siitä, miten metsätaloudessa otetaan luontoarvot huomioon.

5. Miten Metsähallituksen tulisi toimia, että kuvailemasi hyödyt valtion maista ja vesistä saavutetaan?

Vastaajien määrä: 189

Yleisesti ottaen Metsähallituksen tehtävä nähtiin suoma- laisten yhteisten metsien, järvien ja luonnon hoitajana ja nykyinen politiikka koettiin liian lyhytnäköiseksi ja vain rahaa tavoittelevaksi.

Vastauksissa korostuu toive lisätä sekä ympäristöministe- riön että Luontopalvelujen määräsvaltaa. Metsähallituksen tulisi keskittyä enemmän luonnonsuojeluun ja luontomat- kailun edistämiseen kuin metsätalouteen. Luontopalveluille toivotaan lisää resursseja ja myös aktiivisempaa roolia luonnon ja matkailun edistämässä, jotta tavoitetaan nekin

henkilöt, joille luonto ja luonnossa liikkuminen eivät ole itsestään selvyyksiä.

Kalastuksen osalta Metsähallitukselta toivotaan aktiivista otetta ja suurempaa roolia vesialueiden kehittämisessä. Paikallisella tasolla Metsähallituksella tulisi olla edustaja osakaskunnissa ja kalastusalueiden hallituksissa. Kalas- tuslupiin toivottiin myös lyhytaikaisempaa lupaa vapaa- ajankalastajille, jotka kalastavat esimerkiksi vain lomillaan. Myös uusia melontareittejä ja taukopaikkoja Etelä-Suomen järviin toivottiin.

Monessa vastauksessa painotettiin avoimuutta sekä selkeyttä vastuisiin ja henkilöihin, joihin voi ottaa yhteyttä. Myös aitoa vaikuttamisen mahdollisuutta niin kolmannelle sektorille kuin kansalaisille toivottiin, sillä Metsähalli- tuksen osallistavat toimet koettiin sellaisiksi, ettei niissä ole oikeasti vaikutusmahdollisuutta.

Useassa vastauksessa peräänkuulutettiin kestävän kehi- tyksen merkitystä ja metsäluonnon monimuotoisuuden aitoa huomioon ottamista sekä vastuullista toimintaa. Metsätaloudelle toivottiin enemmän ympäristöasiantunti- joita sekä vuoropuhelua Luontopalvelujen asiantuntijoiden kanssa. Myös Metsätalouden tulostavoitteet koettiin liian korkeiksi.

Monikäyttömetsien virkistysarvo nykyisellään ei koettu kovin suureksi hakkuiden takia. Vastauksissa toivottiin enemmän vanhoja metsiä, sillä ne nähtiin sekä osana ilmas- tonmuutoksen hillintää, että myös Suomen tulevana matkai- luvalltina. Useassa vastauksessa esiin nousi myös maiden myynti, jota kritisoitiin.

6. Miten Metsähallituksen toimintaa pitäisi sinun mielestäsi arvioida?

Vastaajien määrä: 180

PAINOPISTE MONIMUOTOISUUDEN JA TERVEYSHYÖ- TYJEN MITTAAMISEEN

Muutama vastaaja piti nykyisiä Metsähallituksen toimintaa kuvaavia mittareita riittävinä. Oltiin myös sitä mieltä, että toimintaa on mitattava Metsähallitukselle asetet- tujen tavoitteiden, ei ulkopuolelta esitettyjen tavoitteiden mukaan. Toisaalta haluttiin pitää taas elinkeinoelämän, erityisesti teollisuuden puuhuollon toimintaedellytysten turvaamista tärkeänä arviointikriteerinä. Suurin osa vastaa- jista ehdotti muutoksia mittareiden painotuksiin tai sisäl- töihin tai aivan uusia mittareita.

Painopistettä haluttiin muuttaa sekä määrällisestä mittaami- sesta laadulliseen mittaamiseen että taloudellisen toiminnan mittaamisesta monimuotoisuuden, terveyshyötyjen ja virkis- tuskäytön sekä hiilensidonnan mittaamiseen. Taloudellisen toiminnan mittaaminen tulisi useiden vastaajien mielestä

olla toissijaista luonnon monimuotoisuuden mittaamiseen. Toisaalta taloudellisia mittareita haluttiin laajentaa puuntuotannosta myös marja-, sieni- ja riistatuotantoon.

Terveyshyödyt koettiin merkittäväksi myös valtiontalouden kannalta, joten olisi mielekästä laajentaa siihen liittyviä mittareita ja saada tarkempaa tietoa siitä, miten luontoliikunnalla voitaisiin vähentää terveyskustannuksia.

Myös ekosysteemipalvelujen tuottamia hyötyjä ehdotettiin mitattavaksi sekä kehitettäväksi niihin liittyviä arviointityökaluja. Samoin aineettomien asioiden, kuten maiseman, hyvinvoinnin, lähiluonnon ja sen saavutettavuuden arviointiin toivottiin kehitettävän uusia mittareita. Taloudellisissa mittareissa tulisi yhden vastaajan mielestä huomioida yhteiskunnan kokonaishyöty, esimerkiksi se, onko kannattavaa hakata METSO-kelpoisia valtionmaita ja hankkia suojeleluohjelmiin yksityisiltä vastaavia alueita.

Ehdotettiin myös mittareiden ryhmittelyä positiivisiin ja negatiivisiin mittareihin. Positiivisia mitattavia olisivat innovaatioiden ja kestävien liiketoimintojen määrä, eettiset periaatteet, biodiversiteetin ylläpito ja luonnon ennallistamisen osuus. Negatiivisia eli luonnon pääomaa vähentäviä tekijöitä mitattaisiin kasvihuonepäästöjen ja muiden saasteiden määrinä, melu- ja roskaantumishaittoina, kauneusarvojen ja monimuotoisuuden menetyksinä.

Konkreettisia ehdotuksia uusista tai kehitettävistä mittareista:

- Mittaristo mustikan ja järeän lahoppuun määrä
- Matkailusektorin tyytyväisyys
- Ulkomaisten matkailijoiden vierailujen määrä
- Uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintyminen ja säilyminen
- Yli 120-vuotiaiden metsien määrä ja osuus
- Rakentamattoman rantaviivan määrä ja osuus,
- Kunnostusojitusten ja ojitusmätästysten pinta-alat
- Luontokohteiden määrä
- Eri hakkuutapojen volyymi (pinta-ala, kuutiometrit)
- Metsän ikä uudistushakkuissa
- Keruutuotteiden satomäärä (esim. mustikka, herkkutatti)
- Uusien metsiin ja vesiin liittyvien innovaatioiden lukumäärä
- Kansalaisten saama kokonaishyöty
- Toiminnan voitollisuus
- Puukuljetusten hiilijalanjälki
- Hiilen sitomisen vähentyminen avohakkuualueella
- Omistuksen ja toiminnan hiilitasapaino: kuinka hiilineutraalia toiminta on alkaen maiden hiilinielun kehittymisestä ja toiminnan kasvihuonekaasupäästöistä

ERI RYHMÄT MUKAAN TOIMINTAAN

Monessa vastauksessa toivottiin laajaa osallistamista paikallisella ja henkilötasolla. Sidosryhmät ja järjestöt haluttiin mukaan päätöksentekoon. Kansalaisten suoran

vaikuttamisen mahdollisuuksia Metsähallituksen päätöksiin olisi lisättävä.

Eri tahojen tyytyväisyyttä toimintaan voisi mitata kyselyillä ja asiakastyytyväisyydellä. Erityisesti ne kuntalaiset, joiden kotikunnissa on valtion maita ja vesiä, olisi tärkeä ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

Arviointi esitettiin joissakin vastauksessa tehtäväksi aina ulkopuolisen, riippumattoman auditointina, eikä organisaation omana, sisäisenä evaluaationa. Erilaisia uusia sertifiikaatteja esimerkiksi ympäristöystävällisyyteen liittyen ehdotettiin harkittavaksi. Tuloksista toivottiin säännöllistä viestintää medialle. Toimintaa olisi hyvä myös arvioida ja kehittää tulosten perusteella.

LIITE 7

Hakkuulaskelman kuvaus

Metsien kehityssennusteet laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä MELA-laskentajärjestelmällä, joka on tarkoitettu suuralueiden pitkän ajan hakkuumahdollisuuksien selvittämiseen. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

MELAssa metsien kehittymistä kuvataan luonnonprosesseina ja metsänkäsitteilytoimenpiteinä, jotka on mallitettu. Kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan vaihtoehtoisia sallittuja käsittelypolkuja useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon mm. jakamalla metsät luonteensa mukaan käsittelyluokkiin. Järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kuhunkin käsittelyluokkaan kuuluvia metsiä voidaan käsitellä. Optimoinnissa kullekin kuviolle luoduista vaihtoehtoisista käsittelypoluista valitaan se, joka yhdessä muille kuvioille valittujen polkujen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Laskelmaa voidaan tarvittaessa ohjata asettamalla sille kestävyys eri osaluoiden toteutumista turvaavia rajoitteita.

VALITUN STRATEGIAN MUKAISEN LASKELMAN KUVAUS

Hakkuulaskelmassa metsien käsittelyt perustuivat Metsähallituksen metsänhoito-ohjeeseen (2014) ja Metsätalouden ympäristöoppaan (2011) suosituksiin.

Laskelmassa olivat mukana metsätalouden tulosalueen hallinnassa olevat metsämaat. Laskenta-aineiston muodostivat uuden Silvia-paikkatietojärjestelmän puustokuviot, joiden puustotiedot perustuivat laserkeilaukseen ja kasvu-paikkatiedot aikaisempiin maastoinventointeihin. Kyseessä oli ensimmäinen Metsähallituksessa tehty keilausdatapohjainen suunnitelaskelma.

Laskentakapasiteetin rajallisuuden takia laskelma tehtiin kahdessa osassa: Länsi-Suomen ja Keski-Suomen tiimit muodostivat oman laskelmansa ja Järvi-Suomen, Nurmeksen ja Lieksan tiimit omansa. Tutkimusmetsiin ja Ruunaan retkeilyalueelle ei laskelmassa sallittu hakkuuta. Niiden hakkuumäärät sisällytetään suunnitteeseen erikseen laadittujen hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti. Puolustusvoimien harjoituskäytössä olevissa metsissä noudatettiin normaalia varovaisempaa metsätaloutta.

Siemenpuuhakkuun käyttö metsänuudistamisessa rajoitettiin kuiville ja sitä karummille kankaille ja

vastaavien ravinteisuustasojen soille. Laskelma perustuu 3000 hehtaarin vuotuisiin kivennäismaiden lannoituksiin.

Laskelma laadittiin ajanjaksolle 2017-2046 siten, että ensimmäinen 10-vuotiskausi jaettiin kahteen osaan.

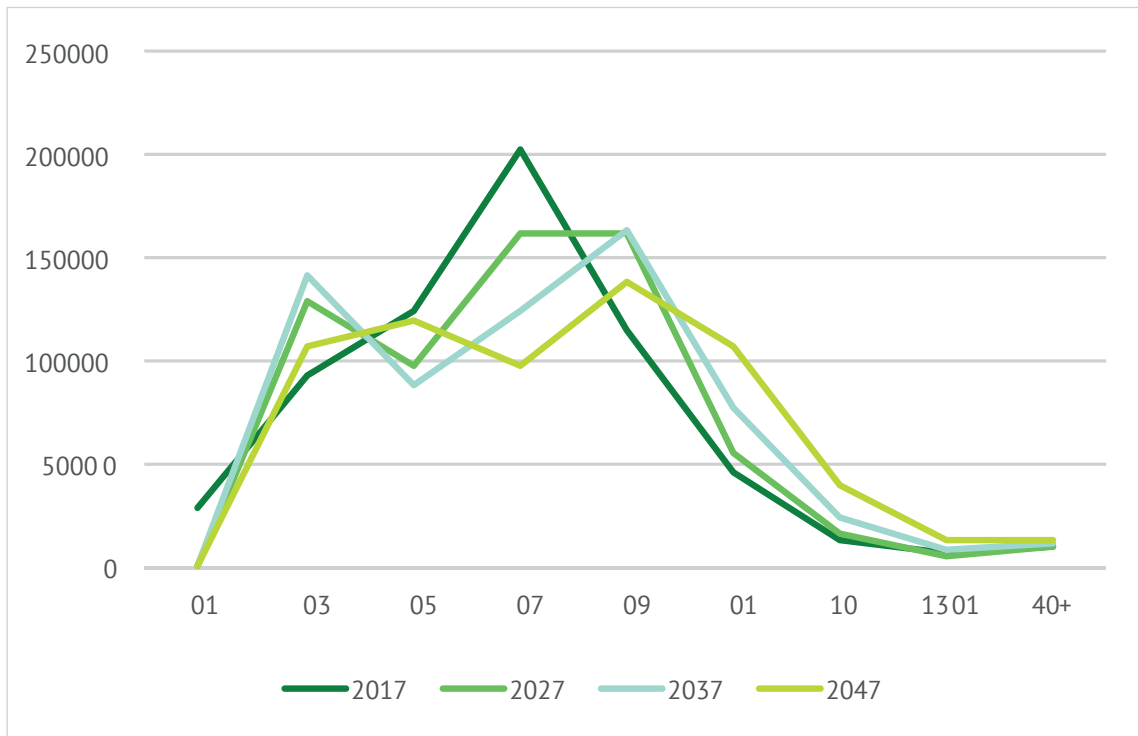
Laskelmassa maksimoitiin nettotulojen nykyarvoa 4 prosentin diskonttokorkokannalla. Toiminnan kestävyys varmistettiin seuraavasti:

- hakkuukertymä nousee tai pysyy samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- puuston tilavuuden on oltava laskelman lopussa (2046) vähintään alkutilanteen suuruinen
- puuston tienvarsiarvon on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen
- talousmetsien tuottoarvon (4 %) on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen

Kaksi ensimmäistä rajoitetta turvaavat taloudellisen kestävyys laskelman kattamana aikana, kolme viimeistä laskelman jälkeisenä aikana.

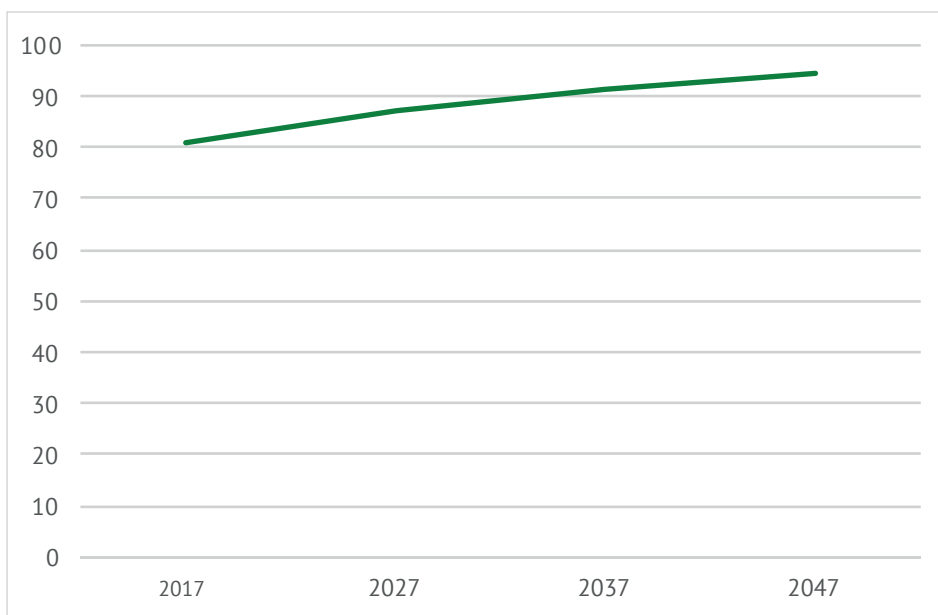
LASKELMAN MUKAINEN METSIEN KEHITYS

Laskelman mukaisen toiminnan myötä talousmetsien ikärakenne muuttuu varsin tasaiseksi jo kolmen vuosikymmenen kuluessa. Nykypuuston kuvaajaa hallitseva 50-vuotiaiden metsien piikki siirtyy ikäakselilla eteenpäin ja lähes katoaa. Ikäjakauksessa tapahtuu myös siirtymää kohti vanhempia ikäluokkia. Ikäluokan 70 v metsien ala lisääntyy jonkin verran mutta sitä vanhempien metsien määrä enemmän kuin kaksinkertaistuu nykytilanteeseen verrattuna. Muutos tulee näkymään maisemassa.

Kuva 1. Metsien ikärakenteen kehitys, ha

Kehitysennusteen mukaan pystyvuuston tilavuus lisääntyy koko tarkastelujakson ajan. Muutos on nopeinta ensimmäisen 10-vuotiskauden aikana.

Kuva 2. Puuston kokonaistilavuuden kehitys Etelä-Suomen monikäyttömetsissä, milj. m³

LIITE 8 NATURA-LUONTOTYYPIT

Koodi	Ryhmä	Nimi	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei merkittävä	Edustavuus ja luonnontilaisuus-indeksi- keskiarvo	Edustavuus ja luonnontilaisuus	yht.
			ha	ha	ha	ha			ha
1110	Meri ja rannikko	Vedenalaiset hiekkasärkät	0,0	26,7	0,1	0,0	3,66	Hyvä	26,8
1130	Meri ja rannikko	Jokisuistot	0,0	918,2	58,6	0,0		Hyvä	976,8
1150	Meri ja rannikko	Rannikon laguunit	0,0	190,4	62,5	2,4		Hyvä	255,2
1160	Meri ja rannikko	Laajat matalat lahdet	0,0	474,8	14,7	0,0		Hyvä	489,5
1170	Meri ja rannikko	Riutat	0,0	0,0	1,2	2,9		Ei merkittävä	4,1
1210	Meri ja rannikko	Rantavallit	0,0	3,4	1,8	0,5		Hyvä	5,7
1220	Meri ja rannikko	Kivikkorannat	0,0	61,2	47,4	7,8	2,95	Hyvä	116,4
1230	Meri ja rannikko	Kasvipeitteiset merenrantakalliot	0,0	338,2	406,5	30,1	2,87	Merkittävä	774,9
1610	Meri ja rannikko	Harjusaaret	0,0	15,6	58,6	0,0	2,62	Merkittävä	74,2
1620	Meri ja rannikko	Ulkosaariston saaret ja luodot	0,0	273,7	238,5	19,6	2,98	Hyvä	531,8
1630	Meri ja rannikko	Merenrantaniityt	0,0	69,8	138,9	28,3	2,57	Merkittävä	237,0
1640	Meri ja rannikko	Itämeren hiekkarannat	0,0	4,2	5,7	1,7	2,63	Merkittävä	11,7
1650	Meri ja rannikko	Kapeat murto- vesilahdet	0,0	0,0	21,4	0,0	2,34	Merkittävä	21,4
2110	Meri ja rannikko	Liikkuvat alkio- vaiheen dyynit	0,0	0,4	0,2	0,0		Hyvä	0,7
2120	Meri ja rannikko	Liikkuvat ranta- kauradyynit	0,0	1,2	0,0	0,0	3,67	Hyvä	1,2
2130	Meri ja rannikko	Kiinteät ruoho- kasvillisuuden peittämät dyynit	0,0	2,8	0,3	0,0	3,52	Hyvä	3,1
2140	Meri ja rannikko	Variksenmarja- dyynit	0,0	0,5	0,0	0,0	3,65	Hyvä	0,5
2180	Meri ja rannikko	Metsäiset dyynit	0,0	7,03	7,9	2,4	2,70	Merkittävä	17,3

Koodi	Ryhmä	Nimi	Erinomainen	Hyvä	Merkit- tävä	Ei Merkittävä	Edustavuus ja luonnon- tilaisuus- indeksi- arvon keskiarvo	Edustavuus ja luonnon- tilaisuus	yht.
			ha	ha	ha	ha			ha
3110	Sisävedet	Karut ja kirkasvetiset järvet	0,0	770,72	87,8	2,0	3,64	Hyvä	3 860,6
3130	Sisävedet	Niukka ja keskivanteiset järvet	0,0	406,3	13,3	467,1		Hyvä	2 886,7
3150	Sisävedet	Luontaisesti ravinteiset järvet	0,0	128,15	38,4	0,0		Hyvä	166,5
3160	Sisävedet	Humuspitoiset järvet ja lammet	169,4	100,7	1 065,5	19,9		Hyvä	6 355,6
3210	Sisävedet	Luonnontilaiset jokireiitit	0,0	699,7	4,5	0,0		Hyvä	704,2
3260	Sisävedet	Pikkujoet ja purot	0,0	95,9	58,6	3,7		Hyvä	158,2
4030	Nummet. niityt ja pensastot	Kuivat nummet	0,0	103,0	63,5	12,2		Hyvä	178,7
6210	Nummet. niityt ja pensastot	Kuivat niityt ja pensaikat kalkkipitoisilla alustoilla (tärkeät orkidea-alueet)	0,0	0,2	0,4	0,1	2,71	Merkittävä	0,7
6230	Nummet. niityt ja pensastot	Runsaslajiset jäkkiniiyt	0,0	0,0	0,04	0,0		Merkittävä	0,04
6270	Nummet. niityt ja pensastot	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	0,0	36,2	30,3	13,0	2,73	Hyvä	79,5
6280	Nummet. niityt ja pensastot	Alvarit ja kalkki- vaikutteiset kalliokedot	0,0	5,9	1,0	0,0	3,46	Hyvä	6,9
6410	Nummet. niityt ja pensastot	Siniheinäniityt	0,0	0,1	0,0	0,0	3,67	Hyvä	0,1
6430	Nummet. niityt ja pensastot	Kosteat suurruohoniityt	0,0	23,2	42,4	17,4	2,43	Merkittävä	0,1
6450	Nummet. niityt ja pensastot	Tulvaniityt	0,0	0,0	0,1	0,0	2,34	Merkittävä	0,1
6510	Nummet. niityt ja pensastot	Alavat niitetyt niityt	0,0	15,7	4,4	0,2	3,35	Hyvä	20,3
6520	Nummet. niityt ja pensastot	Vuoristojen niitetyt niityt	0,0	0,9	3,9	0,0	2,59	Merkittävä	4,8
6530	Nummet. niityt ja pensastot	Lehdes- ja vesaniityt	0,0	6,543	6,9	1,7	2,76	Merkittävä	15,1

Koodi	Ryhmä	Nimi	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei Merkittävä	Edustavuus ja luonnon- tilaisuus- indeksiaron keskiarvo	Edustavuus ja luonnon- tilaisuus	yht.
									ha
7110	Suot	Keidassuot	40,3	447,6	15 841,8	944,3	3,28	Hyvä	60 274,0
7120	Suot	Muuttuneet ennallistamiskelpoiset keidassuot	0,0	143,92	854,5	386,6	2,11	Merkittävä	1 385,1
7140	Suot	Vaihettumissuot ja rantasuot	10,9	496,4	1 209,4	350,1	3,05	Hyvä	4 066,7
7160	Suot	Lähteet ja lähdesuot	0,0	21,3	14,4	0,4	3,11	Hyvä	36,0
7210	Suot	Taarnahuhtaletot	0,0	0,2	0,0	0,0	3,67	Hyvä	0,2
7220	Suot	Huurresammallähteet	0,0	0,1	0,0	0,0	3,59	Hyvä	0,1
7230	Suot	Letot	0,0	49,115	59,8	9,5	2,78	Merkittävä	119,5
7310	Suot	Aapasuot	0,1	680,0	10 154,0	723,2	3,09	Hyvä	26 557,4
8210	Kallioiset luonto- tyypit	Kalkkikalliot	0,0	4,7	4,4	1,2	2,79	Hyvä	10,4
8220	Kallioiset luonto- tyypit	Silikaattikalliot	18,1	382,3	581,7	126,4	2,69	Merkittävä	28 415,2
8230	Kallioiset luonto- tyypit	Kallioiden pioneerikasvillisuus	0,0	37,011	23,5	1,2	3,11	Hyvä	61,7
9010	Metsät	Luonnonmetsät	185,4	697,1	15 695,8	836,9	2,87	Merkittävä	28 415,2
9020	Metsät	Jalopuumetsät	0,0	20,0	11,1	0,1	3,19	Hyvä	31,1
9030	Metsät	Maankohoamis- rannikon primääri- sukessiovaiheiden luonnontilaiset metsät	0,0	724,31	818,1	114,2	2,83	Merkittävä	1 656,6
9050	Metsät	Lehdot	5,2	481,51	1 665,5	370,9	2,76	Merkittävä	3 523,1
9060	Metsät	Harjumetsät	0,4	219,8	5 004,4	2 988,1	2,08	Merkittävä	9 212,7
9070	Metsät	Hakamaat ja kaskilaitumet	0,0	76,4	102,3	41,2	2,55	Merkittävä	220,0

Koodi	Ryhmä	Nimi	Erinomainen	Hyvä	Merkittävä	Ei Merkittävä	Edusta- vuus ja luonnonti- laisuus-in- deksiaron keskiarvo	Edustavuus ja luonnon- tilaisuus	yht.
			ha	ha	ha	ha			ha
9080	Metsät	Metsäluhdat	0,0	152,1	155,9	23,6	2,86	Merkittävä	331,5
9180	Metsät	Raviini ja rinnelehdot	0,0	1,3	0,9	0,2	3,00	Hyvä	2,4
9190	Metsät	Vanhat tammimetsät	0,0	5,112	1,3	1,2	3,03	Hyvä	7,6
91D0	Metsät	Puustoiset suot	221,6	970,9	18 245,4	4 754,3	2,66	Merkittävä	36 192,2
91E0	Metsät	Tulvametsät	0,0	15,3	36,4	1,0	2,70	Merkittävä	52,7
				105	72	12			
	YHT		651,2	407,8	966,0	307,6	2,95	Hyvä	191 332,5

Metsähallitus

PL 94 (Ratatie 11), 01301 Vantaa

puh. 0206 39 4000

www.metsa.fi

www.facebook.fi/metsahallitus

www.twitter.fi/metsahallitus

TEKIJÄTIEDOT METSÄHALLITUS, TULOSYKSIKKÖ. ETUKANNEN KUVA: JARI SALONEN / METSÄHALLITUS. 350 KPL.

ISBN 978-952-295-191-5 (NID.), ISBN 978-952-295-192-2 (PDF). KIRJAPAINO OY, KAUPUNKI 2017.

